QEYRİ-ÖDÜRÜCÜ QLOBAL SİYASƏT ELMİ

Qlenn D. Peyc

Qlobal **QEYRİ-ÖLDÜRÜCÜ** Mərkəz

YARADICI XALQ

YARADICI XALQ LİSENZİYASI
ÖZƏL-QEYRİ-KOMMERSİYA –HEÇ BİR MƏNBƏDƏN İSTİFADƏ EDİLMƏMİŞDİR 3.0

Atributlar. Bu işi paylaşmaq, köçürmək , yaymaq və ötürmək üçün azadsınız . Növbəti şərtləri gözləməklə:
Özəlliklər. Müəllif / lisenziar tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada bu kitabdan istifadə edilə bilər. (lakin o halda ki, siz və ya sizin istifadəniz təsdiq olunsun).
Qeyri-kommersiya. Kommersiya məqsədləri üçün bu işdən istifadə edə bilməzsiniz.
Dəyişiklik etmə. Dəyişiklik etmək, köçürmək və ya artirmağa icasə verilmir.
*İstənilən halda təkrar istifadə və ya paylaşdırmaq zamanı bu işin lisenziya müddətini başqalarına izah etməlisiniz.
* Əgər müəlliflik hüququ sahiblərindən icazəniz varsa yuxarıdakı hər hansı şərtlərdən azadsınız.
Bu lisenziyada, heç bir halda müəlliflərin mənəvi və qanuni hüquqları məhdudlaşdırıla və ya ona ziyan vurula bilər.
Bu işin versiyası Vikiversiti Məktəbinin Öldürməkdən İmtina Tədqiqatlarının bir hissəsi kimi GFDL-in və Yaradıcı Xalq Atributları- Oxşar Paylaşma 3.0-in olaraq buraxılmışdır (http://en.wikiversity.org/wiki/School:Nonkilling_studies).

© Qlenn D. Peyc (Glenn D. Paige), 2013
© Qlobal Öldürməkdən İmtina Mərkəzi, 2013 (bu nəşr üçün)

Tərcümə: Mansura Rasulzade

ISBN-13: 978-1492821953

Qlobal **Qeyri-öldürücü** Mərkəz
3653 Tantalus Drive
Honolulu, Hawai'i 96822-5033
Amerika Birləşmiş Ştatları
E- poçtu: info@nonkilling.org
http://www.nonkilling.org

Riçard C. Snayder
1916, 1997

H. Hyubert Vilson
1909 -1977

Siyasət alimləri, müəllimlər, dostlar

Öz banilərini xatirlatmağa
tərəddüd edən e lm yaşamır.

Alfred Şimali Uaythed

İçindəkilər

Müqəddimə 9

Minnətdarliq 13

Fəsil 1 17
Qətlsiz Cəmiyyət Mümkündürmü?

Fəsil 2 39
Qətlsiz Cəmiyyət üçün İmkanlar

Fəsil 3 81
Siyasət Elmi üçün Amillər

Fəsil 4 107
Qeyri-öldürücü Siyasətin Problem Həllində Rolu

Fəsil 5 131
Təşkilati Şərtlər

Fəsil 6 149
Qeyri-öldürücü Qlobal Siyasət Elmi

Əlavə 167

Qeydlər 185

Biblioqrafiya 191

Müqəddimə

Bu kitab siyasət elminin alimləri tərəfindən, bütün dünya üzrə, gənc tələbələrdən başlayaraq professorluq dərəcəsi almış insanlara qədər, onların müzakirəsi və hər şeydən əvvəl kritik yanaşma baxımından fikirlərinin öyrənilməsi üçün təklif olunur. Politalogiyanın nəzəriyyəsi və təcrübəsində, insan və qətl törətmə əməli nə yaş nə də savadından asılı olmayaraq, qaçılmaz bir xüsusiyyət kimi qəbul edilməlidir. Ümid edilir ki, oxucu bu ehtimal ilə əlaqədar araşdırmalar aparmaq işinə qoşularaq qlobal gələcək üçün daha çox yardım edəcəkdir.

Bu kitab öz adında "Öldürməkdən imtina" sözünü daşıyan ilk ingilis dilində yazılmış kitab sayıla bilər. Bu termin adi hərfi məna daşıyır. Bu, diqqətin "əminamanlıq", eləcə də "qeyri-zorakılıq"-dan kənarda mövcud olan insan həyatının dayandırılmasına cəmləndirilməsi məqsədi daşıyır. Çoxları ilkin fikir kimi bu terminin daha mənfi, dar bir termin kimi qiymətləndirib, digər mühüm fikirlərin kölgədə qoyulmasını soyləyə bilər. Onlar bu səbəbdən üstünlüyü ahimsanı müəyyənləşdirən Qandinin öyüd-nəsihətlərinə verə bilər (qeyri-zorakılıq: fikirlə, sözlə və fəaliyyətdə zədə vurmamaq), belə ki, o qətlsiz "qeyri-zorakılıq" üçün çox bəsit təkmilləşmə təklif edir.

Buna baxmayaraq, bəlkə də Qandi özü də oxucu kimi düşünərək razılaşa bilərdi ki, insan zorakılığın bir forması olan öldürmək hissindən azad olmağa diqqətini yönəldərsə, bu addım qətlsiz politologiya üçün böyük

irəliləyiş sayıla bilər. O nöqteyi-nəzərdən də həmçinin həyatın alınması siyasətindən onun təsdiq edilməsi-siyasətində-irəliləyiş-sayıla-bilər.

Bu kitabın tezisi qətlsiz qlobal cəmiyyətin mümkünlüyünü önə gətirmək, politalogiyanın tədrisinin intizamında və onun ictimai rolunda dəyişikliklər etməklə reallaşmasına kömək etməkdir. Güman edərək ki, qətləyetirmə insan təbiəti və ictimai həyatda qaçılmaz atribut kimi siyasətçilərin təcrübəsi və araşdırmalarına bu qaydada alınmalıdır. Əvvəla, bioloji varlıq kimi və şəraitdən asılı olaraq, insan qətl etmək və etməmək imkanınlarına malikdir. İkincisi, onların bu imkanlarına baxmayaraq bir çox insanlar qətl törətmir və heç vaxt qatil olmamışdır da. Üçüncüsü, geniş və müxtəlif dünya ictimaiyyətində artıq nümayiş etdirildiyi kimi qətlsiz keçinən insan təbiəti əgər yaradıcı şəkildə uyğunlaşdırılarsa qətlsiz cəmiyyətin qəbul edilməsi üçün component şəklində təqdim edilə bilər. Dördüncüsü, qatilliyin səbəbinin, qətlsiz keçinməyin səbəbinin, və qatillikdən qətlsiz keçinməyə keçidin səbəblərinin hər ikisinin hazırki və gələcək elmi proqnozlaşdırmaya əsasən psixo-bioloji və ictimai amillər olduğunu nəzərə alsaq bu amillər eləcə də müdaxilə olunaraq qətlsiz formaya keçid almağa uyğundur. Beşincisi, yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq nizam-intizamın fundamenti olaraq ölümlü insan təbiətinin zorakılıqda rolunu politalogiya və siyasətin özəyi kimi qəbul etmək ən azı problemlidir. Altıncı, yerli və qlobal həyatdan ölümün dünyəvi olaraq aradan qaldırılması istiqamətində irəliləyişlər əldə etmək üçün hal-hazırda insan anlayışının qətlsiz cəmiyyətə keçidinə hazır olmasına siyasət elmi ilə məşqul olan alimlər şübhə ilə yanaşır. Politoloqlar dəqiq teoriya əldə etmək üçün problemin induktiv və deduktiv elementlərini nəzərə almaqla mümkün nisbi olan araşdırma aparmaları üçün təklif almışlar. Hipotetik təhlili və təsəvvürlərində şübhə ilə yanaşanlar və eləcə də olümsüzlüyə keçidin mümkünlüyünə inananlar nizam-intizamın marketinqi ilə öncədən dəsdək vermiş olan şəxslərdir. Buna bənzər bir misal olaraq, nüvənin qarşısını almaq istəyən vəkillər və tənqidçilər nüvə silahının nəzəri partlayışını təşkil edərək süni olaraq tam miqyaslı və ya məhdud olmaqla yerli və qlobal təsirini göstərməklə nüvə müharibəsini canlandırmağa nail olduqları kimi- zorakılığı qəbul edən və qətl-əleyhinə olan siyasət alimləri konstruktiv olaraq birləşə, qlobal həyatın qətlsiz

şəraitini anlamaq üçün buna cəhd etdirən öncəki şərait, prosesin özü və nəticələrini tənqidi tərəflərini aydınlaşdıra bilərlər.

Bu kitab ilk öncə siyəsətlə yaxından çalışan alimlərə ünvanlansa da, o da təbii ki, qətlsiz cəmiyyət akademik nizam-intizamlarda olan töhfəsiz mövcud deyildir. Əzəmətli nümunə Harvard sosioloqu Pitirim A. Sorokinin “Altruist sevginin tətbiqi elminə aparan Yollar və Sevginin Gücü” (1954) işidir. Başqa misilsiz nümunə “Zorakılıq və Sağlamlığa dair Dünyəvi Məlumat” (2002) -əsəridir ki, insan zorakılığının "qarşısı alınan xəstəlik" olduğundan bəhs edir. Bizim qətl əleyhinə təbiət və biologiya elmlərinə, qətl əleyhinə ictimai elmlərə, qətl əleyhinə humanitar və digər qətl əleyhinə peşələrə və həyatın hər bir sahəsində qətl əleyhinə çalışan insanlara ehtiyacımız var. Bundan əlavə, keçmiş və indiki insanın imkanlarını diapazonunu tam ardıcıllığı ilə anlamaq üçün biz yerli mühitlərin və mədəniyyətlərin sərhədləri xaricində bilik və təcrübələrimizi bölüşməliyik. Normalar daxilində həssas olmaq, anlaşıqlı dərəcədə səlistlik və müvafiq təcrübəyə malik olmaq üçün konsepsiya və iştirak cəhətdən qətl əleyhinə palitologiya elmi qlobal olmalıdır.

2002-ci ildə, ilk dəfə nəşrindən sonra, bu kitabın qətl əleyhinə mövzusu oxuvcuların diqqətini çəkərək onlardan gözəl cavablar almaqla nəticələnmişdir. Nümunə Rus politoloq Professor Vilyam Smirnovun mühakiməsi ola bilər: "Bu unikal kitabda əsas ideyalar 21-ci əsrdə insan və bütün bəşəriyyət üçün ümumi dəyərlərin əsası ola bilər və onların reallaşması üçün bir proqramdır". Həmçinin Hindistanın Baş naziri İ.K. Qucral belə kitaba dair belə bir məsləh vermişdir: "Bu kitab politologiyanın hər bir şöbəsində və ictimaiyyət tərəfindən oxunmalıdır".

Oxucu marağı və otuzdan çox tərcümə (iyirmisi artıq nəşr edilmişdir) gətl əleyhinə mövzusunun qlobal müzakirəsinin axınının olacağını qabaqcadan xəbər verir.

Minnətdarliq

Heç bir təşəkkür bu kitabı ərsəyə gətirən məlum və naməlum şəxslərin töhvələrinin dərinliyini və genişliyini ifadə edə bilməz. Fikrimi burada- biblioqrafiya ilə izah edə bilərəm. Mən zamanlar arası elmi səfər etmiş bu kitaba dəstək verən Havai xalqına, 1978-1992 ərzində doktorluq kursları və seminarlarında "Qeyri-zorakı Siyasət Alternativləri"-ni tədqiq etmək üçün qoşulmuş Havai Universitetinin bir çox yerlərdən gəlmiş tələbələrinə və hazırda ali karyeralarını seçmiş, zorakılıq əleyhinə doktorluq tədqiqatçıları Francine Blumeyə, Çaivat Satha-Anand və Macapado A. Muslimə minnətdaram.

Bu kitabın təqdimatının mən xüsusilə iki böyük Prinston siyasət müəllimləri Riçard C. Snayderə və H. Hyubert Vilsona verdiyi xeyirdən xüsusilə xəbərdaram. Snyder elmdə hörmət, fənlərarası nailiyyətlər, siyasətin mahiyyətinin bütün səviyyələrdə alternativlərini, bütün səviyyələrdə təhsilə maraqq və dəyərlərin diqqət mərkəzləridə saxlayaraq onların sayəsində başqa dəyərlərin işıqlandırılması və sezilməsinə xidmət etməsinə nail olmuşdur. Wilson və daha sonar Qandi bu kitabdan ədalətli və azad cəmiyyətə haqqın tərəfini hətta tək qalsalar belə tutan alimlərin tələb olunması barədə fikirlərlə bəhrələndilər. Bütün alimləri kimi, mən ali cəmiyyət çərçivəsində və kənarında ilham alaraq çox mənbələrdən təlimat almış, faydalanmışam.

Ruhanilik liderləri arasında, mənim xüsusilə borclu olduğum şəxsiyyətlər Acharyas Tulsi, Mahapragya, Ravvin Filip J. Bentli, Daisaku Ikeda, Lama Doboom Tulku, Frank. Corc Zabelka və Abdurrahman Wahiddir. Təbiət, bioloji və sosioloqlar arasında Ahn Çun

Siyə, Çun Yoon Jae-yə, Ceymsə a. Dator, Johan Galtung, Piero Giorgi Brayen Martin, Ronald mi Cücəni, Li Jae-ni Danq-dunq Oxudular. Makarti, Bryus E. Morton, Kinhide Mushakoji, Eremey Parnov, Ilya Prigogine. Tomas Ramsey, Rhee Yong Pil, Hiroharu Seki, Vilyam Smirnov, Lesli E. Sponsel, Gen İti, Ralf Summy və Con Trentdir. Humanitar elmlər alimləri arasında, A.L. Germana, Riçard L. Conson, Çəmən Nahal, Corc Sim, oğul, Tatiana Yakushkina və Maykl Trudur. Kitabxanaçılar Ruz Binz və Bryus D. Bontadır. Siyasi və ictimai liderlər arasında. Aram, A.T. Ariyaratne, Danilo Dolci, Gvinfor Evans, Hvang Jang Yop, Petra K. Kelli, Jan Sadako Kral, Mairead Corrigan Maguire, Əbdül Salam Əl Majali, Ronald Mallone, Ursula Mallone, Andres Pestrana, Yeva Quistorp, Shi Gu, İkram Rabbani Rana, Sulak Sivaraksa və T.K.N. Unnithandır. Pedaqoqlar arasında Jose V Abueva, N. Radhakrishnan, G. Ramachandran, Joaquin Urrea və Riitta Vahlstromdur. Qətl əleyhinə məşqçiləri Dharmananda, Çarlz L. Alphin, cənab, Bernard Lafeyettləridir. Fiziki və ruhanilik tərbiyyəçiləri Tiong H. Kamın, Jan R. Leducun, Ramon Lopez Reysin, Rhee Dongshick-in, Roh Jeung-un, Arasında kiçik arasında Uesli Vonq Əldə edir. İnnovasiya çempionları Vijay K-in arasında. Bhardwaj, Karen Kəsişir, Lerri R. Kəsişin, Vens Engleman, S.L. Qandi, Lu Anna Ha'aheo Guanson, Manfred Henningsen, Teodor L. German, Sze Hian Leong, Antoni J. Marsella, Riçard Morse, Romola Morse, Skott McVay, Gedong Bagoes Oka, Joanne Tachibana, Voldemar Tomusk və Alvaro Varqasdır.

Bu kitabın layihə əlyazmasını müxtəlif perspektivlərdən alicənablıqla şərh etmiş oxuculara dərindən minnətdarlığımı bildirmək istərdim: Ahn Çun, Sitszyan, A.T. Ariyaratne, Ceyms MacGregor Burns, Chaiwat Satha Anand, Vens Engleman, Johan Galtung, Luis Javier Botero, Amedeo Cottino, Elisabetta Forni, Lu Anna Ha'aheo Guanson, Kai Hebert, Teodor L. German, Hong Sung-Çik Edvard A. , Kolodziej, Ramon Lopez Reys, Caixia Lütetsi, Mairead Corrigan Maguire, Brayen Martin, Melissa Mashburn, Con D. Montqomeri, Bryus E. Morton, Muni Mahendra Kumar, Vinsent K. Pollard, Ilya Prigogine, N. Radhakrishnan, Fred W. Riqs, Ceyms A. Robinson, Berton M. Sapin, Namrata Şarma, Ceorc Simson, J. David Singer, Çansu Song, Ralf Sammi, Konstantin Tussov, Valdemar Tomusk, Maykl Tru, S.P.Udayakumar, T.K.Y.

Unnithan, Alvaro Varqas və Baoxu Zhao-ya. Onların şərhləri layihənin reallaşdırmasında ortaya çıxan maneələrə sinə gəlməyə imkan yaratmışdır. Onların müdrikliklərinə cavab verməkdə şərait yaratmış uyğunsuzluq üçün məsuliyyəti öz üzərimdə saxlayıram.

Mən 1999-uncu ilin fevral ayında ilk layihə əlyazmasını Riçard C. Snayderin ruhunun şərəfinə olaraq təqdimat vermək üçün onun kollegial dəstəyi barədə təklifinə görə əlyazmanın birinci oxucusu Ceyms A. Robinsona və hazırkı Qlobal Qətl-Əleyhinə Mərkəz –in 2009 cu il nəşrində etdiyi xidmətə görə Joam Evans Pim-ə dərindən minnətdaram.

Əlyazmaların 25 il müddətində edilmiş hər nəşr və kitabının capının yığılmasında, inzibati dəstək üçün və nonkilling kəşfinin səfərlərini bölmək üçün, onun öz karyerasından əlavə olaraq Bali, Banqkok, Pekin, Berlin, Brisben, Xirosima, Karaçi, London, Moskva, Yeni Dehli, Nyu York (BMT), Paris, Provinsiya şəhəri, Pxenyan, Seul, Tokio və Ulan Batora gətl-əleyhinə kəşflər üçün səfərlərdə çiyin-çiyinə verdiyi dəstək üçün mənim həyat yoldaşım Glenda Hatsuko Naito Peycəyə minnətdaram.

Təşəkkürlərimiz Kolumbia Universitetinin Mətbuatına öz üzərində müəllif hüqugunu saxlamış olduqları 1934 cu ilin nəşri olan Con Bürgerin "Amerikanın Alimlərinin Xatirələri" əsərindən sitatların nəşrimizdə istifadəsində verdikləri razılığa görə bildirilmişdir.

Fəsil 1
Qətlsiz Cəmiyyət Mümkündürmü?

Fəlsəfə kimsə dahi bir sual verərkən başlanır,
elm də bunun kimi.
Bertrand Russell

Ölkə üçün hədəfdə qoyulmuş suallar o ölkənin siyasi inkişafını qiymətləndirir. Uğursuzluq isə çox hallarda qarşıya düzgün sual qoyulmamasının nəticəsi olması bir fakt olaraq qalır.
Cəvahirləl Nehru

Qətlsiz cəmiyyət mümkündürmü?
Nəyə görə hə? Nəyə görə xeyir?

Bəs "Qətlsiz cəmiyyət" altında hansı fikir nəzərdə tutulur? Bu, kiçikdən boyüyə, daxili xüsusiyyətlərdən qloballığa qədər insanların qətlə yetirilməsi xarakterik olmayan, gətl üçün heç bir təhdidlər ilə səciyyələndirilmən bir insan cəmiyyətidir; bu cəmiyyətdə insanları öldürmək üçün heç bir silah istehsal edilmir və bu silahların istifadəsinə heç bir halda bəraət qazandırılmır; belə bir cəmiyyətdə heç bir şərait təzyiq bahasına başa gəlmir və cəmiyyətin təminatı, dəyişilməsinə öldürmə-zorakılığı-xidmət-göstərmir.

Bu cəmiyyətdə insan qətlə yetirilmir və ölüm təhlükəsi ilə üzləşmir. Bu həm heyvanlara, həm də həyatın digər formalarında təzahür edən canlılara həvalə edilə bilər, lakin insan həyatına qəsd ən minimum xarakteristika kimi tələb olunur. Burada heç bir öldürmə təhlükəsi yoxdur; gətl əleyhi üçün terror qarşı şərait yaranmır.

Burada öldürmək üçün silah mövcud deyil (insan qırğınlarını təsvir etdirən tarixi muzey daxilindən başqa) və həyata qəsd qanuniləşdirilmir. Əlbəttə, öldürmək üçün silaha ehtiyac yoxdur, yumruq və təpik də kifayət edir, lakin belə bir niyyət bu texniki bacarığı nə tətbiq edir nə də sifariş verir. Din ölümü müqəddəsləşdirmir; öldürmək üçün heç bir dini ayə yoxdur. Hökumətlər onu leqallaşdırmır; vətənpərvərlik onu tələb etmir; inqilabda bu tətbiq edilmir; Intellectullar onun üçün üzr istəmir; rəssam onu təsvir etdirmir; xalq hikməti, müdrikliyi onu əbədiləşdirmir; sağlam düşüncə ona məsləhət görmür. Dövrün kompüterləşdirilməsinin belə bir vüsətində cəmiyyət qətl üçün və onu tərənnüm edən nə "texniki vasitələr" nə də "proqram təminatı" istehsal etmir.

Cəmiyyətin strukturu ölənlərin sayından asılı olmur. Öldürməyə və bu təhlükəyə qarşı çıxan, mübarizə aparan heç bir sosial əlaqələr yoxdur. Dominantlıq və ya sərhədlərin istisnası ilə heç bir münasibətlər, hökumət formaları, mülkiyyət, cins, irq, etnik mənsubiyyət, sinif, mənəvi və ya dünyəvi inam sistemlərinin formaları onları dəstəkləmək üçün öldürməyi tələb etmir. Bu o demək deyildir ki, belə cəmiyyətlərdə məhdudiyyət və ya konflikt yoxdur, yalnız, onların strukturu və prosesləri öldürməkdən asılı olmur və onsuz da movcud deyil. Məqsədi öldürmək olanların qanuni və ya qeyri-qanuni anlayışlara tabeçilikləri yoxdur.

Buna görə də qətlsiz cəmiyyət insanlara qətlin və ya qətl üçün heç bir təhdidlərin olmaması ilə səciyyələndirilir, Öldürmək üçün nə texnika nə də hansı isə bəraət mövcuddur, heç bir sosial şərtlər hədələmə və öldürmək üçün güvvə istifadə etmir.

Bizim cavablarımız şəxsi təcrübəyə, sənətkar təlimlərinə, mədəniyyətə və mühitlərə siyasət alimləri ətrafdakıların davranışını izah etmək üçün istifadə etdikləri təsirlərə əsasən olacaqdır, hansı ki, biz özümüz o təsirlərdən qorunmaq üçün immunlaşdırılmamışıq.

Bu tamamilə ağlagəlməzdir!

1979-cu ildə Humanitar elmlər üçün Milli Yardım-ın sponsorluğu ilə Qərbin siyasi fikrinin klassik əsərlərinin kollec təlimində istifadə üçün məqsəd daşıyan yay seminarında "Qətlsiz cəmiyyət mümkünüdür?" - oxşar suala iyirmi Amerika siyasət alimindən ibarət qrupunun faktik olaraq yekdilliklə verdiyi cavabı bele idi: Bu tamamilə ağlagəlməzdir! Onda növbəti soruşulan sual belə idi: Qeyri-zorakı siyasət və qeyri-

zorakı siyasət elmi mümkündürmü?" Amerikan siyasət elminin dörd əsas sahəsi seminarda bərabər şəkildə təmsil edilirdi: siyasi nəzəriyyə, Amerika hökuməti, müqayisəli siyasət və beynəlxalq münasibətlər. Bütün alimlər kişilər idi.

Üç cəld arqument qısa seminar sonu müzakirəsində sualı qəti surətdə yoluna qoydu. Əvvəla, insanlar təbiətinə görə qatillərdir; onlar həmişə öldürməyə meylli təhlükəli sosial heyvanlardırlar. İkincisi, nadir resurslar həmişə rəqabətə, münaqişəyə və öldürməyə səbəb olacaqdır. Üçüncüsü, zorakılığın istənilən yerdə labüdlüyü qadınları müdafiə etmək üçün kişilərdən öldürməyə hazır olmalarını tələb edir. (Tutuşdurula bilən missal : Amerikan qadınının arqumenti müzakirəsiz qaldı: "Əgər kimsə mənim uşağımı həyatına təhlükə yaradarsa mən onu öldürərəm" Həmçinin qətlsiz siyasətin imkanı haqqında kifayət qədər düşündürə bilən və onun mümkünlüyü barədə sonrakı müzakirələrə son qoya biləcək belə bir sual soruşulmamış qaldıi: "Siz öldürmədən hansı yollarla Hitleri və Xolokostu dayandırmaq niyyətindəsiniz"?). İnsan təbiətinin əsas arqumentləri, iqtisadikasadlıq və seksual hücum qətlsiz siyasətin təcrübədə və elmdə ağlasığmazlılığına kifayət qədər xidmət etdi.

Qərbin siyasi fikirinin də bir az əvvəl gözdən keçirilən klassiklərinə istinad etmək həmçinin əhəmiyyətsiz idi. Çində Leqallaşdırılmış cəza və Hindistanda
məkrli, hiyləgər Kautilyan ənənəsi misalında sonda eyni nəticəyə gəlmək olur. Aşkar və ya dolayısı ilə öldürməyə hazır olmaq yaxşı cəmiyyətin yaradılması və müdafiəsi üçün əsas hesab edilir.

Platonun (B.E.Ə. 427-347) ideal Respublikasında, fəlsəfə idarəçilərini (keşikçilər) müxtəlif təbəqələrdən (köməkçi döyüşçü sinfi) , qulların arasından məcbur etmə və inandırma yolu ilə işə cəlb edirdi. Bundan da başqa, Leon Harold Kreyq qeyd etdiyi kimi, (Platonun Respublikasında) "ədalətli icmalçılar müharibənin siyasi həyatın-daha doğrusu ümumilikdə bütün həyatın - əsas faktı olduğundan və hər bir qərarın nəticə etibari ilə buna gətirib çıxaracağından güclə boyun qaçıra bilər (Kreyq 1994: 17; m.e. Sagan 1979). Aristotelin siyasətinə görə (B.E.Ə.384, 322), arzu olunan siyasəti olan dövlətlərdə bir nəfər idatrəetmənin başında olmaq, çox azları və ya çoxluqlar mülkiyyət sahibləri kimi silah daşımaq, ordular qulları tabelikdə saxlamaq və

düşmənlər tərəfindən qul olmanın qabağını almaq üçün mühümdür. Nə Platon və Aristotel hərbi ölümün sayının daimi mövcudluğunu sual altına almır.

Daha alicənab olan Prins Machiavelli (1469-1527) onların dövlətlərinin, hakimiyyətinin, mövqelərini saxlamaq və onların dövlətlərinin bədii zövqünü, şöhrətini və şərəfini irəli çəkmək üçün öldürməyə hakimlər üçün aşkar bəraəti verir. "Tülkünün" hiyləgərliyi metodu ilə idarə etmək daha yaxşıdır, ancaq zərurət yarandığı təqdirdə hakimlər cürətli "şirin" öldürmə imkanlarından imtina etməməlidir. O, Respublika dövlətinin hakimiyyətini gücləndirmək üçün vətəndaş milislərinə zərurət görür.

Leviafanda Tomas Hobbes (1588-1679) müharibədə ictimai quruluşu və qələbəni, təhlükəsizliyi təmin etmək üçün hökumətlər tərəfindən qətlə yetirməyə bəraət verir. İnsanların qatil olduğu bəlli olduğundan, təmin olunmamış həyat təbii şəraitdə öldürmə xaosu ilə nəticələnir. Həmçinin insanlar da sağ qalmaq üçün mübarizə apardıqlarından, onların şəxsi təhlükəsizlikləri naminə öldürmək səlahiyyəti verilən mərkəzi hakimiyyətə itaət etməli, razılaşmalı, eyni zamanda özünü müdafiə üçün göstərilməmiş hüquqdan istifadə etmək imkanını qazanmağa çalışırlar. Hobbes silahlı üsyana bəraət qazandırmanın əleyhinədir.

Con Lok (1632-1704) tərəfindən "İdarəçiliyin İki Traktatı" hazırlanmışdır. Lok Platon Aristotel, Machiavelli və Hobbes ilə idarəetmə siyasətinin öldürmək üçün hazır olmasını tələb etməsini qəbul edir. Ancaq o, bir az da irəliyə gedərək
ölümlü inqilaba da haqq qazandırır. Suveren hakimiyyət səlahiyyətini aşıb qəddarlaşarsa, vətəndaşların mülkiyyət, azadlıqına zor işlədərsə, zülmə məruz qalan məzlum vətəndaşlar bu hakimiyyəti dağıtmaq hüququ və vəzifəsi daşıyır. Vətəndaş cəmiyyətində despotik hakimiyyəti vətəndaşlar dağıda, yalnız təbiətən qatil olan hökmdarı öldürə bilər.

Hakim və idarə edilən üçün Hobbes - Lok tərəfindən öldürülməyə bəraətinin ikiqat artırılması Karl Marks (1818-1883) və Fridrix Engels (1820-1895) tərəfindən *Kommunist Manifestində* iqtisadi siniflərin müharibəsinə də şamil edildi. Mülki siniflər onların maraqlarını müdafiə etmək və artırmaq üçün ölüm qüvvəsini tətbiq edə bilər. Ancaq maddi və sosial əlaqələr kritik mərhələyə çatanda, istismar edilən sinfin

cəmiyyətin iqtisadi və siyasi strukturunu dəyişmək üçün zorakı üsyana qalxması gözlənə bilər. Müasir seçki demokratiyasının bir neçə xüsusi halında əminamanlıqla dəyişiklik mümkün ola bilər. Gələcəkdə nə zaman iqtisadi istismar qurtararsa, siniflərə əsaslanan öldürmələr aradan qalxacaqdır. əsaslı ölümcül dövlət yox olacaq. Lakin iqtisadi faktorların keçid dövrü öldürməyə meyl oyadacaqdır.

Locke və Marks arasında yazışma Hobbes, Jan Jak Rousu (1712-1778) təkrar edərək "Sosial Müqavilədə" dövlətin siyasi təşkilatı üçün əsas kimi "sosial müqavilənin" nəzəriyyəsini təqdim edir. Vətəndaşlar bir yerdə- kollektiv olaraq həm ali səlahiyyətli hakimiyyəti, həm də dövlətin prioritet mövzularını təşkil edir. Onlar könüllü olaraq "ümümi olacaq" qanunlarla idarə edən hakimiyyətin səlahiyyət sahiblərinə itaət edirlər. Dövlət müqavilə altında müharibə və istila iddia edə , təslim olunanın hüquqları qoruna, cinayətkarlar öldürülə bilər. Hakim orqan ölkə üçün vətəndaşlara həyatlarını qurban verməyə qərar verə bilər:

> Quand le prince lui a dit: Il est expedient a l'Etat que tu mueres, il doit mourir; puisque sa vie n'est plus seulement un bienfait de la nature, mais un don conditionnel de l'Etat.
>
> *Du contrat social, Livre II, chapitre V.*

> [İdarə edən hakimiyyət vətəndaşa deyəndə:
> Bu sizin öləcəyiniz dövlət üçün məqsədəuyğundur,
> o ölməlidir; o vaxtdan onun həyatı artıq
> təbiətdən ianə deyildir, ancaq Dövlətdən
> şərti-hədiyyədir.]
>
> [Sosial-Müqavilə, Kitab II, V fəsil]

Roussonun demokratik sosial müqaviləsi son nəticədə ölüm itkiləri ilə kompaktlıq təşkil edir.

İyirminci əsrdə nüfuzlu Alman siyasi iqtisadçısı və "Siyasət bir Sənət kimi" sosioloji nəzəriyyəçisi Maks Veber (1864-1920), Münxen Universitetində 1918-ci ildə özünəməxsus nitqində siyasətin qətl törətməyən sənət ola bilməsi ideyasını qəti olaraq rədd edir. Veberə görə "siyasət üçün həlledici vasitə zorakılıqdır". Tarixən bütün hakim siyasi dairələr və təşkilatlar hakimiyyət üçün zorakı mübarizələrin nəticəsində baş qaldırmışlar. Beləliklə, Veber göstərilən sahə çərçivəsində *fiziki qüvvənin qanuni istifadəsinin monopoliyasını (uğurla) tələb edən "insan*

cəmiyyəti kimi müasir dövləti müəyyən edir (əsasda olduğu kim vurgulayaraq). Buna görə də, "özünün və başqalarının şəxsi ürəyinin xilaslarını axtaran o, bunu siyasətin vasitəsilə axtarmamalıdır, siyasət yalnız zorakılıq tətbiq etməklə və təmamilə başqa məsələlərin həlli üçün yararlıdır. (vurğulayaraq)" (Veber 1958: 121, 78, 126).

Veberian ənənəsində təcrübəli olan professorlardan olduğu üçün onun fəlsəfi sələfləri olaraq "qətl törətməyən" siyasətin və "qətl tərətməyən" politologiyanın "ağlagəlməz" olması qərarı başadüşüləndir. 1950-ci illərdə böyük Amerikan siyasət aliminin-onun ömürlük tədqiqatı olan "siyasət" fənnin açqlamasını xahiş etmiş gənc alimə cavabında əsas professional istiqaməti barədə cavabında qısaca ifadə edildi. O öz "düdüyünə fiflədərək", "mən dövlətin ölümlə məşğul olan hakimiyyətini öyrənirəm" cavabını verdi.

Bundan başqa, zorakılığı qəbul edən din ilə xeyir-dua verilən öldürücü fəlsəfi ənənənin əks-sədaları Birləşmiş Ştatların siyasi tarixi və mədəniyyəti boyu rezonans yaradaraq qətl törətməyən cəmiyyətin qeyri-mümkünlüyünü inadla iddia edir. Onlar Amerikan İnqilabının baş qaldırdığı Leksinqtonda muşketdən atılmış güllə səsləri ilə , müstəqillik bəyannaməsi ilə elan edilən qiyam üçün Loken bəraət zənginin səsində və Nyu Hempşirin itaətsizlik göstərən "Azad yaşayın və ya Ölün!" qışqırıqları ilə eşidilirdilər. Onlar Federasiya boyunca üsyanda- İttifaq naminə qələbəyə ruhlandıran "Respublikanın Döyüş Himnində", eləcə də acizanə itaətsizlik göstərən "Diksi"-də və "Dəniz Himnidə" torpaq və dənizdə uzaq döyüşləri qeyd edərkən eşidilirlər. Onlar Prezidentin baş komandan kimi təntənəli inaqurasiyasının şərəfinə, millətin zorakılığa məruz qalmış keçmişini və hazırki hərbi hakimiyyətinin gücünün xatırlatmaqla iyirmi bir silahdan atılmış atəşlər altında salamlayaraq əks-səda salır. Həyatı boyu dəfələrlə təkrarlanaraq, bayrağın, himnin, silahlanmış mühafizənin müşayiəti ilə təntənəli kombinasiya halında, qurban vermə və qırğınları emosiyalarda oyatmaq cəhdi göstərərək "Tanrı Amerikaya xeyir-dua ver" prezident üçün müqəddəs duanı söyləyirlər (Tven1970). Qətl törətmə mənşələrə tətbiq edilərək, ərazi genişlənməsinə, milli inteqrasiyaya, Amerika Birləşmiş Ştatlarının qlobal hakimiyyətinin layihələrinə güc və töhfəsini verdi. Ölülər və yaralananlar, yerli və xarici, hərbi və mülki insanlar hesaba alınmadı və

bəlkə də saysız-hesabsızdır, lakin Amerika Ştatlarında ölümün reallığı inkaredilməzdir. Başqa ölkələrdə siyasət alimləri onların öz eyni siyasətə məxsus şəxslərini qətlə yetirmək hadisələrində fərq qoyaraq çox edilən xalis gəlirlər, və ya az təsir göstərmələrinə çağırılır.

Yeni nəsil bir tərəfdən müstəmləkəçi monarxiya ağalığına qarşı silahlı respublika qiyamına başladığı halda başqa bir tərəfdən, hələ də qulları əsirlikdə saxlamağa davam edirdi. Onun azadlıq bayrağı altında yerli xalqların üzərində qanlı nailiyyəti şimal və cənubi qonşulara qarşı güc və ya vuruşmaqdan ticarəti üstün tutan sahibkalar tərəfindən güzəşt ilə alınmaqla onun kontinental sərhədlərini genişləndirdiyi. Dövlət Vətəndaş Müharibəsi yolu ilə milli inteqrasiyaya nail olmaq üçün 74 542 müttəfiq əsgəri öldürərək, 140 414 müxtəlif millətlərdən insan qurban-verdi.

Özünün sərhədlərinin hüdudunu aşaraq, Amerika dövləti Havayiyə (1898), Puerto Riko, Quam və Filippinə (1898), Şərqi Samoa (1899) və Sakit okean adası ərazilərinə (1945) doğru irəliləyib onları da öz nəzarəti altına götürdü. Filippində anti müstəmləkə üsyanını (1898-1902) yatırtdı və təslim olmağa (assimilyasiyaya) müqavimət göstərmiş Müsəlman Moros-da(1901-13) qırğınlar törətdi. Hərbi-dəniz təzyiqi ilə o, izolyasiya tərəfdarı Yaponiyanı xarici ticarətə açdı (1853-54).

Müharibələr və müdaxilələr vasitəsi ilə dövləti layihələşdirdi və öz maraqlarını müdafiə etdi. Müharibələr arasında o, Britaniyaya (1812-14), Meksikaya (1846-48), İspaniyaya (1898), Almaniyaya, Avstriya-Macarıstana, Türkiyəyə, Bolqarıstana (1916-18), Yaponiyaya, Almaniyaya, İtaliyaya (1941-45), Şimali Koreyaya, Çinə (1950-53), Şimali Vyetnama (1961-75), Əfqanıstana (2001) və İraqa (1991, 2003) qarşı da vuruşdu. Silahlı müdaxilələr edilən ölkələr Pekin (1900), Panama (1903), Rusiya (1918-19), Nikaraqua (1912-25), Haiti (1915-34), Livan (1958), Dominikan Respublikası (1965-66) və Somali (1992) oldu. Basqınlar ilə Birləşmiş Ştatlar Qrenadada (1983) və Panamada (1989) hökumətləri devirdi və Haitini (1992) basqın təhlükəsi ilə hədələdi. Basqınlar və ya hücumlarda o, Kambocada (1970) və Laosda (1971) qadağalar , Liviyada (1986), Əfqanıstanda (1998) və Sudanda (1998) intiqam hissini öldürmək arzusunu həyata keçirdi, İraqda (1993), Bosniyada (1995) və Yuqoslaviyada (1999) strateji maraqlarını-irəli-çəkərək-imkanlarını-nümayiş-etdirdi.

İkinci Dünya Müharibəsinin yarım əsri ərzində bütün dünya antikapitalist dövlətlərininə qarşı olan inqilablara və digər düşmənlərə qarşı mübarizə apararkən, Birləşmiş Ştatlar Dünyanı əhatə etmək üçün öz ölümlər törətmək bacarıq və imkanlarını genişləndirdi. Sayca mindən az kişilərdən ibarət silahlı qüvvə - müntəzəm olaraq 1990-cı illərdə Pentaqonun 23 000 planlaşdırıcı işçilərinin dəstəyi ilə 1.5 milyon adama qədər (kişilərə və qadınlara) artdı, innovativ elmi elitası geri çəkildi, İnqilabi erada dünyanın daha irəli gedən silahlar sənayesi illik öhdəliklər ilə dörddə bir trilyon dollar vergi ödəyicisi kimi Konqres və Prezident tərəfindən təsdiqlənərək bəyənildi və reallaşdırıldı. Konservativ hesablanmalara görə dövlətin nüvə silahları proqramı təkcə 1940-96 ərzində ona 5.821 trilyon dollara başa gəlmişdi (Şvarts 1998). Birləşmiş Ştatlar digər dövlətlərdən daha çox xarici bazalara sahibdir, xaricdə daha çox yeni qüvvələr açır, daha çox hərbi ittifaqlar yaradır, xarici qüvvələri daha çox silahlandırıb təlimlər keçiririr. (onun düşmənlərini , bəzən onun dostlarını və hətta şəxsi adamlarını belə qətlə yetirəcək qatilləri var). Bu minvalla o, dünya gəlirli silah bazarında rəqabətə davamlı aparıcı təchizatçısına çevrild. Texnoloji cəhətdən Birləşmiş Ştatları dağıdıcı və öldürücü silahların istifadəsi ilə bəşəriyyəti məhvedici qüvvəsini bütün planetdə- yer, dəniz və hava məkanı boyu yerləşdirərək, bu kimi layihələrə bacarıq nümayiş etdirmişdir.

Döyüşlərdən doğulmuş Birləşmiş Ştatları 1776-cı ildə müstəqillik bəyannaməsindən ərsəyə gələrək, 1990-cı illərdə "dünyanın yeganə hərbi super gücü və dünyanın aparıcı iqtisadiyyatı" (Prezident Vilyam J. Klinton, ABŞ, Fevral 19, 1993) kimi özünü elan etdi. Qərargah Rəislərinin Birləşmiş Komitə sədri, Ordu Generalı Con Şalikaşvili-nin sözlərinə görə Birləşmiş Ştatlar "qlobal maraqlı"-dan "qlobal dövlət"-ə çevrildi. 1995-ci ildə, Yaponiya üzərindən atom bombası qələbəsinin əllinci il dönümünü qeyd edərək, Havaidə Prezident bütün xidmətlərin yığılan qoşununa bu sözlərlə müraciət edib onları belə əmin etdi: "Siz dünyada həmişə ən yaxşı təlim keçmiş, ən yaxşısı təchiz edilmiş döyüş qüvvəsi olacaqsınız". "Biz, yerdə eramızda qaranlığın qüvvələrini məğlub edən ən güclü millət kimi qalmalıyıq" sözlərini də qoşunu qarşısında elan etdi. Bu niyyət 1996-cı ildə İşçi Heyətin Rəhbəri, Generalı Ronald Fogelman-ın tərəfindən Hava Qüvvələri strateji

planlaşdırmasının izahında əks etdirildi: "Bizim məqsədimiz yerin üzündə hərəkət edən hər şeyi tapmaqdır, qaydasına salmaq, izləmək və hədəfə almaqdır". O daha sonra bir qədər də aydınlıq verərək dedi ki, "Biz buna indi başlaya bilərik, ancaq hazırkı vaxtda yox (hazırki baş verən anda olduğu kimi yox)". (İrs Fondunda söylənilmiş nitqdən. Vaşinqton, Dekabr 13, 1996).

İyirminci əsrin sonuna yaxınlaşdıqca Amerikan liderləri onu "Amerika Əsri" kimi müəyyənləşdirməyi nail olmaq, üçüncü minilliyin birinci əsrini isə "İkinci Amerikan Əsri" iadlandırılmasına nail olmaq niyyətlərini bildirmişlər. Zorakı ləyaqətlərinin bu cür zəfər ənənəsinin arasında, Amerika Birləşmiş Ştatları qətl törətməyən kimi həqiqətən ağlasığmazdır. Öldürərək və öldürmək təhdidləri ilə milli müstəqilliyə, köləliyin aradan qaldırılmasına, nasizmin və faşizmin məğlub edlməsinə nail olan, Xolokosta son qoyan, Yaponiyaya atom bombası atmaqla həyatları xilas edən, kommunizmin qlobal genişlənməsinin qabağını alan, Sovet imperiyasının iflasına səbəb olan dövlət indi də demokratik azadlığın və kapitalist iqtisadiyyatının iyirmi birinci əsr boyu yayılması, vüsət alması üçün aparıcı qüvvə olmaq iddiasını öz üzərində saxlayır.

Siyasət elmini öyrənən Amerikanın başlayan tələbələrindən böyük professorlarınadək, heç bir fəlsəfə və heç bir milli siyasi ənənəyə müraciət etmədən belə qətl törətməyən cəmiyyətin qeyri-mümkünlüyünü inandırılması cəhdinə ehtiyac yoxdur. Gundəlik qətl ilə bağlı həyat tərzi bunu təsdiq edir.

Təxminən on beş min Amerikan hər il digər Amerikanlar tərəfindən öldürülür (2008-ci ildə 14 180; hər 100 000 adama 5.4 ölüm, 1900-cü ildə hər 100.000 adama 1.2-nəfər və 1945-ci ildə 5.7 nəfər). Məlumat verilən qətllərdə polis və ya şəxsi vətandaşlar tərəfindən "təqsiri yüngülləşdirən hallar" müəyyən edilməmişdir. (371 və 245ölüm 2008-ci ildə). İkinci Dünya Müharibəsindən bəri indiyədək olan qətllər (ən azı 750 000 olmaqla qiymətləndirilir) bütün dövlətlərin əsas müharibələrində döyüşdə ölənlərin sayını üstələyir (döyüşlərdə ümumi ölənlərin sayı 650.053). Qətllərə "ağırlaşdırıcı vəziyyətlərə gətirən" hücümu əlavə etmək olar, belə ki, hücüm zamanı qətlə yetirən və ya nəticə etibarı ilə ölümə səbəb olan (834,885 nəfər 2008-ci ildə; hər 100,000 nəfərə 274.6 ölüm),ciddi yaralaya bilən silahlardan istifadə

edilir (Federal təhqiqatlar bürosu 2009). İntiharlar Amerika vətəndaş cəmiyyətində qətldən hətta daha çox (33 300 nəfər özünə qəsd 2006-cı ildə; 100 000 nəfər üçün 10.9 intihar) insan həyatına son qoyur. İntihara cəhdlər iyirmi beş dəfə daha yüksəkdir. İllik abortların 1 000 000-dən çox sayda olması qiymətləndirilir.

Amerikanlar döymə, edam etmə, bombalanma, yandırma, batırarmaqla, asılmaqla, zəhərləməklə; zərbə vuraraq, boğmaqla və əsasən atışma (66.9% 2008-ci ildə) ilə öldürür. Qətllər qəsdən, spontan olmaqla, professionallıqla və təsadüfi ola bilir. Onlar həyat yoldaşından uşaqbazlıq üçün, sərt rəftar və sui-istifadə, mübahisələr, sərxoşluq zəminində dava salaraq, narko mafiyada, banda-qrup mübarizələrində, qumar oynamaq, qısqanclıq-paxıllıq, oğurluq üçün, fahişəlik, zorakılıq, soyğunçuluq, "şeytani" işlərlə məşqul olurlar. Heç bir yer: evlər, məktəblər, küçələr, şoselər, iş, məzhəb, həbsxanalar, parklar, şəhərlər, çöllük və dövlət idarələri həqiqətən də təhlükəsiz sayılmır. Qurbanlar təklikdə, ardıcıllıqla, kollektiv şəkildə və nizamsız əsasən kişilər olmaqla (78.2% 2008-ci ildə) öldürülürlər. Lakin, evli cütlüklər arasında, 1976-85 ərzində, öldürülmüş arvadlar (9 480) öldürülən ərlərdən sayca artıq idi (7,115) (Mərhəmət və Saltzman 1989). Qatillər adi şəxslər, cütlüklər, bandalar, sektalar, sindikatlardır ki, dövlətin hüquq-icra strukturlarının fəaliyyəti ilə məsuliyyətə cəlb edildikdən sonra artıq dövlət qulluqçuları da sayılırlar. Tanınan qatillər başlıca olaraq kişilər (10 568 kişi cinsin nümayəndəsi 1 176 qadın ilə müqayisədə- 2008-ci ildə) və daha gənclər olur. 1980-ci ildə Amerikalı ağlar üçün qətl qurbanı olmağın ömür boyu şansı 1-in 240-da nisbəti, qaralar və başqa azlıqlar üçün 1-in 47-də nisbəti (Rozenberq və Mərhəmət 1986: 376) olmaqla qiymətləndirildi. Senat Trent Lott-Respublikaçı çoxluqların Lideri, yanvar 27, 1998-də Prezident Klintonun İttifaq Ünvanına cavab olaraq milli televiziyada qeyd etdiyi kimi: "Ağır cinayət bizim ölkəmizi azad vətəndaşın torpağından bərk hürküdülmüş insanın torpağına döndərir".

Kütləvi informasiya vasitələri hər gün Amerikada ölümün statistikasını verir. Qız öz anasının başını baltalayır, kəsilmiş başı polis bölməsinə gətirirərək yolun kənarına tullayır. Ana iki oğlunu batırır; iki oğul öz valideynlərini öldürür. Serial qatil fahişələri ovlayır; homoseksual yoldan çıxardır, hissələrə ayırır, dondurur və gənc

qurbanlarıla qidalanır. Snayper universitetdə on beş adamı öldürür. Kənd orta məktəbində iki oğlan tüfəng ilə dörd qız sinif yoldaşılarını və müəllimi öldürür, başqa müəllim və daha doqquz yoldaşını yaralayır. Kolumbiyada, Koloradanın Littlton şəhərində Orta Məktəbdə İki nəfər silahlanmış oğlanlar on üç sinif yoldaşını öldürür, 28 nəfəri yaralayaraq özünə qəsd edir.1992-2006-cı illər ərzində, 11 yaşından 18-ə yaşa qədər məktəb tələbələri 330 tələbə yoldaşını, müəllimi və valideyni öldürür. Avtomat silah ilə silahlanmış kişi şəhər məktəblilərini onların uşaq oyun meydançasında öldürür. Vyetnam Müharibə veteranı pulemyot avtomatla tez-bazar ailəvi restoranda müştərilərin 20-ni öldürüb, 13-nü yaralayır. Yenə də başqa hərbi geyimli kilsədə sitayiş edənləri məhv edərək çığırır:"Mən əvvəl də min nəfər öldürmüşəm və daha min nəfər artıq öldürəcəyəm!".

Veberiya dövlətinin müəmmalı Lokeaninda, həmvətənliləri tərəfindən bərk qorxudulmuş Hobbesian yırtıcılıqlarına qarşı düzülən silahlı qoşun təxminən iki yüz milyon silah daşıyırdı: ən azı 70 milyon tüfəng, 65 milyon kiçik tapança, 49 milyon qırma tüfəngi və 8 milyon başqa uzun silah (Kuk və Lyudviq 1997). Silah ticarəti- istehsalı, satış, idxal və ixracı edir, on minlərlə qanuni və qeyri-qanuni araçılarln biznes məkanına çevrilmişdir. Odlu silahlar 44 milyon yetkin şəxslər tərəfindən özəlləşdirilmişdir, Amerikanın ən azı üçdə biri onu ev təsərrüfatında istifadə edir. Əksər uşaqlar, hətta valideynlərin bundan xəbəri olmadıqları zamanı belə onların yerini bilir. Dövlətin birinci xanımı Hilari Klinton, Uşaq Müdafiə Fondundan alınan statistikaya əsaslanaraq məlumat verir ki, 135 min uşaq hər gün məktəbə tüfəng və başqa silah götürür (Nashua-da, Nyu Hempşir, nitq, Fevral 22, 1996). Vətəndaşın silaha yiyələnməsi mülkiyyəti onun özünümüdafiəsi, ov, istirahət, hökumət tiraniyasına qarşı müqavimət üçün qəbul edilir, necə ki ayrılmaz Birləşmiş Ştatlar Konstitusiyasına 1791-ci ilə kimi ikinci Düzəlişində silah daşıma hüququna zəmanət verilir: "Yaxşı tənzimlənən milis, azad respublikanın təhlükəsizliyinə xidmət edir. İnsanların silah daşıma hüququ qorunmalı, pozulmamalıdır".

Daxili qətl təhlükəsizliyinə qarşı Amerikan dövlətinin təşkil olunmuş silahlı polis qoşunudur. Bunlara dövlət, hüquq-icrası federal agentlərini və yerli polis daxildir. (836 787 zabit 2004-cü ildə; 340 nəfər 100 000

adama). Qırx bir nəfər polis 2008-ci ildə öldürülür (Federal təhqiqatlar bürosu, 2009). Onlar Birləşmiş Ştatların Milli Qvardiyasının ştat vahidləri və federal Silahlı Qüvvələri tərəfindən ehtiyac duyulduğu zaman möhkəmləndirilmək üçün əlavə qüvvələr kimi cəlb edilmişdilər. Həbsxana mühafizəçiləri 2007-ci ildə (Ədalət bürosu, 2009) müxtəlif cinayətlərə görə ittiham edilən 1.8 milyondan çox dustağı, əlavə olaraq 3 220 nəfər icranı gözləyən qanun pozucularını izləyir. Edam cəzası federal cinayətləri üçün əlli ştatdan otuz altısında qüvvədədir. Ümumi edam sayı 1977-2007 illər ərzində 1 099-dür. İyirminci əsr başa çatdığı bir zamanda belə artan, qarşısıalınmaz ağır zorakılıq cinayətlərin qorxusu arasında mövcud narahatçılıqlar cəzanın daha da artırılmasının, edamın hələ də saxlanılmasının, küçələrdə daha çox polis nəzarətçilərinin yerləşdirilməsinin, daha uzun həbs müddətlərinin qəbul edilməsinin və daha çox həbsxanalar tikməyin zəruri olmasına səsləyir.

Amerikada zorakılıq sosial olaraq öyrənilir və mədəniyyət tərəfindən dəstəklənir. Formal, qeyri-formal, qanuni və qeyri-qanuni, adamlar necə öldürmək barədə düşünür. İyirmi beş milyona qədər hərbi veteran öldürmək üçün təlim keçmiş professional diplomlu mütəxəssisləridir (25 551 000 1997-ci ildə). Çox natamam orta məktəblər, orta məktəb, kollec və universitetlər ilkin hərbçilik təlimi keçirirlər. Şirkətlər özünümüdafiə üçün necə öldürməyi öyrədir. Şəxsi milislər döyüşməyi öyrənir; küçə bandalarının öldürmək məqsədləri ictimailəşdirir; həbsxanalar dustaqlara yırtıcılığın kollecləri kimi xidmət edir. Gəlir xatirinə nəşr edilən jurnallar döyüşün texnikalarını öyrədir, silahlar satır və muzdlu qatilləri reklam edir. Video və kompüter "oyunları" gənc "oyunçuları" işə götürür, küçə döyüşlərindən, dəniz və kosmik döyüşlərinin məhvedici texnologiyaların geniş diapazonunu istifadə edərək öldürməyi modelləşdirir. "Virtual reallıq" biznesi "ya öldür, ya da öl"- "adrenalin yaradan" əyləncələr ilə al-ver edir. Kollec- universitet şəhərciklərində tələbələrin öz yoldaşlarının "qətlini" oynamaq özü bir qəribəlikdir. Model qətl oyuncaq silah ilə uşaqlıq oyunlarından təbii təzahürə doğru keçid alır.

İnsan həyatının dəyərinin və insan həssaslığını azaldan özgələrinin öldürülməsində öyrənmə kütləvi informasiya vasitələri və kommunikasiya vahidləri ilə yayımlanır. Multiplikasiyaların , filmlərin, televiziya və radio verilişlərinin, mahnıların, kitabların, jurnalların və

kommersiya reklamlarının yaradanları əslində müəllimlərdir. Uşaqlıqdan yaşlaşanadək minlərlə dramatik yolları nümayiş etdirərək adamların, mülkiyyətin, heyvanların və təbiətin qəhrəmanlar və yaramazlar- zorakı obrazlar tərəfindən dağıdılması fikirlərdə həkk edilir. Getdikcə daha çox qantökmənin və vəhşiliyin obrazları reklam filmlərində kombinasiya edilərək şəhvaniyyət ilə növbələnir, xüsusilə də zorakılıq hərəkətləri, bakirə qız obrazları qatilliyə şirnikləndirməyədə təhtəlşüur şərait yaradır. Tarix boyu heç bir insan nəsli onların şüurunda qətli təsvir edən bu həcmdə obrazlar həkk edilməmişdir. Qəbul edilmiş hərbiçilik texnikalarına görə, öldürməkdən boyun qaçıran desant-təxribatçı və qatilə dəhşətli cinayətkar filmlərini nümayiş etdirilməli, açıq saxlamaları üçün gözlərinə və başına məcburi olaraq xüsusi dayaq verilməlidir (Uotson 1978: 248-ə 51), bu, sanki, bütün millətin öldürmək əməlinə emosiasız, soyuqqanlıqla yanaşmasını, insanların həsaslığını azaldaraq, həyatın dəyərini uçuzlaşdırılmasını məqsəd kimi qoymuşdur. Hakimlər gənc qatillərin insan həyatına getdikcə qəti dəyər verməməsini deyir. Bununla belə, vətəndaş cəmiyyətinin ziyanına gedən zorakı medianın milliləşdirməsi professional vətənpərvər qatillərin yetişdirilməsi üçün dövlətə fayda verir. Bu, televiziya ilə yayımlanan Super Amerika Kuboku üçün futbol oyunu zamanı göstərilən milyon dollar yığılma reklamı ilə həyata keçirilir. Milyonlarla tamaşaçılar döyüş "video oyununda" qılınc oynadan orta əsr cəngavərinin qılıncla salamlayan müasir Birləşmiş Ştatlar Dənizçisinə dəyişdiyini görür.

Dil ölüm hadisələrini təbiət hadisəsi və bacarıq kimi təqdim edərək dəstəkləyir. Amerika iqtisadiyyatı azad müəssisə kapitalizminə əsaslanır. Amerikanlar deyir :"fond birjasında qətl etmək"; Uoll Stritdə belə söyləyirlər: "Küçələrdə qan gördüyünüz zaman alış edin"; və şirkətlər "qiymət müharibələrində" rəqabət aparırlar. Amerika siyasəti azad seçki demokratiyasına əsaslanır. Seçki kompaniyasının işçiləri "qoşun" və ya "əsgər ayaqları" adlandırılır; qanunlar qanunverici orqanlarının əli ilə "öldürülür"; və kasıblığa, cinayətə, narkotiklərə və başqa problemlərə millətin "əmək haqqları müharibələri" deyirlər. Ştatlarda Milli idman beysboldur. Narazılıq doğuran hallarda hirsləndirilən azarkeşlər ənənəvi olaraq "Hakimi öldürün" çığırır. İdman şərhçiləri güclü futbol komandalarını "qatillər"; oyunçuları "silahlar"; keçidlər isə "uzun

bombalar" adlandırılır; və komandanın uğursuzluğuna "qatillərin instingt uğursuzluğu" deyilir. Dini azadlıqla fəxr edildiyi zaman, Sülhün Şahzadəsinə sitayiş edilir, Amerikanlar "Mütərəqqi Xristian əsgərlərini" oxuyur və Xristian Səlib yürüşülərinin və Reformasiyanın ruhlarını " Xaçın əsgərləri" kimi əks etdirmək üçün "Yakov Nərdivanına" xorla qalxırlar. Həyatın bekar anlarında, Amerikanlar yenə də "vaxtı öldürmək" barəsində fikirləşirlər.

Getdikcə daha çox artan irqçi və cinsi azlıqların dillərinin zərərli effektlərinə baxmayaraq, Amerikanlar qayğısızlıqla ölümə səsləyən bu dillərdə danışmağa davam edirlər. Amerikan İngilisi -"silah anbarı" linqvistikası tarixdə tanınan bütün silahları, onları istifadə etməyin yollarını, terminləri və effektlərini anladır. Satqınlıq "arxadan zərbədir"; büdcələr "baltalanır"; cəhd "ona atəş açmaqdır"; ideyalar "torpedaya tutulur"; müxalifət "zenit artilleriyasıdır"; və hərəkətlərin nəticələri "yağıntı" adlandırılır. Vəkillər "işə müvəqqəti götürülən silahlardır". Gözəl-kino-ulduzu-"sarışın-bomba"-adlandırılır.

Digər tərəfdən, evfemizmlər real qətli adətən gizlədir. Xirosimaya atılmış "Kiçik Oğlan," dünyanın birinci atom bombası B 29 bombardmançı təyyarənin pilotunun anasının adı "Enola Gay" ilə adlanmışdır. Sonra, plutonium "Kök Adam" bombası Naqasakidə "Bokun Avtomobili" -dən atılır. Qitələrarası nüvə raketləri- şəhər əhalilərinin kütləvi qətlinin bacarıqlısı "Sülh yaradanlar" adlandırılır. Müharibənin dilini idman terminləri ilə dəyişdirilir, qətlə hazırlıq təlimləri "oyunlar" adlandırılır. Döyüşdə mülki əhalinin və ya şəxsi qoşunun qətli "müşayiət olunan dağılma" adlandırılır. Keçmiş prezident Ronald Reygan tərəfindən ifadə edildiyi kimi, "Amerika müasir tarixdə ən az döyüşən və ən çox sülhsevər-dövlətdir"-(DRX-1993).

Amerikada ölümlə nəticələnən hadisələrin periodik olaraq sayı kollektiv zorakılıq hadisələri kimi vətəndaşların bir-biri və dövlət məmurları ilə aralarında olan münaqişələr nəticəsində baş verir. 1992-ci ildə 52 adam öldürülmüş, 2 000 yaralanmış və 8 000 qara vətəndaşç onlara qarşı polis vəhşiliyinin məhkəmə bəraət qazandırılmasına cavab olaraq atışma, qarət və qəsdən yandırma əməllərinə görə Los-Ancelesin cənubi mərkəzində həbs edilmişdir. İki ay ərzində 70 000 silah ərazilərdə bərk qorxudulmuş vətəndaşlara satıldı. Oxşar qətlləri və eləcə də on

səkkizincinin və on doqquzuncu əsrləri xatırladan qul üsyanlarına bənzər, həyatlara son qoymuş qantökmələr Vattda (34, 1965-ci ildə) , Nyuark (26, 1967-ci ildə) və Detroytda (46, 1967-ci ildə) baş vermişdir. 1967-ci ildə Detroytda qayda-qanunları bərpa etmək üçün 4700 ordu paraşütçünün, 1600 Vətəndaş mühafizəçisini-tələb-etdi.

Lockeanın ikinci qanun düzəlişində Hobbesian-Veberiyan dövlətinə birləşdirilməsini nəticələri olaraq 1995-ci ildə Ueykoda, Texasda, Oklahoma Sitidə, Oklahomada qətllər lə nəticələndi. Ueykoda, silahlanın dövlətin agentləri silahlı dini sektaya qarşı qanunlar qəbul edilməsinə can atır: dörd federal məmur öldürülür ki, bir düjün yaralanır, qadınlar və uşaqlar daxil olmaqla, sektanın 89 üzvüböyük alovlu yanğında həlak olur. Bu faciənin ikinci il dönümündə dövlətin antaqonisti məlum qisasda, Oklahoma Sitidə tikilmiş federal ofisi məhv etmək üçün yüklü bomba ilə partlayış törədir, qadınlar və uşaqlar da daxil olmaqla 168-nəfəri öldürür.

Amerikanlar sərhədlərinin hüdudlarından kənara boylanaraq qətl törətməyən cəmiyyətin qeyri-mümkünlüyünə məhkumluğu təsdiq edən kifayət qədər dəlili görür. İyirminci əsr, bəşəriyyətin ən çox qatil erası, insanın böyük miqyasda öldürmək gücünün dəhşətini nümayiş etdirir. Rudolf J. Rummelin tədqiqatları tarixi və qlobal perspektivlərdə qantökmənin mümkünlüyünü qəbul edir.

"Müharibədə"də (dünya, yerli, vətəndaş, inqilabi və partizan) "demosid-in" (dövlətin genosid, kütləvi qətl və süni aclıq ilə şəxsi adamları öldürməsi) və döyüş ölümlərinin aralarında fərqlənməyə nisbətində, Rummel qeydə alınmış tarixdə öldürməyin kəmiyyətini "konservativ" olaraq, aşağıdakı qaydada (Cədvəl 1) hesablayır:

Cədvəl 1. Demosid və mührибələrdən ölümün sayı (1987-cı il)

	1900-dən Öncə	**1900-1987**	**Ümumi**
Demosid	133,147,000	169,198,000	302,345,000
Müharibə	40,457,000	34,021,000	74,478,000
Ümumi	173,604,000	203,219,000	376,823,000

Mənbə: Rummel 1994: Cədvəl 1.6; 66-71.

Beləliklə bəlkə də, dörd yüz milyon adam qatillik kimi deyil, tarixi siyasi qətlin qurbanları sayıla bilər. Rummel democid-i kommunist rejiminə, incisini əksərən totalitar və avtoritar birilərin və ən az ölümlü sistemə demokratik dövlətləri aid edir. Hələ də Amerikanların ən son düşüncələrinə görə Hitler xolokost (kütləvi qırğın edən), Stalinist təmizləyən, Yapon təcavüzü və Maoist qatillikdir.

Vilyam J. Ekhart və varislər hesablayırlar ki,iyirminci əsr müharibələrindən 1900 və 1995 illəri arasına təsədüf edən ölümün ümumi miqdarının ən azı 106 114 000 adam olmuşdur ki, bunlardan 62 194 000 nəfəri mülki şəxs və 43 920 000 nəfəri isə hərbiçi qurbanlardır (Sivard 1996: 19). 1945-in və 1992-in aralarında "Soyuq Müharibənin" "sülh" dövründə 149 müharibə zəminində qırğınlarda ən azı 22 057 000 adam öldürüldüyü qiymətləndirilir ki, bunlardan da 14 505 000 nəfəri mülki əhali və 7 552 000 müharibə iştirakçılarıdıt (Sivard 1993: 20-1). 1996-cı ildə ən-azı-otuz-müharibə-aparılırdı.

Televiziya ekranları bütün dünyada qırğın və qantökmə təsvirlərini vaxtaşırı olaraq parlaşır, bəziləri qədim düşmənçilikdən kök alaraq mövcud əlverişli şəraitdən və əks tərəfin bacarıqsızlığından istifadə edərək güclənir, öz cinayətkarlıq ehtiyaclarını həyata keçirir. Bir dəhşətli böhran digərini əvəz edir deyə kütləvi informasiya vasitələri ilə biri izləndikdən sonra növbəti hadisəyə dogru diqqəti cəmləyir, hadisələri mərkəzdə saxlayır. Qantökmə öldürməyə hazır olan müxtəlif cür formalarda tətbiq edilir: beynəlxalq müharibələr, vətəndaş müharibələri, inqilablar, separatist müharibələri, terrorist cinayətkarlıqları, ərazi münaqişələri, hərbi çevrilişləri, genosidləri, etnos-dini-tayfa qırğınları, qətllər, xaricisi müdaxilələr və qətl motivli təhriflər və məhrumiyyətlər. Bəzən xarici antaqonizmlər Birləşmiş Ştatları rəqibləri tərəfindən evlərindəcə öldürdür, belə ki, 1993-cü ildə Nyu Yorkda Dünya Ticarət Mərkəzinin İsrail tərəfindən bombalamağı buna misal olaraq, altı ölünü və minlərlə zədələnmiş insan həyatı ilə başa gəlmişdir. Eləcə də xaricdə törədilmiş qətllərdən olan misal kimi 1998-ci ildə Nayrobidə və Dar-əs-Salamda Amerikan Səfirliklərinin bombardlanmasında 12 Amerikan və 300 Afrikalı ölmüş, ayrıca 5 000 insan zədələnmişdir.

Sentyabr 11, 2001-də, Əl Qaeda-nın on doqquz üzvü, dörd oğurlanmış kommersiya avialaynerlərindən silah kimi istifadə etdi, Nyu

Yorkda və Vaşinqtonda Pentaqonun Dünya Ticarət Mərkəzinin əkiz qüllələrində intihar hücumlarını etdi, ancaq Kapitoliyə nail olmadan 2 986 adamı öldürdü. Birləşmiş Ştatlar 2003 Martında İraqın üstünlüyü ilə növbələnən Əl Qaedanın 2001 oktyabrında, Əfqanıstanda başladığı müharibəsinə intiqam cavabını verdi.

Azalma üzrə, iyirminci əsr dünyasından geriyə nəzər salsaq, Amerikan siyasi liderləri Hobbes-i təkrar etməyə meyllidir, "Ora cəngəllikdir!" və daha əhəmiyyətsiz olan Roma imperiyasının prinsipini məsləhət görürlər: "Əgər siz sülhü istəyirsinizsə, müharibəyə hazırlaşın (*si vis pacem para bellum*)".

*

Bu - fəlsəfi irs, vətənpərvərlik, milliləşdirmə, medianın gücləndirilməsi, mədəni şərait və qlobal qantökmə kimi əsas inamların olduğu bir mühitində Amerikan siyasət alimlərinin və onların tələbələrin qətl törətməyən cəmiyyətinin mümkünlüyünü rədd etməsi təəccüblü deyildir.

Ali təhsil almaq üçün giriş kursunun birinci sinifindən universitetin buraxılış seminarlarınadək qaldırılan suallarda başlıca amil insani dəyərlərdir, iqtisadi defisit, seksual və digər hücumlara qarşı müdafiə olunmaq ehtiyacı da adətən meydana çıxır. Baxmayaraq ki, cavablar mədəni şablon halında olur, müxtəlif fikirlliklər və möhlətlər faktik olaraq tükənməzdir. Hər dəfə sual qaldırılarkən yeni nəyinsə olacağı ümid edilir. İnsanlar hakimiyyət axtaran, eqoist, qısqanc, qəddar və ağılsəz olur; özünümüdafiədə öldürmək bioloji olaraq, dfedilməyən insan hüququ sayılır. İnsanlar iqtisadi tdən tamahkar və rəqabət aparandır; sosial fərqlər və toqquşan maraqlar öldürməyi qaçılmaz edirlər. Başqa şeylər: psixoloji sui-istifadə və iqtisadi məhrumiyyət öldürmədən daha pisdir. Qətlsiz cəmiyyət totalitar olacaq, azadlıq itiriləcək; xarici təcavüzkarlar tərəfindən hücum edilərək, qul ediləcəkdir. Siyasi prinsiplərə əsasən qətlsiz həyat əxlaqsızlıqdır; təcavüzdən qurbanları xilas etmək üçün öldürmə həmişə sadə qəbul edilməlidir. Qarşısını almaq üçün cəza olaraq cinayətkarları öldürmək cəmiyyətə xeyir verir. Silahlar ləğv ola bilməz; ölümcül texnologiyalar

həmişə mövcud olacaq. Öldürməyən cəmiyyətin tarixdə heç bir nümunəsi yoxdur; bu sadəcə ağlagəlməzdir.

Bu, məktəbdə sinif şagirdlərinin həmfikir olduğunu nəzərdə tutmur. Bəzi Amerikan tələbələri insanların yaradıcılıq potensialı olan ən bacarıqlı varlıqlar kimi rəhmli qətlsiz cəmiyyət barədə təhsildən başlayaraq anlaya biləcəyini hesab edir. Başqaları fikirləşir ki, qətlsiz imkanlı cəmiyyətin kiçikmiqyaslı əhali arasında nail oluna biləcəyini düşünür, heç halda geniş və ya qlobal cəmiyyətlərdə mümkünlüyünü qəbul etmir. Bu heç də Amerikalıların nöqteyi-nəzərlərinin başqa ölkələrin siyasət elminin professorları və tələbələrindən daha zorakı olmasını nəzərdə tutmur. Araşdırmaq üçün sistematik müqayisəli tədqiqat aparmaq tələb olunur. Ancaq ehtimal edilir ki, pessimizm mövcud dünya siyasət elmi sənəti boyu üstünlük-təşkil-edə-bilər.

Hələ də, ağlasığmaz "Qətlsiz cəmiyyət mümkündürmü?" sual ortaya çıxarkən, digər siyasi mədəniyyətlərdə təəccüb doğuran fərqli cavablar alınır.

Mən-əvvəllər-bu-məsələ-haqqında-heç-fikirləşməmişəm...

Qeyri-zorakı siyasət elminin ideyasını müzakirə etmək üçün 1980-ci ildə Stokholmda keçirilən İsveç futuristlərinin görüşündə İsveç kolleqasının cavabı buna bənzər olmuşdur: "Mən əvvəl bu sual haqqında heç vaxt fikirləşməmişəm. Cavab üçün bunun üzərində fikirləşməyə bir qədər vaxt istəyirəm". Təəccüb doğuran budur ki, nə avtomatik rədd edilmə və nə də avtomatik razılaşma hiss olunur. Sual sonradan üzərində düşünməyə layiq olan sual kimi qəbul edilir. Oxşar misal, 1997-ci ildə Seulda sistemlər alimlərinin beynəlxalq görüşündə, Nobel Laureatçısı, kimyaçının cavabı olmuşdur, o, "mən bilmirəm" söyləmişdir. Adekvat elmi əsas iştirak etmədikdə səciyyəvi cavab bele olur. O sonradan konfransın üzvlərini suala ciddi yanaşmaq üçün çağırır, bundan sonra da elmdən və sivilizasiyanın cavabı hiss ediləcək dərəcədə inkar xarakteri daşıyır.

Bu ağlagələndir, amma...

XI-ci Beynəlxalq Siyasət Elmi Assosiasiyasının dünya Konqresi 1979-cu ildə Moskvada keçirilərkən səriştəli iki Rus alimi "Qeyri-zorakı Siyasət Elmində" sənədinin ciddi müzakirəyə qoyulması üçün

hazırlaşmışdılar. Hər ikisi təəccüblü olsa da razılaşır ki, siyasətin və siyasət elminin məqsədləri qeyri-zorakı cəmiyyətin reallaşdırılmasıdır. Ancaq, onlardan biri soruşur ki, "qeyri-zorakı siyasətin və qeyri-zorakı siyasət elminin iqtisadi əsası nədədir"? Lakin, digəri də sual verir ki, "Bəs biz Çilidə [harada ki, demokratik seçilən sosialist hökuməti hazırda hərbi çevriliş ilə devirirlər], Nikaraquada [zorakı cəza tədbirinin və inqilabın səhnələri] və Kambocada [harada ki, milyondan çox insan siniflərin qurtarması ilə gedən inqilab edir "] kimi faciələrin öhdəsindən necə gələcəyik?

Həqiqətən də, öldürməni dəstəkləməyən və ya ondan asılı olmayan iqtisadiyyat necə mümkün ola bilər, bir halda ki, "kapitalizmin" və "kommunizmin" müasir formaları da bundan asılıdırlar. Qətl törətməyən siyasət ölümlə nəticələnən qəddarlığın qabağını necə ala, bundan çəkindirə bilər? Qeyri-zorakı imkanın ehtimalı altında ciddi elmi sorğu-sualın zəruriliyi məsələsi qaldırılır.

Biz bilirik ki, insanlar təbiətinə görə zorakı deyildir, amma

Qeyri-zorakı siyasət elmi barədə sual 1981-ci ildə Omanda, İordaniya Universitetində, Ərəb siyasət alimləri və dövlət qulluğu alimlərinin qrupu tərəfindən qaldırılanda, bir professor kollegial razılıq ifadəsi verdi: "Biz bilirik ki, insanlar təbiətinə görə zorakı deyildir". Ancaq o əlavə edir ki, "biz özünümüdafiədə mübarizə aparmalıyıq". İnsanların təbiətinə görə labüddən güclü olduğu əgər əsas arqument kimi şübhə altına alınırsa, onda uyğun vəziyyətləri aşkar edərkən heç kəsin öldürülmədiyi aydın etmək olar.

Bu, mümkün deyil, ancaq

1985-ci ildə, Xirosima Universitetində onuncu ənənəvi illik seminar zamanı Sülh Elminin İnstitutundaYapon iştirakçılarının razılaşan və razılaşmayanlar olmaqla aralarında iki hissəyə bölünməsinə cavab olaraq təhsil üzrə professor belə cavab vermişdir "Bu mümkün deyildir, ancaq mümkün olmaq üçün mümkündür,". Etiraf edək ki, qətl törətməyən cəmiyyət dərhal reallaşa bilən olmasa da, onun gələcəkdə mümkünlüyü rədd edilmir. Sonra o soruşur ki, "qeyri-zorakı cəmiyyəti yaratmaq üçün ə gətirib çıxarmaq üçün hansı maarifləndirmə formasına ehtiyac duyulacaq"? Probleminyaradıcı həllinə konstruktiv dəvət.

Bu, tamamilə mümkündür

1987 dekabrda Koreya filosofu, Pxenyanda Sosioloqların Koreya Assosiasiyasının prezidenti və siyasi lideri , tərəddüdsüz olaraq təəccüb doğuran cavab verir: "Bu tamamilə mümkündür". Niyə? Əvvəla, insanlar təbiətinə görə öldürməyə məcbur deyildir. Onlar "şüur", "səbəb" və "yaradıcılıq potensialı" ilə təmin edilmiş varlıq olduqları üçün qətl törətməkdən imtina etmək imkanları var. İkincisi, iqtisadi defisit öldürməyə haqq qazandırmaq üçün istifadə edilməməlidirlər, çünki onlar bu problemin qulları deyildir. Defisitə "yaradıcılıq potensialı", "məhsuldarlıq" ilə üstün gəlinə bilər "və ən vacib ədalətli, bərabər paylaşdırma hüquqlu ilə". Üçüncü, zorakılıq qətl törətməkdən imtina etmək üçün əsas kəmiyyət kimi istifadə edilməməlidirlər. Zorakılıq "mükəmməl sosial atmosfer şərtləri" və "təhsil" ilə " ləğv edilə bilər.

2000-ci ilin fevral ayında Manisalesdə, Kolumbiya, iki yüzə yaxın birlik liderlərinin görüşündə iştirakçılar "Qətlsiz cəmiyyət mümkündür? "sualına" təəccüblü olsa da heç bir əl yox demək üçün qaldırılmamış, lakin bütün əllər yekdilliklə bəli təsdiq etmək üçün qaldırılmışdır.

Koreyada və Kolumbiyada bu müsbət cavablar, onların zorakı kontekstli mühitlərə diqqətəlayiq ifadələri oldu. Koreya Demokratik Xalq Respublikasının zorakı siyasi ənənələri Amerika Birləşmiş Ştatlarına qismən uyğundur: silahlandırılan anti müstəmləkə inqilabı, birlik üçün vətəndaş müharibəsi, daxili və xarici düşmənlərə qarşı ədalətli müdafiə və təqib. Onilliklər boyu Kolumbiya ictimaiyyəti canilərin, hərbçilərin, polisin, partizanların qətl əməllərindən təngə gətirilmişdir.

Müxtəlif sosial cavablar…

Qətldənkənar cəmiyyətin mümkünlüyü sualı müxtəlif qruplarda, ölkələrdə, mədəniyyətlərdə, müxtəlif sosial meylliliyə malik ölkələrdə.müzakirəyə qoyulanda razılaşan və ya razılaşmayan qruplar müəyyən edilir. Sistematik qlobal araşdırma məsləni aydınlaşdırdı.

Vilnüs, Litvada, Açıq Cəmiyət İnstitutunun sponsorluq dəstəyi ilə, köhnə Sovet mühitli ölkələrindən siyasət alimləri tərəfindən işlənilmiş "Yeni Siyasət Elmi"-nə 1998 May baxışının icmalı üçün seminarında səkkiz cavab "xeyr", bir cavab isə "bəli" oldu. 1999-cu ilin Martında Seul Milli Universitetitində aspirantlar üçün siyasət elminin təqdimatının

seminarında, on iki "xeyr" , beş "bəli" və iki cavab "bəli və xeyr" olur. Honolulu, Havaidə, 1998-ci ilin Fevralında , Birləşmiş Millətlər Təşkilatına Dəstək olaraq Yaponiya mənşəli Fondun təşkil etdiyi Sakit okean parlament üzvlərinin forumunda, altı "hə", beş "xeyr", iki nəfər "bəli" və “xeyr” cavabı verir. Müşahidəçi qismində iştirak edən Yapon qadınlarından ibarət olan qrupudan on iki "xeyr", on bir "bəli" və bir nəfər həm "bəli", həm də "xeyr" cavabı verir.

Medelyin, Kolumbiyada, "Təhsilin Gələcəyi" üzrə pedaqoqların 1998-ci il Noyabr milli konfransında 275 bəli, 25 xeyr cavabı verir. Medelyinin sosial işçilərdən ibarət ailə qrupundan otuz «hə», on altı «xeyr» cavabı verir. "Kiçik bıçaqlar" kimi tanınan, muzdlu qatillər də daxil olmaqla gənc banda üzvlərinin qrupundan 16 xeyr, altı bəli söyləyir. Qatillərdən birindən onun nə səbəbdən öldürdüyünü soruşanda, o: "mən iki qızımı böyütmək üçün öldürməliyəm. Heç bir iş tapmaq mümkün deyil". «Hə» cavabı vermiş biri isə izah edir ki, "nə vaxt ki zəngin və kasıblar arasında olan boşluq doldurularsa, biz bir daha öldürməyəcəyik."

Edmonton, Kanadada, 1997-inci ilin oktyabr ayında, orta məktəb tələbələrinin qrupu arasındaBütün Dünyada Sülhə çağıran, Mahatma Qandi Kanada Fondu tərəfindən sponsorluq edilən "Dəyərlər və 21-ci Əsrl" seminarında qırx səkkiz cavab "yox", iyirmi beş "bəli" idi. Atlanta, Corciyada, Martin Lüter Kinq, Qeyri-zorakı Sosial Dəyişiklik Mərkəzi" nin dəstəyi ilə1999 aprelində "Zor işlətməkdən imtina,Beynəlxalq Konfrans"-da qırx «hə», üç «xeyr» cavabı oldu.

Omsk, Rusiyada, on yeddi yaşından iyirmi altı yaş arası ədəbi tələbələr arasında, 121 «yox» , 34 "bəli" və 3 cavab "bəli və yox" idi.

Qətlsiz cəmiyyət mümkündürmü? Zorakı iyirminci əsrin zorakı sonunda, qlobal öldürmək ilə öldürməyə təhdidlərin-hədə-qorxunun arasında, siyasət alimləri və onların tələbələri üçün tamamilə ağlagəlməzlik nəticəsinə gəlmək üçün kifayət qədər əsas var. Ancaq suala daha ciddi yanaşaraq onun ağlagələn olduğu cavabını vermək üçün arzu hissediləcək dərəcədədir: Bu düşündürücüdür və bəlkə də mümkündür. Bununla belə, insanın həyatına görünməmiş təhdidlərə baxmayaraq, inamı gücləndirmək üçün qlobal ruhanilik mənbələrini, elmi, təşkilatları və resursların gücləndirilməsi təcrübəsini kompensasiya edərək son nəticədə- Bu tamamilə mümkündür.

Fəsil 2

Qətlsiz Cəmiyyət üçün İmkanlar

Əgər biz alternativləri tətbiq tmək qərarına gəliriksə artıq zorakılıq erasını bağlamaq üçün kifayət qədər bacarıqlara malik olmalıyıq.

David N. Daniels və Marshall F. Gilula
Filosofiya şöbəsi, Stanford Universiteti, 1970

Qətlsiz cəmiyyətin mümkünlüyünü düşündürən hansı əsaslardır? Nəyə görə insanların həyata bəşəri olaraq hörmətlə yanaşması fikri alqışa layiq sayılır?

Qətl törətməyən İnsan Xüsusiyyəti

Baxmayaraq ki, biz mənəvi əsaslardan başlaya bilərdik, əvvəl tam dünyəvi faktları nəzərdən keçirək. Əksər insanlar öldürmür. Bütün insanlardan hazırda yaşayanlar, və ümumən bütün zamanlarda nə vaxtsa yaşamış insanlardan yalnız azlıqlar qatil olmuşlar. İstənilən cəmiyyətin qətl statistikasını nəzərdən keçirin.

Həmçinin müharibədə qətlləri nəzərdən keçirin. Dünyanın hərbi və etnoqrafiya muzeyləri bəşəriyyətin yarısı olan qadınların, əsas döyüş qatilləri olduğu aydınlığı ilə sübut edir. İsbat edilmişdir ki, o qadınların bir qismi müharibələrdə və inqilablarda mübarizə aparmış,bir qismi cəmiyyət qadınınları olaraq və hətta uşaqlar da dini mərasimlə əlaqədar olan işgəncəsində, bəziləri məğlub edilən düşmənlərin qətlində iştirak etmiş və başqa biriləri də müasir orduya öldürmək üçün işə cəlb edilirlər. Ancaq əksər qadınlar nə döyüşçü və nə də hərbi qatill olmamışdır. Buna uyğun olaraq kişilərin döyüşçü kimi azlıq təşkil etməsi. Kkişilərin yalnız

az qismi faktiki olaraq müharibələrdə vuruşur. Bunlardan da yalnız az qisi bilavasitə öldürür. Qatillər arasında, təcrübələrə əsasən, əksəriləri boyun qaçırir və sonradan öldürdüyü üçün peşiman olduğunu deyir. Bəlkə də yalnız iki faiz peşmanlıqsız dəfələrlə öldürə bilər. Necə ki, Polkovnik-leytenant Deyv Grossman müharibədə öldürməkdən kişilərin boyun qaçırmasını əsas icmalında izah edir, "Müharibə elə bir ətraf mühitdir ki, onda iştirak edənlərin 98 faizini psixoloji cəhətlən məhrum edir. Müharibədə dəli olmayan 2 faiz görünür, döyüş meydanına gəlməkdən əvvəl (Grossman 1995: 50) dəli, təcavüzkar psixopatlar olmuşlar". Beləliklə insanların siyasət elmi ehtimalına zidd olaraq təbiətən qatil olaraq doğulur, hərbi təlimlərin prinsipcə məqsədi "şəxslərin daxilən öldürmək müqavimətinə üstün gəlmək " –dir (295).

İnsan nəsli sonradan qətlsizliyin mümkünlüyünə şahid olur. Əgər insanlar təbiətən qatillər idisə, əgər hətta bəşəriyyətin yarısı labüddən qatil idisə, o zaman onun müxtəlif formalarında ailə mövcud ola bilməzdi. Atalar anaları öldürərdi; analar ataları; valideynlər uşaqları; və uşaqlar valideynləri. Bunların hamısı baş verir , ancaq onlar bəşəriyyətin taleyini həll edən təbii qanununu təşkil etmirlər. Əgər bu elə idisə, dünya əhalisi çoxdan yox olmağa doğru meyl edərdi. Əksinə,dəhşətli maddi məhrumiyyətlərə və hədsiz dərəcədə israfçılığa baxmayaraq insan ailəsi davamlı yaradıcılığa və görünməmiş miqyasda həyatın inkişafına nail olmuşdur.

Qətlsiz qlobal tapmacanın cavabını tpmaq və həllində uğurlu cəhdlər üçün bəşəriyyətdə ümumən yaşamış insanların sayını, onlardan nə qədərinin qatil olub, nə qədərinin isə olmadığını hesablamaq lazımdır. 1 milyon B.E.Ə-dən B,E 2000ə dək tam insanların sayı 91 100 000 000 olmuşdur. (Keyfitz 1966-nı Həftə-nin1996-ci ili ilə kombinasiya edərək: 37, Ramseyin 1999 il təkrar kalkulyasiyasına əsasən). Əgər biz Rummelin müharibəsini və beş yüz milyon democid ölümlərini üfürüb şişirdəriksə, hər kəsin ayrıca qatil tərəfindən öldürüldüyü və bu sayı altı ilə əsassız olaraq çoxaltsaq, o zaman 1 000 B.E.Ə-dən əvvə 3 000 000 000 qatili olduğunu səhvən güman edərik. (1 milyon B.E.Ə-dən ədədlər çatmayır). Ancaq hətta bu bu üfürüb şişirdilən əsassıs hesablama özü belə son olaraq ən azı doxsan beş faiz insanın gətl törətmədiyini deyir. Birləşmiş Ştatlar müasir qətli normaları təxminən əhalinin 100 000

adamına 10 nəfərin düşdüyünü deyərək, təxminən .01 faiz insanın hər il qətl törətdiyini bildirir. Həyata sui-qəsdlər də daxil olmaqla (274.6 nəfər 100 000 nəfərə, 2008-ci ildə) bu kimi bütün ağırlaşdırıcı halları da saysaq, faktiki tam .284 faiz Birləşmiş Ştatların mövcud əhalisinə .274 faiz də əlavə edilərsə, bütün bu insanlar qatilliyə cəhd edənlərin sayıdır. Ola bilsin ki, iki və ya hətta bir faizdən az müdrik sayılan adamlar öz insan yoldaşlarının qatilləri olmuşlar. Müəyyən cəmiyyətlərdə, əlbəttə, qatilliyin faizi mədəniyyətə və eraya (Keeley 1996) müvafiq olaraq çox dəyişə bilər. Hər halda bəşəriyyətin sağ qalması və davamiyyəti insan təbiətinin yaşamaq qabiliyyətinin öldürmə qabiliyəti üzərində hakimiyyəti səbəbindən baş tutmuşdur.

Ruhanilik-mənəviyyat kökləri

Qətlsiz cəmiyyətin reallaşdırılmasının mümkünlüyü əsaslar bəşəriyyətin dini ənənələrindən bəhrələnir. Bu da bir təsadüfdür ki, dinlər insanı qurban verən rituallardan başlayaraq, genosiddən də dəhşətli nüvə müharibəsi kimi (Tompson, 1988) insan qurbanlarına da haqq qazandırmağa çağırmışlar. Buna baxmayaraq, Tanrının, Yaradanın, Böyük Ruhun çaqırış prinsipi "Ey insan, mənim sözümü eşid! Başqa insanı tap və onu öldür!" deyil, "Həyata Hörmət Et! Öldürmə!"- mənasında-idi.

Gətldən imtina barədə təlimatlar dünyanın bütün mövcud dini inamlarında tapıla bilər. Məhz buna görə Maks Veber öldürməyə gələndə siyasi imperativ ilə uyğun olmayan dini öhdəliyi zəruri hesab edir. Caynizm və İnduizm qeyri-zorakılıq prinsipi paramo dharmasının (zor işlətmədən imtina həyatın ali qanunudur) təlimatını bölüşür. Buddizmin birinci andı "həyata qəsd etməkdən çəkinməkdir". İudaizm, Xristianlıq və İslam "Siz öldürməməlisiniz" ilahi vəsiyyətləri bölüşürlər. Ən qədim Yəhudi təlimlərindən biri, "bir şəxsin həyatını qorumaq, çox sayda insanların xilas edilməsinə bərabərdir. Bir şəxsin həyatını məhv etmək, bütün dünyanı dağıdmaq deməkdir" (Eysendras: 144). Bu təlimin kökü, baxmayaraq ki, təhsil ilə olsa da İslamda davam etdirilir: "Kimsə insanı, ölkədə korrupsiyanı yaydığı üçün və ya qətl törətdiyinə görə hallar istisna olmaqla, öldürürsə, by onun bütün insanlığı öldürməyinə bərabərdir; və kim isə bir həyat xilas edərsə o, bütün insan nəslini xilas edər (Əl Qur'an 5:32). İudaizmin, Xristianlığın və İslamın təlimlərini verməkdə təşəbbüs

göstərən Baha'i inamı "Ey insanlar, Tanrıdan qorx və hər kəsin qanını tökməkdən çəkin" göstərişini verir. (Baha'u'llah 1983: 277).

Həmçinin humanist ənənələr də qeyri-öldürücü cəmiyyətə cəhd edərək, onun mümkünlüyünü deyir. Konfusiçilikdə, hakim dairələr arasında mənəviyyat alilik təşkil edəndə, heç bir edama ehtiyac duyulmayacaqdır (Fung 1952: 60). Daosizmdə, insanlar sadə həyat sürərkən və təbiət ilə ahəngdar yaşayanda, "orada müharibənin silahlarının mövcud olmasına baxmayaraq, heç kəs onlardan istifadə etməyəcək.(Fung 1952: 190). Müasir sosialist fikrlərinə görə fəhlələr bir-birini öldürməyi qəbul etməyəndə, müharibələr dayanacaq. Bir anti I Dünya müharibəsi manifestində bəyan edilir:

> Dünyanın bütün Sənaye İşçiləri sinfinin şüurlu üzvləri insanların qanının həyatı bahasına tökülməsini, *dini səbəblərə görə deyil* - Kvakerlilər (Filadelfiyada şəhər adı) və Dost Cəmiyyətlər olduqları üçün və bütün ölkələrdə fəhlə sinfinin maraqları və rifahının eyni olduğunu bilərək, şüurlu olaraq rədd edirlər. Biz Almaniyanın İmperializm Kapitalist Hökumətini kəskinliklə rədd etməklə, istənilən ölkələrin işçilərinin qırğınına və şikəst edilməsinə qarşıyıq. (Əsli 1995: 49; cəsur nümunə üçün, Bakster 2000-ə bax).

Qatillik istənilən cəmiyyət tərəfindən qəbul edilməzdir. Humanist münasibət həyat üçün dinin tələblərinə uyğundur.

Mənəvi və humanist ənənələrin olduğu dünyada Qeyri-öldürücü cəmiyyətlərinin reallaşdırılması üçün Qeyri-öldürücü etikasının mövcudluğu hansı əhəmiyyətə malikdir? Bir tərəfdən o bəşəriyyətin şüurunda həyata qarşı dərin hörmət yetişdirmək üçün ilahi niyyəti aşkarlayır. O biri tərəfdən də belə bir prinsipə nail olmaq, yaratmaq, üçün o insan bacarığını nümayiş etdirir. Əgər insanlar təbiətinə görə sağalmaz qatillərdirsə, heç bir bacarıq, yaradıcılıq, dəyişiklik belə bir prinsipin ehtimalına nail olmayacaq. Hətta əgər Qeyri-öldürücü edən mənəvi etika elitalarların zülmkarları zəiflətmək üçün zülm tətbiq edən, cəzadan yayınmaq istəyən qatillər tərəfindən törədilə bilən inqilabın qarşısını almaq üçün icad edilərsə belə, bu o deməkdir ki, onun ünvanlanmış olduğu insan buna müsbət cavab verməyə qadirdir.

Qeyri-öldürücüyin abu-havası öncə - tarixin əksər dəhşətli qantökmənin başaldığı bir zaman ərzində və sonra meydana çıxmışdır.

Onun meydana gəlməsi yalnız qatillər tərəfindən bağışlanan dəbdəbəli xeyriyyəçilik deyildir. Müasir eraya təslim olmadan gəlib çataraq o, köhnə səlib yürüşlü Xristianlığı, köhnə istilaçı İslamı, köhnə xolokost İudaizmi, köhnə militarist Buddizmini və köhnə müstəmləkəçi ənənəli yerli xalqları ölüm törətməkdən azad olmağa ruhlandırmaqda davam edir. Öldürücü iyirminci əsrdə, bu Xristianlar Tolstoy ilə Martin Lüter Kinqin, Hindu Qandinin, Müsəlman Əbdül Ghaffar Xanın, Yəhudi Cozef Abilihin, Buddist Dalay-lamanın, Yaşıl Petra Kellinin və saysız-hesabsız, məşhur və diqqətdən yayınmış başqalarının qeyri-öldürücü cəsur qlobal dəyişiklik töhfələrində sezilə bilər.

Möhkəm prinsiplərə malik olan hər bir dini inamlarda və nümunələrdə Qeyri-öldürücü əhval-ruhunun iştirakı yüz milyonlarla həmfikirlərin, tərəfdaşların məlumatlandırılması və təsdiqləndirilməsi üçün yol açır. İmperativ Qeyri-öldürücü ilə öldürməyin məsuliyyəti və onun zərərli nəticələri arasında zidd olan gərginliyin tanınması şəxsi və sosial dəyişiklik üçün istək yaradır. Qətldən imtinanın kökləri hər ənənə çərçivəsində tapıldığını bilərkən, bəşəriyyətin mənəvi irsi bütövlükdə həyata davam gətirən banyan ağacının çoxsaylı kök sisteminə bənzəyir. İlham və həyat bütün kök sistemindən və ya onun ayrılıqda hissəsindən çəkilə bilərlər. Həyatın gücü bütün siqnal üçün mümkündür. Dinidə həyata qarşı hörmətin reallığı və humanist inamlar qeyri-öldürücü qlobal cəmiyyətin güclü mənəvi əsasını təmin edərək onun mümkün olduğuna inam yaradır.

Elmi kökləri

"Biz təkcə dinin köməyi ilə zor işlətməkdən imtinaya heç vaxt nail olmayacağıq". Belə bir məsləhəti Hindistanın ən qabaqcıl dini liderlərindən, qeyri-zorakılıq prinsipi ahimsanın (zor işlətməkdən imtina) ənənəsinin Cayn varislərindən olan qədim, yaradıcı Açarya Mahapragya vermişdir. Cayn fikrində, "Ahimsa- Qeyri-zorakılıq prinsipi həyatın bütün mərhələlərinin ürəyi, bütün müqəddəs mətnlərin nüvəsi, bütün andların və ləyaqətlərin məbləq və mahiyyətidir (Cayn və Varni 1993: 139)". Açarya Mahapragya görə, qeyri-zorakı cəmiyyəti başa düşmək üçün uyğun yol öz şəxsiyyətləri çərçivəsində zor işlətməkdən imtinanı aşkar etmək və mənəvi həqiqətlər ilə müasir nevrologiyanı kombinasiya

edərək onu ictimaiyyət qarşısında ifadə etmək üçün adamlara səlahiyyət verməkdir. Onun araşdırmalarına görə zorakılığa simpatik və parasimpatik əsəb sistemlərinə təsir göstərən endokrin vəzilər ilə istehsal edilən emosiyalar səbəb olunur və bu bizim nə yediyimiz ilə əlaqəlidir. Bundan başqa bizim nevroloji sistemimizin əqli qabiliyyətlərimiə əsaslanaraq, beynimizin enerjisini məqsədəyönlülüklə istifadəsini sadə meditasiya təcrübələrində zor işlətməkdən imtinanı qəbul edərək, qeyri-öldürücü ictimai həyatda və onun naminə özümüzü həsr edə bilərik; (Mahaprajna -1987 və 1994; Zaveri.və.Kumar-1992).

Insanın öldürməmək imkanlarının olduğuna hansı elmi əsaslarla əminlik yaranır? Elm mənasında inandırıcı qanunilik və etibarlılıq, şübhə altına almaq, təcrübə və faktlar, nəzəriyyələr və metodlar üçün əldə edilən biliyin bütün formaları geniş nəzərdə tutulur. Elmi inqilabın müjdəçisi- bəzi filosofların qəbul edilən fərziyyələri şübhə altına almaqlarıdır.

Qətl törərməkdən imtina edən cəmiyyət naminə Riçard Konrad (1974) tərəfindən zorakılıqdan xolokosta qədər zor işlətmənin öhdəsindən gəlmək üçün öldürməyə hazır olmağın yeganə effektiv yol kimi ehtimalının araşdırılması edilmişdir. Konrad israr edir ki, ayrı-ayrılıqda zorakı problemi həll edən alternativin tezisi üç ehtimalda təxirə salına bilər: qətl törətməkdən imtina alternativləri bütünlüklə müəyyənləşdirilmişdir; bunlardan hər biri yoxlanılmışdır; və hər biri müvəffəqiyyətsizliyə uğramışdır. Lakin bu ehtimallar etibarsızdır: Qeyri-öldürücü üçün problemləri həll edən alternativlər fərziyyələrə görə sonsuzdur; təkrar araşdırmaların qarşısını alan vaxt, resurs və başqa faktorlara praktik məhdudiyyətlərin olması; -səbəbindən yeganə zorakılıq alternativinin müvəffəqiyyət qazana bilməsinə biz əmin deyilik. Beləliklə Konrad Qeyri-öldürücü alternativlərinin yaranmasına can atan birinin fəlsəfi meyllikdən zorakılığı qəbul etməyə keçməsinin daha labüd olmasını müzakirə edir. Bu kimi yanaşma insan ölümlülüyünün qaçılmazlığını şübhə altına alan elmi açıqlamalara gətirib çıxarır. (Həmçinin Yoder 1983-ə bax).

İnsanların heyvani köklərə malik olması səbəbindən qatillik xüsusiyyətlərinin daşımaları ehtimalı araşdırılmışdır. Tuleyn Universiteti psixoloqu Loh Tseng Tsai (1963) o siçovul öldürən pişik ilə anbar

siçovulunun eyni qabdan sülh şəraitində yeməsini öyrədilə bilər. Bu metod ictimai öyrənmənin operant şəraiti ilə kombinasiyası idi. Əvvəlcə şüşə arakəsməsi ilə ayırılan iki heyvan öyrədilir ki, onlar ümumi qida kürəciklərini əldə etmək üçün paralel lingləri eyni zamanda basmalıdırlar. Yeddi yüz təlim sessiyasından sonra arakəsmə qantökülməsi olmadan aradan yox edilə bilər. Tsai belə nəticəyə gəlir ki:

> Biz təcrübələr ilə təbii düşmənlər adlandırılan pişiklər və siçovulların elmin tarixində ilk dəfə olaraq əməkdaşlıq etmək imkanına malik olmaqla bunu bacardıqlarını nümayiş etmişik. Belə kəşf heyvanat aləmində döyüşü və ya müharibələri labüd edən dalaşqanlığın dərin kök salmış instinktinin olmasını psixologiyada ənənəvi doqmanın bortundan kənara atır (1963: 4).

Nəzərdən keçirərək ki, "çoxları fikirləşir ki, bizim tədqiqatımız bütün dünyada sülhün nəzəri mümkünlüyü üçün bioloji əsasın təməl daşını qoymuşdur".

Tsai rəqabət nəticəsində qətlliyin ehtimal edilən qaçılmazlğı"-dan əməkdaşlıq nəticəsində sağ qalma elmi fəlsəfəsinə çağırır. Antonino Drago elmin radikal müxtəlif sahələrində fizik və tarixçisi Antonino Drago konfliktin həlli üçün Nyuton mexanikasının Karnotian versiyasına ziddiyyət təşkil edərək əməkdaşlığın mükəmməl olması oxşar elmi tövsiyəsini verir(Drago 1994). Beləliklə psixoterapevt Cerom D. Frank öldürücü antaqonizmlərə üstün gəlmək üçün qarşılıqlı xeyirli ümumi məqsədlər naminə əməkdaşlığa doğru getməyi məsləhət görür.(Frank.1960: 261-2;.1993:204-5).

İnsan öldürücülüyü bizim təkamül nəticəsində "qatil meymunlar" olaraq genetik kök salmış, bu proses eyni primat qeyri-öldürücü Mərkəzi Afrikanın (Kano 1990) bonobo növlərinin öyrənilməsində son tədqiqatlarında araşdırılmışdır. Bonobonun Tropik meşəni bölən Konqonun Mangandu adamları nə zamanlarsa onların əcdadlarının bonobolularla ailə kimi birlikdə yaşadıqları əfsanəyə əsaslanaraq onları öldürməyi ciddi surətdə qadağan edir(Kano 1990: 62) . Qorillalardan, şimpanzelərdən və başqa meymunlardan fərqli olaraq , bonoboluların bir-birini öldürməsi müşahidə edilməmişdir. (Wrangham və Piterson, 1990; Waal 1997). Bundan başqa, primat növləri arasında "sülh etmək" və "qarşılıqlı altruizm" arasında bu yaxınlardakı tədqiqatları ölümlülük

tendensiyasını şübhəyə salaraq, təkamülə uğramış insan xüsusiyətində qətldən imtinanın potensial imkanını barədə heç nə demir (Waal 1989; 1996). Heyvanat təbiətinin sülh tərəfləri var və Kropotkin (1914), Sorkin (1954) və Alfie Kohn (1990) insan təbiətinin də kooperativ, altruist kimi "daha parlaq tərəfi"-ni nümayiş etdirmişdir.

Etoloq-antropoloq Irenaus Eibl Eibesfeldt-də (1979: 240-1) heyvanlarda və insanlarda təcavüzün müqayisəli tədqiqatında öldürməmək üçün mənəvi imperativ bioloji əsasın olduğunu tapır. Qeyd edərək ki, "bir çox heyvanların növdaxili təcavüzü o qədər rituallaşdırılmışdır ki, bu fiziki zərər ilə nəticələnmir", o qantökmədən boyun qaçırmaq üçün oxşar və daha mürəkkəb insan texnikalarını müəyyən edir. O belə bir nəticəyə gəlir ki, "Müəyyən dərəcəyə qədər bioloji norma filtirdən keçirilərək nəsihət verir: 'Siz öldürməli deyilsiniz. "Ancaq mədəni psevdo super növün əmələ gəlməsi gedişində, adam ona öldürməyi qadağan edən bioloji norma filtrinin əvəzinə ona bunu əmr edən mədəni norma filtrini əldə etdi [başqalarını tam insan kimi deyil yırtıcı kimi qəbul edərək]. Müharibədə, "şüurlu olaraq düşmənini hiss edən bir insanın bu normalarının konfliktinə gətirib çıxaran qarşıdurmadan xəbərdardır". Buna keçmişdə döyüşçünün özünüdoğrultma və cəmiyyət tərəfindən qəbul olunması üçün öldürməsinin səbəbi olaraq izah edilir.

Eibl-Eibesfeldtin tezisində Grossmanın araşdımalarını təsdiq edərək bildirir ki, "tarix boyu döyüş meydanında adamların əksəriyyəti öz həyatını və ya dostlarının həyatını belə xilas etmək üçün qətl cəhdi etməmişlər"(Grossman 1995:4). Grossman qətl törətməkdən imtina etmiş əskətrlərə nisbətən könüllü olaraq öldürmüş əsgərlər arasında psixiatrik problemlərin yaşanılmasının daha yüksək həddinin olmasını qeyd edir. Əsgər- psixoloq və etoloq-antropoloq yalnız onların nəticələrinin siyasi mövqeləri ilə fərqlənirlər. Əvvəlki üçün məsələ öldürmək müqavimətinə üstün gəlmək üçün professional təlim təmin etməkdir. İkinci üçün, öldürməkdən imtina etmiş insanın biologiyasını mədəniyyətə gətirməkdir. Eibl, Eibesfeldt nəticə çıxarır:

> Bəşəriyyətə arzulanan sülhün kökü adamların bioloji və mədəni norma filtrlərini gətirmək istəyən bu normaların arasındakı konfliktə bağlıdır.Bizim vicdanımız bizə ümid verir və buna əsaslanaraq səmərəli surətdə idarə edilən təkamül

> sülhə gətirə bilər. Bu müharibəni qantökmədən bir qədər başqa yol ilə həyata keçiilməsi faktın tanınmasını nəzərdə tutur. (1979: 241)

Beyni öyrənən elm insanın Qeyri-öldürücü potensialına inam verən daha bəzi fikirləri dəstəkləyir. Qabaqcıl nevroloq, "Neyrorealist" termini ilə öz yanaşmalarınlı adlandırmış Bryus E. Morton (2000) hər iki - qeyri-öldürücünin və öldürmənin neyrobioloji əsaslarını təsvir edən "Davranışın Əkstəsirinin Beynin İkili Quardbreyn Modelində" təqdim edir. Dörd hissəvi model "tək tetradik sisteminin iki üsulunda funksiya göstərir" . Onlar beynin əsas mərkəz sistemi (instinktlər), haşiyəli sistem (emosiyalar), sağ və sol yarımkürə sistemi (təxəyyül və ağıl) və neocerebellar sistemlərdirlər (intuisiya). Morton neocerebellar intuisiyasının sistemində daha yüksək mənəvi və sosial şüurun mənbəyini təyin edir. Bu "Uca Mənbə" olub, "doğruluq, yaradıcı, özünü nizamlayan, altruist, kooperativ, emosional və qeyri-zorakı"-dır. Bu qrupun uzun müddətli dayanıqlığını yüngülləşdirir və "ciddi olaraq beyindən asılı bu fenomen hadisəsi hamına əlverişlidir ". "Mənbənin" şüurdaxili peyda olması üç yolda təzahür edə bilər: ölümcüllüyə yaxın travmalarda , müəyyən hallyusinogen dərmanlardan və ən əsası meditasiyada. Gundəlik ictimai həyatda "Mənbə" "qeyri-zorakı cəmiyyətə tərəf" birgə fəaliyyətinin təşəkkül tapma mərhələsində faydalarını intuitiv yüngülləşdirir. O xeyir götürür və sağ qalmaya ölümcül təhdidlərin aradan qaldırılmasına öz töhfəsini verir.

Beləliklə, beyin fəaliyyətini öyrənən neyrorealist elmi öldürməkdən imtinanı öz-özünə fəallaşdıran öhdəliyi və qətlə qarşı dayanıqlı tam bioloji və şüuri məzmunlu sosial keçidi təmin edir.Bu həmçinin Hindu Vivekanandasının anlaması ilə oxşar olaraq böyük dini müəllimlərin niyyətindəki kimi xaricdən Tanrını içəri gətirmək deyil, hər şəxsə daxilindəki inamı xaricə paylaşdırmaq üçün kömək etməkdir. O "Allahın hökmranlığı sizin daxilinizdədir" deyərək Xristian Tolstoyunun fikirləri ilə rezonans yaradır (Tolstoyu 1974[1893]). On beşinci əsr Hindistan mistiki Kəbirin düşüncələri ilə müqayisə edin:

> Usta İki gözün arasındadır,
> O, Tanrının elçisidir.
> Sizin öz bədəniniz Tanrınız yaşayır,

Niyə Onu axtarmaq üçün xaricə nəzər salırsınız?
(Sethi 1984: 56-7).

Təsəvvür edə bilərsinizmi ki, beynin bioloji disfunksiyası halında, bəzi adamlar qatilliyə aludəçi olmağa meylli olacaq? Hətta əgər öldürülmə mədəniyyət, şəraitdən deyil bioloji səbələrdən törədilibsə, elmi yaradıcılıq patoloji qatillərə öldürmək məcburiyyətindən özlərini azad etmək üçün səlahiyyət verməyə imkanlıdır. Və bu başqa insan keyfiyyətlərinə ziyan vurmadan edilə bilər. Müasir nevrologiyanın, genetikanın və başqa biologiya elmilərinin inkişaf etdiyi bir zamanda "insan təbiətinin"ölümlülükdən qaçılmazlığı, hətta əgər tipik olmayan bioloji kəskinləşmə ilə əlaqələndirilmişdirsə də bundan sonra daha bucür fərz edilə bilməz.

İlkin nümunə inkişafda olan neyropsixoloqiya elmi xadimi Ceyms W. Prescott ilə neyropsixiatr Robert G. Hezin əsas və tətbiq edilmiş araşdırmalarında təqdim edilmişdir (Restak 1979: 118-133). Onların teoriyalarına əsasən bəzi adamlar tərəfindən öldürmək məcburiyyətinin nəzəri mülahizələri emosiyaları (haşiyəli sistem) və bədən hərəkətini (beyincik) birləşdirən elektrik dövrlərinin ("məmnunluq cığırları") pisləşməsi ilə əlaqələndirilir. Onlar bu dövrlərin yaxşılaşdırılması və ya pisləşdirməsinin sirkulyar olub erkən uşaq yaşlarında inkişafda olan insanın bədəni ətrafında firlanma həddi ilə əlaqələndirərək, bunu hərlənən stulda oturmuş şimpanzeləri öz ətrafında fırlatmaq ilə digərini başı üzərində daşıyaraq sınaqdan keçirmişlər. Sonralar, onlar firladılmış şimpanzelari daha təcavüzkar, mobil edilmişlərin isə təmkinli şimpanzelər olduğunu müəyyənləşdirdilər. Peşəkar qatillərdə insani xüsusiyyətlərin tətbiqinə keçid üçün qırğın törətməyə aludə olan şəxsin çiynində tərəfindən idarə olunan("beyincik stimulyator və ya beyincik lider") cib stimulyatoru ilə arxa beyində kiçik elektrodu implant etdilər. Öldürməyə tələbat yaradan disforiya hissləri meydana çıxarkən şəxs onu özündən uzaqlaşdırmaq üçün həzz cığırlarını fəallaşdıraraq hərəkətə gətirə bilər.

Bəzi "cinayətkarcasına ruhi xəstə" diaqnozu qoyulmuş adamların təcridxanada müəyyən illər tənhalığı nəticəsində sonralar onların qısa müddət ərzində ərzində sağalmasını təcrübədən keçirmişlər. Başqa birilərində də öldürmək və ya özünə qəsd etmək istəklərinin tədricən

sönməsini qeydə almışlar. Müvəffəqiyyətsizliklər də qeydə alınmışdır. Bir hadisədə, beyincikləri əlaqələndirən "məftillər"in sınması nəticəsində xəstə tibb bacısını qayçının ağzı ilə dərhal öldürür. Hər halda bu qabaqcıl proseduranın müvəffəqiyyətləri məhv edən bioloji pessimizmdən bəşəriyyəti azad etməkdə yeni nəzəri və texnoloji innovasiyalara meydan oxuyur.

Siyasət elmi pessimizmi ilə kəskin nikbinlik ziddiyyət təşkil edən qeyri-öldürücü optimizmin sonrakı əsasları Martin Lüter Kinğin və Senator Robert F. Kennedi -nin (Daniels, Gilula və Ochberg 1970) qətllərinin ardınca Birləşmiş Ştatlarda "zorakılığın böhranını" öyrənmək üçün yaradılmış komitənin iyirmi üç Stenford Universiteti psixiatrının nəticələrində tapılır. Bioloji, psixodinamika, ətraf mühit, qəzəb, qrupdaxili konflikt, kütləvi informasiya vasitələri, odlu silahlar, zehni xəstəlik, dərman (narkotik) istifadəsi və başqa müqayisəli faktorlarla əlaqəli olan zorakılıq və aqressiyanı gözdən keçirdikdən sonra Daniels və Gilula belə nəticə çıxarır : *"Əgər biz alternativlər aşkar edərək onları tətbiq etmək qərarına gəliriksə, deməli artıq biz zorakılığ erasını bağlamaqdan ötrü insan oğlu üçün kifayət qədər bilgilərə malikik* (441).

Psixiatr Corc F. Solomon (1970) tərəfindən təqdim edilən qətlin sosioloji tədqiqatlarında "insan təbiətinə" köməksizliyinə istinaddan fərqli olaraq öldürməyi anlanılan olduğunu və onun qarşısının möhtəşəmcəsinə alınmasının mümkünlüyünü qeyd edir. Bir ictimaiyyətləşdirilmiş hadisə ilə əlaqədar təcrübədə hədsiz dərəcədə soyuqqanlı olan qadınların təsadüfi snayper qatilinin şəxsi tərcümüyi-halına bunlar daxil idi: onun valideynləri tərəfindən etinasızlıq, azart oyunu aludəçisi olan atası, tərəfindən şirnikləndirilmiş ikicinsli alkagol anası, silahlara olan marağı və günahın "dəhşətli obrazlarına" hissiyatsız qalmasına kömək edən narkotiklərdən istifadəsi. Başqa bir qatilin hadisəsində onun keçmiş arvadının yeni ərinin qətlinə bais olan şəraitlərə bunlar səbəb oldu: kasıblıq, onun anasına qarşı zorakılıq etmiş atasına nifrəti, atalığının başına vurduğu zərbələrdən əmələ gəlmiş konvulsiya, ana işkəncələri, bacıları tərəfindən döyülmələr, Dəniz Piyadasında birinci serjant olması, bordeldə qarşısına çıxan fahişəylə nigahı, onun iki uşağına atalıq etməsi, xaricdə iş səfərində olarkən ona qarşı sədaqətsizliyi aşkar etdikdə öz biləklərini kəsmək cəhdi, fahişə arvadı

tərəfindən 38 kalibrli kiçik tapançası ilə hədələnməsi və mülkiyyət və uşaqları görmək üçün hüquqların tələbi ilə mübahisələrdən sonra onun üçtərəf arasında arvadını deyil, yeni əri öldürmədiyi. Solomon belə bir nəticə çıxarır:

> Bir psixiatr kimi mənim insan davranışının dəyişdirilə bilməsi ideyasına münasibətim qətidir. Qarşısını alma və müalicələr öncə cəhalətlə qarşılaşdığından müvəffəqiyyətsizliklərə uğrasa da sonrakı tədqiqatlarda keyfiyyətini yüksəldə bilər ; qəbul edilən prinsiplərin tətbiqində uğursuzluq; yenilik əlavə etməkdən boyun qaçırmalar;və sosial uyğunsuzluğa görə qisasçılıq zorakılığa meylli şəxslərin istənilən xas olan "sağalmazlığından" daha çox şeydir. Inkişaf və şəfa üçün insan qüdrətli varlıqdır və ümidvarıq ki, zorakılıq fəlakəti istiqamətində onun qüdrətinə son qoyular (387).

Antropologiyada, zor işlətməkdən imtina və sülhə can atan insan bacarıqlarını anlamağa cəhd edən yeni maraq, adı formada vurğulanan zorakılıqla təcavüzdən fərqli olaraq, qeyri-öldürücü cəmiyyətin qeyri-mümkünlüyü sualına cavab axtarır. (Sponsel və Gregor 1994b; Sponsel 1996) Lesli E. Sponselin izah etdiyi kimi "Qeyri-zorakı və sülh cəmiyyətlər nadir olaraq mövcud olmalarının səbəbi ona görə deyildir ki, onlar həqiqətən nadirdirlər, çünki onlar faktiki olaraq nadir hallarda zor işlətməkdən imtina və sülh barədə tədqiqatlar mediada və başqa sahələrdə həddindən artıq nadir hallarda müzakirə edilirlər". O, əlavə edir ki, "Bu zor işlətməkdən imtinanın və sülhün şərtlərini və səbəblərini, sülhün funksiyalarını, sülhün proseslərini və nəticələrini başa düşmək zorakılığı və müharibəni anlamaq qədər vacibdir". (Sponsel 1994a: 18-9).

Qədim insanlar arasında bəşəri ölümlülüyü barədə Hobbesian ehtimalının elmi sorğusu Piero Giorgi (1999) və Van der Dennen (1990; 1995) J.M.G.tərəfindən irəli sürülmüşdür. Etnoqrafiya ədəbiyyatında qeyd edilmiş 50 000 "primitiv" xalqların keçmiş əsr boyunca müharibə və düşmənçilik dəlillərinin icmalında Van der Dennen yalnız 2 000 qrup üçün əsaslı dəlillər aşkarlaya bildi. Etiraf edərək ki, qalan qruplar üçün "cəngavərlik" haqqında informasiyanın olmaması onların sülhsevərliyini mütləq sübut etmir, Van der Dennen bəşəri insan cəngavərliyi ehtimalının doqmatik qəbuluna qarşı çıxır.(1990: 257, 259, 264-9) O,

Aborigenlərdən Zuni-yə qədər "ən yüksək ehtimallara görə qeyri-davakar" 395 xalq üçün etnoqrafik dəlilləri sitat gətirir. (1995: 595-619)

Antropoloji ədəbiyyatı gözdən keçirən Bryus D. Bonta (1993) insanın "sülhməramlılıq" imkanlarını nümayiş etdirən qırx yeddi cəmiyyəti müəyyənləşdirir.

> Sülhməramlılıq… şəxslərarası ahəngin qorunması üçün nisbətən yüksək dərəcəli şəraitin olduğü müəyyən edilir; böyüklər, böyüklərlə uşaqlar, fərdlər arasında çox az fiziki zorakılıq halları qeydə alınır; konfliktlər və zorakılığın qarşısını almaqdan ötrü həyata keçirilə bilən strategiyalar inkişaf etdirmişdir; başqa xalqlarla münasibətdə müharibə kimi zorakılıqların tətbiq edilməsindən boyun qaçırmağ məqsədi qoyulmuşdur; onların uşaqları sülh yollarını qəbul etmək uğrunda tərbiyyə edilir; və özləri sülhsevər kimi güclü anlayış sahibləridir (4).

Bonta sülhməramlılıq dəlillərini Amiş, Anabaptists, Balines, Batek Birhor, Brezren, Buyd, Çevong, Douxobors, Fipa, Fore, G/vi, Hatterites, Ifaluk, Inuit, Jains, Kadar, Kung, Ladaxis, Lepças, Malapandaram, Mbuti, Mennonites, Montagnais-Naskapi, Moravians, Nayaka, Nubians, Onge, Orang Asli, Paliyan, Piaroa, Quakers, Rural Norzern Iriş, Rural Thai, San, Sanpoil, Saltauks, Semai, Tahitians, Tanka, Temiar, Toraja, Tristan Islanders, Waura, Yanadi, Zapotec və Zuni arasında müəyyən edir.

Sonrakı tədqiqatında Bonta (1996) bu xalqlardan iyirmi dördünün arasındakı konfliktlərin həllinin öyrənilməsində belə nəticəyə gəlir :

> Qərbi alimlər tərəfindən təsdiq edilən bir neçə ümumi anlayış təxminən münaqişə və münaqişənin həlli onun sülh yolu ilə həlli naminə, elə bu cəmiyyətlərin müvəffəqiyyətinin xeyrinə araşdırıla bilər: yəni ki, zorakı konflikt bütün cəmiyyətlərdə qaçılmazdır; cəza və silahlı qüvvə daxili və xarici zorakılığın qabağını alır; siyasi strukturlar konfliktlərin qabağını almaq üçün zəruridir; və konflikt müsbət qarşılanmalı və zərurət kimi yanaşılmalıdır. Əks dəlillər bunlardır: sülhsevər cəmiyyətlərin tam yarısında heç bir zorakılıq hadisəsi qeydə alınmayıb; onlar yetkin insanları nadir hallarda (sürgün etmə təhdidi istisna olmaqla) cəzalandırırlar; onlar daxili konfliktlərə yanaşdıqları eyni sülh yollarla xarici cəmiyyətlər ilə konfliktlərə də eyni ilə

münasibət göstərirlər; onlar daxili münaqişələr zamanı xarici hökumətlərə müraciət etmirlər; və onlar konfliktlərə qarşı olduqca mənfi nöqteyi-nəzərlərə malikdirlər (403).

Uşaq sosiallaşdırılması və cəmiyyətin özünü müəyyənləşdirməsi zəruri olub cari antropoloji araşdırmaların nəticəsinə əsasən zorakılığın cəmiyyətlərdə səviyyəsinin yüksək və ya cüziliyini başqa faktorlar arasında diferensiyalayır. (Fabbro 1978). Onların əhəmiyyətləri Duqlas P Fray (1994) tərəfindən müqayisəli tədqiqat iki Meksikalı Zapotek kəndinlərinin oxşar sosial-iqtisadi xüsusiyyətlərində, lakin nəzərə çarpacaq dərəcədə fərqli zorakılıq hadisələrində öyrənildi . Qətlin nadirdir olduğu sülhsevər La-Pasda vətəndaşlar özlərini "hörmətli, sülhsevər, qeyri-xəbis və kooperativ olaraq özlərini qiymətləndirir"(140). Qonşu zorakı San Andres-də "zorakılığa göz yuman dəyərlər sistemi və ya geniş kompensasiya edən inam" var (141). Bu münasibətlər qadınlara qarşı hörmətin çatışmazlığı , arvadını döymə, uşaqların fiziki cəzası, sözə baxmayan uşaqlar, and içmələr, sərxoş vəziyyətində dava və seksual rəqabətlər, düşmənçiliklər və qisasçılıqlarla müşayiət edilir. Maddi və struktur şəraitlərdə demək olar ki, vəziyyət eynilə, San Andres-də qətl hadisələrinin səviyyəsi 100 000 üçün La-Pasda 3.4 ilə müqayisədə 18.1-dir. Bu müqayisə bizə insan xüsusiyyəti haqqındakı pessimizmi başa düşməyə kömək edir və zorakılığa göz yuman cəmiyyətin normalarını qətl ilə əlaqələndirir; qətldən imtinaya olan inam və dəyərlər Qeyri-öldürücü etmiş cəmiyyətə meyl oyadır.

İnsanın qeyri-öldürücü bacarıqlarını təsdiqyən dəlillər əsasında elmi dəstək heyvan davranışları, davranışın genetikası, bioloji antropologiya, etologiya, neyrofiziologiya, fiziki antropologiya, siyasi psixologiya, psixiatriya, psixobiologiya, psixologiya, sosial psixologiya üzrə mütəxəssislərin beynəlxalq qrupu tərəfindən 16 May, 1986-cı ildə tarixçi Sevilyanın "Zorakılığa dair Ərizə" -də əsasını taparaq nəşr edildi. Onlar təsdiq etdilər ki:

> Bizim heyvan əcdadlarımızdan müharibə etmək üçün tendensiya aldığımızı demək ELMİ NÖQTEYİ-NƏZƏRLƏRDƏN YANLIŞDIR… Müharibə və ya istənilən başqa zorakı davranışın bizim insan təbiətimizdə genetik proqramlaşdırılmasının deyilməsi ELMİ NÖQTEYİ-NƏZƏRLƏRDƏN YANLIŞDIR… İnsan təkamülünün

> gedişində davranışın təcavüzkar formasının mərhəmətli davranışa üstün gələrək daha güclü çıxmasını demək ELMİ NÖQTEYİ-NƏZƏRLƏRDƏN YANLIŞDIR… Insanlar "zorakı beyinə" malikdir demək ELMİ NÖQTEYİ-NƏZƏRLƏRDƏN YANLIŞDIR… Müharibə 'instinkt' və ya istənilən hər hansı səbəbdən baş verir demək ELMİ NÖQTEYİ-NƏZƏRDƏN YANLIŞDIR.

Stanford psixiatrlarının qətldən imtinaya dair nikbinliyə uyğun olaraq Sevilya alimləri elan edir:

> Belə nəticəyə gəlirik ki, insan biologiyası onu müharibəyə təhkim etmir və humanizm bioloji pessimizmin qeyri-iradiliyindən insanlığı azad edə bilər, eləcə də bu, Beynəlxalq Sülh İlində və növbəti illərdə ehtiyac duyulan transformasiya təşəbbüsü məsələlərinə səlahiyyət verilə bilər. Baxmayaraq ki bu məsələlər instusional və kollektivdir, onlara görə pessimizm və nikbinlik kritik faktorlarlardan sayılan fərdi iştirakçıların şüurundan asılıdır. 'Müharibə etmək düşüncəsi ilk öncə elə insanlaarın fikirlərindən baş qaldırdıqları üçün, həmçinin sülh yaratmaq fikri də eyni ilə bizim fikirlərimizin məhsuludur. Müharibəni icad etmiş eyni şəxslər sülhü də icad etmək bacarığına malikdırlər. Məsuliyyət bizim hər birimizin üzərinə düşür. (Adams 1989: 120-1; 1997).

Avqustun 2-si, 1939-cu ildə Albert Eynşteyn Prezident Frenklin D Ruzveltə yazdığı öz məktubunda atom fizikasının daha inkişaf edərək irəli getdiyini və bu inkişafın "yeni tipli çox güclü bombalar" -ı "ixtira edilməsini mümkün etdiyini" xəbər verir. (Natan və Norden, 1968: 295). Bu, məşvərətçi komitənin formalaşması, bura Birləşmiş Ştatlar Hökumətinin ilk altı min dollarlıq investisiyasının qoyulması, milyardlarla dollarlıq Manhettan Layihəsinin təşkilatı və altı il sonra dünyanın birinci uran və plutonium bombalarının yaradılması və istifadəsi ilə nəticələndi. Yetmiş il keçəndən sonra insanın Qeyri-öldürücü bacarıqlarını elmi dəlillər ilə sübut etmək olar, belə ki, bütövləşdirib inkişaf etdirən insanın özünü tənzimləmə bacarığı eləcə də sistematik olaraq qətldən imtinaya üstünlük verə bilər. Belə dəlillər arasında getdikcə daha çox antropologiya, kriminologiya, təhsil, tarix, dil, ədəbiyyat, fəlsəfə, psixologiya, siyasət elmi, din, sosiologiya, dil və

ədəbiyyat kimi sahələrdə təkcə Birləşmiş Ştatlarda 1963-dən bəri "qeyri zorakılıq" barədə tədqigatlar bir mindən çox doktor dissertasiyasında rast gəlinir (Beynəlxalqı Dissertasiya Xülasəsi, 1963).

Hindistan da daxil olmaqla digər ölkələrdə, İngilis dilindən kənarda mövcud başqa dillərdə, akademik konfranslarda təqdim edilən sənədlərdə, kitablarda və fənlərarası symposiumlarda(Kool 1990; 1993), qabaqcıl inteqral araşdırmalarda (Qreqq 1966), yeni jurnallarda (Beynəlxalq Zor işlətməkdən imtinaya dair Jurnal 1993), qeyri-zorakı əməllərin əksini tapdığı bir çox biblioqrafik tədqat annotasiyalarında (Makarti və Şarp 1997) və digər mənbələrdə aydın aşkar olaraq qeyri-zorakı biliyin mühüm orqanı "sülhdə" və "konfliktlərin həlli" kimi ədəbiyyata əlavə bölmə şəklində daxil olur. Mövcud Qeyri-öldürücü elmin potensialı atom fizikasının inkişafının 1939-cu ildəki vəziyyətinə funksiyaca oxşardır.

Qətldən İmtina İmkanlarının aşkarlanmasının əhəmiyyətli

Müasir sosiologiyanın banisi Emili Durkheym (1858-1917) nəzəriyyəyə maraqlarına dair suallar üçün diqqəti sosial həyatın "əhəmiyyətlərinin aşkarlanması"-na yönəltməyi tövsiyyə etdi. Bu ideya Şmal-qərb Universitetində eksperimental laboratoriya təcrübələrinə bənzər "təbii olaraq baş verən social təcrübələr"-i müşahidə etməsi tövsiyyə edilmiş politologiya üzrə aspirantların yetişdirildiyini düşünən Amerikalı sosial-psixoloqu tərəfindən irəli sürülmüşdür. (Peyc 1971).

Bu fikir Amerika sosial psixoloq tərəfindən irəli keçirilir. Siyasət elmindən bəri belə təcrübələri müşahidə etmək nəzəriyyəsini bir göz qırpımında inkişaf etdirməyə meylli olandan bəri politologiya, tarixi və müasir təcrübədən "təbii olaraq" meydana çıxan Qeyri-öldürücü davranışının Şahzadələr nümunələrində rəhmsiz hakim Sesar Borgiyaya məxsus texnikaları Machiavellinin nəzəri işləməsinə görə Qeyri-öldürücü sosial dəyişikliyinin mümkünlüyünü etiraf etmək üçün xüsusilə əhəmiyyətlidir. Qeyri-öldürücü bacarıqlarının əhəmiyyətli təzahürləri arasında dövlət siyasətləri /ictimai qaydalar, təşkilatlar, mədəni ifadələr, qətldən imtinanın siyasi mübarizələri, tarixi nümunələr və fədakar şəxsiyyətlərdir.

Dövlət siyasətləri

Siyasi qərarlar arasında diqqətəlayiq nümunələr misalında Qeyri-öldürücü etmiş cəmiyyətlərinin reallaşdırılmasına meyllilik hərbi xidmətdə öldürməyə vicdanlı etirazın hüququnu tanıyan, heç bir ordulara malik olmayan, edamı ləğv etmiş ölkələr hesab edilir. 2011-cü ilin Yanvarına kimi, 195 dünya ölkələrinin və ərazisinin 96 -ü [73 ölkə 2002ci ildə, 1-ci buraxılış] bütün cinayətlər üçün edamı aradan qaldırmışdır.

Cədvəl 2. Edamsız ölkələr və ərazilər (96)

Albaniya	Kote dIvoyre	Palau
Almaniya	İslandiya	Panama
Andorra	İspaniya	Paraqvay
Anqola	İsveç	Philippin
Argentina	İsveçrə	Polşa
Avstraliya	İtaliya	Portuqaliya
Avstriya	Kanada	Qabon
Azərbaycan	Kipr	Qvineya-Bisau
Belçika	Kiribati	Ruanda
Bolqarıstan	Kolumbiya	Rumıniya
Bosniya-Herseqovina	Kuk adaları	Samoa
Böyük Britaniya	Liectenstein	San Marino
Burundi	Litva	San-Tome və Prinsipi
Butan	Lüksemburq	Seneqal
Cambodia	Macarıstan	Serbiya Respublikası
Cape Verde	Makedoniya (FYR)	Seyşel adaları
Çex Respublikası	Malta	Şərqi Timor
Cənubi Afrika	Marşall Adaları	Slovakiya
Cibuti	Mavriki	Sloveniya
Çili	Meksika	Solomon adaları
Danimarka	Mikronezya	Toqo
Dominikan Respublikası	Moldova	Türkiyə
Ekvador	Monako	Türkmənistan

Ermənistan	Monteneqro	Tuvalu
Estoniya	Mozambik	Ukrayna
Finlandiya	Namibiya	Uruqvay
Fransa	Nepal	Vanuatu Respublikası
Gürcüstan	Niderland	Vatikan
Haiti	Nikaraqua	Venesuela
Honduras	Niue	Xorvatiya
İrlandiya	Norveç	Yeni Zelandiya
Kosta Rika	Özbəkistan	Yunanıstan

Mənbə: Beynəlxalq Amnistiya, 2011 yanvar

Ağır cəza tədbirinin tam aradan qaldırmasının hər forması elmi və dövlət siyasətinin dəf olunmaz marağı daxilindədir. Niyə, necə və nə vaxt hökumətlər öldürməməyi qərara alır? Niyə bəzi ölkə, mədəniyyət və regionlar təmsil edildiyi halda başqaları nəzərə çarpacaq dərəcədə iştirak etmirlər? İnnovasiyanın hansı tarixi prosesləri mövcud olan qlobal nümunənin yaranmasına izahatdır? Və hansı təsirlər öldürməsiz cəmiyyətlərin gələcək bəşəri reallaşdırılması üçün qətldən imtinaya doğru dəyişiklik nümunələrinə malikdir?

Tamamilə abolisionist ölkələrində əlavə olaraq, doqquz dövlət xüsusi hərbi vəziyyət və ya müharibə ilə əlaqədar olaraq (məsələn, Boliviya, Braziliya, Əl Salvador, Fidci, İsrail, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Latviya və Peru) adi cinayətlər üçün edamı aradan qaldırmışdır. Otuz altı dövlət qanunda edamı saxlasa da, lakin on və ya daha çox illər ərzində heç kəsi edam etməmişdir (məsələn, Əlcəzair, Benin, Buruney Darussalam, Burkina-Faso, Kamerun, Mərkəzi Afrika Respublikası, Konqo Respublikaları, Eritreya, Qabon, Qambiya, Qana, Qrenada, Keniya, Cənubi Koreya, Laos, Liberiya, Madaqaskar, Malavi, Maldiv adaları, Mali, Mavritaniya, Mərakeş, Myanma, Nauru, Nigeriya, papua Yeni Qvineya, Rusiya Federasiyası, Şri Lanka, Surinam, Svazilend, Tacikistan, Tanzaniya, Toqo, Tonqa, Tunis və Zambiya). Əlli doqquz [2002-ci ildə doxsan bir] ölkə qanunda edamı saxlayır və öldürməyə davam edir (Əfqanıstan, Antiqua və Barbuda, Baham, Bəhreyn, Banqladeş, Barbados, Belorusiya, Beliz, Botsvana, Burundi, Çad, Çin,

Komoro, Konqo Demokratik Respublikaları, Kuba, Dominikan, Misir, Ekvatorial Qvineya, Efiopiya, Qvatemala, Qvineya, Qayana, Hindistan, İndoneziya, İran, İraq, Yamayka, Yaponiya, İordaniya, Şimali Koreya, Küveyt, Livan, Lesoto, Liviya, Malayziya, Monqolustan, Nigeriya, Oman, Pakistan, Fələstin Hakimiyyəti , Qətər, Sent Xristofer və Nevis, Sent Lyüsiya, Sent Vinsent və Qrenadinlər, Səudiyyə Ərəbistanı, Syerra Leone, Sinqapur, Somali, Sudan, Suriya, Tayvan, Tailand, Trinidad və Tobaqo, Uqanda, Birləşmiş Ərəb Əmirliyi, Amerika Birləşmiş Ştatları, Vyetnam, Yəmən və Zimbabve). Birləşmiş Ştatlar federal cinayətlər üçün edamı saxlayarkən, onun əlli ştatından on dördü və Kolumbiya dairəsi bunu aradan qaldırmışdır: Alyaska, Hawai'i, Ayova, Meni, Massaçusets ştatı, Miçiqan, Minnesotası, Nyu Cersi, Nyu York, Şimali Dakota, Rod Aylend, Vermont, Qərbi Virciniya və Viskonsin.

Rədd etmə və yenidən səhifələmə arasında oynaqlığa baxmayaraq hökumətlər tərəfindən edamın aradan qaldırmasına tərəf qlobal ənənə zorakılıq ənənələrin meydana çıxaran Qeyri-öldürücü cəmiyyətlərinin yaranması üçün inamı möhkəmləndirir. Vətəndaşların qətli Russonun "sosial müqavilə"-sinin bir hissəsi və Maks Veber tərəfindən təyin edildiyi kimi siyasətin ayrılmaz əlaməti olmamalıdır.

Ordulara malik olmayan müstəqil ölkələrin olduğunu da nəzərə alsaq, onların sayı 2009-cu ildə iyirmi yeddi idi. Kuka adalarıdan və Nyu-dən başqa hamı BMT-nin üzvləridir.

Cədvəl 3. Hərbi qüvvəyə malik olmayan ölkələr (27)

Hərbisiz (19)

Dominikan	Panama
Grenada	S. Vinsent və Qrenadiyalılar
Haiti	Saint Lucia
Kiribati	Samoa
Kosta Rika	San Kitts y Nevis
Layçtenstein	San-Marino
Maldiviyalılar	Solomon adası
Mauritius	Tuvalu
Nauru	Vanuatu

Vatikan Dövlət

Hərbisiz (Müdafiəyə Ehtiyac) (8)

Andorra (Fransa, İspaniya)

Mikronezya (ABŞ)

Kuk Adaları (Yeni Zeland)

Monako (Fransa)

İslandiya (NATO, ABŞ)

Nyu (Yeni Zeland)

Marşal adaları (ABŞ)

Palau (ABŞ)

Mənbə: Barbey 2001

Buna əlavə, ən azı on səkkiz asılı ərazi və coğrafi regionlar müstəqillik tələb edən ölkələrin razılığı -Antarktida və Ay daxil olmaqla Finlandiyanın Aland adalarının beynəlxalq razılaşdırması sayəsində demilitarizasiya edilir (Barbey 1989: 5).

Milli eynilik, sosial nəzarət, müdafiə və qanun pozuntuları üçün zəruri hesab etdikləri ölkələrdə orduların yoxluğu qəribə görünə bilər. Lakin, ordularsız olan ölkələrin kiçik olmasına baxmayaraq , baxmayaraq ki, bəzilərinin hərbiləşdirilmiş qüvvələrdən asılı və ya silahlı müttəfiqlərə malik olmuşlar, bunula belə hərbisiz dövlət quruluşunun mümkünlüyünü nümayiş etdirmişlər. Qeyri-öldürücü etmiş xalqlar ağlagəlməz deyildir.

Orduların olduğu ölkələrdə, hərbi əsgəri mükəlləfiyyətə vicdanlı etirazın dövlətin tanınması Qeyri-öldürücü siyasətinin potensialının daha sonrakı dəlillərindəndir. Əlli dörd ölkə 2005-ci ildə vətəndaşlar tərəfindən hərbi xidmətdə bəzi öldürməkdən imtina prinsiplərini qanuni formalarda tanıdı.

Cədvəl 4. Hərbi xidməti şüurlu etirazı tanıyan Dünya ölkələri (54)

Albaniya	Argentina	Avstriya
Almaniya	Avstraliya	Azərbaycan

Belarus	Gayana	Paraqvay
Belçika	Hollandiya	Polşa
Bermuda	İspaniya	Portuqaliya
Birləşmiş Krallıq	İsrail	Qırğızıstan
Birləşmiş Ştatlar	İsveç	Rumıniya
Bolqarıstan	İsveçrə	Rusiya
Bosniya-Herseqovina	İtaliya	Serbiya
	Kanada	Slovakiya
Braziliya	Kipr	Sloveniya
Çernoqoriya	Latviya	Surinam
Çex Resp.	Litva	Ukrayna
Cənubi Afrika	Macarıstan	Xorvatiya
Danimarka	Makedoniya	Yunanıstan
Ermənistan	Malta	Yuqoslaviya
Estoniya	Moldova	Zimbabve
Finlandiya	Özbəkistan	
Fransa	Norveç	

Mənbə: Horeman, Stolvijk (1998) və Beynəlxalq Müharibəyə Davamlılıq (2005)

Dar dini tələblərdən geniş mənəvi, fəlsəfi, etik, tərbiyyəvi, humanitar və ya siyasi səbəblərədək dəyişərək öldürməkdən imtina etməyə etiraz məqbul hüquqi əsaslar dəyişir. Həmçinin geniş olan qanunlar artıq xidmətdə olan əsgərlərin şüurlu etirazı və alternativ xidmət növünün tələbi digər bacarıq və qabiliyyət dərəcəsinə uyğun dəyişir. (Moskos və Palatalar 1993).Cari əksər liberal Qeyri-öldürücü hüququ Almaniya Federal Respublikasının 1949-cu ilin Əsas Qanununun Maddə 4-ündə göstərilir: "Heç kəsə onun istəyinin əleyhinə olaraq silahlı hərbi xidmətə məcbur edilə bilməz" (Kuhlmann və Lippert 1993: 98). Edamın aradan qaldırılması kimi, hərbi qatillər olaraq xidmət etməkdən boyun

qaçırmanın siyasi olaraq tanınması ordularsız, mənşələrsiz, proseslərsiz, qlobal nümunə və perspektivlərsiz ölkələrin cərəyan etməsinə oxşar elmi maraqlarla üst-üstə düşür.

Sosial təsisatlar

Təşkilatlar artıq dünyanın müxtəlif yerlərində mövcud olub, gələcəkdə Qeyri-öldürücü cəmiyyətləri kimi müvafiq və ya funksional inkişafa keçid alacaqdır. Onlar öldürməyən insan bacarığının növbəti imkanlarını təmin edirlər. Əgər bu dagidici təşkilatlar istənilən ayrıca cəmiyyətin ehtiyaclarına yaradıcılıqla kombinasiya edilib uyğunlaşdırılarsa, bu hətta öldürməksiz cəmiyyəti fərz etsə də, hipotetik fərziyyəsinin məhsulu deyildir, ancaq nümayişə əsaslanan insan təcrübəsidir. Çoxluqlardan bəziləri burada qısaca xatırladılır. Hər bir kəs tamamilə deyilməyə layiqli hekayəyə malikdir.

Dini təşkilatlar

Qeyri-öldürücü inamı ilə ruhlandırılan dini təşkilatlar bütün dünyada mövcuddur. Onlar arasında Şərqin Caynları, Qərbin Kvakerləri, Bəşəri Sülh və Yaponiya Qardaşlıq Assosiasiyası, Fransada Buddist Gavalı Kəndli cəmiyyəti, Afrikada Saymon Kimbanqu Kilsəsi, Rusiyanın və Kanadanın Duxobor (Ruhani Pəhləvanı) pasifistləri və Birləşmiş Ştatlarda Yəhudi Sülh Yoldaşlığıdır. 1919-cu ildə əsası qoyulan Beynəlxalq Yoldaşlıq Qlobal Barışığı hər dəyişilmənin həyat obrazı və vasitəsi kimi "sevginin və həqiqətin hakimiyyətinə, özünə, cəmiyyətə, iqtisadiyyata və siyasətə inananaraq ədaləti yaratmaq, cəmiyyəti bərpa etmək, aktiv zor işlətməkdən imtinaya özlərini etibar edən, istənilən dinə xidmət edən kişi və qadınları bir birinə yaxınlaşdırır".

Siyasi təşkilatlar

Möhkəm prinsiplərə malik olan qətldən imtinaya etibar edən siyasi seçki partiyası Britaniyanın Yoldaşlıq Partiyası olub, 1955 ci il Ronald Mallone , Con Loverseed və başqa Xristian pasifistləri və İkinci Dünya Müharibəsi veteranları tərəfindən əsası qoyulmuşdur. O, incəsənət və idmanı ali tutaraq, müharibə üçün bütün növ hazırlıqlara qarşı kampaniyaları keçirir, iqtisadiyyat və sosial ədalət tərəfdarıdır. Almaniyada, "zor işlətməkdən imtina" 1979-də Yashillardan olan K Kelli Petra ilə otuz digərləri tərəfindən əsası qoyulan Grunen (Yaşıllar

Partiyası) ekolojinin əhəmiyyətli dəyərləri sırasında təsdiq edilir. Mənəvi mənbələr sırasında qeyri-zorakı hərəkatlar Qandi və Martin Lüter Kinq Jr. -ın adı ilə əlaqələndirilirdi (Kelli 1989). Qeyri-müəyyən siyasətdə Yaşıllar Partiyaları mükəmməllik nümunəsi kimi təcrübədən keçirilib bütün dünyaya yayılmasına baxmayaraq , innovasiyalı sosial hərəkat - seçkili partiyası tərəfindən qoyulmuş zor işlətməkdən imtinanın əsasları əhəmiyyətli siyasi şəraiti təmin edir. Birləşmiş Ştatların Pasifisti Partiyası 1983-cü ildə, 1996 və 2000 ci illərdə prezident seçkilərində namizəd olmuş Litl Bredford tərəfindən, mənəvi, elmi, humanist prinsipləri əsasında yaradılmış, Amerika cəmiyyətini qeyri-zorakılığa doğru dəyişməsində və onun dünyada tutduğu mövqedə maraqlı idi. Hindistanda, Sarvodaya Partiyasının əsası T.K.N

Unnithan ilə başqaları tərəfindən qoyularaq hamının rifahı naminə sosial inkişaf üçün Qandian modelini irəli sürüb seçkili arenaya daxil olur. Qandiyə məxsus siyasətdən kənarda qalmaq ənənəsini pozmağına aydınlıq gətirərək Sarvodaya Partiyası bunu belə izah edir: "Hakimiyyət xarakterinə görə neytraldır, o yalnız korlanmış adamların əllərində olanda korlanır". Qandinin zor işlətməkdən imtinası ilə ruhlandırılan unikal Millətlərarası Radikal Partiyası 1988-ci ildə İtaliyanın Partito Radikalından qlobal səviyyədə meydana çıxmışdır. Onun məqsədi Birləşmiş Millətlər Təşkilatına qeyri-zorakı təsiri göstərmək üçün beynəlxalq səviyyədə istisna olmaqla işləməkdir; məsələn, hərbi cinayətkarların edamının ümumdünya olaraq aradan qaldırılması, hərbi cinayətkarlıqdan vicdanla etirazın tanınması və məhkəmə təqibi. Partiya milli seçkilərə narazılıq bildirmir; üzvlər istənilən partiyada ikili üzvlük tuta bilər; və ikili üzv dövlətlərdə adambaşına ümumi milli məhsulda bir faiz mütənasib bölüşdürülür. Qandinin obrazı altında partiya belə elan edir: "Millətlərarası qanun və zor işlətməkdən imtina daha yaxşı dünya-tikmək-üçün-ən-effektiv-və-radikal-yollardırlar."

İqtisadi təşkilatlar

Qeyri-öldürücü prinsiplərini tərənnüm edən xüsusi əhəmiyyətli iqtisadi təşkilatlar hərbi sənayelərə sərmayə qoymayan kapitalist ortaq səhm fonduna malikdirlər (Sülh Dünyası Fondu); Qandinin və Kingin zordan imtinasından ruhlanan həmkarlar ittifaqı (Cesar Çeyvz, Dolores

Hyuerta və başqaları tərəfindən əsası qoyulan Amerikanın Kənd Təsərrüfatı İşçiləri Birliyi); və qeyri-zorakı Buddist prinsiplərinə əsaslanan Şri Lanka hərtərəfli inkişaf cəmiyyət proqramı (Sarvodaya Şramadana Sangamaya, A.T. Ariyaratnenin başçılığı ilə).

Uğurlarının məhdudluğuna baxmayaraq, Qandinin "qayğıpərəst" nəzəriyyəsi və Vinoba Bhave (1994) ilə Jayaprakash Narayan (1978)-in başçılığı ilə aparılan Hindistanın bhoodan (torpaq hədiyyəsi) hərəkatının təcrübəsindəki torpaqsıza torpağı verməyin nümayişi kifayət qədər olmayan resursların da bölünə bilməsinin qeyri-öldürücülər üçün ağlagəlməz olmamasını göstərmişdir. Xeyriyyəçi fondlar cəmiyyətdə Qeyri-öldürücü xidmətini dəstəkləyir: Qandi Fondu (London), Savodaya Beynəlxalq İnamı (Banqalor) və A.J. Muste İnstitutu (Nyu York).

Maarifləndirici təşkilatlar

İnsanın rifahına xidmət edən çoxsahəli Qeyri-öldürücü tərbiyyəsi abu-havasının bütün universitetdə əsasının qoyulmasının mümkünlüyü Hindistanda-Tamil Nadda, Qandidən ilhamlanmış pedaqoq doktor G. Ramachandran (1903, 1995), Qandigram Kənd İnstitutunun (Sayılan Universitet) banisi tərəfindən vəsiyyət edilmişdir. Otuz yaxın kəndi əhatə edən Universitetin xidmət göstərdiyi vacib təmayüllərindən bəziləri bunlardır: (1)nizam-intizam təlimlərinin kombinasiyası və cəmiyyətdə tətbiqləri; siyasət elmi və kənd qərarlarının qəbul edilməsi, fizika və radio təmiri, biologiya və təmizkarlıq, incəsənət və uşaq yaradıcılığının inkişafı, (2) ali təhsili bitirən tələbəhərin hər birindən problemlərin həll edilməsi tezislərinin tələb edilməsi, (3) üç dilli təhsil sistemi yerli ehtiyacları ödəyən Tamil dili, milli inteqrasiya üçün Hindi dili və dünyada pəncərə kimi İngilis dili və (4) universitet şəhərciyi xidmətləri üçün işçi qüvvəsi olaraq hamına məsuliyyətlər müəyyən edərək əlavə məsələn, qapıçılar, xidmətçilər, mühafizəçilər və aşpazlarsız keçinmək.

Ramachandranın töhfəsinin fərqliliyi hərbi təlim tədrisinə alternativ olan Şanti Sena (Sülh Bölməsi) Qeyri-öldürücü ali təhsilinin bu Universitet çərçivəsində yaradılması idi və bu tədris növünün dinamik baş təşkilatçısı humanitar elmlər professoru N. Radhakrishnan (1992; 1997) oldu . 1958-1988 illər ərzində Şanti Sena beş min könüllü gənc kişi və qadını "sülh üçün işləmək və mənim həyatımı buna uyğun

quraşdırmağa hazıram" intizamına öyrətdi. Ruhani, fiziki, intellektual, və təşkilatçılıq təlimlərini kombinasiya edərək, Şanti Senaı cəmiyyətin tələbələrinə uyğun olaraq konfliktlərin həlli yollarını, təhlükəsizlik funksiyalarını, fəlakət zamanı köməyi və kooperativ sosial təminatı öyrənmiş tələbələrdən mütəxəssislər hazırladı. Yanaşma həmişə kənd sakinləri ilə əməkdaşlıq edərək uşaqlara qayğı, xalq incəsənəti ənənələri, uşaqların sosial təminatı, gigiyenik təmizlik, yaşayış yerinin saxlanılması kimi şeyləri yaxşılaşdırmaq idi. 1970-ci illərin ortalarında Hindistanda bəzi şəhər universitetləri sıxıntılar keçirərkən Qandigram-ın ətrafında olan kənd sakinləri Kənd İnstitutunun Sayılan Universitet statusuna yüksəlməsini qeyd etmək üçün festivallar keçirdi. Şanti Sena universitet şəhərciyi təhlükəsizliyi üçün məsuliyyəti öz üzərinə götürdü. Hətta Hindistan Baş nazirləri Nehru, Qandi və başqa əyanlar tərəfindən ziyarətlər zamanı heç bir silahlandırılmış polisə universitet şəhərciyində icazə verilmədi.

Təlim müəssisələri

Sosial dəyişiklik üçün qətldən imtinanı təlimini təmin edən , konflikt zona müdaxilələri, sosial müdafiəsi və başqa məqsədli müəssisələr sürətlə meydana çıxır. Təcrübəli məşqçilərə milli sərhədlər boyu və çərçivəsində getdikcə daha çox böyük tələbat yaranır və onlar problemin həllinin Qeyri-öldürücü metodları ilə zorakı vasitələri əvəz etməklə insan qabiliyyətinə inamın artmasına öz töhfəsini verir. Bir neçə təşkilatlar və görkəmli məşqçiləri qeyd edək (Beer 1994): Zor işlətməkdən İmtina Məktəbi (N. Radhakrişnan) G. Ramaçandran, Sülhün Beynəlxalq Briqadaları (Narayan Desay), Zor işlətməkdən imtina Florida Martin

Lüter Kinq Jr. İnstitutu ilə La-Fayette & Asosiasiyaları (Jr.Bernard LaFeyette, Sr.Çarlz L. Alphin, , və Devid Jehnsen), Beynəlxalq Barışıq Yoldaşlığı (Hildegaard Qoss Mayr və Riçard Deats), Tədris Mərkəzi Simpoziumları (Corc Lakey), Beynəlxalq Hərbi Partizanlar, (Hovard Klark), Zor işlətməkdən imtinanın Tədqiqatı üçün Fələstin Mərkəzi (Mubarak Awad), Beynəlxalq Zor işlətməkdən imtina (Maykl Beer), Servisio Paz y Jastisia (Adolfo Peres Esquivel), Beynəlxalq Məşğul Buddistlərin Şəbəkəsi (Yeshua Moser Puangsuwan) və TRANSSEND (Johan Qaltung).

Ekstrapolyasiya üçün Qeyri-öldürücü strateji sosial dəyişikliyinə dərin təsiri qətldən imtinanın şəxsi müdafiəsində və xarakterin inkişafında öyrənmək üçün vacib resurs olan Qeyri-öldürücü hərbi bədii yaradıcılığı Aykidodur ki, bu da Yaponiyada yaranmışdır. Onun banisi Morihei Ueşiba demişdir ki, "sındırmaq, yaralamaq və ya dağıtmaq insan tərəfindən törədilə bilən günahların ən pisidir". Aykidonun məqsədi kainatın həyat qüvvəsi ilə ahəngdə olmaqdır. "Aykido sevginin təzahürüdür"(Stivens 1987: 94, 112; Yoder 1983: 28).

Təhlükəsizlik təşkilatları

Bir neçə təşkilatlar ölümlə nəticələnməyən vasitələrlə bütün dünyada birliklərin təhlükəsizliyini təmin etmək axtarışındadırlar. Onlar arasında faktiki olaraq tərksilah edilən əhali (Yaponiya), odlu silahlarsız keçinən polis (Britaniya), silahlı mühafizəçilərsiz həbsxana (Finlandiya), silahsız sülh zonaları (Sitio Cantomanyog, Filippin), silahsız sivil mühafizə assosiasiyası(Soziale Verteidigung qum təpəsi xəzi, Minden, Almaniya) və sülhün yaradılması naminə müştərək zonalara müdaxilələr edən Qeyri-öldürücü təşkilatları (Moser Puangsuwan və Veber 2000; Mahony və Eguren 1997). Bunlara hökumətlər və vətəndaş təşkilatları tərəfindən silahsız dünya naminə çalışan müxtəlif: nüvə, bioloji və kimyəvi vasitələri aradan qaldırmaq; kiçik tapançaları, hücum silahlarını və yerüstü minaları qadağan etmək istiqamətində hərəkatlar əlavə edilə bilər. Təşkilatlar arasında sabiq Kosta Rika prezidenti və 1987 -ci il Nobel sülh mükafatçısı Oskar Arias Sançes tərəfindən əsası qoyulan, demilitarizasiya və konflikt həlləri üçün fəaliyyət göstərən Sülh və Barışıq Mərkəzi; Silah Ticarətini Aradan qaldırmaq üçün Hərəkat, anti-qul ticarəti təcrübəsini yamsılayan; Reynaldo Paxeko və Haydee Y. Yorac tərəfindən Filippində əsası qoyulan və insanları "təhlükə altında olan növlər" kimi xilas etməyə həsr edilən Təbiət/Silahsız Cəmiyyəti (Villavincensio Paurom 1995).

Tədqiqat təşkilatları

Qərbdə (Boston, Massaçusets ştatı), Gene Şarp tərəfindən əsası qoyulan Albert Eynşteyn Təşkilatı bütün dünya üzrə demokratiya, təhlükəsizlik və ədalət naminə qeyri-zorakı mübarizələr üçün tədqiqatlar

aparır. Şərqdə, Jayaprakash ("J.P") Narayan tərəfindən əsası qoyulan Qandiçi Tədqiqatlar İnstitutu (Varanasi, Hindistan) Qeyri-öldürücü sosial dəyişikliyini dəstəkləmək üçün sosiologiya tədqiqatını aparır. Millətlərarası səviyyədə, Teodor L Herman tərəfindən əsası qoyulan Millətlərarası Sülh Tədqiqatı Assosiasiyasının Zor işlətməkdən imtina Komissiyası tədqiqatda, təhsildə və hərəkətdə kəşflərin bölünməsini bütün dünyada yürüdür.

Problemi həll edən təşkilatlar

Qeyri-öldürücü prinsiplərində problemlərin həll edilməsilə məşqul olan təşkilatlara nümunə olaraq Beynəlxalq Amnistiya (insan hüquqlarının müdafiəsi və edamın aradan qaldırılması), Qrinpis Beynəlxalq (ətraf mühitin müdafiəsi və nüvə silahlarının aradan qaldırması), Beynəlxalq Hərbi Partizanlar (müharibəyə istənilən hazırlıq əməliyyatlarında əsgərin hərbi mükəlləfiyyətə şüurlu etirazını və müqavimətinin müdafiəsi) və Medicins sans Frontieres (zorakılığın qurbanları üçün humanitar tibbi xidmət) daxildir.

Kommunikasiyalar mediası

Qətldən imtinanın perspektivi yerli və qlobal məqamlardan olmaqla bəhs edən mediya qabaqcıl jurnalist Colman Makartinin (1994) işlərində və dünya üzrə bir neçə nəşrlərdə əksini tapmışdır. Onlara bir çox başqa hadisələrlə bərabər gündəlik, aylıq mətbuatı, Britaniyanın pasifist Yoldaşlığı Partiyası (London) aylıq idman icmalını, incəsənət xəbərlərini; Bankok Buddist Sülhün toxumlarını; Qeyri-zorakı İnqilab (London) üçün Beynəlxalq sülh xəbərlərini; Fransız aylıq Zor işlətməkdən imtina Aktuallığı (Montargis); İtaliyanın Azione Nonviolenta-sı (Verona); Almaniyanın Grasvurtzel inqilabını; və Amerika *Yoldaşlıq* jurnaı (Nyack N.Y.) və *Qeyri-zorakı Aktivist* (Nyu Yorku) aiddirlər. *Sosial Alternativlər* (Brisben, Avstraliya), *Qandi Marg* (Yeni Dehli) kimi jurnallar və *Beynəlxalq Zor işlətməkdən imtina Jurnalı* (Vaşinqton, D.C.) müxtəlif sosial problemlərdə Qeyri-öldürücü ideologiyasını oyadır və xəbər verir. Navajivan (Əhmədabad, Hindistan) kimi bəzi nəşriyyat, Yeni Cəmiyyət Naşirləri (Blaine, Vaşinqton), Zor işlətməkdən imtina Aktuallığı (Paris) və Orbis Kitabları (Maryknoll,

Nyu York) qeyri-zorakı sosial dəyişiklikləri öyrədən kitablar üzərində ixtisaslaşmışlar.

Mədəni resurslar

Qeyri-öldürücü mədəni resursları insan ruhunu qabardan və Qeyri-öldürücü cəmiyyətinin reallaşdırılmasına tərəf irəliləyişlərə ruhlandıran incəsənətin və ağılın əsərləridir. Bunlar xalq mahnılarını ("Biz Üstün gələcəyik"), operanı (Filip Qlas, "*Satyagraha*"), romanları (Berta von Suttner, *Silahlarınızı Yerə Qoyun*); poeziya (Stiv Masonu, *Conninin Mahnıları*), incəsənət (Kathe Kollwitz, *Əkin Üçün Toxum daş olmamalıdır*); və filmlər (Riçard Attenborough, Qandi) daxil edir. İncəsənətdən Zor işlətməkdən imtinaya dair Mərkəz Hindistanın Əhmədabad şəhərində, 1995-ci ildə Mallika Sarabhai tərəfindən əsası qoyulmuş, sosial dəyişilmə üçün görüntülü, ədəbi, incəsən yaradıcılığı potensialısını axtarır.

Qətldən İmtinada siyasi mübarizələr

Tarix üçün yeni bir xəbər olmasa da, iyirminci əsrin axırıncı yarısında, Qeyri-öldürücü siyasəti insanın Qeyri-öldürücü potensialını getdikcə daha çox göstərmək üçün mübarizə aparır. "Bu yaxınlarda, yəni 1980-da," Gene Şarp qeyd edir ki, "bu əksər adamlara görə ağlagəlməz idi ki, qeyri-zorakı mübarizə və ya xalq gücü onillik ərzində bütün dünyada siyasətin gedişini formalaşdıran əsas qüvvə kimi etiraf edilər (Şarp 1989: 4)". 1970-dən 1989-ə dək Şarp Qeyri-öldürücü mübarizəsində ən azı növbəti yerlər əhəmiyyətli iştirak edirdi: Afrika (Əlcəzair, Mərakeş, Cənubi Afrika və Sudan), Asiya (Birma, Çin, Hindistan, Yaponiya, Cənubi Koreya, Pakistan, Filippin və Tibet), Amerika (Argentina, Boliviya, Braziliya, Çili, Haiti, Meksika, Nikaraqua, Panama və Birləşmiş Ştatlar), Avropa (Estoniya, Fransa, Şərq, Qərbi Almaniya, Macarıstan, İrlandiya, Latviya və Yuqoslaviya), Yaxın Şərq (İsrail Fələstini zəbt etdi) və Sakit okean (Avstraliya və Yeni Kaledoniya). 1989-dan bəri Qeyri-öldürücü etmiş xalqın gücünün nümayişləri əvvəlki Sovet İttifaqında, Şərqi Avropada, Baltik Respublikalarda və Monqolustanda birpartiyalı Kommunist idarəetməsinin dramatik sonuna öz töhfəsini vermişdir; eyni zamanda

Almaniyanın sülh ilə yenidən yenidən birləşdirilməsinə; və Cənubi Afrikada ayrı-seçkilik qaydalarına son verilməsinə.

Baxmayaraq ki bütün Qeyri-öldürücü mübarizələri tamamilə öldürmə olmadan baş verməmişdir, baxmayaraq ki bəziləri amansızcasına Birmada 1988-ci ildə və Çində 1989-cu ildə olduğu kimi repressiyalanmışdır və baxmayaraq ki bəzi şərhçilər onların ənənələrinə ölüm hədələmələrində müvəffəqiyyətlər əlavə edirlər, Amerikanın, Fransızların, Rusların, Çinlilərin və başqa zorakı, qanlı inqilablarından gözə çarpacaq qədər geri çəkilmişlər. Dünya müstəmləkə sisteminin iflasına öz töhfəsini vermiş Qandinin Hindistanda müstəqillik hərəkatinin nümunələrindən ibrət götürərək, Birləşmiş Ştatlarda irqi mülki hüquqlar üçün Şahlıq hərəkatı, Filippində demokratiya naminə Qeyri-öldürücü xalq gücü hərəkatı, anti nüvə hərbi hərəkat, ekoloji müdafiə hərəkatlari və başqa təcrübələr tədricən güclü Qeyri-öldürücü strategiyasının repertuarı və taktikası yüksək texnologiyaların istifadəsini daxil etməklə irəliləyir. Öz növbəsində bəzi idarə edən rejimlər qətldən imtinaya qarşı durmaqda vətəndaşların sülh, azadlıq və ədalət tələblərinə daha çox ölümlə nəticələnməyən tədbirlər tətbiq edərək öz təmkinliliyini göstərməyə başlayır.

Rejimə təsir göstərmək və struktur və dəyişikliklər üçün imkanları göstərən geniş mübarizələrə əlavə olaraq, bir çox sosial hərəkat Qeyri-öldürücü cəmiyyətinin dəyərlərini qurmaq üçün müəyyən dəyişikliklər axtarışında olmuşlar. Onlar arasında edamı aradan qaldırmaq hərəkatlar; aborta alternativlər; hərbi xidmətə vicdanlı etirazı tanımaq; orduları aradan qaldırmaq; Qeyri-öldürücü mülki müdafiəsini qurmaq; şəhər və kənd ərazilərində döyüş sahələrində Qeyri-öldürücü təhlükəsizliyini axtarmaq; hərbi vergiləri dayandırmaq; nüvə, biolojivə kimyəvi vasitələri aradan qaldırmaq; yerüstü minaları, avtomatik silahları və kiçik tapançaları siradan çıxarmaq; ölümlə əlaqədar iqtisadi dəstəyi yox etmək; adamların, azlıqların və yerli xalqların insan hüquqlarını qorumaq; ətraf mühiti məhv olmadan qorumaq; və başqa siyasi, hərbi, iqtisadi, sosial və mədəni dəyişiklikləri başa düşmək.

Tarixi hadisələrin öz-özünə baş verməsini qabaqlayaraq, iyirminci əsrin sonunda Qeyri-öldürücü mübarizələri qlobal kommunikasiyalardan bəhrələnən, qabaqcıl tədqiqatları ilə daha çox möhkəm prinsiplərə malik

olan, daha çox yaradıcı Gene Şarp-in (1973), Johan Galtung-un (1992; 1996), Jacques Semelin-in (1993), Maykl Randlın (1994) və başqalarının tərəfindən dəstək aldı. Qloballaşma erasında qantökməyə davam edildiyi bir vaxtda, qeyri-zorakı hərəkatlar dövlətin və cəmiyyətin ədalətsizliklərinə, innovasiyaya və rəqabətə təsir edərək getdikcə daha çox meydana çıxır və bütün dünyaya yayılır (Hakimiyyətlər və Vogele 1997; Zunes, Kurts və Asher 1999; Akkerman və DyuVall 2000).

Tarixi köklər

Tarix zorakılığın törədildiyi ən böyük dövrlərində tez-tez Qeyri-öldürücü imkanlarının əhəmiyyətli cücərtilərini verir. Qeyri-öldürücü təzahürləri qlobal olaraq ümumiləşəndə, bəşəriyyətin Qeyri-öldürücü tarixi yaradıla bilər. Təsis elementlərinin işiltısı indi sezilə bilər.

Qeyri-öldürücü inami və öhdəliyinin qabağıalınmazdır. Judaeo Xristian tarixinin iki min ili boyunca, hələ ki Altıncı "Siz öldürməyəcəksiniz" Vəsiyyəti, Dağda Moizə (Matt. 5: 3; 7: 27) və Xristos Xaçda nümunəsi şifahidə və ya yazılan ənənələrə dözümlə yanaşır, Qeyri-öldürücü imperativləri - bir çox savadsız kəndlilərin elitalara imtiyazlar etməsinə , əzablara baxmayaraq - ölüm törətməyə qarşı təqibə cəsur müqavimətdə alovlandırıcı olmağa davam edəcəklər. (Brok 1968; 1970; 1972; 1990; 1991a; 1991b; 1992). Belə hadisələrdən 1895, 29 İyunda Rusiyanın üç sahəsində 7 000 pasifist Duxobor kəndlisi tərəfindən təşkil edilən kütləvi "silahların yandırılması", Tolstoyun (Tarasof 1995: 8-9) köməyi ilə1899-cu ildə 7 500 Duxoborçuların təqibi və Kanadaya mühacirəti oldu. Qətldən İmtinanın imkanlarının tarixi köklərini başqa mədəni ənənələrdə də tapıla bilər; məsələn, Buddizmdə (Horigan 1996; Peyc və Gilliatt 1991); İslam (Banerci 2000; Qarğa 1990; Easwaran 1999; Kishtainy 1990; Peyc 1993a; Satha- Anand 1990; Tayyabulla 1959); və İudaizm (Sçvarzsçild, n.d.; Polner və Yaxşı İnsan 1994; Wilkok 1994).

Bundan başqa, Məsçidlər və Palatalar (1993) hərbi xidmətə şüurlu etirazın tarixinin müqayisəli tədqiqatlarında göstərdiyi kimi, müharibədə Qeyri-öldürücü müasir demokratik dövlətlərdə, humanitar və siyasi əsaslar üstünlük təşkil edir. Qətldən imtinanın dünyəviləşməsinin prosesi

hərəkətdədir. Ruhani və dünyəvi, möhkəm prinsiplərə malik və praqmatik olanlar öldürməkdən imtinada eyni bir nöqtədə birləşir.

Başqa tarixi müşahidə bunun tam əksinə-zorakılığı qəbul edən siyasi liderlərin bəzilərinin təəccüb doğuran qətldən imtinanın səmimi mühakiməsində verdikləri ifadələrində dəfə-dəfə öldürməkdən boyun qaçırılmasıdır. Nümunələr arasında Prussiyada 1713-cü ildə İ ci Kral Frederikin pasifist Menonitlərini əsgəri mükəlləfiyyətdən azad etmək qərarıdır. Oxşar güzəştlər II-ci Ketrin (1763) və II-ci Aleksandr (1875) tərəfindən Rusiyadakı Menonitlərə verildi (Brok 1972: 230, 234, 436). 1919-cu ildə, Lenin, Tolstoyun kompanyonu V.G. Chertkovunun xahişi və Bolşevik V.C Bonch Bruevich -in məsləhəti ilə Qırmızı Ordu xidmətindən , Tolstoyçu və başqa pasifist dini cəmiyyətləri azad etdi. (Cozefson 1985: 162; Coppieters və Zverev 1995). Bolşevik qərarından biri və birinci orduda edamı aradan qaldırmaq idi. Belə qərarların qısa ömürlülüyü onların reallıqlarını azaltmır, belə ki, əhəmiyyətli olan qətldən imtinanın kəşfləri üçün yeni imkanlar verir. Cerom D. Frank-ın qeyd etdiyi kimi, hakimiyyətin qərarlarını izləməyə meylli olan vətəndaşları nəzərə alsaq, siyasi liderlərin davranışını dəyişmək sülhə edilə bilən ən effektiv töhfələrdən biri olar. Lakin, liderlər aparıcı kimi hərəkətə keçənə qədər ardıcıllar yubana, geridə qala bilər. Zimring və Hokins Qərbi demokratik dövlətlərdə edamın aradan qaldırmasının tədqiqatında göstərirlər:

> Ağır cəza tədbirinin sonu demokratik dövlətlərdə təxminən əksər halda ictimai etirazının nəticəsində rast gəlinir. Birləşmiş Ştatlardan istisna olmaqla, hər bir Qərbi demokratik ölkə edamları aradan qaldırmışdır, buna baxmayaraq, edamlar dayanandırılan zaman demokratik razılığın mövcud olduğu dəstək verən hansısa dövlət barədə xəbərdar deyilik. Baxmayaraq ki, ictimai hiddət uzun müddətli dövrlər ərzində hələ qalır, edamları dayanandırma isə davam edir (1986: xvi).

Buna baxmayaraq, qeyri-öldürücü sosial dəyişikliyi üçün siyasi liderliyin (Peyc 1977; Yanıqlar 1978) əhəmiyyətini qeyd etmək qətldən kütləvi olaraq imtinada xalq gücünün artan qüvvəsini diqqətdən qaçırmaq deyildir.

Üçüncü tarixi müşahidə qətldən imtinada səciyyəvi o öhdəlikdir ki, əziyyət çəkən başqa həyat formalarını da əhatə edib, yüngülləşdirməklə cəmiyyətdə həyata hörmət edən dəyişikliklərə gətirib çıxarmaq səylərni də müşayiət etdi. Qeyri-öldürücü nə qayğısızlığı və nə də fəaliyyətsizliyi nəzərdə tutmur. Cayn qeyri-zorakılıq prinsipi, misal olaraq, heyvanları, quşları və həyatın başqa formalarını xilas etmək üçün səylər göstərir. (Tobias 1991). Əhəmiyyətli struktur dəyişikliklərini başa düşmək üçün lazımi səylər Qeyri-öldürücü öhdəliyi üçün Hindistanda Qandinin hərəkatında görülə bilər. O tək siyasi müstəqilliyi deyil, qadınlar, kasıblara və azlıqlara təsir edən əhəmiyyətli iqtisadi, mədəni dəyişiklikləri və daxili münasibətləri axtarırdı. Buna oxşar olaraq, azadlıq axtarışında Birləşmiş Ştatlarında qeyri-zorakı Krallıq hərəkati və irqi bərabərlik Amerika cəmiyyətinin strukturunda kasıblıqdan müharibəyə aparan fəaliyyətinin ədalət mühakiməsi üçün maneələrini uzaqlaşdırmaq səylərinə gətirib çıxardi.

Qeyri-öldürücü imkanları üçün dəlillər hətta zorakı müasir dövlətlərin tarixlərində də tapıla bilər. Bu baxımdan Amerika Birləşmiş Ştatları nümunə göstərir. Üstünlük təşkil edən zorakı ənənə ilə müqayisədə hələ ki, natamam ifadə edilən Amerikan təcrübəsində məlum Qeyri-öldürücü köklərinin tam aydınlığı siyasət elminin tələbələrinə məlum deyildir. Hələ ilkin sorğu-suallar onların mövcudluğunu şübhəsiz edir. (Brock 1968; Kuney və Miçalovski 1987; Havkley və Juhnke 1993; Kapur 1992; Kohn 1987; Lynd və Lynd 1995; Amerikan Tarixçilərinin assosiasiyası 1994; Sçlissel 1968; Tru 1995; Zinn 1990).

Birləşmiş Ştatlarda Qətldən İmtina

Qətldən İmtina Amerika Birləşmiş Ştatlarının yaradıldığı andan mövcud idi. O, yerli xalqlarla pasifist immiqrantlarının aralarında sülh əlaqələrində baş aldı. Pensilvaniyanın milis nəzarətindən azad mövcud olan koloniyasında yetmiş ildən çox (1682-1756) pasifisti Kvakerlə Delaver Hinduları sülh şəraitində bir yerdə mövcud olmuş və girov barədə razılaşdırmalarına əsasən, dost ziyarətləri üçün qapıları açıq saxlamalı və düşmən niyyəti barədə şayiələrin ortaya çıxdığı halda məsləhətləşməli idilər.(Brok 1990: 87-91). Hərbi xidmətdə öldürməyə dini - şüuri etiraz üçün şərtlər on üç İnqilabdan əvvəl koloniyanın on iki

qanunlarında saxlandı. Daha liberal olan Rod Aylend (1673), inamları onlara " öldürmək, vuruşmaq üçün silahla və ya yarışda məşq etməyi, öyrənməyi" qadağan edir, o etiraz edənləri "istənilən cəza, cərimə, həbs olunma" tətbiq edilmədən azad etdi. (Kohn 1987: 8).

Qeyri-öldürücü mövcud millətinin qanunvericilik müzakirəsində meydana çıxmışdır. 1789-cu ildə Kontinental Konqres tərəfindən qəbul edilən birinci nizamnamədə Qeyri-öldürücü etmiş dini şüur "heç bir zorakılığa" vadar edilməsin. (Kohn 1987: 10, 13) 1989-cu ildə ABŞ Konstitusiyasına Hüquqlar haqqında Qanunun əlavə etmiş olduğu müzakirədə, nümayəndə Ceyms Madison Qeyri-öldürücü hər vətəndaşın hüququnun tanınacağını etiraf edən Maddə 2-də şərti təklif etdi: "Dini inamına görə silah daşımaqdan imtina etmiş heç bir şəxs orduda şəxsən hərbi xidməti vermək üçün məcbur edilməyəcək" (Kohn 1987:11). Madisonun təklifi nümayəndələr palatası tərəfindən bəyənildi, ancaq bu dövlət milislərinin üzərində federal nəzarəti artırmağa etiraz etmiş dövlət hüquqları müdafiəsinin konfrans komitəsinin Senatı tərəfindən rədd edildi.

Amerika İnqilabında (1775-83), müxtəlif etnik və dini mənsubiyyətlər hər iki qarşı tərəfdən koloniyada yaşayanları öldürməkdən imtina etdi. İncil oxuyan Britaniyalı əskər Tomas Watson, öldürmədən imtina etdi və sonra Massaçusets Kvakeri başçısı oldu.(Brok 1968: 280-81). Britaniya blokadası və Bostonun sonrakı Amerika mühasirəsi ərzində (1774-76) pasifist Kvakerləri onun vətəndaşlarına və qaçqınlarına humanitar yardımı çatdırmaq üçün generalları Vaşinqtonunun və Hav-ın razılıqlarını aldı.(Brok 1968: 193-94). Əzab çəkmədən heç bir halda Qeyri-öldürücü vicdanına kömək və hörmət edilməz.

Qeyri-öldürücü mübarizəsinin Müstəqilliyi əldə edə bilməsi heç də ağlagəlməz deyildir.(Konser və başqaları. 1986). İnqilabi Müharibənin Şeytanları (1839)-da Çarlz K. Whippleyə görə: "Biz əgər silahlara müraciət etməzdiksə, müstəqilliyə məqsədəuyğun, sürətlə, şərəflə və daha əlverişli şərtlər altında çatmalı idik". Uyğun üsullar bunlar olacaqdı: "1-ci, ədalətsiz müsadirələrə qətiyyətli və sakit imtina; 2-ci, aydınlıq üçün onların incikliklərinin və tələblərin açıq bəyanatları; və 3-cü, tələblərindən doğan ixtiyari zorakılığa səbirli davamlılıq"(2). Qeyri-

zorakı mübarizənin dinamikasının hər aparıcı elementinə dair Whipplenin analizi Qandi və Gene Şarp-ın sonrakı fikirlərində (1973) faktik olaraq nəzərə alındı. Qeyri-zorakı inqilabın üstünlüklərini hesablayarkən, Whippl çox az həyatın itirilmiş ola biləcəyini deyir(silahlı mübarizədən səkkiz ilə ölənlər-1 000 lider, 10 000 adam , qadın və uşaq və100 000 əleyhinə); müharibənin iqtisadi məsrəfindən (135 milyon dollar) və sonrakı hərbiləşdirilmənin məsrəfindən (300 milyon dollar) qaçılmış olar; və yeni nəslin mənəvi və etik əsası daha yüksək səviyyədə qurmaq imkanı yaranardı. Bundan başqa, Qeyri-öldürücü etmiş Amerika inqilabçıları köləlli cəmiyyətin davam etməsinə imkan verməyəcəkdilər, "aldatmaya, rüşvətə güzəştə getməyəcək, ölkənin ilkin sakinlərini məhv etməyəcəkdilər ", və "öz hökumətlərinin tərkib hissəsi olan edam da daxil olmaqla zorakılığı və cavab zərbəs olan sistemlərini qəbul etməyəcəkdilər" (10).

Qeyri-öldürücü Vətəndaş Müharibəsi əvvəl mövcud idi. Vətənpərvərlər əzab-əziyyətə qatlaşaraq və qurban verməyə hazır olaraq sülh, qadın hüquqları və xüsusilə köləliyi aradan qaldırmaq üçün İngiltərəyə (1812) və Meksikaya (1845) qarşı müharibələrdə çalışırdılar. Onlar arasında qadınlar və kişilər, qara və ağ dərililər, dini və dünyəvi şəxslər var idi.(Kuney və Miçalovski 1987: 20-33; Lind və Lind 1995: 13-41). Qeyri-öldürücü abolisionistlərinin səyləri şimali qanunverici orqanlarda azadlıq qanunlarına keçiddə müvəffəq oldu. Sərhəddə, Kvaker Con Vulman-ın (1720-72) peyğəmbərcəsinə işçi qüvvələrini azadlığa çıxarılmasını davam edərək, cənubi dövlətlərdə bəzi qul sahibləri dini və ya iqtisadi əsaslarda onların qullarını azad etməyə razılaşdırılırdı. Qeyri-öldürücü qurtuluşu ağlagəlməz deyildi. 1777-ci ildə Britaniyalıların ev köləliyini, 1807-ci ildə qul ticarətini, 1833-cü ildə Britaniya imperiyası boyu quldarlığı aradan qaldırmalarından bəri Kanada kimi ana ölkəsi assosiasiyasının bəzi formasını saxlaması misalında köləlik Birləşmiş Ştatlarda sülhlə aradan qaldırıla bilərdi.

Vətəndaş Müharibəsi (1861-65) ərzində, öldürməyə şüurluı etiraz üçün şərtlər Konfederasiyanın (1862) və İttifaqın (1864) qanun layihələrinə hərbi partizanların işgəncə, həbs, edam, qətl kimi sui-istifadələrindən sonra daxil edildi. Baxmayaraq ki, bəzən qanunlar intiqamçı aşağı səviyyələrlə, bir araya sığmayan tərzdə tətbiq edilirdi,

fərdi hadisələrdə çağırışlar Hərbi katib Edvin Stanton, Hərbi Katibin Konfederativ Köməkçisi Con A. Kempbell, Həmkarlar İttifaqı Rəhbəri Abraham Linkolun tərəfindən həmrəyliklə geri götürülürdü.(Moskos və Palatalar 1993: 30-1). Əvvəl Xristosun Qeyri-öldürücü Tennessi Tərəfdarlarının müharibə yerdəyişməsində tutulan əsgəri mükəlləfiyyətdən (Brok 1968: 842-3) onları azad etmək üçün Konfederativ Prezident Cefferson Devis müvəffəqiyyətlə səs topladı və hərbi birliyin qubernatoru Andrew Consonu əsr götürərək onu hərbi mükəlləfiyyəttdən xaric etdi. . Vətəndaş müharibəsinin qardaş xalqların qırğınına səbəb olan qantökülmə faciələri arasında, Qeyri-öldürücü şüuru təsdiq edildi və hər iki tərəflərdən fərqli dərəcələrdə qəbul edildi.

Qeyri-öldürücü sənayeləşmə və imperializmin genişlənməsi erasında dözüm nümayiş etdirərək iyirminci əsrin üç Dünya Müharibəsini keçdi və inad göstərməyə hələ də davam edir. İş adamı, polis, ölkə tərəfindən və bəzən işçilərin zor tətbiq edərək öz hüquqları və naminə, Amerika fəhləsinin vəziyyətini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırılması üçün olan mübarizə əsasən qətlsiz idi. Bu silahlı fəhlə sinfi inqilabı deyildi. Qeyri-öldürücü həmçinin 1916-cı ildə Konqresə Montana ştatı, birinci qadın nümayəndə, Respublikaçı Canet Renkinin (Cozefson 1974) seçkisini həyata keçirmiş qadınların bərabər hüquqları naminə hərəkat idi. 1917-ci ildə 49 kişi kolleqası və altı Senator ilə birlikdə o, I-ci Dünya Müharibəsinə Birləşmiş Ştatların qatılmasının əleyhinə səs verir. 1940-cı ildə təkrarən seçilən Canet, 1941-ci il, II-ci Dünya Müharibəsində Birləşmiş Ştatların öhdəlik götürməsinə qarşı səs verərkən tənhalıqla qarşılaşdı. Sonralar, 88 yaşında ikən o, Canet Renkin Brigadasına 5 000 qadınını toplayarq Vyetnam Müharibəsində Amerikalıların öldürməsinə son qoymaq üçün Vaşinqtona marşa çıxartdı.

I-ci Dünya Müharibəsində, 4 000-ə yaxın orduya çağırılmış Amerikaılar öldürməkdən imtina etdi. Min üç yüz mülki- əsasən tibbi olmaqla hərbi vəzifələri qəbul etdi, daha 1 500 nəfər kənd təsərrüfatında işçi qüvvəsinə təyin edildi; 940 ayrılmış şəxs hərbi təlimçi vahidləri kimi saxlandı; və öldürmək ilə hansı isə əlaqəli işdə iştirak etməkdən qətiyyətlə imtina edən 450 "mütləqiyyət tərəfdarı" məhkəmə ilə hərbi həbsxanalara göndərilərək orada on yeddi nəfər sərt rejim və

davranışdan, eləcə də xəstəlikdən öldü. (Kilsələr və Palatalar 1993: 34, 5; Kohn 1987: 42; Lind və Lind 1995: 91-117; Sçlissel 1968: 128-175).

II Dünya Müharibəsi hərbi əsgəri mükəlləfiyyətinə çağırış (1940-47) dövründə, 72 354 nəfər adam qətlə vicdanli etirazın qəbul edilməsini tələb etdi: 25 000 mülki vəzifələrə xidmətə keçirildi; 213 dini denominasiyadan 11 996 adam 151 Mülki İctimai Düşərgədə xidmət göstərməyə razılaşdı (Appendix D); və müharibədə döyüşmənin bütün formalarından imtina etmiş 6 086 adam həbs edildi. Həbsə düşənlərin dərddə üçü hissəsi İyeqovanın Şahidləri oldular. (Anderson 1994: 1-2; Moskos və Palatalar 1993: 37-8; Kuney və Miçalovski 1987: 94-5; Qara və Qara 1999).

Qeyri-öldürücü potensialı Amerika cəmiyyətində II-ci Dünya Müharibəsindən sonra öldürülənlər və yaralananların saysız həddə gətirdiyi atom əsrinin "Soyuq Müharibə"-si (1945-91) və Amerika tarixi boyu dördüncü və beşinci ən qanlı İ-ci si Vyetnamda (1964-75) və Koreyada (1950-53) müharibələri ərzində yenidən meydana gəldi. Soyuq Müharibədə Birləşmiş Ştatların, Sovet İttifaqının və onların müttəfiqlərinin arasındakı mübarizədə qlobal olaraq ən azı 20 milyon insan inqilaba, əksinqilaba və geosiyasi dövlət qırğınlarına qurban verildi. Koreya Müharibəsində 22 500-ə qədər döyüşə çağırılmış Amerikalı öldürməkdən imtina etdi. Vyetnam Müharibəsi daha görünməmiş sayda adamların -böyük əksəriyyətinin dünyəvi əsaslardan çıxış edərək öldürməkdən imtina etməsinin şahidi oldu. (Kilsələr və Palatalar 1993: 39-43). 1972-ci ildə çağırış almış şəxs vicdanlı etiraz edənlər sırasında qeydiyyata alındı. Vyetnamda Hərbə qarşı başqa partizanlar qeydiyyatdan yayındı, vətənlərində əsgəri mükəlləfiyyətdən azadlıq axtaran Birləşmiş Ştatlara pasifist immiqrantlarının tarixi axınının tam əksinə olaraq həbsxanaya salındı və ya sürgünlərdən qaçdı. Vyetnam qırğını dövründə öldürməmək üçün tərksilah edilərək tibbi xadimlər kimi mülki rollarda xidmət etməyə razılıq vermiş vicdanlı etirazçılar müharibədə iştirak etməmək bəraətini aldılar (Gioglio 1989).

Soyuq Müharibənin alaqaralanlığında İraqa qarşı Fars körfəzi müharibəsində (1991) Qeyri-öldürücü ümidləri bir daha doğdu. Bu vaxt heç bir əsgəri mükəlləfiyyət olmadığı üçün bu, induksiyaya müqavimət göstərən mülki əhalinin hadisəsi deyildi, öldürməkdən imtina etmiş

ancaq silahlı qüvvələrin və ehtiyatların üzvlərinin xidmət etməkdən etirazı idi. Vicdanlı etiraz İddiası edən əlli Dənizçi məhkəməyə verilərək həbs edildi (Kilsə və Palatalar 1993: 44).

Amerika tarixində Qeyri-öldürücü potensialı edamı aradan qaldırmaq üçün olunan səylərlə aşkarlandı. Cinayətlərin sayının azalması üçün müstəmləkə vaxtlarında ölüm cəzasını tələb etmək, Miçiqanın (1846) ərazisinə edilən xəyanət istisna olub, dəf edilməklə və Rod Aylend (1852) və Viskonsin (1853) ilə tam dərəcədə aradan qaldırma ilə, hal-hazırda Kolumbiya dairəsi də daxil olmaqla əlli dövlətin on dördü vətəndaş həyatında Amerikanlar hamı bir yerdə və ya fərdi olaraq müharibədə öldürməkdən imtina edə bilər. Federal səviyyədə, istənilən halda, Ali Məhkəmə hələ də vətəndaşların edamının ABŞ Konstitusiyasını pozmasini qətiyyətlə önə gətirməlidir. (Zimring və Hokins 1986).

Birləşmiş Ştatlarda qətldən imtinanın potensialının başqa kökləri arasında nüvə silahı olmayan cəmiyyəti (Qılınclarin Kotan hərəkatı) üçün, (Katolik İşçilərin hərəkatı) hərbiləşdirilmiş zorakılığısız kasıb cəmiyyət üçün mübarizələr, kişilərin dominantlığına son olacaq qadın zorakılığına qarşı və bərabərliyinin tanınması naminə (qadınlar hərəkatı), azad və ədalətli cəmiyyət kimi Amerikanlar və bütün irqlər də daxil olmaqla Afrikanların bərabərliyi. (Qeyri-zorakı sosial dəyişiklik üçün Kingian hərəkatı) Afro-amerikan liderləri ilə 1936-cı ildə Qandinin görüşü zamanı Afro-amerikalılar onun zor işlətməkdən imtina məlumatının "Zənci ruhani inamları" ilə inadla rezonans yaratdığı və ona Amerikalı Afrikanların hazır olmaları xəbərinə Qandi, "Ola bilsin ki, zor işlətməkdən imtinanın əsl məlumatları zəncilər vasitəsilə dünyaya çatdırılacaqdır" deyə söyləmişdir. (Kapur 1992: 89-90). Beləliklə Amerikada Qandiçi, Krallıq və başqa dünyəvi Qeyri-öldürücü hərəkatları arasında qarşılıqlı təsirlər zor işlətməkdən imtina üçün immiqrasiya etmiş yerli pasifist köklü dünyanın Qeyri-öldürücü tarixi ilə qırılmaz surətdə bağlıdır.

Onun hökmranlıq edən zorakılıq siyasi ənənəsinə baxmayaraq, qətldən itina etmənin kökləri Amerika cəmiyyətinin hazırkı zamana müstəmləkə erasından təzahür edən həyata hörmət etikasının qabağıalınmaz qiymətləndirilməsində görülə bilər. Onlar müharibədə

öldürməkdən imtinanın; edama qarşı çıxmanın; aborta etirazın; tərkisilahda iddianın; hərbiləşdirilməyə və zorakı qlobal hakimiyyət layihələndirməsinə müqavimətin; iqtisadiyyatda, irqə dair, qadın hüquqlarında, mədəni mənsubiyyətdə struktur dəyişikliyi üçün qeyri-öldürücü hərəkətlərində; dini, bədii və ədəbi ifadələrin şahididirlər.(Əsli 1995). Tarixi elementlər gözə çarparaq, qeyri-öldürücünin vətənpərvərlik və ya "qeyri-zorakı millətçilik" nişanəsi olmasından xəbər verir, belə ki, Qvinfor Evansa , Uelsin pasifist siyasi partiyasının banisi Pleyd Kumru, Uelsin (Evans 1972) lehinə məharətlə dəlillər gətirmişdir. Onun himni "Amerika Gözəldir", onun yürüş mahnıları "Biz Üstün gələcəyik" və onun duaları "Tanrı qeyri-zorakı dünyada qeyri-zorakı Amerikaya xeyir-dua ver" ola bilər.

Qətldən İntina Həyatı

Son nəticədə qeyri-öldürücü cəmiyyətin kökləri bəşəriyyətin bioqrafiyasına doğru uzanır. Kişilər və qadınlar, ayrı və ittifaqda, ahəngdə və diqqətdən kənarda, keçmişdə və hazırda, sosial dəyişikliyin müsbət təqibi ilə öldürməmək üçün məqsədi kombinasiya etmək üçün potensial nümayiş etdirir. Bəziləri nə edərsə, başqaları da həmçinin bunu bacarar.

Musee d'Art Moderne de la Ville de Paris muzeyinin girişində elektrikin kəşfində və istifadəsində töhvəsi olmuş qədim filosoflardan başlayaraq müasir alimlərə və ixtiraçılara qədər onların təsvirləri həkk edilmiş Raul Dufay tərəfindən verilmiş böyük yumru freska vardır. Analoji olaraq, Qeyri-öldürücü siyasəti elminin tədqiqatına daxil olan alimləri salamlayan qətldən imtinanın ruhani, nəzəriyyə və təcrübəsinə qlobal töhvələrinin geniş görünüşü fərz edilə bilər. Qlobal irsin işıltısı otuz doqquz ölkədə 1800-cu ildən 1980-ci ilə dək yaşamış 717 şəxsin həyatlarını təsvir edən *Müasir Sülh Liderlərinin Bioqrafik Lüğətində* görülə bilər (Cozefson 1984). Onun 1134 səhifəsini başdan ayağadək oxuyaraq , qətldən imtina etmənin dünyasının axtarışında bacarıq və metodlardan faydalanmaqla humanitar elmlər təhsili təklif edilir. Dəyərlər Qeyri-öldürücü prinsiplərinin tələblərini tamamlamaq üçün müvəqqəti razılaşmadan zorakılığa qədər dəyişir. Belə tələblərin coğrafi, mədəni və müasir həyatda bu cür vüsət alması tarixi Qeyri-öldürücü

cürəti və şərtlərinin qlobal miraslarını ruhlandırır. Qeyri-öldürücü həyatının bəşəri kəşfinə və paylaşılmasına ehtiyac duyulur.

Qeyri-öldürücü etmiş həyat zamanlar, mədəniyyətlər və mühitlərdən qarşılıqlı təsir göstərərək rezonans yaradır. Qədim hökmranlar bu kimi nümunələr qoymuşlar: Misirdə, Nubiya əsilli firon Şabaka (c.760-c.695 B.E.Ə). edamı aradan qaldırır.(Bennet 1988: 11-i). Hindistanda, Buddist imperatoru Aşoka müharibədən və canlı varlıqların öldürülməsindən imtina edir ki, bunun ardınca 100 000 ölüm ilə nəticələnmiş, 150 000 günahsızin sürgünü (1997: 52-də) və saysız-hesabsız əziyyətli ölümə səbəb olmuş Kalinganın (c.262 B.C.E) istilası baş verir. Dini liderlərin Qeyri-öldürücüləri nümunə olub nəsillərdən yaradıcılıq rəqabəti, oyadı: Budda, Mahavira, İsa, Məhəmməd, Corc Fox, Quru Nanak, Baha'u'llah və başqaları. Dramatik dəyişikliklər, dünyəvi və dini, adamlar öldürmək əməlindən bundan imtina etməyə doğru dəyişən şəxslər yetişdirir. Əsgərlər pasifist olur. (Krozier 1938; Tendulkar 1967; Xan 1997; Boubalt, Qauçard və Muller 1986; Russel 1997). İnqilabçılar tələf etməkdən imtina edir (Narayan 1975; Bendana 1998). Vicdanlı etirazçılar hərbi əsgəri mükəlləfiyyətə müqavimət göstərir. (Kilsələr və Palatalar 1993) . Humanist əsaslardan irəli gələrək Yeni Zelandiyalı Arçibald Bakster ağlasığmaz Qeyri-öldürücü cəsarəti sayəsində işgəncəyə və I Dünya Müharibəsinin döyüş əsgəri mükəlləfiyyətinə müqavimət göstərir (Bakster 2000). İncil oxuyan Avstriya kəndlisini, Franz Jagerstatter Hitler (Zahn 1964) üçün vuruşmaqdan imtina etdiyi üçün edam edilir. Qətldən imtinanı qoruyanlar Hitlerin qırğınlarından Yəhudiləri xilas etmək üçün öz həyatları ilə risk edirdilər(Fogelman 1994; Hallie 1979) . Adamlar müasir silahlı sənaye dövlətində mənəvi materiallar və işçi qüvvəsi dəstəklərini toplayaraq müharibəyə qarşı mübarizə aparır.(Everett 1989). Başqaları isə bilavasitə olaraq kütləvi dağıntı silahlarını ləğv etməyə can atırlar. (Norman 1989-u; Polner və O'Qradi 1997).

Anonim saxlanılmış milyonların Qeyri-öldürücü Lideri kimi seçimi balaca, beşqarışlıq boyu olan Hindu Mohandas K. Qandi olur. Mədəni cəhətcə güclü Pasanların qeyri-zorakı Müsəlman liderliyinə seçimi Əbdül Qhaffar Xan olur. (Banerci 2000; Esvaran 1999). Böyük Qandiçi pedaqoq, doktor Q. Ramaçandranın qeyd etdiyi kimi: "zor işlətməkdən

imtinanın naməlum qəhrəmanları onun tanınan qəhrəmanlarından daha çox əhəmiyyətlidirlər. (Ramaçandran 1983)". Birləşmiş Ştatlarda, Qandiçi metodlarını öyrənən afro-amerikan kollec tələbələrinin kiçik

qrupu Müqəddəs doktor Martin Lüter Kinqin liderliyini dəstəkləyən mülki hüquq uğrunda hərəkata başlayır.(Halberstam 1998). Qeyri-öldürücü Adin Ballou və Henri Devid Thoreau kimi Amerikanlar Tolstoydan ruhlanır.(Xristian 1978-i: 588); Tolstoy Qandini ruhlandırır; Qandi Kralı ruhlandırır; bunların hamısı isə Alman Yaşıllar Partiyası baniləri Petra Kellini (Kelli 1989) və bir çox rəqabətin və innovasiyanın yığılmış qlobal cərəyanında digərlərini ruhlandırır. 1997-ci və 1998-ci ildə Omanda, İordaniyada keçirilən Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Universitetin Beynəlxalq Liderlik Akademiyasının birinci iki tədris proqramında iştirak edən, altmış ölkədən iki yüzdən çox gənc lider tərəfindən ən əzəmətli sayılan dünya lideri kimi Qandi seçildi. Onların məftunluq əks-sədaları müstəqillik hərəkatı liderindən 1945 dünya müstəmləkə sisteminin pozulmasına yol açdı.

Qətl əleyhinə liderlər bütün dünyada meydana çıxmağa davam edir: onlar arasında Kambocadan Maha Qosananda, Koreyadan Ham Suk Hon, Nigeriyadan Ken Saro Wiwa, Şri Lankadan A.T. Ariyaratne, Taylanddan Sulak Sivaraksa, Lanza del Vasto və General Jacques de Bollardiere Fransadan, Ronald Mallone İngiltərədən, İtaliyadan Aldo Kapitini, Hindistandan N. Radhakrişanı, Braziliyadan Dom Helder Kamara, Birləşmiş Ştatlardan A.J. Muste. Qandiyə tarixi etinasızlığın tamamilə əksi olaraq, Nobel Sülh mükafatları qətl əleyhinə liderlərin əhəmiyyətli rolunu etiraf etməyə başlayır: Cənubi Afrikan Albert J. Luzuli və Desmond Tutu, Şimali İrlandiyadan Mayid Korrigan Magvayer, Argentinadan Adolfo Peres Esquvel, Birmadan Aung San Suu Kyi, Tibetdən Dalay-lama.

Hər bir qadın- onun hekayəsi ilə cəmiyyətin hər aspektində zorakılığın qətl əleyhinə imkanlarını qabartmaq üçün irəli- cəsarətli addımlar atır : Avstriyalı Berta von Suttner; Balidən Qedong Baqoes Oka; Hindistandan Medha Patka; Birləşmiş Ştatlardan Doroti Day, Barbara Deming və Jan Tumer (Stanfield 1993: 49). II Dünya Müharibəsində əsgəri mükəlləfiyyətə vicdanlı etirazı tələb edən 1704 və mülki müharibəni və ya mülki xidməti dəstəkləməkdən imtina edən 214

Britaniyalı qadın həbs edilir (Harries Cenkins 1993: 77). Kollektiv olaraq qadınlar insan hüquqları militarist cinayətkarlıqlarına (Plaza de Mayonun Anaları, Buenos-Ayres), etnik qırğınlara (Qara geyinmiş qadınlar, Serbiya), nüvə müharibəsi hazırlığına (Greenham Qadınların Ümumi Sülh Düşərgələri, Britaniya), ekoloji dağılma (Chipko ağacları qucaqla hərəkatları, Hindistan) və bir çox başqa ədalətsizliklərə (MakAlister 1982, 1988; Morqan 1984; Foster 1989) qarşı böyük güc nümayiş etdirdilər. Coan V. Bondurant (1969), Elis Boulding (1980; 1992) və Berenic A. Karroll (1998) kimi alimlər qətl əleyhinə sosial keçidi irəlilədən biliklər gətirdilər.

Kollegial gender cütlüklər, evli olub-olmamalarından asılı olmayaraq qətl əleyhinə transformasiya naminə mübarizələrində qarşılıqlı dəstək göstərirlər: Kasturba və Mohandas Qandi, Koretta Skott və Martin Lüter Kinq, Jr, Dolores Hyuerta və Cesar Çeyvz, Doroti Day və Piter Maurin, Franses May Witherspoon və Çarlz Recht, Elizabet MakAlister və Filip Berrigan. 1986 qətl əleyhinə Filippində demokratiya müdaxiləsində birgə gender gücü rahibələr, keşişlər, sıravı qadın və kişi birliyində əksinqilabi hərbi qantökmə diktaturasına və təhdidinə qarşı durmaq üçün çox əhəmiyyətlidir.(Santyaqo, A.S. 1995). Qlobal baxışlardan, bəşəriyyətin qətl əleyhinə bioqrafiyasında kişi və qadınlar hamının ehtiyaclarına hörmət edən, ölüm törətməyən, sadəcə cəmiyyətləri yaratmaq bacarıqları olan insan varlığı kimi ruhlandırır.

Qətlsiz Cəmiyyət üçün imkanlar

Qətl əleyhinə cəmiyyətin imkanının kökləri insan təcrübəsi və yaradıcı qabiliyyətindən başlanır. İnsanların böyük əksəriyyəti öldürməyib və öldürmür. Biz təbiətən öldürməyə məcbur edilməsək də qətl törətməkdə ən bacarıqlısıyıq. Kifayət qədər riayət edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq , böyük mənəvi ənənələri öyrədən əsas mahiyyət: həyata hörmət et, öldürmə-dir. Ən zorakı vəziyyətin təsiri altında öyrədilən bu təlim insanların şüurlarına tabe olmaqla tam sədaqət ilə cavab vermək bacarıqlarını nüayiş etdirir. Öldürmə baş vermiş zaman elmi yaradıcılıq potensialı onun səbəblərini başa düşmək üçün araşdırmalar apararaq söz verir ki, o səbəbləri necə yox etmək və ölümlə

nəticələnən hadisələrdən necə özünü və cəmiyyəti azad edilməsi yollarını axtarmağa çalışır.

Qətlin əleyhinə cəmiyyətinin formalaşdırılmasının prototip komponentləri qlobal təcrübədə artıq olmuş və indiki zamanda da mövcuddur. Onlar xəyalların məhsulu deyildirlər. Qətlin əleyhinə prinsiplərinə əsaslanan dini, mədəni , siyası, iqtisadi təşkilatlar insan evladının keçdiyi təcrübədən mənbə alıb. Ordusuz, edamsız və faktik olaraq silahsız cəmiyyətlər mövcuddur. Qətlin əleyhinə olan, bəşəriyyətin sağ qalmasını və rifahını hədələyən problemləri həll etməyə həsr edilmiş təşkilatları və hərəkatlar var. Qətlin əleyhinə tarixi təcrübə indi və gələcəkdə baş verə biləcək hadisələrin dəyişilməsi barədə bilikləri təmin edir. Qətlin əleyhinə həsr edilmiş həyatlar böyük miraslar olaraq keçmişi və hazırkı zamanı öz işləri və qoçaqlıqları ilə ruhlandırır və təlimatlandırır.

Əgər istənilən adamlar kombinasiya olunub, uyğunlaşmağa qərara alarsa, qlobal insan təcrübəsində artıq mövcud olan komponentlərə yaradıcılıqlarını əlavə etmək istərsə, qətlin əleyhinə cəmiyyətinə kifayət qədər yaxınlaşma həqiqətən də mümkünlük həddindədir. İmkanı təsdiq etmək, əlbəttə əminliyə zəmanət vermək deyil, lakin mümkünsüz nəyin isə olması anlayışına əngəllər yaratmaq və biz insanların qətlin əleyhinə qlobal dəyişilməsi bacarığımıza olan inamımızı gücləndirməkdir.

Fəsil 3
Siyasət Elmi üçün Amillər

Zor işlətməkdən imtina yalnız dinin məsələsi deyildir.
Zor işlətməkdən imtina yalnız cəmiyyətin məsələsi deyildir.
Zor işlətməkdən imtina hakimiyyətin elmidir.
G. Ramachandran

Siyasət elminin-politologiyanın ali fənni olaraq qətlin əleyhinə cəmiyyətinin mümkünlüyünü anladan amillər nələrdir? Əgər qətlin əleyhinə potensial imkanının fərziyyəsi ölüm törətməkdən qaçılmamazlıq ehtimalı əvəz etdisə, siyasət alimləri hansı yeni elmi yaratmağa can atar? Hansı dəyərlər bizi ruhlandırar və işimizə bələdçilik edərdi? Biz hansı faktları axtarardıq? Hansı izahedici və proqnozlaşdıran nəzəriyyələr tədqiq edərdik? Hansı biliyin istifadəsini iz rahatlaşdırardıq? Biz özümüzü və başqalarını öyrədərdik necə maarifləndirərdik? Hansı təşkilatları biz tikərdik? Və biz kəşflərin, əsərlərin, paylaşmanın proseslərində qətlin əleyhinə dünyası naminə qətlin əleyhinə cəmiyyətlərini anlamaq üçün bilikləri bölüşərək və istifadəsi üçün başqaları ilə necə birliyə girə bilərik?

Qəbul edilən qətlin əleyhinə cəmiyyətinin əldə edilə bilməsi qətlin əleyhinə yaradıcılıq potensialısına intizam dəyişikliyini nəzərdə tutur. O zorakılığın (öldürmək) qəbulu siyasətinin təcrübəsi və elm üçün öldürmənin məqsədə uyğun -imperativ olduğunu təsdiqləyən Weberiyan doqmasını araşdırır və o qətlin əleyhinə etikası onlarla uyğunsuzluq təşkil edir. O, əvvəlcə ağlasığmazlıq baxımından ən cüzi problem yaradır.

Qətlin əleyhinə Siyasi Analizin məntiqi

Qətlin əleyhinə siyasət elmi nümunəsinin yerdəşmələri Qeyri-öldürücü siyasi analizinin dörd məntiqi hissəsini nəzərdə tutur. Biz qətlin səbəblərini bilməliyik; qətlin əleyhinə olmanın səbəbləri; öldürmək və qətl törətmənin əlryhinə olmanın aralarındakı keçidin səbəbləri; və tam öldürmə olmayan cəmiyyətlərin xüsusiyyətləri.

Nə qədər paradoksal olsa da, öldürməni başa düşmək ehtiyacı adi zorakılığı qəbul edən intizamdan daha çox qeyri-öldürücü siyasət elmi üçün doğur. Bu qabarma ölümlülük və onun tərəfdaşlarının iştirak etmədikləri qeyri-öldürücü şərtləri vasitəsi ilə töhfə verməyin məqsədindən törəyir. Harada ki, öldürmə qaçılmaz və məqbuldur, kiminsələri anlamağa və ölümlə nəticələnmənin səbəblərini yox etməyə az tələbat duyulur. Baxmayaraq ki, problematik səslənir, burada təhlükəsizlik hissi duyulur, son analiz ehtimalı olaraq "mən/biz sizi öldürəcəyik/". Harada ki bu ehtimal iştirak etmir, öldürmənin səbəblərini anlamaq və yox etmək sağ qalmaq və rifah naminə tamamilə mühümdür.

Səbəb və şərtlərin konsepsiyası qeyri-öldürücü analizinin mərkəzidir. Harada baş verməsindən asılı olmayaraq, qətlin genosiddən atom məhvetməsinə qədər proseslərin mürəkkəb və qarşılıqlı asılı olan səbəbini və effektini başa düşməyə ehtiyac duyulur. Öldürücü hər hadisə səbəbinin izahını tələb edir. Biz kimin kimi öldürməsini, necə, harada, niyə və hansı zəmində, fərdi, vəziyyətlərin mahiyyətini, sosial səbəbləri və nəticələri.bilməliyik. Və əlbəttə ki, biz intensiv,ehtiyatlı tipoloji izah üçün öldürmə ilə nəticələnmənin səbəbinin kəsişən əlaqəsinin aşkar etməliyik.

Oxşar şəkildə, biz öldürməyin əleyhinə çıxmağın səbəblərini başa düşməyə çalışırıq. İnsanlar niyə görə öldürmür? Niyə insan öz həyatında qətlin aleyhinə çıxır? İnsanlar nəyə görə özllərini qətlin əleyhinə olan prinsiplərə etibar etmişlər? Nəyə görə bəzi adamlar tarix boyu sürgün , məhrumiyyət , həbs, işgəncə, təhrif və qətlə qədər ölümün təhdidləri, edam və kütləvi qırğınlar, istehza ilə üzləşərkən həyatın öldürmə üzərində prinsiplərinə keçirilən? Niyə onlar polislər yaratdır təcrübədən keçirir və təşkilatlar yaradaraq qeyri-öldürücüyi son nəticə etibarı ilə qətldən imtinaya nail olmaq istəyirlər?

Bundan başqa, fərdi və kütləvi olaraq öldürməkdən imtinaya qədər və qətlin əleyhinə olmaqdan öldürməyə qədər keçidin səbəbləri nədədir?

Qatillərin insan həyatına qəsd etmək arzusundan gətldən imtina edilməsinə qədər fikir dəyişikliklərinin səbəbi nədədir? Niyə görə əsgərlər pasifistlərə çevrilir, inqilabçılar qırğın törətməkdən imtina edir və qatillər qeyri-öldürücük prinsipinə üstünlük verir? Niyə görə düşüncələr, şəxslər, liderlər, təşkilatlar və siyasətlər qətl törətməkdən imtina etməyə keçid aldılar? Və niyə qeyri-öldürücüyə əvvəlcədən etibar edən şəxslər edamların dayandırılması, qantökmələrin bəzi dövlətlərdə aradan qaldırıldığı vaxtda qətldə şəxsən iştirak edir? Qətldən imtinanın araşdırmaları dönməz, pilləli irəliləməni qəbul etmir. Qeyri-öldürücü şərtlərinə keçiddə təsir dairəsinin, kəmiyyət və səbəbləri başa düşməsi Qeyri-öldürücü dəyişikliyinə keçidin asanlaşması üçün mühümdür. Bütün cəmiyyətlərə diqqət struktur komponentlər vasitəsilə adamlar tərəfindən yönəldilir.

Qeyri-öldürücü siyasi araşdırmasının dördüncü tələbi onlar arasında tamamilə öldürmə olmadan cəmiyyətlərin xüsusiyyətlərini və oralarındakı müxtəlifliyin ilkin ehtimalını başa düşməkdir. Hazırkı insan ixtiraçılığını nəzərə alsaq yaxın cinslilik ehtimalına heç bir zərurət yoxdur. Bu dördüncü tələb ola bilsin ən yaradıcı məsələni təqdim edir, baxmayaraq ki, bütün çağırış son yaradıcılıq potensialıdır. İlk üç tələb tarixi və ya müasir mühitlərdən alınan nəticələrin təsdiq etməsidir. Dördüncü tələb etik olaraq proqressiv biliklərin araşdırmaların birləşdirilərək kombinə edilməsini məqbul sayır, potensial olaraq əldə edilə bilən olub və bəzən ilkin ehtimalda fərdi, sosial və qlobal həyatın şərtlərini fərz edir. Bu, şair Valt Vitmanın söylədiyi kimi, bizə meydan oxuyur: "kənarına tullanmaq yaxın olmaq deyildir" (Vitman 1977[1855]": 71).

Belə hesab edilir ki, indiyədək öldürməyə meylli xüsusiyyətlərin məhdudlaşdırıldığı heç bir cəmiyyət insanların qadir olduğu qeyri-öldürücü keyfiyyətlərinin diapazonunu hələ tam nümayiş etdirməmişlər. Ancaq qlobal miqyasda tarixi və müasir təcrübələrə görə və istənilən cəmiyyət üçün qeyri-öldürücüyin yeni imkanlarını birləşdirən bacarıqlar nümayiş etdirilə bilər. Bundan başqa, belə təcrübə yolu ilə itilənən anlamlar mövcud olan şərtlərdən qətl törətməyən cəmiyyətləri başa düşməyin qətl olmadan ehtimal olunan proseslərinin arzu olunan

xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək üçün "saf nəzəriyyə"-nin araşdırmalarına ehtiyac duyur.

İndiyədək praktik tətbiqlərə (riyaziyyat, fizika və iqtisadiyyatda olduğu kimi) töhfə olaraq saf nəzəriyyənin inkişafını həvəsləndirən elmlərdən fərqli olaraq, siyasət elmi qabaqcıl nəzəri təxəyyülə qarşı anlaşıqsız olmağa meylli olmuşdur. Bu xüsusilə zorakılıq tətbiq edilmiş hallar üçün doğrudur. Zorakılığı qəbul edən siyasət elmi qətlin əleyhinə çıxan yaradıcılıq potensialına əngəl törədir. Geriləyən "Utopik", "idealist" və "qeyri-realist" kimi qəbul edərək, onu professional təlimin tərkib hissəsinə daxil etməyən siyasət elmi sonsuz tələf olmalarla təcrid olması ilə ittiham edilir. Qeyri-öldürücü yaradıcılığı potensialı azadlıq vədini təklif edir.

Öldürməkdən imtina etmə araşdırmalarından ortaya çıxan elementar bilik beş zona üzrə alternativlər yaratmaq səbəbindən transformativ tətbiq edilməsi zəruridir. Bu, öldürməyə aparan tunel şəklində kimi təsvir edilə bilər:

Şəkil 1. Ölüm tuneli

Öldürücü zona qətlə yetirməkdən kütləvi məhvetməyə qədər qantökmədən ibarətdir. İctimaiyyətləşdirmə zonasında adamlar öldürməyi emulyasiya üçün bilavasitə modellərin müşahidəsi ilə öyrənir. Mədəni imkanların mövcud olduğu zonada biz öldürməyi labüd və qanun kimi qəbul etməyə meylliliyə sövq edilirik.

İmkanların mənbələri arasında dinlər, siyasi "doktrinalar", triumfların bayram etmələri və cinayətkarlıqlar, qanuni, ailə ənənələri, kütləvi kommunikasiyaları və incəsənətlərdir. Struktur möhkəmlətmə zonası ictimai-iqtisadi münasibətləri təmin edir, təşkilatlar və material öldürməyə meyl oyatmaqla, həm də dəstək olur. Neyro-biokimyəvi uyğunluq zonası fiziki, nevroloji və beyin funksiyası faktorları və

proseslərindən ibarətdir ki, yırtıcı insan bacarığına əlvə olaraq sağ qalmaq uğrunda öldürmək və ya qeyri-öldürücük davranışına öz töhfəsini verir. (Lopez Reys 1998; Morton 1999).

Qeyri-öldürücüyə keçid çərçivəsində məqsədli səylər ilə qeyri-öldürücük alternativlərinin açıqlanması hər zonadan öldürmə tunelinin istiqamətlərini dəyişmək kimi aydın nəzərdən keçirilə bilər(fiqur 2) . Belə dəyişikliklər qeyri-öldürücünin ictimaiyyətləşdirilməsi ilə mədəni imkanlardan ba.layaraq ictimai-iqtisadi imkanları yenidən strukturlaşdırmağa qədər olmaqla öldürmə zonasında ruh ilə öln dürücü təhlükə yaratmayan texnoloji kəşflər arasında yerini dəyişərək laydın sezilə bilər ki, bu da qətlə yetirməyən yüksək texnologiya müdaxilələri, onların istehsalı, yenilik üçün öldürülməyə tələbat, klinik, farmakoloji, fiziki və özü transformasiya olunan bioloji əks əlaqə müdaxilələrində öldürməyə bioloji yönüllülükdən azad edilir.

Şəkil 2. Qeyri-öldürücü alternativlərin tunelinin açıqlanmış forması:

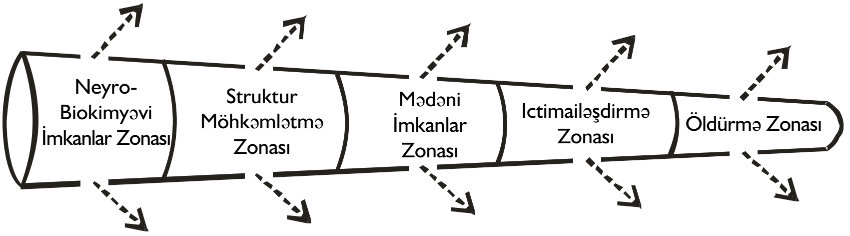

Qeyri-öldürücü Addımlarının Prinsipləri

Qeyri-öldürücü siyasi araşdırmalarının məntiqi cəhətdən tələb edilən biliklərinin axtarışları bir nöqtədə birləşən zonalar halında olduğu kimi, Qeyri-öldürücü alternativləri ilə əlaqəli olduğu üçün, qeyri-öldürücü paradiqması dəyişikliyi qlobal siyasətə gündəlik həyatdan fərdi və sosial qərarlara dəstək olmaq üçün prinsiplərin təkmilləşdirilməsini tələb edir. Bunlar praktik təcrübəni və tədqiqat modelləşdirmələrini kombinasiya edən eksperimental təsdiq etmə yanaşması ilə başlana bilər. Bu, hərbi insan kompüteri və "virtual reallıq" döyüşü modelləşdirmələri misalında artıq uzun zamandır ki, başlanmışdır.

Müzakirəyə layiq olan 20-ci əsr hadisələri arasında (Qandiçi və Krallıq hərəkatlarında olduğu kimi) meydana çıxan əhəmiyyətli Qeyri-öldürücü prinsipləri arasında:

- Həyata hörmətlə yanaşma ilhamından dini və ya humanist təsirlərdən faydalanmaq,
- Öz bəyatınıza və digərlərinin həyatlarına hörmət edin.
- Hamının rifahını güdün. Qətl etməkdən uzaqlaşma; qətldən imtinaya yaxınlaşma.
- Konfliktlərdə təhqir, deqredasiyaya, yırtıcılıq və ya məhvetmə deyil, əvvəldən axıra qədər barışıq axtarın.
- Ehtiyacda onların vəziyyətlərini yaxşılaşdırmaq üçün konstruktiv xidmətlərdə iştirak edin.
- Yaradıcı olun. Ttexnoloji və struktur zorakılığın mövcud olan vəziyyətlərinə nail olmaq üçün böyük yaradıcılıq potensialı lazım olmuşdur. Qeyri-öldürücü edilməsinə doğru dəyişikliklər üçün daha böyük yaradıcılıq potensialı tələb ediləcəkdir.
- Dəyişiklik naminə eksperimental yanaşmanı qəbul edin. Müvəffəqiyyətlərdən və səhvlərdən öyrənib nəticə çıxararaq qeyri-öldürücü cəmiyyət üçün uğurlu yanaşmaları axtarın.
- Mənəvi dəyərlərdn başlayaraq qeyri-öldürücü kütləvi xalq gücünə qədər hər iki - fərdi və irimiqyaslı sosial addımlara hörmətlə yanaşın
- Konstruktiv şəkildə cəsur olun. Zorakılıqdan əldə etdiyiniz dəstəyi Qeyri-öldürücü edilməsi alternativlərini gücləndirmək üçün istifadə edin.
- Yerdə yüngülcə gəzin, öldürməyə öz töhfəsini verən xüsusiyyətlərlə və insanlarla yoldaşlıqdan uzaq olunayın.

Qeyri-öldürücü kəşfi uğrunda proseslərdə iştirak edən hər şəxs və addım üçün müvafiq olan qlobal həyatın qeyri-öldürücü təsdiqndə spesifik vəziyyətlərə və mühitlərə uyğun olacaq daha güclü prinsiplər və imkanlara proqressiv yaxşılaşılması üçün öz töhfəsini verə bilər.

Müasir siyasət elminin çərçivəsində Qeyri-öldürücü edən cəmiyyətlərin mümkünlüyünün tanınması bizim fənlərin hər aspektinə uyğun olaraq sual doğurur. Zorakılıqdan qaçılmazlığın və qanunlaşdırılmasına doğru əsas səmtləşmədə, cəmiyyətin başqa üzvləri kimi siyasət alimləri növbəti nöqteyi-nəzərlərə tərəf müxtəlif cür meylli

idilər: öldürmə tərəfdarları- öldürmənin özünə və ya sivilizasiyaya müsbət xeyrin olmasını hesab edir; öldürməyə meyllilər öldürmək səmərəli sayılarsa öldürür ya bunu dəstəkləyirlər; ambi-öldürəmədə öldürməyə bərabər şəkildə meylli olur- onu dəstəkləmək və ya qarşı çıxmaq; öldürməməkdən qaçan-qətl törətməyən və onu dəstəkləməyən olsa da, ancaq buna hazırlıq görür; öldürməməyi qeyri-öldürücü öldürməməyi qarşısına qoyub və öldürməyə imkan yaradan şəraiti dəyişir. Birinci dörd səmtləşmə bütövlükdə qətli təyin və qəbul edən siyasəti və siyasət elmini səciyyələndirir. Axırıncı səmtləşmə elmdə və cəmiyyətdə Qeyri-öldürücü dəyişikliyinə öz töhfəsini verən qeyri-öldürücü siyasət elminin yaradılmasına çağırır.

"Öldürməyi qəbul etmə" müasir siyasət elmini və ya fərziyyələrini səciyyələndirən başlıca bəyanatının olmasını demək deyildir, belə ki, bütün siyasət alimləri sinif otaqlarında tələbələrinə hərbi hazırlıq üzrə serjant-təlimatçıları kimi "Öldürün! Öldürün" söyləmirlər. Və, buv ətəndaş və beynəlxalq müharibələrini əvəz etmək üçün demokratik təşkilatları (partiya rəqabətləri, seçkilər, qanunverici orqanlar və qanun kimi) əvəz etməyə can atan siyasət alimlərinin zorakılıqdan boyun qaçıran töhfələrinə etinasız yanaşmaq üçün deyildir. Lakin, mövcud intizamların zorakılığı qəbul edən xüsusiyyətlərilə razılaşaraq Qeyri-öldürücü alternativlərinin mümkünlüyü etik- empirik və empirik-etik başlanğıc vədini təklif edir. O, azadlıq ilə yanaşı qeyri-öldürücüni, bərabərliyi, ədalət və demokratiyanı, normativ-empirik və empirik-normativi intizamın nüvəsi olaraq yanaşı yerləşdirir.

Qətldən İmtina Etmənin Elmi İnqilabı

Qeyri-öldürücü cəmiyyətlərin mümkünlüyünün tanınması siyasət elmində Qeyri-öldürücü elminin inqilabını nəzərdə tutur. Yeddi növ qarşılıqlı asılı olan inqilablara ehtiyac duyulur: öldürmənin rədd edilməsini qəbul edən normativ inqilab; qeyri-öldürücü sosial dəyişikliyi üçün əlverişli faktorları müəyyənləşdirmək üçün faktik inqilab; qeyri-öldürücü dəyişikliyinin səbəblərini və proseslərini başa düşmək üçün nəzəri inqilab; qətldən imtinaya keçid üçün biliyi və bacarıqları öyrədən pedaqoji və təlimi inqilabı təmin edən; qeyri-öldürücü biliyini praktik olaraq istifadə edən tətbiqi inqilab; qətldən imtinaya keçidi

yüngülləşdirmək naminə təşkilatları yaratmaq üçün qurulmuş təşkilati inqilab; və qeyri-öldürücüdə transformasiya məsələləri üçün əksər müvafiq sorğu-sualların, araşdırmaların və atılacaq addımların metodlarını yaratmaq və uyğunlaşdırmaqdan ötrü metodoloji inqilab.

Normativ inqilab

Nəzərdə tutulan normativ dəyişiklik hakim öldürmədən öldürməmək hakimliyinə keçiddir. Yeganə yol olaraq bunun baş verməsi yığılmış, dəyərlərin əlavə olunduğu prosesin etik və empirik kəşflərinin qarşılıqlı təsirləridir. Etik olaraq nəzərdə tutulan irəliləyiş qətldən etik hakimliyə, öldürməyə doğru sual doğuran hakimliyə, qətldən imtinaya doğru fərziyyələrin istifadə edilə bilməsinə, qeyri-öldürücü normativ məqsədə olan irəliləyişdir. Paralel olaraq, qeyri-öldürücü cəmiyyətlərdən əsaslandırılmış inkişaf qeyri-mümkündür, qeyri-öldürücü cəmiyyətlər üçün problematikdir, faktiki və Qeyri-öldürücü cəmiyyətlərinin xüsusiyyətlərinin araşdırılması fərziyyəsi qeyri-öldürücü dünyada Qeyri-öldürücü cəmiyyətlərini yaratmaq üçün və davamlılığı üçün elmi biliklər axtarmağı öhdəsinə götürür.

Belə dərin nüfuzetmə proseslərində etik çağırış və empirik cavab, empirik çağırış və etik cavab Veber tərəfindən qeyri-öldürücü və öldürmək siyasəti prinsiplərinin arasında keçiriciliyi olmayan maneə aşkarlanmışdır. Beləliklə, heç bir güzəştə getməyən həyata hörmət anlayışına müasir akademik siyasət elmi üçün ümumi etik əsas kimi "dəlil və nəticələrin qaydalarına heç bir güzəştə getməyən öhdəlik" əlavə edilə bilər (Almond 1996: 89).

Fiqur 3. Normativ - Empirik Qətldən İmtina Etmə Nümunəsinin Keçid prosesi

Normativ keçid	**Qarşılıqlı təsir prosesi**	**Empirikal keçid**
Öldürmə Hakimlik edir	↔	Qeyri-öldürücülük mümkün deyil
↓		↓
Öldürmək sual altındadır	↔	Qeyri-öldürücülük Problematikdir

↓		↓
Öldürmək Qəbul edilməzdir	↔	Qeyri-öldürücülüyün tətbiqi mümkündür
↓		↓
Qeyri-öldürücülük zəruridir	↔	Qeyri-öldürücülük mümkündür

Qətldən imtinaya dəyişiklik faktiki olaraq zorakılığı qəbul edən ehtimallar ilə ötürülməyə və zəifləməyə meylli olan qeyri-öldürücü insanı bacarıqların məqsədli bərpası və yeni kəşflərini nəzərdə tutur. Belə faktlar nevrologiyadan başlayaraq tələf etməyən yüksək texnologiyalara keçid ala bilər. Xüsusi maraq doğuran hadisə qətldən imtinanın təzahürü əks təqdirdə zorakı hadisələrlə zəngin tarixə və mədəni şəraitə dəlalət edir. Məsələn, B.E.Ə. 399 cu ildə Yunanıstanda statistikaya görə 500 Afina senatorunun 140 nəfəri Sokratı ölüm cəzasına məhkum etməmək üçün səs verdi (Daş 1989: 187). Yaponiyada, Buddist Heyan dövründə (794-1192) "ağır cəza tədbiri təxminən üç yüz əlli il müddət mövcud olmamışdır" (Nakamura 1967: 145). Birləşmiş Ştatlarda, 1917, Aprelin 4-ü və 6-da altı senator və əlli nümayəndə Almaniyada müharibə elan edilməsinin əleyhinə səs verdi. Rusiyada, 23oktyabr, 1917-də, rəsmən ən azı iki və bəlkə də Mərkəzi Komitədə beş və ya altı Bolşevik silahlı inqilabı Leninin siyasətinin qəbul olunmasına qarşı çıxdı (Şub 1976: 271). Birləşmiş Ştatlarda, 1945-ci ilin İyulunun axırında Xirosima və Naqasaki atom bombaları hücumları ərəfəsində, 150 Manhettan Layihəsi aliminin on doqquzu onların köməyi ilə yaradılmış istənilən silahın hərbi istifadəsinin əleyhinə səs verdilər. (Giovannitti və 1965-i Frid: 168; Alperovitz 1995). 1996-cı ildə Birləşmiş Ştatların Dəniz Piyadası tələf etməyən silahların tədqiqatı, inkişafı və nail olunması üçün Dövlətin bütün Müdafiə Şöbələrində və başqa hökumət fəaliyyətlərini əlaqələndirmə istiqamətində "şəxsi təmsilçi" oldu. (Lever və Skofild 1997: 45). Sonuncu Qeyri-öldürücü təhlükəsizliyi ideyası istiqamətində olan konstitusiya silahların ölümcül texnologiyalara əlavə kimi istifadə edilməsinə və hələ də şikəst etmə və öldürmə təhlükəsinin labüdlüyünə baxmayaraq, sələfi təmin edir.

Qeyri-öldürücülüyə doğru faktiki irəliləyiş hər cəmiyyətdə qeyri-öldürücülüyə meylliliyin keçmiş və indiki indikatorlarını aşkar etməyi nəzərdə tutur.

Nəzəri inqilab

Nəzəri inqilab qətlsiz keçinmək üçün olan araşdırmaların məntiqi ilə tələb edilən bilikləri irəli çəkərək, normativləri və empirik nəzəriyyələri yaratmaqla, fərdi qərarlar verən vətəndaş cəmiyyəti, dövlət siyasətinə (ictimai qaydalara) öz töhfəsini verir. Məsələn, üç qabaqcıl nəzəri mənbənin kombinasiyası-möhkəm prinsiplərə malik, praqmatik və prosesual mənbələr siyasi hakimiyyətinin qətldən imtinaya dəyişdirilməsinin fövqəladə potensiallığına mümkünlüyünə inam döğurur. Birincisi, formullaşdırıldığı kimi, həqiqət axtarışında olan, fərdi və kollektiv fəaliyyətdə həyata hörmət edən, mənəvi-dini qüvvənin əhəmiyyətini ənənəvi olaraq qoruyan Qandiçilik mövqeyidir ki, buna misal olaraq Qandiçi Satyagraha Elmi-ola bilər(1970). Qandiyə görə bütün dinlər daxil olmaqla-Tanrıya həyati inam, həqiqətə, sevgiyə, zor işlətməkdən imtinaya, qeyri-zorakı hakimiyyətə olan məğlubedilməz inam mənbəyidir. Zor işlətməkdən imtina ruhu və reallığı ilə insan həyatının əsas qanunu; zorakılıq isə onun məhvidir.

İkinci mənbə Gene Şarpın Qeyri-zorakı Hərəkatın Siyasətində təqdim etdiyi kimi(1973) qeyri-zorakı hakimiyyət nəzəriyyəsidir. Siyasi gücün itaətkar-asılı təbiətinin nüfuz etmə qabiliyyətinə əsaslanan Şarp, qeyri-zorakı mübarizənin geniş tarixli repertuarını nümayiş etdirən texnikalar və qeyri-zorakı siyasi dəyişilmənin dinamikasının strateji analizinin təminini təqdim edir. Sharpın tezisinə görə qeyri-zorakı siyasi hərəkat sadəcə olaraq praktik cəhətdən güclüdür: öncədən heç bir dini öhdəlik güdülmədən, ruhani və ya pasifist prinsiplərə ehtiyac duyulur.

Üçüncü mənbə nüfuzlu tələfatsız nəzəri təxəyyülünə qarşı çıxan tələf etməməyə doğru keçid proseslərində zorakılığın qane və ehtiyac mənşələrinin iştirak etdiyi Con Bertonun ehtiyaclar-məhrumiyyətlər araşdırmalarıdır. Bertonun nəzəriyyəsi Sapma Terrorizmi və Müharibədə təqdim edilir: Həll edilməmiş Sosial və Siyasi Problemlərin həll edilmə prosesi (1979) və başqa işlər (1984, 1996, 1997). Bertonun tezisinə görə, tələf edilmənin qırğınlardan başlayaraq müharibələrə qədər

bütün formaları, bərabərliyin və ləyaqətin tanınması kimi insan tələbatından doğur. Zərər çəkən və zərər vuranın hər ikisi eyni ehtiyaca sahibdir. Nöqsan yarandığı vəziyyətdə nə müraciət və də məcburi nəzarət tələfatsız ötüşmə üçün şərait yarada bilməz. Lakin, ehtiyaclarına hörmətsiz yanaşılan şəxslər problemin həlli prosesində qətldən azad dünyada tələfatsız ötüşən cəmiyyətləri başa düşmək üçün onları məmnun edəcək vədləri axtarır.

Tətbiq edilən inqilab

Kombinasiya edilinən normativ, faktik və nəzəri dəyişikliklər tələfatsız siyasət elmi üçün yeni tətbiqi öhdəlikləri nəzərdə tutur. Normativ dəyişiklik ölüm törətməyən fikirləri, adamları, təşkilatları, hərəkatları, siyasətləri yeni maraq və konstruktiv (lakin kritikadan uzaq olmayan) dəstək üçün nəzərdə tutur. Şarpın nəzəriyyəsi zorakı repressiv rejimlərinin tələfat törətmədən dəyişilməsinə kömək üçün dəqiq öhdəlikləri təklif edir və laqeyd demokratik sistemlərə təsir göstərmək və ya dəyişmək üçün də yararlıdır. Bertonun nəzəriyyəsi təklif edir ki, siyasət elminin mərkəzi tətbiqi rolu insana xas və ehtiyac duyduğu qeyri-zorakı sosial və siyasi problemlərin həlli proseslərində iştirakçı kimi kömək etməkdir. Qandiçi nəzəriyyəsi, etikanı, metodları və həssaslığı başlanğıc ehtiyaclar üçün tələfatın həm produktu, həm də istehsalçısı olan siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni struktur zorakılığın şərtlərini dəyişməyə kömək etmək üçün öhdəlikləri aydınlıqla müəyyən və yardım etməyi məsləhət görür. Bu, Qandi və Kral kimi tələfat verməyən mənəvi prinsiplər ilə ruhlandırılan liderləri yada salaraq, qətl törətməyən struktur dəyişikliyinə ciddiliklə məqsəd qoydu.

Qətl törətməmək üçün edilən elmi araşdırmaların məntiqindən irəli gələn tələbə əsasən və öldürmə tunelinin qətl törətməyən alternativlərə doğru hüdudlarının genişləndirilməsinə görə, qeyri-öldürücü siyasət elminin iddiası yerli və qlobal dəyişilməyə kömək etməkdir. "Demokratik siyasətin" və "azad bazarların" müasir şəraitdə fərdi və kollektiv ölüm törətməsi hazırkı zamanda da sabitliyi insan rifahına problemlər yaradacaq qarantlardır. "Qeyri-demokratik siyasət" və "azad

olmayan bazarlar" ilə qarşılıqlı kombinasiya edilinən bu şərtlərin tətbiqi qətl törətməyən siyasət elminin yaradıcılıq potensialını tələb edir.

Maarifləndirici inqilab

Qətl törətməyən siyasət elminə doğru proqres siyasət alimlərinin professionalcasına təlimatlandırılmasını və cəmiyyətin başqa üzvlərinin maarifləndirilməsinə doğru dəyişiklikləri nəzərdə tutur. Tələfat verən ənənələri və şəraitləri əks etdirmək və təsdiq etmək əvəzinə, istər aşkarcasına, istərdə də dinməz-söyləməz olmaqla, siyasət elminin təhsili tələfatsız qlobal dəyişikliyinə əhəmiyyətli ianəçi olmalıdır. Bu, öldürməyən cəmiyyətlərdə vətəndaşlığ və liderliyi üçün aşkar qida mənbəyi olar. Buna tələbat təhsil, məsləhətləşmə, liderlik, vətəndaş hərəkatı və kəşfiyyatlara təsir etmə, araşdırmalar nəticəsində aşkarlanmış qüsurun tənqidi əks etdirilməsi və qətlin əleyhinə olan biliyin səlahiyyətlərini inkişaf etdirməkdir.

Qətl törətməyən siyasət elminin tədrisi üçün psixiatrlar və mənəvi vəkillərə bənzər özünün fövqəladə biliklərə malik olması tələb edilir. Biz öldürmək və qətl törətməmək amillərinə qarşı şəxsi inamlarımızı, münasibətlərimizi və emosiyalarımızı başa düşməliyik. Özü-özünü anlama tələfatsız sosial dəyişiklik üçün şərt olaraq zəruridir. Meditasiya olaraq düşüncənin elmi metodlarla təlimi müxtəlif əxlaqi yanaşmalar üçün müvafiqdir. Qarşılıqlı fayda və dəstək üçün şəxsi və professional inkişaf təcrübələrini bölüşmək imkanları təmin edilməlidir. Qətl törətməmək tərəfdarları olan siyasət alimləri şəxsi və kollegial olmaqla, həyat üçün dərin hörməti ifadə edərkən, əsas məqsəd başqa məsələləri hədəfdə tutarkən belə, daimi qarşılıqlı inkişaf yollarını araşdırmalıdırlar. Bütün bunlar cəmiyyətin başqa üzvlərinin arasında fərqləndirilməməlidir.

Məsləhətləşmə və tətbiqi hazırlıqda həkimlərin tibbi tədqiqatlarında, fiziki təlimçilərin, fiziklərin və başqa həyat və ölüm ilə əlaqəli sənətlərlə nisbətdə qətlsiz syası elmin tətbiqinə az olmamaqla səlahiyyətlər əldə etməyə səy göstərilməlidir. Tələfatsız cəmiyyət üçün siyasət alimlərinin verəcəkləri töhfələr insan və əhlinin sağlamlığı üçün səhiyyənin, tibbi professionalların verdiyi xeyirdən heç də az olmamalıdır. Onların hər

ikisi yeni və ən mükəmməl elmə uyğun olaraq, diaqnoz, göstərişin və müalicənin əsasında həyatı və ölümü bir birindən ayıra bilir.

Eyni zamanda, cəmiyyətin hər bir üzvü qətl törədilməyən qlobal keçid üçün öz töhvəsini verə bilər. Qətl törətməyin əleyhinə olan siyasət elminin maarifləndirmə işlərinin öhdəsinə düşən məsələ Qeyri-öldürücü liderliklərinin və vətəndaşlığın inkişafına daimi kömək edən bilik və bacarıqların qazanılması üçün hər səviyyəyə uyğun imkanlardan hər bir kəsin şəxsi inkişafı üçün istifadə edilməsinə şərait yaratmaqdır. Hamı dərs deyir; hamı öyrənir.

Təhsildə, tədris planı layihəsi qətl törətməyin əleyhinə olan araşdırmalarını bilik tələblərinə uyğunlaşdıraraq şəxsləri və sosial hərəkatı qətl törətməmək alternativlərinə , tətbiqi bacarıqlara, prinsiplərə meylləndirmək üçün yol açır. Giriş kursu və ya əsas seminar tarixdə mövcud olmuş və müasir insan bacarığının ən dəhşətli ölüm törətməsinin dəlillərini görüntülü olaraq təqdim edilməlidir. O zaman biz birlikdə davamlı olaraq: bizim intizamımızın əsas məsələsi- insan qətlinə son vermək" təşəbbüsü göstərmiş olacağıq. İkinci maarifləndirici təcrübə qətl törətməyən insanı potensiala dair parlaq qlobal dəlil təqdim etməlidir. Üçüncü komponent fərdi, eləcə də social dəyişiklik və osilatoru daxil edir. Dördüncü əsas təcrübə arzu olunan cəmiyyətlər üçün siyasi təşkilatları icad etməklə insan ixtiraçılığını gözdən keçirir və siyasət elminin onlara öz töhfəsini verə bildiyi qətl olmayan cəmiyyətlər və mümkün yolların xüsusiyyətlərini fərz etməkdə yaradıcılığının potensiallığına təşəbbüs göstərir. Bilik və ona ehtiyac yerli kompanentlərdən başlayaraq qloballığa qədər, eləcə də qloballığdan yerli qarşılıqlı təsirlərə qədər, hər komponentə daxildir.

Belə fondlarda qətl törətməməyi təbliq edən maarifləndirici innovasiyalar yaradıla bilər. Dəyərli vəzifələri müəyyən etmiş Qeyri-öldürücü siyasi alternativlərində başlanğıc kurslara misal kimi yaradıcı biliklərini paylaşaraq, şəxslərin zorakılıqda özlərinə uyğun aspektlərini seçmək üçün hər iştirakçını dəvət edib: onların təbiətən və şəraitə görə ədəbiyyatçı olmaqlarını gözdən keçirmək; təsir dairəsi, ənənələr, səbəblər və zorakılıq alternativlər ilə bilavasitə məşğul olan yerli şəxslər ilə məsləhətləşmək; öz-özlərində yaradıcılıq işlədərək alternativlər

haqqında fikirləşmək; bir-biri ilə araşdırmalar və problemlərin həlli yolları barədə təklifləri bölmək; və sosial qərar qəbul etmənin qrup halında təkliflərdə razılaşmanı axtarmaq.

Metodoloji inqilab

Öldürməməyə keçid cəhdlərinin metodologiyası tədqiqatlar üçün təhsil, siyasi və təşkilati quruculuq sahəsində yeni düşüncələri tətbiq etdi. Cəhdlərin məqsədi mövcud qətlsiz kəşfləri mənimsəyib, uyğunlaşdırmaq, qətlsiz prinsiplərə keçiddə problemləri həll edərkən nevrologiya kimi başqa biliklərin yürüdüldüyü kimi yeni metodları icad etməkdir. Cəhdlər xüsusilə, qətl törədilən zonada vacib olub, tədqiqat və müdaxilələr üçün metodların tətbiqinə , eləcə də analiz üçün müvafiq çərçivədə və bir nöqtədə kəsişən ölümlü zonalarda ehtiyac duyulur.

Qətlsiz siyasət elmi hazırda ən azı fəlsəfi, tarixi, təşkilati, hüquqi araşdırmaları, müsahibə, araşdırma metodlarının da daxill olduğu geniş tətbiq edilən repertuardan; müsahibə götürmək; iştirakçı müşahidəçilər; sosioloji tədqiqatlar; müqayisəli analiz; kontent-analiz; mətn interpretasiyası; oyun nəzəriyyəsi; ictimai seçim analizi; statistik araşdırma; tədqiqat; laboratoriya və sahə təcrübəsi; insan və kompüter modelləşdirilməsi; və məqsədə müvafiq olaraq bunların müxtəlif kombinasiyalarından ibarətdir. Maarifləndirici metodlar ənənəvi mühazirələrdən, şagirdliklərin və internaturaların tədqiqat müzakirələrindən, mütaliə və diqqətdən, öyrənmə dünyasına rəhbərlik edən özünüidarə kompüter araşdırmaları arasında yerini dəyişir. Siyasi tətbiq metodları konstitusiya layihəsi də daxil olmaqla, konflikt həlli, təşkilati məsləhətləşmələr, seçki məsləhəti, media şərhi, təhlükəsizlik siyasəti məsləhəti və sosial qərar qəbul etmənin proseslərində birbaşa lider vətəndaş iştirakını da nəzərdə tutur. Metodoloji sual intellekt və bacarıqların geniş silsiləsinin önündə donaraq: "İnsan varlığının ölümdən qurtulması üçün köhnə və yeni metodlar mümkün olan ən yaxşısı hansı töhfəsini verə bilər?"- deyə soruşur.

Təşkilati inqilab

Təşkilati qeyri-öldürücü paradiqma dəyişikliyi siyasət elminin nizam-intizamının necə təşkil edilməsi, onun digər elm bölmələri və başqa bölmələr / təşkilatlarla aralarında hansı münasibətlərin mükünlüyü suallarını araşdırmğı nəzərdə tutur. O, qlobal, milli və yerli səviyyələrdən nizam-intizamın mövcud strukturları çərçivəsində qeyri öldürücü perspektivlərdən doğan sualları nəzərdə tutur. O, həmçinin qeyri öldürücü sosial tələbatlara xidmət etmək üçün hətta yeni nizam-intizama keçid və ya hibrid sənət vasitəsilə yenicə əsası qoyulan təşkilatların yaradılmasını nəzərdə tutur.

Yaxinlarda təşkil edildiyi kimi, siyasət elminin qlobal vəzifələri Siyasi Elmlər Üzrə Beynəlxalq Asosiasiya (SEÜB) tərəfindən,1949-cu ildə əsası qoyulmuşdur. Qırx iki milli siyasət elmi assosiasiyası ümumilikdə ən azı 34 900 üzv ilə Siyasi Elmlər Üzrə Beynəlxalq Asosiasiyanın icra komitəsində onun əsas üzvlüyünü daşıyır və institusional təmsilsilçidir (Əlavə A). Müxtəlif üzvlərin maraqları on səkkiz əsas sahədə və əlli bir tədqiqat komitəsində structur şəklində nəzərə alınıbdır.(Appendix B). Buna dünya siyasət alimləri tərəfindən dərs keçmiş milli assosiasiyalar və çox saylı tələbələrin təmsil etədiyi ölkələrdəki siyasət alimləri də əlavə edilə bilər.

Siyasət Elminin Yeni Məlumat Kitabı (Qudin və Klinqeman, eds., 1996) mövcud olan nizam-intzamın durumunu araşdırmaq üçün özünün qırx iki müəllifi ilə Siyasi Elmlər Üzrə Beynəlxalq Asosiasiya layihəsinə qədər vüsət aldı. Səkkiz əsas elm bölməsi iki onillik boyunca hadisələri müşahidə edərək müəyyən edilir və siyasi təşkilatlar (rasional seçim, hüquqi perspektivlər), siyasi davranış (mühakimə edən seçicilər, çoxpartiyalı sistemlər, təşkilati və təcrübəvi yanaşma), müqayisəli siyasət (makro- davranış perspektivləri, demokratikləşdirmə tədqiqatları), beynəlxalq münasibətlər (neorealism və neo liberalizm, köhnə pozitivist və feminist perspektivlər), siyasi nəzəriyyə (fəlsəfi ənənələr, empirik nəzəriyyə), ictimai qaydalar və administrasiya

(müqayisəli siyasət analizi; ideyalar, maraqlar və təşkilatlar), siyasi iqtisadiyyat (sosioloji və Dovnsçu perspektivləri) və siyasi metodologiya (yüksək keyfiyyətli metodlar, tədqiqat layihələri və eksperimental metodlar).Siyasi Elmlər Üzrə Beynəlxalq Asosiasiyanın prezidenti tərəfindən təqdim edildiyi kimi, "Yeni əsrə götürmək üçün (XII) siyasət elminin daha yaxşı həcmi ola bilməz".

Hər halda, nailiyyətlərə baxayaraq, Yeni Məlumat kitabında qeyri-öldürücü nizam-intizam dəyişikliyi üçün tələbat duyulur. Məsələn, mündəricatda "zorakılıq" və ya "zor işlətməkdən imtina", "qətl" , "genosid", "ağır cəza tədbiri", "silahlı qüvvələr", "terrorizm" və ya polis" üçün heç bir girişr yoxdur. "Müharibə" və "sülh" üçün altmış giriş var. Adlardan "Hitler" və "Lenin"-in adları xatırlansa da, ancaq "Qandi" və "Kral" barədə söz getmir. Demokratiya üçün qeyri-zorakı siyasi mübarizənin nəzəriyyə və təcrübəsində dünyanın aparıcı siyasət elmi aliminin adı və işləri, hərbi devrilişlər,milli müdafiə və hərbin qabağının alması - Gen Şarpın və Qeyri-zorakı *Siyasi Hərəkat* (1973) barədə heç nə xatırlanmır. Qeyri-zorakı konflikt həllində orijinal nəzəriyyəçi Con Bertonun (1979, 1984) nə bu töhfəsi və nə də adı hallanmır. Ən üstün qlobal sülh tədqiqatlarında pioner Johan Qaltunq-un (1996) işinin tınınması da kasıbdır 13 300 üzv ilə siyasi elmlər üzrə beynəlxalq assosiasiyanın ən böyük və qədim milli komponenti 1903-cü ildə əsası qoyulmuş Siyasət Elmi üzrə Amerika Assosiasiyasıdır (SEAA). Üzv maraqları səkkiz əsas sahədə, yetmiş yeddi alt sahədə və otuz dörd xüsusi maraq bölməsində strukturlaşdırılır (Appendiks C-yə bax). SEAA və SEÜBA maraqları strukturları ümumiyyətlə oxşardırlar. Amerika siyasət elminin əsas sahələri: Amerika hökuməti və siyasəti, müqayisəli siyasət, beynəlxalq siyasət, metodologiya, siyasi fəlsəfə və nəzəriyyə, ictimai hüquq və məhkəmələr, dövlət siyasəti və dövlət qulluğu. "Konflikt proseslərində" xüsusi bölmələrin" və beynəlxalq təhlükəsizlik və silahlanmaya nəzarət"-in olmasına baxmayaraq, heç bir təşkilati strukturlar , qeyri-öldürücü siyasi araşdırmalar məntiqlərinin tələblərinə görə problemləri həll etmək üçün bir arada və aşkar cəmləşmir. Məsələn "Zorakılıq", "zor işlətməkdən imtina" və hətta "sülh" üçün heç bir xüsusi bölmələr yoxdur. (Beynəlxalq Sülh Tədqiqatı Assosiasiyasını müqayisə

et). Görünür ki, kökündə ölümün tətbiq edildiyi müdafiə edilən demokratiyanın sivilizasiyanın ehtimal edilən irəliləyişi üçün qeyri-öldürücü alternativlərin tətbiqində ən yaxşı ümiddir.

Amerika və beynəlxalq siyasət elmi assosiasiyalarının mövzu strukturunda təmsil edildiyi kimi, qeyri-öldürücü dəyişikliyi mövcud və alt sahələrdə, nizam-intizam çərçivəsində suallar doğurur. "Siz qeyri-öldürücü cəmiyyətləri və qeyri-öldürücü vasitənin reallaşdırılması və mümkünlüyü haqqında bizə nə deyə bilərsiniz?". Bu, hər iki mövcud nailiyyətə çatmaq və yeni elementləri daxil etmək üçün bir vasitədir. Məsələn, Amerika siyasət elminin - artmaqda olanmüasir müxtəlif dörd "ənənəvi" sahəsi çərçivəsidə doğan sual əsasında ilyustrasiya verilə bilər: siyasi fəlsəfə və nəzəriyyə, Amerika hökuməti və siyasət, müqayisəli siyasət və beynəlxalq münasibətlər.

Siyasi Fəlsəfə və Nəzəriyyə

Siyasi fəlsəfə və nəzəriyyədə qeyri-öldürücü dəyişiklik anlamı hər mədəniyyətdə siyasi fikirin irsini gözdən keçirərək onu bərpa etmək və yeni qeyri-öldürücü yaradıcılıq potensialını daxil etməkdir. Platonun Respublikasında, məsələn, Dennis Dalton filosof və siyasi liderliyinin qəbul etməli olduğu "qeyri-zədələnmə" etik idealını -Platonun müharibəni, ağır cəza tədbirinin və hərbi mədəniyyəti qəbul etməisnə baxmayaraq- aşkarlayır. Bu ideal Plutarxın müşahidəsində əks etdirilir: "Bıçağa əl atmaq yaxşı həkim və ya dövlət xadiminin olmaına dəlalət etmir, ancaq hər iki halda bacarığın kifayət olmadığını göstərir və yalnız dövlət xadimi halında, hər iki xüsuiyyət- ədalətsizlik və amansızlıq hadisəsi vardır. (Plutarx 10: 249". Çin ənənəsində, Mensiusun(c.371-c.289 B.E.Ə) müşahidəsini müqayisə edin: ", Qüvvə tətbiq edən, Atalıq (tiran) ləyaqətinin olmasını bəhanə edir ….Kim ki, ləyaqətdən istifadə edir o, insani səmimiyyətini (jen) istifadə edir, o, Kraldır (Funq 1952: 112). Həmçinin, Çin ənənəsində, Mo Tzu fikri (Mo Ti , c.468, c.376 B.E.Ə.), müharibənin Çin tənqidçisi və "bəşəri sevginin" filosofu qlobal təkrar araşdırmalara dəvət edir (Funq 1952: 76-105).

Antik zorakılığı dəstəkləyən mətnlər qeyri-öldürücü anlamalarını saxlamaqla öldürücülüyü istisna etmək üçün başqa şərhlər verə bilər. Qeyri-zorakı strateji müdafiədə (1996) tələb edilən prinsipləri almaq

üçün mial olaraq Çaivat Satha-Anandın təkrar interpritasiyası olan Maçiavelli-nin Qeyri-zorakı Şahzadə (1981) və Burrovesin interpretasiyası olan Klausevitz Müharibədə yeni interpretasiyası göstərilə bilər. Hər ikisi Tanrı Krişnanın Hindu ruhani klassikası *Baqhavad Gita*-da döyüşçü qəhrəman Arjuna-ya məsləhəti, qeyri-zorakı hərəkət məqsədli Qandi mənşəli prinsipləri xatırladır. (Qandi 1971).

Zorakılığı qəbul edən klassikləri keçmişin və hazırkı zamanın qeyri-öldürücü yaradıcılıq potensialının yaradıcılıq imkanlarını təmin edir. Əgər Platon hərbi dəyərləri ifadə edən hakimlər tərəfindən idarə edilən respublikanı təklif edə bilirsə, hazırda qətl törətməyən respublika qeyri-ğldürücü prinsipli cəsur liderləri və vətəndaşları ilə tanına bilər. Əgər Aristotel müharibə siyasəti ilə mübarizə aparan konstitusiyaları dəstəkləyirdisə, biz hazırrda qeyri öldürücü konstitusiyalı cəmiyyətlərə imkan yarada bilərik. Əgər Machiavelli bacarıqların müəyyən edilməsində dominant kimi zorakılıq qəbul edən hakimiyyətə xas olaraq təyin edə bilərsə, indi qeyri öldürücü siyasi hakimiyyətin strategiyasını və taktikasını həll etmək mümkündür. Əgər Hobbes zorakılıq monopoliyası təşkil edərək sosial sülhə təzyiq göstərən monstr dövləti təklif edə bilirsə, heç bir ölümə ehtiyac duyulmayan insanın ehtiyaclarına həssaslıqla cavab verən yeni idarəetmə tədqiq edilə bilər. Əgər Lok despot hakimiyyəty üçün zorakı inqilabı mümkün edə bilibsə, biz hazırda qeyri-öldürücü demokratik azadlıq strategiyasını və taktikasını qavrada bilərik. Əgər Marks və Engels yekun arbitr kimi zorakılıq sayəsində sinfi mübarizəni məqbul hesab edə biliblərsə, hazırda iqtisadi ədalət mühakiməsi üçün əsrlik səyləri anlayaraq qeyri-öldürücü mübarizə prosesini qəbul edə bilərik. Əgər Russo əsayişi pozanlara qarşı öldürməyə əsaslanan sosial müqaviləni qəbul edə bilibsə və mövcud olan liderlər zorakılıq əsaslı "müqavilələr" və "sazişlər" haqqında danışmağa davam edirsə, bizim indi qeyri öldürücü cəmiyyətlərin rifahını düşünən qarşılıqlı öhdəlikləri tədqiq etməyə başlaya bilərik. Əgər Kant (1795/1959) hərbisiz kateqoriyalı imperativə doğru sabit sədaqətdən doğan "əbədi sülhü" labüd saya bilibsə, biz, hazırda qeyri öldürücü

imperativi qlobal reallığa çevirmək üçün ehtiyac duyulan elementləri qavrada bilərik. Əgər Amerika siyasi ənənəsi zorakı müstəqilliyi və zorakılığı təsdiq edən konstitusiyanın klassik bəyannaməsini nəsiyət edirsə, hazırda Amerika ictimai zorakılığından qeyri öldürücü müstəqilliyə döğru azadlıq bəyannaməsini və yeni qeyri-öldürücü konstitusiyanı qəbul etmək mümkündür. Və Veber qətli siyasətdə qaçılmaz olan qabiliyyət kimi təyin edə bilibsə, biz, indi siyasəti və siyasət elmini zorakılıqdan azad olma imkanını qəbul edən qabiliyyətlər kimi nəzərdə tuta bilərik. (Arendt 1970; Muller və Semelin, 1995; Steger və Lind, 1999).

Öldürməmək naminə dəyişiklik fəlsəfəsi və nəzəriyyəsinin giriş hissəsində Qandiyə məxsus siyasi fikrinin ciddi tənqidi girişi nəzərdə tutulur. Bunun olmaması, keçmişdə Qandini səhvən zorakılığı təsdiq edən dünyada Nobel Sülh mükafatçısı kimi tanıtmağa bərabər sayıla bilər. Resurslar- əsasən müxtəlif ideoloji və nizam-intizam perspektivli Hindistan tərcüməçiləri və qabaqcıl qeyri-Hindistan ianəçiləri məsələni qaldırmaq üçün kifayət qədərdir. (Dhavan 1957; Dange və başqaları. 1977; Iyer 1973; Parek 1989a, 1989b; Bondurant 1969; Dalton 1993; Qaltung 1992; İti 1979; Steger 2000).

Qeyri-öldürücü nəzəriyyənin yaradıcı başlanğıcı üçün imkanlar öldürməmək alternativlərinin keçmiş və indiki fikir tərəfdarları tərəfindən bütün dünya mədəniyyətlərində təqdim edilir. Tədqiqatlar B.E.Ə.- 550-ci illərdən Artur və Lila Veinberg (1963) tərəfindən təmin edilmişdir. Multi- dini köklər Unnithan və Yogendra Sinq (1973) tərəfindən formullaşdırılmışdır. Qreko Roman-da, Avro Amerikan ənənəsi,Vil Morisey (1996) uzaq keçmişdən bəri pasifizmin erudit tənqidi təhlilini geniş miqyasda təqdim edir.

Artıq, qlobal maraqlardan qeyri öldürücü siyasi fikrlərə doğru istiqamətdə lazımi təşəbbüs göstərildiyi kimi, bəzi təəccübləndirən kəşflər də gözlənilə bilər. Belə gözlənilməz hadisələrdən birinə misal olaraq Koreyalı siyasi filosof Hvang Jang Yop-un Pxenyanda, Dekabr 3,

1987 tarixli müsahibəsində təklif edildiyi kimi "siyasətin" qeyri öldürücü tərifidir: "Siyasət sevginin və bərabərliyin əsasında cəmiyyətin bütün üzvlərinin maraqlarının harmoniyalaşdırılmasını tələb edir". Nə o və nə də müsahibə alan şəxs o zaman Arendtin (1970) danışıqda, qərara almaqda və hərəkət etməkdə kombinasiya edilə bilən "sevgidə" və "yaradıcı altruizmdə" sosioloq Sorokinin (1948; 1954) fövqəladə tədqiqatlarından xəbərsiz idi və insanın tələbatlarını qane edən Bertonun (1979) vurğuladığı yeni qeyri- öldürücü siyasi nəzəriyyəyə öz töhfəsini vermək məmnunluğuna ehtiyac duyur.

Dövlət Tədqiqatları

Siyasi baxımdam təşkil edilən cəmiyyətlərin tam tədqiqatları və komponentlərində kəndlərdən başlayaraq milli hakimiyyətlərə qədər və millətlərarası qurumlar da daxil olmaqla, Amerika hökuməti və qeyri-öldürücü araşdırmalar məntiqi siyasətinin sahələri olaraq futurist Harold Linston-un konvensiyanın "ehtimal maneəsi" dedikdə nəyi nəzərdə tutduğunu sual olaraq ondan soruşmağa cürətli olmağın öhdəsindən gəlmək məsələsini qaldırır. Siyasi qurbanlar ədalətliliyin qalası çərçivəsində sual doğurmadan qalmağı üstün tutur. Dövlətin daxilində qaldırıla bilməyən sualları siyasət alimləri çöldə qaldırmalıdır.

Qeyri öldürücü yanaşma belə suallara bu cür cavab verməyi nəzərdə tutur. Əvvəla, hər bir siyasi cəmiyyətin formalaşmasına və xidmətinə öldürmə hansı töhfəsini vermişdir? Dövlətin şəxsi obrazı hay-küylü itəlafatla dolu tarixə hansı xeyri verib? Nə qətlin (öldürmənin) növləri, Hansı hökumət və qeyri-hökumət qətl hadisələri tədqiq edilir və onların gələcək üçün xeyri nədədir? Vətəndaşlar qanuni və ya əlavə hüquqi, qiyamçı-hökumətlər, evdə və ya xaricdə olmaqla öldürmədə iştirak etmək və dəstək olmaq üçün hansı yolla ictimaiyyətləndirilir? Siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni ideyalar, təcrübələr və strukturlar tələfatlara öz töhfəsini necə verir? Nə təsirlər qətli (öldürməni) edir Dövlətin dəyərlərini başqalarına yürütmək üçün, istər maddi və istərsə də azadlıq və bərabərlik kimi mənəvi amillər baxımından öldürmək hansı imkanları verir?

İkincisi, qeyri öldürücü ideyalarının, təcrübəsinin, siyasətinin, təşkilatlarının cəmiyyətdə tarixi kökləri nədir? Onların mövcud

təzahürləri və gələcək perspektivləri nələrdir? Öldürməyə meylli siyasi hakimiyyətə qarşı qeyri- öldürücü müqavimətin tarixçəsi necədir? Qeyri öldürücü cəmiyyətin reallaşdırılmasına doğru olan yaradıcılıq potensialı və konstruktiv addımların tarixçəsi necədir?

Dövlət tədqiqatlarının üçüncü tələbi öldürməyin və qeyri-qətlə keçid ilə ləğv edilmələr arasında olan tarixçənin araşdırılmasıdır. Hansı əhəmiyyətli fiqurlar, qruplar və təşkilatlar belə keçidlərdə iştirak etmişlər Əsgərlər pasifistlərə çevrilirlərmi? Qatillər həyata ehtiram göstərməyə başlayırlarmı? Zorakı inqilabçılar qeyri öldürücü sosial dəyişiklik üçün məqsəd qoymuşlarmı? Din xadimləri tələfat verən üsullara xeyir-dua verməkdən imtina edirlərmi? Mədəniyyət simaları zorakılığın qəbul olunması və rədd rədd edilməsi aralarında dəyişikliyi qəbul etmişlərmi?

Əsayiş pozuntuları zamanı edamın qəbul edildiyi, aradan qaldırıldığı və ya bərpa edildiyi təqdirdə hansı dəyişikliklər edilmişdir? Silahlı qüvvələrin hansı forması təxir və sonradan yenidən bərpa edildi? Ordular sıradan çıxarıldımı? Polis və vətəndaşlar öncə tərkisilaha və sonradan təkrarən silahlanmaya məruz qaldımı? Antaqonist öldürücü qüvvələr arasında öncə əsl sülh barışığı olduğu halda, sonradan tələfat ilə yekunlaşan hallar baş vermişdirmi? Öldürməni dəstəkləyən iqtisadiyyatçılar qətlsiz fərdi və sosial tələbata uyğun istiqamətdə tam və ya qismən dəyişildimi?

Dördüncü, ictimai, iqtisadi və mədəniyyət kimi faktorlarının qeyri-öldürücü keçid proseslərində kombinasiya və müdaxilə edilməsi, cəmiyyət üçün həyatın arzu olunan qeyri öldürücü şərtlərini reallaşdırmaqda ümid doğuran tarixi və müasir dövlətdaxili elementlərə hansılar misal ola bilər? O kontestdən irəli gələrək, qeyri öldürücü cəmiyyətin reallaşdırılmasına dini ideologiyalar, qanunlar, təşkilatlar, siyasətlər, ictimai-iqtisadi strukturlar, təhsil, kommunikasiya, incəsənə və dövlətlər arası münasibətlər hansı dəyişikliklərlə öz töhfəsini verərdi? Öldürmək və ya buna təhdidlərsiz keçinmək üçün zəruri dəyərlərdən olan azadlıq, bərabərlik, maddi rifah və təhlükəsizliyin başlanğıc işini daha çox yüngülləşdirən hansı imkan/şərtlər daha uyğun olardı?

Müqayisəli Siyasət

Qeyri-öldürücü dəyişiklik müqayisəli siyasi məsələnin mərkəzində qeyri-öldürücü insan bacarıqlarının araşdırmalarının yerləşdirilməsini nəzərdə tutur. İdeyaların, təşkilatların, strukturların, proseslərin və siyasətlərin qlobal müqayisələrinin köməyi ilə cəmiyyətlər çərçivəsində hökumətlər və vətəndaşlar tərəfindən tətbiq edilən öldürücü qüvvənin təhdidinin və ya istifadəsinin dayandırılması üçün hansı istedadlar əldə edilə bilər? Effektiv keçid yolları üçün, qeyri öldürücü məntiq ilə idarə edilən müqayisəli araşdırmalar təkcə dövlətin sərhədləri hüdudunda alternativlərin biliyini axtarır.

Cəmiyyətlər demokratik təşkilatlar, insan hüquqları, qadınların demokratik statusu, demokratik uşaq rifahı üçün edildiyi kimi öldürmək və ya öldürməmək meyllərində və səviyyələrə uyğun olaraq qiymətləndirilə bilər. Ölümlülüyün göstəricisi ola bilən səbəblər arasında dövlətin agentləri və antaqonistləri, cinayətkarlıq hadisələri, vətəndaş qətlləri və intiharlar, texnoloji imkanlar, dövlətdaxili digər cəmiyyətlərin üzvlərinin öldürülməsi, professional təlim keçmiş qatillər, maddiyyat üçün öldürən iqtisadiyyatının siyasətinin indikatorları-dır. Paralel qiymətləndirmə tək dövlət analizinin nəticələrindən olmaqla qeyri öldürücü xüsusiyyətlər üçün də edilə bilər.Yer tutma qatilin milliyyətinin periodik olaraq qeyri öldürücü millətlərlə müqayisədə müəyyən edilməli, qlobal siyasət elminə ictimai fəaliyyət tərəfindən töhfə olmalıdır. Qlobal birja fondunu və ya idmanı gündəlik nəzarət etməkdən az vacib olmayaraq ölümün sayının düşmə və qalxma və ya qeyri öldürücü transformasiya imkanlarının gücləndirilməsinin qalxma səviyyələri barədə məlumatlar olmalıdır.

Dövlət boyu eləcə də dövlət daxili əksər oxşar və ya kiçicik oxşar şərtlər əsasında ictimai komponentlərin müqayisələri səbəbli və transformativ anlama dəstək olmalıdırlar. Bunlara ölümlü və və dinlərin qeyri öldürücü meylləri, ideologiyalar, incəsənətlər, partiyalar, cinslər, yaş koqortaları, təhsil səviyyələrini, sinifləri, etnik qrupları, iqtisadi müəssisələri, universitetlər və sənətlər daxildir.

Demokratik dövlətlərin bir-birinə qarşı müharibə etməməsi və onların öz vətəndaşlarından az qisminin öldürülməsimisalında müasir siyasət

elmi tezisindən istifadə edərək qeyri öldürücü fərqli tədqiqatların da avtoritar rejimlər ilə müqayisə edilməsinə tələb duyulur. İstər prezident və ya istərsə də parlament strukturlarında, öldürmənin sabit olaraq və liberal demokratik dövlətləri çərçivəsində, zorakı bəyənat mədəniyyətləri ilə müşayiət edilən anlamalar üçün, qeyri öldürücü struktur və mədəni alternativlərin müqayisəli tədqiqatları əhəmiyyət kəsb edir. Misal olaraq, Fəsil 2-də iki ən yaxın Meksika kəndinin müqayisəli tədqiqatında müşahidə edildiyi kimi, ictimai-iqtisadi şərtlərdə oxşar, ancaq zorakılıqda yüksək və aşağı yer tutması mədəniyyət sahəsində özünəməxsusluqları səbəbindən diferensiasiya edilir. Zorakı kənd sakinləri özlərini zorakı kimi tanıyıb və bunu qəbul etdi. Qeyri-zorakı kənd sakinləri özlərini sülhməramlı kimi qavradı və bundan qürur duydu.(Fray 1994). Bir yüksək və bir aşağı zorakılıq həddi ilə tanınmış İki İndoneziya kəndində uşaq oyunlarının müqayisəli tədqiqatı müəyyən etdi ki, daha çox zorakı mədəniyyət insanvə heyvan döyüşlərinin oyunlarını bəyənir. Az zorakı mədəniyyət eyforiyanın oyunlarından olan yellənmək, sülh emulyasiyasında böyüklərin və heyvanların davranışlarının təmsili ilə məşul olur. (Royce 1980).

Boks, xokkey, güləş və Amerika futbolu kimi rəqabət aparma anlamlı idman növünün zorakı mədəniyyətin korrelyatlarını anlamaya kömək edir.

Beynəlxalq Siyasət

Öldürməmək istiqamətində dəyişiklik beynəlxalq münasibətlər və ya dünya siyasətlərinin, beynəlxalq münasibətlərin və ya beynəlxalq siyasətlərin müxtəlif sahələrinə tam və ya individual olaraq narahatlığını eyni zamanda təqdim edir. O aralıq təşkilatlar üçün adi narahatlıq ilə makroskopik və mikroskopik tələbatları kombinasiya edilir. Bir tərəfdən, qlobal dövlətin (dövlət və qeyri-hökumət) komponentləri, onlar arasında əlaqələrin qlobal strukturları və problemin həllinin prosesləri bütövlükdə baxılır. Bu antitarixi və ya qeyri kontekst olmaq mənası daşımır. Tarix bəşəriyyətindir. Mühit - qlobal və yerli şərtlər arasında qarşılıqlı asılı olan qarşılıqlı təsirlərin nümunəsidir.

Digər tərəfdən, nəzərdə tutulan qeyri öldürücü qlobal cəmiyyətin reallaşması köhnə nəsillərdən başlayıb yeniləri ilə əvəz olunduqca, doğulandan ölənə qədər həyatdan bəhrələnən hər bir vətəndaşın rifahına

yönəlmiş diqqəti tələb edir. Qeyri öldürücü siyasi araşdırmaların əsas vahidi fərdi insandır. Təşkilatlar, strukturlar və proseslər fərdin davranışını birləşdirən məhsuludur. Dünya siyasəti dünya vətəndaşlarının siyasətidir. Qeyri öldürücü qlobal cəmiyyət öldürməyən adamlardan asılıdır. Əgər heç kəs öldürüb və öldürülmürsə, bütün insanların ümumi maraqları diqqətə alınmalıdır.

Bu, qlobal olaraq bütövlükdə insan cəmiyyətinə qeyri öldürücü addımların məntiqini tətbiq etməyi nəzərdə tutur. Öldürmək üçün nəzərdə tutlan fikir, öldürən cəmiyyətlərdə, onların aralarında və o cəmiyyətlərə və müharibəyə qarşı öldürmənin, bütün formaları daxil olmaqla,öldürən cəmiyyətlər üzərində olan tədqiqatlarının siyasət elmi ənənəsini artırmaq, və öldürməyin səbəbli izahını qlobal nümunələrdə birləşdirməkdir. Qeyri öldürmə fikri, qeyri-öldürmə qüvvələrini qlobal miqyasda siyasi obyektlər tərəfindən müəyyənləşdirməyi təklif edir. Qeyri öldürücü dəyişilməyə keçid, qlobal ümumi cəmiyyətlərdə, sistemlərin mühitində öldürmə və qeyri öldürmə qüvvələrinin aralarında qarşılıqlı təsirin proseslərini başa düşməyi istəyir.

Qeyri-öldürücü qlobal cəmiyyətin arzu olunan gələcəyini, təcrübəvi və mümkün tərəflərini hərtərəfli başa düşmək üçün, tam qeyri öldürücü çərçivədə sonsuz nəzəri dəyişiklikləri qəbul edərək, keçmiş və hazırkı sosial təzahürlərə və cəhdlərə sorğu göndərmək tələb olunur. Fərdi səviyyə dedikdə, adamların öldürmə və qeyri öldürücü meyllərini, onların qeyri öldürücü dəyişilmələrinin dinamikasını və fərdlərin yaradıcı qeyri öldürücü potensialın ömürlük ifadələrini dəstəkləyən sosial mühitlərin xüsusiyyətlərini başa düşməyi tələb edir.

Təcrübədən keçmiş böyük ölüm törədən hadisələrinin qarşısını almaq, ən bütöv öldürücü zonalara müdaxilələri axtarmaq üçün qeyri ölümcül alternativlərin, ölüm tunelini qeyri öldürücü pərləri tətbiq edilmiş səmtləşmədə qlobal perspektivliyi göstərən vasitədir. O qeyri öldürücülük üçün problemlərin həllində qlobal ictimaiyələşdirmə və liderlik və vətəndaşlıq yolunda qlobal təlimlərə öz töhfəsini vermək istəyir. O qeyri öldürücü dəyişikliyə qlobal mədəni töhfələri eyniləşdirməyi tanımağı və həvəsləndirməyi nəzzərdə tutur. Və o, siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni strukturlarda ölüm törətməni ndəstəklənməsini başa düşmək və qeyri öldürücü qlobal dəyişikliklərə kömək etmək istəyir.

İnsanların qətl törətməyən cəmiyyətlərin yaradılmasında lazımi bacarığa sahib olması ehtimalından irəli gələrək, müasir siyasət elminin hər sahəsi, alt sahəsi və aspektlərinə dair suallar meydana çıxır. Siyasətin dəyəri olmayan elm kimi mövcud olmadığını ehtimal edərkən, qətl törətməmək məqbul nizam- intizam dəyəri ola bilərmi? Qeyri öldürücü siyasi hakimiyyətin nəzəriyyə və təcrübəsi ona müvəffəqiyyətlə üstün gələ və zorakı konsepsiyalar və təzahürləri dəyişə bilərmi? Qeyri öldürücü demokratik təşkilatların yerlərdən qloballığa doğru inkişafı mümkündürmü? Öldürməyə meylli milli təhlükəsizlikdən qeyri öldürücü vmilli və qlobal təhlükəsizliyə keçid mümkündürmü? Bəs öldürməyə meylli siyasi iqtisadiyyatdan qeyri-öldürücü qlobal siyasi iqtisadiyyata necə? Qeyri öldürücü nəzəriyyə və təcrübəyə, feminizm, irq, sinif, etnik mənsubolma, dil və din kimi perspektivlərdən töhfələr oluna bilər? Və hansı metodologiyalar ictimai zorakılığı, qeyri öldürücü potensialları, transformasiya olunan prosesləri və müxtəlif qeyri öldürücülükdən irəli gələn nəticələrin davamlı yaradıcılıqını nəzarət altına alan və layihələşdirən yolları hərtərəfli anlamaq üçün ən uyğundur?

Bu, eyni suallara cavab axtaran cəmiyyətlərdə siyasət elminin töhfələrinin yoxluğuna dəlalət etmir. Lakin bu, qeyri öldürücü dünyada qeyri-öldürücü cəmiyyətin mümkünkünlüyü barədə ciddi düşünülərsə o zaman siyasət elminin necə görünəcəyi məsələsi barədə fikirləşməyə dəvət etmək deməkdir. Belə imkanın qəbulu qeyri-öldürücü qlobal problemin həllində aktiv siyasət elminin məsuliyyətliliyini nəzərdə tutur.

Fəsil 4

Qeyri-öldürücü Siyasətin Problem Həllində Rolu

Xolokastı qınayan [on milyonlarla insanların lazımi qədər qidalanmamaqdan və iqtisadi məhrumiyyətdən ölümü] və onunla mübarizə aparanların hamısı yekdilliklə bu faciənin səbəblərinin kökünün siyasətin olmasını təsdiq edir.

Əlli üç Nobel Laureatı Manifesti, 1981

Qeyri-öldürücü siyasət elminin problemlərin həllində imkanları hansılardır? Əsas məqsəd öldürməyi qlobal miqyasda dayandırmaqdır. Bu, potensial qurban və ya qatil kimi hər insanın ömürlük rifahı üçün xüsusi marağı nəzərdə tutur. O, adamlarda siyasət elminə və yaradıcı məqsədyönlülüyə siyasət elmində marağı aşılayır. Digər tərəfdən o, problemi həll edən səmti hədəf tutaraq mənəvi, gender, yaş, etnik, sinif, professional, milli və ya siyasi eyniliyi qəbul edən və onun hüdudundan kənarı nəzərdə tutur. O, problemin həlli proseslərini yüngülləşdirmək üçün üstün öhdəlik ilə kombinasiya edilən öldürmə eleyhinə "çoxsaylı loyallıqlar"-ı nəzərdə tutur, hamının öldürməyə təhdidisiz və ya tətbiqsiz qüvvəyə olan ehtiyaclarına cavab verir (Guetzkov 1955).

Öldürməyən siyasət elmi öldürücü faktorları azaltmaq və öldürməməyi əsas tutan amilləri gücləndirməyi nəzərdə tutur. O, problemləri ölüm bacasının (Fiqur1) bir nöqtədə kəsişən bütün beş zonası çərçivəsində və öldürməyən alternativlərin pərlərində (Fiqur 2) həll etməyə can atır. Bununla problemi həll etmə səylərinin və

başqalarının problemi həll edən dolayı dəstəyinin qəbul olunmasında bütövlükdə siyasət elminin birbaşa öhdəliyi nəzərdə tutur. Buna ictimai və şəxsi problemi həll edən addımlarda tədqiqat və təlimlərin asanlaşmasına köməklik göstərmək daxildir. O, fərdi və sosial qərar qəbul etməni ehtiyacların qarşılanması proseslərində hamının iştirakı ilə yüngülləşdirmək mənası daşıyır.

Problem Həllində Qeyri-öldürücü Siyasətin Rolunu dərk etmək bu elmin hər şeyə qadir, qüdrətli olmasını qəbul etmək demək deyildir. Lakin o, sosial həyatın bütün -mənəvi, fiziki, maddi və mədəni sahələrinin rifahı üçün potensial münasibliyi nəzərdə tutur. Bu, totalitar müdaxiləni deyil, insan cəhdlərinin iqtisadi rifah, fiziki salamat qalmaq uğrunda ciddi şərait yarada bilən sosial nəticələrə malik olmaq üçün ən yüksək həddi naminə siyasi xadimlər, təşkilatlar, hökumətlər və onlara dəstək verən və ya etməyə müvəffəq olmayan adamlar bunun üçün nələr edirlər. Öldürməyən cəmiyyətlərin xidmətində olmağa can atarkən potensial tələbatlarda siyasət elmi tibb və səhiyyə üçün olduğundan daha çox məhdudlaşdırıcı olmamalıdır.

Problemlər arzu olunan və reallıq arasında fikir ayrılığı kimi müəyyən edilə bilər. Hər problem qeyri-müəyyənliyin mürəkkəb "alt problemlərini" təqdim edir: normativ (nə olmalıdır), empirik (nədir) və potensial (nə ola bilər). Eləcə də hər bir problem özü ilə yanaşı olaraq sistematik kompleksləri, qarşılıqlı asılı olan prosesləri və keçmiş-indiki-gələcək vaxt komponentlərini təcəssüm etdirir. Ancaq, problemlərin nə dərəcədə çətin və mürəkkəb olmasından asılı olmayaraq, etik, fəlsəfi, empirik olaraq qətlsiz siyasət elmi bəşəriyyətin sağ qalmasını və rifahına hədələyici təhlükələrin tam həll edilməsi üçün səylərindən imtina etmirlər. Öldürməyən siyasət elmi davranış zorakılığını bitirmək üçün, struktur zorakılığın şərtlərini dəyişmək üçün və qarşılıqlı təsirdə hər ikisinin problemlərini həll etmək üçün səy göstərir. O, öldürücü əməllərə dəstəyi yox etməyə, mövcud öldürməyən xidməti təşkilatlara kömək etməyə və yeni öldürməyən siyasətləri və təşkilatları yaratmağa can atır.

Siyasət elmi üçün tətbiqi elm və tətbiqi humanizm problemlərinin həllində rolunu qəbul edərkən əvvəlcədən həlli yollarının müəyyən edilməsini tələb etmək qeyri-elmidir. İstər xəstəliklərin sağalmaz olduğu ehtimalı, istərsə də, əlacların diaqnozdan, göstərişdən əvvəl təyin

edilməsi elementar və tətbiqi tibb elminin irəliləyişinin qabağını alır. Siyasət elmi əsasən həyat ilə ölüm məsələsi bazasında fərqli olmamalıdır.

Zorakılığı qəbul edən siyasətin və siyasət elminin həll etmədiyi problemlərin ani həlllərini qətl törətməyən siyasət elmindən gözləmək ağıllı deyildir. Elm, insan və maddiyyət resurslarının geniş öhdəlikləri ağlasığmaz qantökmə ilə müşayiət edilən zorakı vasitə hesabına zorakılığı yatırtmaq üçün qlobal həcmdə ölümlərin sayına, nüvə silahı dövlətlərinin paytaxtlarında müharibədən və genosiddən ortaya çıxan qətlə son qoymağa müvəffəq olmamışdırlar. Nəhəng yaradıcılıq potensialı öldürməyə həsr edilmişdir. Bundan az sayda olmayaraq öldürməyən alternativlərin ixtiraçılığını nümayiş etdirməyə ehtiyac vardır.

İnsan ölümlərinin erasına son vermək, əlbəttə, tək siyasət elminin məsələsi deyildir. Bu, vəzifə olaraq elmlər, humanitarlıq, sənətlər və hər bir kəs arasında bölünür. Lakin bu, siyasət elminin təşəbbüsü sayəsində ərsəyə gələn və başqalarının təşəbbüslərinə dəstək verə biləcəyi məsələdir. Prioritet məsələlər öldürmənin baş verməyən dünyasına xidmətdə öldürməksiz siyasət elmini yaratmaq üçün istənilən cəhdlərə tabe olmayan problemləri həll etməkdir. Üç başlıca problemlər: "Hitler və xolokostun" problemi, inqilabi struktur dəyişikliyi və fərdlərdən etnik dövlətin təhlükəsizliyinə qədər.

Qeyri-öldürücülük, Hitler və Xolokost

Siyasi liderliyin və öldürücü amillərin problemlərinə- Hitlerin və Holokaustun nümunəsində və təkcə bunlarla məhdudlaşmadan- birbaşa qarşı duraraq, problemi həll edən davamlı elementar və tətbiqi elmlərin səyləri davam etdirilməlidir. Genosidin dəhşətli təcavüz nümunələrinə, kütləvi sinfi qırğınlara və vətəndaş müharibələrinə öldürməyən elmin yaradıcılıq potensialını iflic etmək imkanı verilməməlidir. Əks təqdirdə siyasət elmi bilvasitə və ya dolayısı ilə, aşkar və ya gizli olaraq, qatilliyi kompensasiya edib, genosid tərəfdarı diktatorların, inqilabçı sinfi dagıdıcıların və ya şəhərlərin və kəndlərin ədalətli məhvedcilərinin törətdikləri zorakılıqlardan daha böyük qırğınlara həmişəlik məhkum edilmişdir.

Başlanğıc üçün praktik yol siyasi liderlik tədqiqatlarının hələ də inkişaf etməkdə olan sahəsində fənlərarası işi gücləndirməkdir. Bu, öldürücülüyə meylli davranış və sistemlərin müxtəlifliyini müəyyən etmək və ödürməmək tərəfdarı olan liderliyin və onların davamlılığının labüdlüyünə imkan yaradan əlverişli imkanları axtarmaq mənası daşıyır. Bəzi aydın məqsədli, zorakılığa meyilli konsepsiyalarına müdaxilə edərək öldürməmək üçün transformasiya olunan imkanlar; şəxsiyyətin ilkin şərtləri; hakimiyyətin rolu; təşkilati dəstəklər; tapşırıqlardan doğan ümidlər; dəyərlərin əhəmiyyəti; texnoloji imkanlar; və öldürmə üçün iqtisadi, sosial və mədəni dayaqlar artıq müəyyən edilmişdir (Peyc 1977).

İyirminci əsrin təcrübəsi qurtulush uchun bəzi bəndləri təklif edir. Qətl ilə müşayiət edilən öldürmə meylli liderlərin öldürmə meyll ardıcıllarının dəstəyinə uyğun fəaliyyəti dayandırmaq üçün tarix boyu və istənilən anda insanların öldürməkdən və öldürən sistemlər ilə əməkdaşlıq etməkdən sadəcə imtina etməsi tələb olunur. Əks təqdirdə kinli məğlub edilən ilə travmaya məruz qalan qaliblər arasında ölümlülük dövrələri davam edəcək. Bu, sadə görünsə də retrospektiv iyirminci əsr cinayətkarlığı göstərir ki, müharibəni aradan qaldırmağa can atmış on doqquzuncu əsrin mərhum sülh müdafiəçisi tamamilə haqlı idi. I ci Dünya Müharibəsi, II ci Dünya Müharibəsi, Soyuq Müharibə və bunlardan da kənarda baş vermiş cinayətkarlıqlar arasında əlaqnin mövcudluğu aydındır. Profilaktik siyasət elminin əsas töhfəsi - yeni və ya köhnəlmiş olmasından asılı olmayaraq - kinli düşmənçiliyin cinayətkarlıq kimi püskürməsinə çatdırmadan öncə onu sülh yolu ilə həll edərək, ədavəti kənarlaşdırmaq üçün kömək etməsidir. Düşmənlərinin kinliliklə qırğınını qeyd edən liderlərin və ardıcıllarının baş qaldırmasını dayandırmaq naminə siyasət elmi özünü qətlin qabağını almaq, ədavəti barışdırmaq və öldürməyən həyat imkanlarını yaratmaq yoluna həsr etməlidir.

Potensial olan hitlerlərin, stalinlərin, maosların, aminlərin, pol potların və ya atom ilə bombalayan trumanların yaranmasını dayandırmaq üçün: öldürməyən sivil cəmiyyətin probleminin həllinə kömək edən öldürücü komandanın siyasi liderliyinin konsepsiyasına yenidən baxın; təcavüzkar, zorakılığa meylli şəxsiyyətlərin erkən müəyyən edilməsinə çalışaraq onların liderliyə namizədliklərinə dəstəyi

vaxtında geri götürün; liderlik rolu öhdəliklərindən irəli gələn öldürmək və başqalarını öldürməyə cəlb edilməsi üçün hakimiyyətin tələblərini rədd edin; liderləri getdikcə daha güclü öldürücü silahlar ilə möhkəmləndirilən və itaətkarlıq göstərən professional qatil təşkilatlar ilə təmin etməyin; din, biznes, işçi qüvvəsi, elm, mədəniyyət ilə öldürməyə meylli təşkilatlara dəstək verməyin və öldürməyən alternativlərə imkan yaradın; siyasi liderlərin və vətəndaşların ilkin öhdəlikləri kimi konfliktlərin həllinə həssas olan ehtiyaclara üstünlük verməsini önə gətirin; milli qürurun və şəxsiyyətin əsas komponentləri kimi öldürməmək dəyərinin olduğunu təsdiq edin; ağılsız kimi imtina edin və ya əks təqdirdə, istənilən ağılsız qrup və ya şər qüvvələr tərifindən tələfat və qırğınlara haqq qazandırmağa inkar edin; qruplar arasında qarşılıqlı rifah üçün ümumi dialoqu axtarın; şəxslər və qruplarda bilavasitə və ya özgə əli ilə zorakılığa meyl oyadaraq onda məmnunluq aşıladan ictimai-iqtisadi və başqa struktur şərtləri dəyişin; öldürücü iqtisadiyyatı həyatın naminə insan ehtiyaclarına xidmət edən dəyişiklik ilə əvəz edin və öldürməyən mədəniyyətin yaradıcılıq imkanlarını incəsənət və elm ilə gücləndirin.

Əlbəttə, hitler tipli cinayətkarlıqlara qarşı öldürmə zonasına müdaxilələr öldürməyən tətbiqi elmi yaradıcılıq potensialı qarşısında daha böyük iddia qaldırır. Ancaq, xüsusilə də texnoloji innovasiya üçün görünməmiş imkanların mövcud dövründə onlar ağlagəlməz deyildirlər. Problemi həll edəcək liderlərlə onların ardıcıllarını kütləri və mikroskopik olmaqla ayıldıcı modelləşdirilmiş mənəvi-psixoloji, öldürməmək imkanlarını yavaşıdıcı; öldürmə dəstəyi və ona müqavimətin geri götürməsinə (təkcə qurbanların deyil) qlobal məzəmmət; tam və birdəfəlik tərk etmə şərtləri; öldürmə imkanlı fərdlər, qruplar və mürəkkəb texnikalarla təchiz edilmiş yer-kosmos-hava-dəniz sayəsində əsas müdaxilə qüvvələrini sıradan çıxarmaq üçün ölçülər götürülməli, tətbiq edilməlidir. Öncədən qarşısı alınması-profilaktika üçün müəyyən edilmiş ölümlülük mənbələrinə hərtərəfli fövqəladə müdaxiləedici təzyiqi, birbaşa və çoxşaxəli, mənfi və müsbət olmaqla diqqətdə saxlayın.

Hitler tipli travmaların nəticəsi olaraq, salamat qalmış qatillər, qurbanlar və onların qohumları arasında öldürməmək insanı bacarıqlarının transformasiya olunmasının mümkünlüyü araşdırılmalıdır.

Siyasət elmi cinayətkarlıq, onun təpkilərinin bərpası, barışıq və profilaktika üçün məsuliyyəti tanımalı, ən vacib şərt kimi öldürməyən dünyada öldürməyən cəmiyyətlərin reallaşdırılması naminə struktur dəyişikliyində prosesləri yüngülləşdirməlidir. Ruhun, elmin və ənənələrin hər mənbəyi üçün gələcəyin mədəniyyətinin tanınmasının və xalqlar arasında qürurun ürəyi öldürməmək bacarığının olması tən-tənəli olaraq qeyd edilməlidir. Belə cinayətkarlıqların heç vaxt baş verməyəcəyinə zəmanət verən praktiki öhdəliklər mövcud olmalıdır.

Genosiddən müharibəyə kimi kütləvi cinayətkarlıqların erasına son vermək üçün öldürməyən siyasət elmi üç tətbiqi elmi məsələlərdə iştirak etməlidir: qabağını alma, müdaxilə və travmadan sonrakı öldürməməyə keçid. O, belə cinayətkarlıqların öldürməyən prinsiplərindən yenidən baş qaldıracağına imkan verməyəcək ehtimalını təmin edən yaradıcı xidmətin maneələrindən özü-özünü azad etməlidir.

Öldürməmək və Zorakı İnqilab

Problemi həll edən səyləri işə salmaq üçün ikinci əsas problem zorakı inqilab və əks-inqilabdır. Aidiyatı olanlar içində hərbi çevrilişlər, əks-çevrilişdər, terrorizm, terrorizmə qarşı mübarizə, partizan müharibəsi və irimiqyaslı vətəndaş müharibəsidir. Adi siyasət elmi belə inqilablar və onların cəza tədbirlərini qiymətləndirmək üçün ikimənalı zorakılığın qəbul edilməsinə meyllidir. Zorakılıq yaxşı rejimlərə deyil, pis rejimlərə qarşı təqdirə layiqdir. Pis inqilabçılara qarşı əkszorakılıq yaxşı inqilabçılar üçün məqbul deyildir. İstənilən siyasi dəyişiklik naminə edilmiş zorakı hadisə- istər nail olmaq və ya istərsə də müqavimət göstərmək naminə - siyasi həyat üçün nəzərə çarpacaq həm ağır və həm də tərifə layiq faktlardır. Oxşar arqumentlərlə bəzi Amerika alimləri şərh edərək demişlər, məsələn: "nə qədər ki, iqtisadi elitalar mülkiyyət və hakimiyyəti sülh yolu ilə təhvill verməyəcəklər, inqilabi zorakılığa haqq qazandırıla bilər". Buna baxmayaraq, başqa şərhlər ilə şəxsi mülkiyyət sahibkarlığı sistemlərini dəyişməyə can atan qiyamçılara qarşı əks-zorakılığa dəstək verilir. İdeyanın məğzi, hər zaman baş verə bilən, hətta Amerika demokratik seçki sistemi altında baş qaldırması labüd olan, mümkün despotizmə qarşı silahlı vətəndaşların öz azadlığının müdafiəsinə qalxmasına hazır olmaq lazımdır.

Lakin, siyasi rejimin təzyiqini aradan qaldırmaq və ictimai-iqtisadi struktur zorakılığının dözülməz şərtlərini dəyişdirmək ehtiyacını nəzərə alaraq, öldürməyən siyasət elmi öldürməyən inqilabi alternativlərini müəyyənləşdirərək, onlara dəstək olmaqla köməklik edə bilər. Bu, inqilabların mütləq zorakı olduğu ehtimalını inkar edib və prinsiplər, strategiyalar, taktika, təşkilati metodlar və digər imkanlar kimi effektiv öldürməyən alternativ bilikləri təmin etməsini tələb edir.

Soyuq Müharibənin son yarısı ərzində siyasi nəzəriyyəçilər tərəfindən dünyanın daha yaddaqalan 3 zorakı inqilablarının ənənələrində öldürməyən inqilabın mümkünlüyünün diqqətəlayiq təsdiqi meydana çıxdı: bun lar Birləşmiş Ştatlar, Sovet İttifaqı və Çin idi. Birləşmiş Ştatlarda, Gene Şarp (1973) effektiv qeyri-zorakı mübarizə misalında, siyasi hakimiyyət və hərtərəfli tarixi araşdırmalardan kök almış qeyri-zorakı siyasi inqilabın nəzəriyyə və təcrübəsinin klassik bəyanatını təqdim etdi. Şarp etiraz və inamdan tutmuş, qeyri-zorakı müdaxiləni də daxil edərək, sosial, iqtisadi və siyasi qeyri-əməkdaşlığa qədər qeyri-zorakı hərəkətin ən azı 198 metodunu təqdim etdi. O, sonra "çevrilmə, uyğunlaşma və məcbur etmənin" proseslərini daxil edən qeyri-zorakı dəyişilmənin dinamik nəzəriyyəsində bütün bunların kombinasiyasına daha sonra "disintegrasiya-nı" da əlavə etdi. Sovet İttifaqında, E. G. Plimak və Y. F. Karyakin (1979) inqilabı "geniş insan kütləsinin həyatında kəskin dəyişiklik" istehsal edən, dövlət hakimiyyətində bir sinifdən digərinə keçid kimi müəyyən etdi. Sonra onlar sülh yolu ilə sosialist inqilablarının mümkün olduğu Marksist Leninistik nəzəriyyənin və müstəmləkəçiliyi ləğv edən İkinci Dünya Müharibəsindən sonrakı dövr və demokratik təcrübə barədə mübahisə etdilər. Onlar "silahsız mübarizə, vətəndaş müharibəsi baş vermədən və silahlanmayan əksinqilabi müdaxilə" kimi sülhməramlı sosialist inqilabını müəyyən etdilər. İsrar edərək ki, keçmiş müvəffəqiyyətsizliklər yeni tarixi şəraitdə sülhməramlı inqilabların təqibini dayandırmamalıdır, onlar inadla bunların mümkünlüyünü iddia edirdilər: "sülhməramlı inqilabin inkişaf üçün… hər aspekti diqqətlə və obyektiv olaraq öyrənilməlidir" [müəllifin tərcüməsi]. Çində Zang Yi Ping (1981: 79) arqumentini Asiyada, Afrikanda və Latın Amerikasında müvəffəqiyyətli qeyri-zorakı milli müstəqillik mübarizələrinin, əsasən də Qandiçi hərəkatının Hindistanda

kütləvi köçürülmə imkanları ilə əlaqədar və Marksist nəzəriyyəsinə əsaslanaraq: "Zamanın, yerin və məqamın fərqinə varmadan, zorakı inqilaba bəraət qazandıran nöqteyi-nəzər, qeyri-zorakı inqilabı nəzəriyyəcən səhv və praktik olaraq zərərli hesab edir"[vurğu əlavə edilir, müəllif tərcüməsi].

Beləliklə, siyasi analitiklər mürəkkəb qlobal inqilab və əks-inqilabin qantökdüyü bir dövrdə, öldürməyən inqilabın nəzəriyyə və təcrübəsini inkişaf etdirmək üçün bir imkan - biri o birindən xəbərsiz təsadüf edən, sərbəst fəaliyyət göstərən və elmin qarşısında məsələ qaldıran bir qüvvə toplusunu - üç zorakı ənənəni müəyyən etdilər. Onlar arasında diqqətəlayiq ümumi bir element - tək siyasi müstəqilliyi deyil, eləcə də sosial-iqtisadi və mədəni dəyişikliyi vacib sayan öldürmək əleyhinə Qandiçi - Hindistan hərəkatına istinad idi.

İndiyədək öldürməyən inqilabi nəzəriyyəsi, istər "kapitalist" və ya istərsə də "sosialist" nöqteyi-nəzərlərindən olsun, sıxışdırılmış perspektivliyində saxlanılmaq üçün dərindən düşünülmüşdür. Müqayisəli şəkildə, elitar təbəqənin öldürməyən nəzəriyyəsinin əks-hərəkatı, öldürməyən inqilabı hərəkatın zorakı cəza tədbirlərinin alternativlərini təklif etmək üçün inkişaf etdirilməmişdir. Şarpçı araşdırmalarının tam əksi nəzər çəkir. İnsan hüquqları və ədalət naminə, qeyri-zorakı yol ilə iddia qaldıran kasıb, torpaqsız, azlıqlar və ya çoxluqların qarşısına çıxarkən varlı mülkiyyət sahibləri, etnik dominantlar, liderlər, polis və hərbçilər zor tədbiq etmədən və silah işlətmədən üzləşməyə cəsarət göstərə bilərmi? İmkanlılar onların əks-tələblərini qantökməsiz çevrilişi axtaran hərəkatlarda, yerləşdirilmədə və məcburiyyət qarşısında, ləyaqət və hesablaşma naminə, avans olaraq qurban verə bilərmi?

Əzilən/əzən və ya əzən/əzilən arasında qarşılıqlı anlaşma münasibətlərini yaratmaq üçün olan sosial dəyişiklik üçün "öldürməyən mübarizənin" və hətta "öldürməyən sinfi mübarizənin" tətbiqi nəzəriyyələri ehtimal oluna bilər. Bu, insan təbiətində öldürməyən elementləri oyatma ilə nəticələnə və zorakılıq tərəfdarı olan elitaları sülhməramlı dəyişikliyin tərəfdarlarına tətbiq etdiyi cəza müqabilində onların zorakılıq tərəfdarı antaqonistləri üçün nəticə ola bilər. Müharibə edən istənilən tərəf, əks öldürməyən tərəfi öldürməyə hazırlıqlı bir tərəf

kimi zəiflətmək məqsədi ilə mühakimə edərək, cəzalandırmağa cəhd edir. Məsələn, Soyuq Müharibə əksdurması zamanı hər iki Amerika və Sovet elitaları və mediası cəld olaraq pasifistlik mövqesini nüfuzdan salmaq üçün öldürməmək ideyasının rəqiblərinin zəiflətməsinə deyil, yalnız onların öz hərbiçiləri tərəfindən qavranılaraq, ordusunun zəifləməsinə təsir edəcək təhlükə olduğuna əmin idi. Oxşar şəkildə, silahlı müqavimət hərəkatlarının tərəfdarları akademik və aktivistlər əzilən tərəf arasında öldürməyən alternativlərin sürətlə vüsət alacağını bir təhlükə kimi hesab edərək öldürməyən inqilabi alternativlərə qarşı qınaqlarını cəldliklə bildirdilər. Beləliklə, əgər öldürməyən prinsiplərə hər iki- əzilən və əzən arasında qavrama varsa, öldürmədən sinfi mübarizə mümkün oluna bilər. Bu, siyasət elminin inqilabi problemi həll edən prosesləri öldürməksiz yüngülləşdirmək üçün onun tətbiqi rolunu nəzərdə tutur. Effektiv olan hər iki - Qandiçi və Kinqçi metodlarına uyğun xüsusiyyətlər-sosial dəyişiklik üçün öldürməyən mübarizənin hər mərhələsində rəqiblər ilə "barışığın" praktik dönüş nöqtəsini müəyyən edir. Hətta Maçiavelli israr edərək söyləmişdir ki, siyasi rejimdə "tiraniyadan azadlığa" və ya əksinə, əsaslı dəyişikliklər "qantökmədən" mümkün edilə bilər, bir şərtlə ki, "mükəmməl dövləti təşkil edən vətəndaşların ümumi razılığı" olarsa (Söhbətlər, 3-cü Sifariş , Fəsil 7).

Öldürməmək və Təhlükəsizlik

Öldürməmək siyasət elmi fərdi, yerli, milli və beynəlxalq səviyyələrdə öldürücülük qabiliyyətli təcavüzə uyğun labüd təhlükəsizlik alternativlərini təmini problemlərini həll etməlidir. Adi təhlükəsizlik nəzəriyyə və təcrübəsi öldürücü qabiliyyətli təhdidlərdən son nəticə olaraq törəyir: "Mən/biz sizi həqiqətən öldürəcəyimizi əminliklə bildirirəm". Öldürməmək təhlükəsizliyi, buna baxmayaraq, əks prinsipdən çıxış edərək: "Mən/biz sizi öldürməyəcəyimizi əminliklə bildiririk. Və siz buna tamamilə əmin ola bilərsiniz ki, siz öldürülməyəcəksiniz". Qısaca olaraq, "Biz bir-birimizə öldürməyəcəyimizi qətiyyətlə əmin etməliyik".

Hələ ki, heç kəs kimsənin onu öldürmək qərarına gəldiyini bilməyincə təhlükəsiz deyildir. Öldürücülük təhlükəsinin yaradıcılıq qabiliyyəti istənilən müdafiə obyektindən: qalxanlar, sığınacaqlar, zireh,

xəndəklər, divarlar, qəsrlər bomba əleyhinə sığınacaqlardan da üstün gəlir. Hücum ilə öldürücülük təhlükəsi öldürücü müdafiənin hər formasına üstün gəlir: nizələrin üzərindən oxlar, muşketlərin üzərindən avtomatlar, piyada qoşunun üzərindən artilleriya, atlı qoşunun üzərindən tanklar, tankların üzərindən raketlər, hərbi gəmilərin üzərindən sualtı gəmilər, havanın və raket qüvvələri təqribən hər bir təhlükə üzərindən, nüvə, bioloji və kimyəvi silahlar hər bir təhlükənin üzərindən. Silahlar ilə doldurulmuş zirehli evdə yaşamaq təhlükəsizliyə zəmanət vermir : bədəməlin dağıdıcı raketləri, zirehi ola bilər, daha ağır artilleriya və daha böyük döyüş bacarığı və ya sadəcə havanı, ərzaq və ya suyu zəhərləmək üçün imkanları ola bilər. Yeganə həqiqi təhlükəsizlik öldürmək niyyətinin olmamasıdır. Öldürücü olmayan təhlükəsizliyə keçiddə siyasət elminin rolu, öldürmək niyyətli potensial rəqiblərin qeyri-öldürücülük transformasiyasının profilaktikası da daxil olmaqla, ölümcül qüvvənin təhdidi və ya istifadəsi ilə mükəmməl alternativləri təmin etmək üçün təcrübə və nəzəriyyəni inkişaf etdirməkdir. Baxmayaraq ki, indiyədək adi siyasət elmində hələ də dəyişiklik olmamışdır, artan təcrübə və inkişafda olan ədəbiyyat irəliləməyin əsas yollarını təmin edir. Araşdırmalar mülki müqavimətin Nasist genosidinə qarşı tələbatı daxil edir: (Hallie 1979; Fogelman 1994; Semelin 1994); Danilo Dolçinin öldürməyən cəmiyyətinin mafiya cinayətkarlığına müqaviməti (Amato 1979; Çaudhuri 1998); tərksilah edilən cangüdənlər fəhlələrin insan hüquqları üçün(Mahony və Eguren 1997); hərbi çevrilişləri öldürməməyə müqaviməti (Roberts 1975; Şarp1990; 1993); öldürməyən milli, mülki, sosial müdafiə (Boserup və Mak1974; Şarp 1990; Martin et al. 1991; Randl 1993; Burroves 1996); adi silahlı qüvvələrin qeyri-öldürmə üçün istifadəsi (Keyes 1982); alternativ qeyri-öldürmə qüvvələrə (Banerjee 2000; Veber 1996; Moser Puangsuvan və Veber 2000); və qeyri öldürücü silahlarının inkişafı (Lever və Skofild 1997).

Bir neçə hökumət, qeyri-öldürmə mülki müdafiəsinin təsdiqləyici araşdırmalarını, adi silahlı qüvvələrə kompliment xatirinə nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, həyata keçirmişdir. Onların arasında İsveç, Norveç, Danimark, Niderland, Fransa, Latviya, Litva, Estoniya, Avstriya, İsveçrə və Finlandiya vardır (Şmid 1985; Şarp, 1990; Randl 1994: 121-37). Tailandda unikal, gələcək hərbi çevrilişlərə qanuni qeyri-

öldürmə müqavimətinə üstünlük verən şərt yeni 1997-ci ilin Tay Konstitusiyasının Maddə 65-inə daxil edilmişdir: "Adamlar Konstitusiya ilə nəzərdə tutulmayan istənilən cəhdə qarşı sülh yolu ilə çıxmaqda inzibati hakimiyyətin güçünə arxalana bilər."

Polis və hərb üçün istifadə olunan qeyri-öldürücü silahların tədqiqatı Birləşmiş Ştatlarda təşəbbüs edilmiş, 1965-dən başlayaraq ən azı 1990-cı illərə qədər davam etdirilmişdir. Texnologiyaların geniş diapazonunun hər bir hissəsi - lazer, optika, akustika, elektromaqnit dalğaları, kimyəvi, bioloji və başqa müxtəlif silahlar tədqiq edilmişdir. Bəzilərindən artıq polisdə və xarici hərbi əməliyyatlarda istifadə edilmişdir (Lever və Skofield 1997). Sosial müdafiədə hökumətin marağına bənzər olaraq, qeyri-öldürücü silahlara olan maraq adi öldürücü imkanlara bir kompliment kimi qiymətləndirilir. Öldürməyən alternativlərin ənənəvi ekspertlər tərəfindən ciddi qəbul edilməsi, siyasət elmi zorakı təhlükəsizlik üçün bundan heç də az olmayaraq səylər hətta hərtərəfli olaraq daha çox irəli çəkməlidir. İddianın məğzi, qeyri-öldürmə təhlükəsizliyi vəziyyətlərinə tamamilə keçid almanın ortaya çıxan problemlərini həll etməkdir. Qeyri-öldürücül təhlükəsizliyi istiqamətində cərəyanın sonrakı əlaməti Karneginin son hesabatı olan Öldürücü Konfliktin Qarşısını Alan Komissiya (1997) "qarşısını struktur şəklində aımağa çağırır: öldürücü konfliktin səbəbinin kökünə müraciət etmək üçün strategiyalar," eləcə də "qarşısının alınmasının mədəniyyəti" -nin yaradıcılığı. Öldürməyən fərd və qlobal təhlükəsizliyin mümkünlüyü istiqamətində növbəti addımlar nəzərdə tutulur. Qlobal Qeyri-zorakı Sülh Qüvvəsi təşkilatı buna nümunədir.

Öldürməyən siyasət elmi öldürməyən cəmiyyətlərin reallaşdırılmasına bu günə qədər dəfedilməz hesab edilən maneələrin həllinii axtarmalıdır. Fiziki təcavüz zorakılığının dəf edilməsinin birbaşa təhdidinə üstün gəlmək əsas məsələ kimi, maraq daxilində olmalıdır. Ən əvvəla, ona görə ki, sağ qalmadan heç bir problem həll edilə bilməz. İkincisi, çünki öldürməyə davamlılıq fərdi, ictimai və planetar rifahı təhlükə altına atan struktur və ekoloji zorakı şəraitə təminat verir.

İctimai problem həlli yanaşma kimi öldürməməyi vurğulayaraq növbəti suallarla qarşı-qarşıya durur: Psixoloji sui-istifadə, işgəncə, irqçilik, cinsi ayrı-seçkilik, iqtisadi istismar və diktaturanın vurduğu

sarsıntı və ölüm fiziki ölümdən daha ağır əziyyətlər verdiyi halda, niyə görə öldürməmək üzərində diqqətimizi cəmləməliyik? Bu suallardəticə çıxarmaq olar ki, sadalanan problemlər yalnız öldürmə üzərində seçim etməklə həll edilə bilər. Cavablardan biri belə ola bilər ki, öldürmə həvəsi, bacarığı və mədəniyyəti öldürən sosial-iqtisadi strukturun ədalətsizliklərinin əsas səbəbi olub, öldürmənin müvəqqəti dayandırılmasının psixofiziki sui-istifadələridir. Sui-istifadə, işgəncə, irqçilik, qadınlara təzyiq, iqtisadi istismar və diktatura qorxu və ölümün təhdidinə əsaslanmadan dözümlü ola bilər? Qətlin insanın həyat təcrübəsindən, müharibədə öldürməyə qədər, çıxarılması bəşəriyyətə qarşı duran başqa problemləri həll etməyə mənəvi, psixoloji, demokratik və ekoloji cəhətdən zəruri olacaq əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

Öldürməmək məqsədini qarşıya qoymaq insan həyatı və rifahına müxtəlif eralarda təhlükə qarşısında qoyan problemləri həll etməkdə siyasət elminin vəzifələrini nəzərdə tutur. Kəndlilər ilə söhbət edərkən Qandi özünün sol əlinin barmaqlarından istifadə etməklə, əsas problemi həll edən məsələləri bir-bir sadalamaq üçün istifadə edir: toxunulmazlıq üçün bərabərlik; pambıq parçana arxalanan iqtisadi azadlıq ; narkotik və alkoqolu özündən uzaq tutma; Hindu Müsəlman dostluğu; və qadınlar üçün bərabərlik. Daha sonra o bunu əlavə edir, "və qol zoru işlətməkdən imtina" (Aşe 1969: 243)". Analoji olaraq, biz də qlobal sayılan beş problem üzərində dayana bilərik: davamlı öldürmə və tərkisilah edilməyə tələbat; kasıblığın və ehtiyacın xolokostları və iqtisadi bərabərliyə tələbat; insan ləyaqətinə zorakılıq və insan hüquqlarına qarşılıqlı hörmətə tələbat; biosferanın dağılması və planetar həyatın təminatı üçün tələbat; və digər problem həllində əməkdaşlığı inkar edib, mane olan mübahisə mənbələri.

Bu beş problem bütünlüklə insana, ailəyə, cəmiyyətə, dövlətə, millətə və bütövlükdə bəşəriyyət üçün ümumidir. Bizim hamımızın bu və başqa problemləri həll etmək naminə əməkdaşlıq etməyimiz üçün öldürülməkdən, iqtisadi məhrumiyyətdən, ləyaqətin təkzibindən, zəhərlənmiş ətraf mühitdən və müvəffəqiyyətsizliklərdən azad edilməyə ehtiyacımız vardır. Bu problemlər qarşılıqlı əlaqəli olub, öldürücü problemin həlli üçün son məqamda güclənir. Biz, öldürmək və silahlanmaq ilə təhlükəsizlik axtarır, öldürücü təhdidlərə əl atır;

öldürmək üçün silahlandırmaqla iqtisadi məhrumiyyətə və struktur ədalətsizliyin möhkəmləndirilməsinə şərait yaradır; insan hüquqlarının təsdiqi və təkzibi üçün uzun müddətli cəzalandırıcı hiddətlərə şərait yaradır; ölümcül döyüş və hərbi sənayeləşdirmə ətraf mühiti talan edir; və antaqonist qapalı mühitlərdə qruplaşmaların qorxusu problemin həllində hamıya xeyir verəcək əməkdaşlığın inkişafına mane olur.

Öldürməyən problemin həlli təkcə öldürməyin inkarını nəzərdə tutmur, eləcə də konstruktiv dəyişiklikdə ehtiyacların yerinə yetirilməsini öhdəsinə götürür. Bu, müharibə və onun silahlarının aradan qaldırmasında qəti öhdəliyi, kasıblığın aradan qaldırması, insan hüquqlarının öldürməmək yolu ilə ifadəsi və məsuliyyətlər, ekoloji dayanıqlığın fəallıqla gücləndirilməsi; bütünlüklə insan ehtiyaclarına cavab verən və adamlarda sonsuz, potensial yaradıcılıq qabiliyyəti oyatması kimi maneələrin həlli proseslərinə şərait yaradılmasına ehtiyacı nəzərdə tutur.

Günün bu tipli tələbləri utopik görünə bilər. Lakin bu, eramızın faktiki olaraq çox təcrübəli siyasi, hərbi, iqtisadi, elmi, mədəni və vətəndaş cəmiyyəti liderləri tərəfindən edilmiş vəsiyyətdir (qədim insanın məqsədlərini yeni qlobal dövrlə əlaqəlidir). Siyasət alimləri tərəfindən xüsusilə qeyd edilməsi çox vacib olan faktiki düşüncə budur ki, istənilən vacib problemi həll edən konfrans Birləşmiş Millətlər Təşkilatının himayəsi altında və ya başqa orqanların çağırışları ilə toplanaraq, dəyişiklik naminə "siyasi istəyi" yaratmaq üçün dünya xalqlarını köməyə çağırır. Çağırışlar yalnız hökumətlərə deyil, eləcə də problemin birgə həll edərək bütün mənbələrinə: partiyalar, qeyri-hökumət təşkilatları, korporasiyalar, ittifaqlar, universitetlər, media, din və incəsənət mənbələrinə yayımlanır. Bu, həyat üçün təhlükəli qlobal problemlərin aktuallaşması və mövcud səhvlərin gələcək üçün böyüyən fəlakətli nəticələri barədə və hərəkətə keçmək üçün məlumatlandırılma əhəmiyyətli məna kəsb edir. Bunlara silahların sürətli artımı; millətlər içi və arası sürətlə artan əhalinin yanaşı olaraq geniş surətdə artan iqtisadiyyatın qeyri-bərabərsizliyi nəticəsində maddi və psixoloji limitlərinin tükənməsi təhlükəsi; həyat, sənaye müəssisələrinin nizamsız fəaliyyəti və kənd təsərrüfatı fəaliyyəti nəticəsindətəbiətin istismarının həyat üçün təhlükəli effektləri; və qadınlar, yerli xalqlar, sıxışdırılan

azlıqlar və on minlərlə fərqli mədəniyyət daşıyıcılarının tərəfindən hamı üçün məqbul həyatın keyfiyyətini anlamaq və bərabərlik üçün iddialarda müvəffəqiyyətsizliyi daxildir . Qlobal vəziyyət barədə yaxşı məlumatlanmış əksəriyyətə misal olaraq, ayrıca millət-dövlətin perspektivləriindən qlobal vəziyyət haqqında UNESCO-nun Baş Direktoru Federiko Mayor öz çıxışında qeyd edir ki, bu vacib erada "biznes əvvəllər olduğu səviyyədə deyildir". Bu, siyasət elmi üçün iyyətli ola bilərmi?

Öldürməmək və Tərkisilah

Heç bir şey- istər problemlərin həlli və ya baş qaldırmış öldürməyən hərəkatları- bunların akademik siyasətin kəşfi kimi adlandırıla bilməz. Onlar müasir qlobal siyasi həyat tərəfindənilə təqdim edilirlər. Siyasət elmi onları həll etmək üçün razılaşmalıdır. Problemin həllinə dair hərəkat üçün dəqiq iddia "effektiv beynəlxalq idarə etmə altında ümumi və tam tərkisilaha" çağıran BMT Baş Assambleyasının birinci xüsusi sessiyasının (BMT Baş Assambleyası 1978) tərksilaha dair Son Məlumatına daxil edilmişdir. Bir dövlət (Albaniya) bitərəf olmaqla, 159 dövlətin razılığı əsasında bütün nüvə silahlarının ləğvi; bütün biokimyəvi və kütləvi dağıdıcı silahların aradan qaldırması; bütün xarici hərbi bazaları geri çağırma; məhdud ərazi müdafiəsi məqsədi ilə silahlı qüvvələrin azaldılması; adi silahların azaldılması; materialı və insan resurslarını iqtisadi və sosial ehtiyaclara xidmət etmək üçün və daha çox iqtisadi sahədə ehtiyacı olan ölkələrə yönəldərək qlobal hərbi xərclərdə "nəhəng israflara" son vermək. Əlavə olaraq bir çox aidiyatlı təkliflər elan edildi. Ən başlıca zorakı dövlətlərin öldürməyən transformasiya istiqamətində klassik çağırışı, təəssüf ki, siyasət elminin tələbələrinə naməlum qalmaqdadır.

Öldürməyən siyasət elmi silah olmadan, cəmiyyətlərin reallaşdırılması istiqamətində təkamülə söz verən hökumət və vətəndaş cəmiyyətinin təşəbbüslərini dəstəkləmək üçün səylərə laqeyd qala bilmir. Onlar arasında kiçik tapançaları, hücum silahlarını, yerüstü minaları və silah ticarətlərini qadağan edən; kəndlərdə və şəhərlərdə silah olmayan sülh zonalarını quran; və dünyanın nüvə-silahı olmayan regionlarını yaradan kampaniyalardır.

Öldürməmək və İqtisadi Məhrumiyyət

Problem həllində iqtisadi mərhumiyyətdən qarşısı alına bilən, qlobal "xolokostu" kimi adlandırılan ölümə son deyən, daha bir klassik addım-kimyadan fizikaya qədər əlli üç Nobel mükafatı laureatının "Manifestidir". (Nobel mükafatı Qalibləri 1981: 61- 3). Onlar: "Bütün o kəslər ki, qlobal "xolokostu" günahlandırır və onunla mübarizə apaprır-bu şəxslər anonim olaraq, faciənin səbəblərinin siyasi olmasını yekdilliklə təsdiq edir"-deyə elan etdi.

> Vətəndaş və siyasətçilərin seçkilərdə, parlamentdə, hakimiyyət dairələrində və ya beynəlxalq səviyyədə, doyunca yeməməkdən və iqtisadi gerilikdən milyonlarla adamı, yüz milyonlarla nəslləri aclıq üzündən ölməkdən xilas etməyə imkan verən yeni qanunlar, yeni büdcələr, yeni layihələr və yeni tədbirlərə imkan verən, onların uyğun səviyyələrində səs yolu ilə seçim etməsi mühümdür (62).

"Həyatı xilas etmək, hətta ətalətən, səhvən və ya laqeydlik üzündən belə, öldürməmək və məhv etməmək" ifadəsində onlar, transformativ öldürməyən iqtisadi inqilabı tələsdirirlər:

> Baxmayaraq ki, bu yerin ən güclüləri ən böyük məsuliyyət daşıyır, olar tənha deyildirlər. Əgər zəiflər talelərini öz əllərinə götürərsə, əgər çoxluqlar insan hüquqlarından başqa istənilən qanuna, ən elementar olan yaşamaq hüququna, itaət etməkdən imtina edirsə, əgər zəif öz istifadəsi üçün az, lakin güclü silah təşkil edərsə: Qandi tərəfindən qeyri-zorakı hərəkətlərə nümunə verilib [vurğu əlavə edilib], məhdud və müvafiq olan məqsədləri qəbul edib kənara qoyarıqsa: əgər bu şeylər baş verirsə, o zaman bizim vaxtımızda bu katastrofa son qoyulacağı dəqiqdir (63).

Onlar bu nəticəyə gəlirlər ki, "İndi hərəkət etmək vaxtıdır, indi yaratmaq vaxtıdır, indi bizim üçün başqalarına həyat vermək uğrunda yaşamaq vaxtıdır".

Bərabərsizlik, əhali artımı və hərbiləşdirilmə iqtisadi öldürücülüyü, zorakılığı və ekoloji viranə qalmanı gücləndirməkdə qarşılıqlı təsir göstərirlər. 1999-cu ildə Dünya Bankı 1.5 milyard adamın "tam kasıb" vəziyyətdə, günə 1 $-dan az , 3 milyard insanın günə 2 $- gəlirə malik

olduğunu təxmin və müəyyən edib. Təkcə Hindistanda tam kasıbların sayı 1980-ci illərin sonunda 40 milyon artaraq 300 milyondan 340 milyona çatmışdır (Dünya Bankı 1999). Bu qayda ilə də gəlir bərabərsizliyi artımları. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Universiteti Beynəlxalq Liderlik Akademiyasının birinci proqramında 160 gənc lider üçün 1997 iyunda Tariq Husain-Dünya Bankı tərəfindən hesablanan:

> Dünya 1990-cı illərin ortalarında... 1980-ci ildən daha çox polyarlaşdırılmışdır… Dünyanın ən kasıb adamlarının 20%-i keçmiş 30 il ərzində qlobal gəlir paylarının 2.3%-dən 1.4%-ə azalmasının şahidi olmuşlar. Bu arada, ən varlı üçün gəlir 70%dən 85%ə qalxmışdır. Beləliklə ən varlı və kasıb payların nisbətləri 30:1-dən 61:1-ə ikiqat artırıldı… Dünyanın 360 milyarderinin birləşmiş aktivləri indi 45% dünya əhalisi yaşayan ölkələrin birləşmiş illik mədaxilini üstələyir (Husain 1997: 13).

Dünya Bankının Prezidenti Ceyms D. Volfensohn və Mahatma Qandi bərabərsizliyin zorakılığa gətirib çıxarması faktı ilə razılaşırlar. Prezident qeyd edir ki, "Bərabərsizlik dayanıqsızlığa gətirir. Kasıblıq müharibəni yetişdirir"(Husain 1997: 6). Mahatmanın xəbərdarlıq etdiyi kimi, "Əgər milyonlarla zənginlər ilə aclar arasında geniş uçurum mövcuddursa "hökumətin qeyri-zorakı sisteminin mövcudluğunun imkansızlığı şübhəsizdir …. O vaxta qədər ki, zənginlər sərvət və güclərini ictimai fayda üçün könüllü surətdə, onları bölərək təhvil verməzlərsə, zorakı və lənətə gəlmiş inqilab bir gün mütləqdir"(Əsərlərin Külliyyatı 75 (1941):158). Prezidentin və Mahatmanın anlamalarını kombinasiya edən Amerikalı, varisi olduğu əmlakının, var-dövlətinin çox hissəsini paylaşdıran, gənc sülh işçisi, Betsi Duren etiraf edir ki,: "Sülhün davamlılığı üçün bizim görə biləcəyimiz yeganə yol var-dövləti bölüşdürmək yoludur. Kasıblığa, müharibəyə və əzaba bais olan kəslər o insanlardır ki, onların payına düşəndən artıq piroqu əllərindəın verməməyə çalışırlar" (Mogil və Slepian 1992: 100). Prezidentin, Mahatmanın və gənc Amerikalının anlamının nəzər-nöqtəsi 2 300 il əvvəl, Aristotelin bərabərsizlik və öldürücülüyə dair araşdırmaları ilə uyğundur:

> Bir şeyi yadda saxlamaq vacibdir ki, inqilab həyəcanına səbəb hakim vəzifələrdə çalışan - istər hökumət və ya tayfa orqanları olsun istərsə də böyük-kiçikliyindən asılı olmayaraq- məsul şəxslərdır. Onlar buna bilavasitə olaraq, insanların onların hakimiyyətlərinə həsəd apararaq, inqilaba başlayanda, həmçinin, birbaşa olaraq, özlərini digərlərindən üstün tutub, başqaları ilə bərabər səviyyədə olmaqdan uzaqlaşmağa çalışarkən səbəb olurlar (Aristotel 1962: 199).

1950-ci ildə 2.5 milyard nüfuza malik olduğu hesablanan, qlobal həcmdə əhalinin sürətlə artımı nəticəsində 2000-ci ildə bu nüfuz 6.1 milyarda və 2050-ci ildə 8.9 milyarda çataraq, öldürməmək probleminin həlli məsələlərinə meydan oxuyur . Əhalisi ən sıx sayılan ölkələrin 2050-ci ildə olacaq nüfuzu belə proqnozlaşdırılıb: Hindistan (1, 529, 000, 000), Çin (1, 478, 000, 000), Birləşmiş Ştatlar (349, 000, 000), Pakistan (345, 000, 000) və İndoneziya (321, 000, 000). Lester R. Braun və onun Uorlduatç İnstitutundan olan kolleqaları tərəfindən edilən analizlərə görə, belə görünməmiş artımda hər il, ən azı 80 milyon adam yerin həyat daşıma qabiliyyətinə potensial olan fəlakətlərin tətbiqinə səbəb olur. Təhlükəyə məruz qalan on doqquz coğrafi mühit və ərazi arasında su təchizatı, dən istehsalatı, enerji, şumlama, meşələr, bioloji müxtəliflik, iqlim dəyişikənliyi, xəstəliklər, urbanizasiya, yaşayış məkanları, təhsil, iş və ölkələr içi və arası konfliktlərdir (Braun, Qardner və Halveil 1999).

Müharibə, genosid, uşaq qatilliyi və abort kimi əhalinin azalmasının ənənəvi öldürücü metodları, eləcə də aclıq və qırğın arzuolunmaz olub, öldürməyən siyasət elminin iddiası öldürməmək alternativlərinin kəşfi və yerinə yetirməsini dəstəkləməkdir. Bu, siyasi nəzəriyyənin mərkəzində insan həyatının keyfiyyətliliyinə hörməti və həyatı dəstəkləyən ətraf mühiti yerləşdirməni və iqtisadi problemlərin həllində təcrübədən keçirməni nəzərdə tutur.

Dünyanın ən çox tanınmış bəzi hərbçi liderləri, öldürmək üzrə professionallar, iqtisadi demilitarizasiya üçün kəskin ehtiyac anlamanı nümayiş etdirmişlər. Onlardan biri Birləşmiş Ştatların prezidenti olmuş, İkinci dünya Müharibəsinin generalı, Duayt D Esinhavr -dır (1953-1961). Heç bir pasifist öldürməyə meyllilik ilə iqtisadi struktur zorakılığı arasında onun araşdırmalarında göstərdiyi əlaqənin lokanikliyini və əzəmətini üstələməmişdir:

> Hər bir düzəldilən silah, buraxılan hər bir hərbi gəmi, hazırlanan hər raket, son mərhələdə, aclıq çəkən və yedirdilməyən, soyuqdan əsənlərə geyim almayıb, onlardan oğurluq etmək deməkdir. Silahlar içində olan dünya yalnız pul xərcləmir. O qara fəhlələrinin tərini, onun alimlərinin dahiliyini, uşaqların ümidlərini xərcləyir.... Bu, doğru həyat obrazı deyildir. Təhriklərlə dolu müharibə buludları altında, dəmir xaçdan asılan insanlıqdır. (Qəzet Redaktorlarının Amerika Cəmiyyətinə müraciət, Aprel 16, 1953).

İnsanlığın "dəmirin xaçından asılması"-nın yeganə səbəbi, 1940-dan 1996-a Birləşmiş Ştatların nüvə silahları proqramının qiyməti bahasına başa gəlmiş "oğurluqdur"ki, onun da dəyəri 5.821 trilyon dollar olduğu hesablanıb (Şvarts 1998). Bu, 1990-cı illərdə "hər il ərzində 500 milyard $ -dan artıq" orta hesabla təşkil edərək, qlobal hərbi xərclərin "nəhəng məsrəf"-nin nümunəsidir. Öldürməksiz siyasət elmi qlobal hərbiləşdirilmənin nəticəsi olan iqtisadi məhrumiyyətin davam etməsinə etiraz edilməsini məqsəd qoyur. O kasıblıq "xolokostuna" son vermək üçün insanlığın "dəmir xaç"-dan azad edilməsində konstruktiv öhdəçiliyi qəbul edir.

Öldürməyən İnsan Hüquqları və Məsuliyyətlər

Problemin həllində öhdəliklər və bunlara inadlı iddia öncə İnsan Hüquqlarının Universal Bəyannaməsi (1948) və sonradan vətəndaş və siyasi, sosial-iqtisadi təminat sazişlərinə əsasən qoyulur. Mətnin əsas məzmunu hər bir siyasət aliminə və qlobal miqyasda hər bir vətəndaş üçün bəlli olmalıdır.

Buna baxmayaraq, insan hüquqları mədəniyyət spesifikasiyasının universal versiyasının əleyhinə zidiyyətlərin arasında müəyyənləşdirilir, öldürməyən siyasət elmi öldürməyən vasitələrlə ilə onların təsdiqi və müdafiəsinə özünü həsr edir. Bundan başqa o, öldürülməmək hüquqlarının və öldürməməmək məsuliyyətinin universal olaraq tanınmasına nail olunması və təmin edilməsi məqsədini müdafiə edir. Universal Bəyannaməyə və qlobal təcrübəyə bunların daxil edilməsinə nail olmaq həlli yollarından biridir:

> Maddə 3(2). Hər kəs öldürülməmək hüququ və başqalarını öldürməmək məsuliyyəti daşıyır.

Öldürməyən siyasət elmi istənilən spesifik tədqiqatlarında, təlimlərində, insan hüquqlarının müdafiəsi və yaxşılaşdırılması naminə konsultasiya və addımlarında öz resurslarını istifadə etməyə çalışır. Məsələn, Pekin qadınlarının1995-ci il konfransı qadınlara və qızlara qarşı zorakılığın istənilən formasını dayandırılmasına və implemetləşdirilməsinə imkan yaratmış, dəfolunmaz hərəkət proqramının gündəliyini təqdim etmişdir (Birləşmiş Millətlər Təşkilatı 1996).

Tammiqyaslı siyasət elminin öhdəçiliyinə başqa bir iddia- insan hüquqlarının qeyri-zorakı müdafiəsinin əsası Beynəlxalq Amnistiya tərəfindən 1961-ci ildə qoydu. Onun işi Universal Bəyannamənin prinsiplərinə əsaslanır, belə ki, "Heç kəs əzab veriməyə və qəddar rəftara, qeyri-insani və alçaldıcı rəftara və cəzaya məruz qoyula bilməz" (Maddə 5); "Heç kəs əsassız olaraq həbs edilə, saxlanıla və ya sürgün olana bilməz (Maddə 9)"; "Hər kəs fikir və ifadə azadlığı hüququna malikdir; bu hüquqa sərhədlərindən asılı olmayaraq, müdaxilə edilmədən fikirləri özündə saxlamaq və istənilən mediadan informasiyanı və ideyaları alıb və ötürülməsi azadlığı da daxildir"(Maddə 18). Beynəlxalq Amnistiya hamı üçün ədalətli məhkəmələrlə qlobal olaraq edamı, işgəncəni, aradan qaldırmağa və nə müdafiə olunmuş, nə də zorakılıqda əli olmuş vicdan sahibi olan dustaqlıarı təcili surətdə azad edilməsinə çağırır. Metodlar öldürməyən siyasi əməlin bütün formalarını əhatə edir.

Öldürməyən siyasət elminin köməyindən faydalanan, insan hüquqları ilə çalışan daha bir qurum, 1991-ci ildə əsası qoyulan, Millət və Xalqların adı Təqdim Olunmayan Təşkilatdır (UNPO-Unrepresented Nations and Peoples Organization). UNPO beş qitədə əllidən çox yerli xalqların kollektiv insan hüquqlarının tanınması üçün çalışır. Üzvlər özlərini " zor işlətməkdən imtinanın həvəsləndirməsi və terrorizmin rədd edilməsinin siyasətin aləti olduğunu"- nu nəzərdə tutan UNPO Razılaşmasına yazılı formada müraciət etməyə borclu bilir. UNPO öz növbəsində "hökumətlərə, beynəlxalq təşkilatlara, QHT-lərə və onların liderlərinə zorakılığın tətbiqini azaldan, şəffaf və möhkəm prinsiplərə malik olan siyasətin qəbul edilməsinə" səsləyir. Bunlara daxil olunmalıdır:

> Nüfuzu, mədəniyyəti və dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün xalqların və azlıqların bərabər hüquqlarının tanınması və buna hörmət; belə azlıqlar və təqdimatı olmayan xalqların nöqteyi-nəzərlərini və ehtiyaclarını ciddiliklə qarşılamaq; təqdimatı olmayan xalqlara və azlıqlara zorakılığın və insan hüquqlarının kobud pozulmalarının bütün qanunsuz və əsassız pozulmasını aşkarlamaq və ittiham etmək; məqsədlərinə nail olmaq üçün sülh və demokratik vasitələrdən istifadə edən hərəkatların və ya hökumətlərin qanuniliklərinin tanınması; bütün belə hərəkatlar və belə hökumətlər ilə açıq və səmimi dialoqa girmək və onların qeyri-zorakılığa ciddi riayət etmələrini bir dəyər kimi mükafatlandırmaq; Ölkə hakimiyyəti ilə üzərində hakimliyini tələb etdiyi millətlərin, xalqların və azlıqların aralarında baş vermiş konfliktlərin sülh yolu ilə həllində aktiv kömək etmək və dəstək vermək (UNPO 1998: 8).

Bundan əlavə, UNPO "korporasiyalara və maliyyə təşkilatlarına o resursların ki, tükənməsi insanların həyatı onlardan asılıdır, onların zorakı istismarını dayandırmağa; və mediya və onun məhsullarında məsuliyyətsiz silah ticarətini və zorakı kommersiyalaşmanı irəli aparmağın dayandırımasına" çağırır (9). Genosidi, ethnik ayrı-seçkilik, ekoloji tarazlığın pozulmasına qarşı xalqlar tərəfindən aparılan məhvetməmək siyasətinə müraciət, xeyirxah öldürməyən siyasət elminə aydın iddian təqdim edir. Dünyanın böyük saylı və tanınma ehtiyaclı yerli tayfa və azlıq xalqlarının UNPO-ya namizədliyə qeydiyyatı, nəticədə , Birləşmiş Millətlər Təşkilatının dövlətlər olaraq üzvlərinin sayını üstələyə bilər.

Öldürməmək və Ekologiyanın Həyat qabiliyyəti

Öldürməyən siyasət elmi ekoloji öldürücülük təhlükəsindən bəşəriyyətin azad olmasına dəstəyi nəzərdə tutur. Biz təbiəti öldürürük və təbiət də bizi öldürür.

Öldürməyən cəmiyyət öldürməyən ekologiyanı tələb edir. İyirminci əsrin sonunda, insanın dağıdıcılıq qabiliyyətinin artması sayəsində, biosferanın həyat daşıyıcı qabiliyyətinin azalması ilə əlaqədar həyəcan artmışdır. Hərbi sənayeləşdirmə və müharibə hücumları planetin viranə qalmasına səbə olmuşdur. Oktyabrın 28, 1982-ci ildə, BMT-nin Baş

Assambleyasının 111 üzvü tərəfindən qəbul edilən Təbiət üçün Dünya Nizamnaməsində elan edilmişdir ki, "təbiət müharibə və başqa düşmənçilik fəaliyyətləri səbəbindən yaranan deqradasiyaya qarşı müdafiə ediləcəkdir" (Maddə 1, Hissə 5). Faciəvi dağıntılar arasında: Vyetnam Müharibəsində Birləşmiş Ştatlar tərəfindən meşələrin kimyəvi üsullarla xəzan edilməsi; İraq Körfəzində neft yataqlarının qəsdən yandırması-dır. Öldürməyən siyasət elmi Barri Komoner tərəfindən qoyulan iddiaya qarşı durur: " Biz planet ilə sülh yaratmaq üçün, onda yaşayan adamlar arasında sülh yaratmalıyıq (Daha sadə 1990: 243)".

Başqa iddia Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 1992-ci ildə Rio-de-Janeyroda keçirilən Ətraf Mühit və İnkişaf Konfransının baş katibi Moris F. Stronq tərəfindən qoyulur, "Dünyanı daha təhlükəsizliyə, davamlı, qabil və bərabər hüquqlu gələcək naminə yeni cığır üzərinə yerləşdirmək üçün əsas olan ekoloji inqilabdır" (BMT 1993:1). Gündəlik 21, konfransa "müharibələr davamlı inkişafa xüsusi dağıdıcı təsir göstərir"(Bənd 24), və "sülh, inkişaf və ekoloji mühafizə qarşılıqlı olaraq bir-birindən asılı və ayrılmazdırlar" mövzularında müraciət göndərmişdirlər(Bənd 25). Müraciətlər problem-həlli məqsədi ilə ölkələrə, hökumətlərə, vətəndaşlara, qadınlara, gənclərə və yerli xalqlara/tayfalara edilir. Bunlara ordular, hərbi sənayelər, korporasiyalar, həmkarlar ittifaqları və siyasət alimləri əlavə edilə bilər.

Digər həyatı davam etdirmək, həyatın rifahı üçün olduğu kimi, ekoloji təhlükə mənbələri, başqa təhdidlər kimi,.mürəkkəb və qlobaldır Dövlət siyasətinin dürüst təşkili və tətbiqinə kömək etmək üçün, siyasət elminin resurslarında öldürməyən perspektivliklərdən istifadə edilməlidir. Elmin işi ekoloji təhdidlərin hansı birinin yaxşı araşdırıldığını və hansı təcili tədbirlərin tələb olunduğunu, hansı problemlərin təcili tədqiq edilməli olduğunu, onlar arasında prioritetlərin müəyyənləşdirilməsini və elmi biliyin tələbat-məsuliyyət proseslərində ictimai qərar üçün ən yaxşısı təqdimatı-dır. Yanaşma modeli İsveç Krallığının Elmlər Akademiyası tərəfindən təqdim edilmişdir(1983; Sebek 1983).

Öldürməyən siyasət elmi öldürməyən ekoloji problemi həll edən işlərdə məşqul olan adamların, təşkilatlar və sosial hərəkatların seçimində xüsusən diqqət və dəstək verir. Əhəmiyyətli müasir

öldürməyən ekoloji hərəkatların diapazonu Hindistanda kənd qadınlarının ağacları xilas et Chipko hərəkatı ilə başlanmış (Veber 1989; Nautiyal 1996), ictimai və şəxsi siyasəti dəyişmək üçün birbaşa hərəkət edən Qrinpis (Stivenson 1997) ilə əvəzolunmuş, Almaniyada Die Grunen (Yaşıllar) ekoloji hərəkatının və seçkili siyasi partiyanın yaranmasına qədər irəliləmişdir.

Seçkili sistemli Die Grunen-in banisi, Petranın mirası Karin Kelli (1947-1992), iyirmi birinci əsr üçün problemi həll edən öldürməyən siyasət elmini təqdim edir. Bu, planeti xilas etmək naminə tərksilah üçün hər bir kritik sahəni, iqtisadiyyatı və insan hüquqlarını nəzərə alan, ümumdünya əməkdaşlığı hərəkatına bir çağırışdır. O "qlobal ekoloji məsuliyyət mədəniyyətiyə" çağırır və "bütün ölkələr arasında ekoloji əlaqələri idarə edən prinsipləri əlaqələndirməyin" təşkilinin zəruriliyini önə gətirir (Kelly, 1992: 76). Tolstoy, Gandhi, Əbdül Qaffar Xan, Martin Lüter Kinq, kiçik Kelli Petra ilə birlikdə, hər biri hazırda dəyərləndirilməyə və iyirminci əsr öldürməyən qlobal dəyişikliyinə əsas ianəçi kimi gələcəkdə və onlardan da sonrakı nəsillər arasında etiraf edil məyə layiqlidirlər (Kelli 1989; 1992; 1994; Parkin 1994).

Öldürməmək və Problem həlli üçün Əməkdaşlıq

Başlıca məsələ, fərdlər və qlobal birliklərin problemlərinin həlli proseslərinə sülh yolu ilə kömək etməkdir. Dəstək verənlər arasında həyata hörmət dəyərləri daşıyan əməkdaşlıq olmadan heç nəyə- nə təhlükəsizliyə, nə iqtisadi rifaha, nə insan hüquqlarını tanımağa, nə ekoloji həyat qabiliyyətinə, nə də həyatın digər şərtlərinə nail oluna bilməz. Bu, siyasət elminin problemi həll edən əməkdaşlıq proseslərinə dəstəyindən daha çox, özünün birbaşa problemləri həll etməsi məsuliyyəti daşıdığı demək deyildir. Bu totalitarizmi nəzərdə tutmur; hətta anarxistlər öz azadlıqları üçün, başqa anarxistlər tərəfindən kooperativ tanınmanı, hörməti tələb edir. Öldürməmək yanaşması zorakılıq siyasətinə bəyanat ilə və ya məxfi yolla başçılıq edən, konfliktlər və yarışlar üzərində əsaslanan, hakimiyyətdən son arbitr kimi uzaqlaşmanı nəzərdə tutur. Öldürməmək siyasəti həyata sevginin qarşılıqlı münasibəti olmaqla, problemin həllində kooperativ, daha genişlənmiş dairəsini nəzərdə tutur. Nəzərə alsaq ki, öldürmə üstün olur

və paylanır, öldürməmək əməkdaşlıq edir və birləşdirir. Elə buna görə də, öldürməyən siyasət elmi kişilər və qadınlar, dinlər, sivilizasiyalar, irqlər, etnik mənsubiyyətlər, siniflər, cəmiyyətlər, milliliklər, dövlətlər, millətlərarası təşkilatlar və qlobal hərəkatlar arasında birgə fəaliyyəti axtarır. Məqsəd, hamının rifahı naminə, problemləri öldürməksiz və ya təhdidsiz həll etməkdir. Konflikt həllinin nəzəriyyəsində, dialoq ilə konfliktlərin uğurlu həlli yolları və təcrübəsi, fənlərarası və professional marağın yüksəlişi, bu məsələni yüngülləşdirən resurslara imkan verir (Fişer və Ury 1981; Berton 1996).

Tədqiqatların nailiyyətinə əsaslanaraq, öldürməyən siyasət elmi zorakılıq ilə səciyyələndirilən dövlətlərdə və vətəndaş cəmiyyətlərində öldürməyən cəmiyyətlərə doğru dəyişiklikdə dəstəkverici fəaliyyət göstərirlər. Müasir siyasi sistemlərin bəzisində ifadə edilən demokratik inkişafın üstünlüklərinin tarixi olduğunu etiraf edir, həmçinin, azad siyasətin və azad bazarların tək həll edə bilməyəcəyi, davranış və struktur zorakılığının problemlərinə həlli yollarını araşdırır. Öldürməyən siyasət elmi özbaşınalıq göstərən hakimiyyəti məhdudlaşdırmaq üçün vətəndaşların təsdiq etdiyi konstitusiyaların dəyərliliyini ; vətəndaş azadlıqlarını müdafiə etmək üçün hüquqi aktları; fərqlənən icraçı və qanunverici hakimiyyətin ictimai balanslarının yararlılığını; vətəndaş müharibəsinə gətirən rəqabətli seçkili partiyaların dəyişdirməsini; professional bürokratiyanın xidmətlərinin ; dini azadlığın; mətbuat və ifadə azadlıqlarının tanınması; və səsvermə hüquqlarının universal miqyasda iştiraka doğru artırılmasını tanıyır (Finer 1997; Qoldmən 1990). Belə sistemlərə dəstək verən mövcud zorakı silahlı qüvvələr və polis sistemləri sonradan alternativləri tanıyır, adətən onların təşkilatçılığına da öz töhfəsini verir.

Öldürməyən yanaşma tərəfindən, ən "qabaqcıl" demokratik dövlətlərdə belə İnsanın ehtiyaclarına cavab vermək məsələsində sistemlərin müvəffəqiyyətsizliklərə uğraması qeydə alınmış, nəticədə fiziki və struktur zorakılıqlarına şərait yaradan hallara şərait yaranmışdır. Birləşmiş Ştatları nümunə götürərək, yaşanmış cari narahatçılıqlardan bir neçəsini yada salaq : ailədə və məktəbdə zorakılıq və qətl; gəncliyin ümidsizliyi zorakı bandalarla birləşməklə, narkotiklərdə və intihar ilə nəticələndi; yayılan siyasi ögeyləşmə, siyasət və hökumətə inamsızlığı

artırır, seçki səsverməsində iştirakçıların sayını azaldır; qeyri-məhsuldar olan hərbi xərclər üçün resursların israfı; kasıb qidalanma , sağlamlıq, yaşayış yeri (evsizlər daxil olmaqla), təhsildən ayrılma və ailə dağılmaları ilə səciyyələndirilən ən azı iyirmi faiz əhalinin aşağı təbəqəsinin xroniki məhrumiyyət içərisində yaşaması; silahlı qarət; cinayətlərə nifrət ; gender və etnik ayrı-seçkilik; super uğurlu həyat tərzli yuxarı təbəqə və əlbəttə ki, var-dövləti digər iyirmi faiz və zorakı mədəni metodlarla təhlükəsizliyini axtarmaq üçün daha çox polisdən, həbsxanalardan, ciddi cəzalardan və müşayiət edilə bilən bütün hərbi qüvvədənən istifadə edilməsi.

Müasir demokratik dövlətin və vətəndaş cəmiyyətinin əlamətləri ilə uyğun gəlməyən geri qalmış ölkələr mütləq ölümcül fiziki strukturu ilə, iqtisadi məhrumiyyətləri ilə zorakılığın daha böyük intensivliyi və formaları baxımından, sözlə izah edilə bilməyən dərəcədə daha acınacaqlıdır. İndikator olaraq edamlar, işgəncədir, seçki qətlləri, genosidi, ethnik ayrı-seçkilik, silahlanmalar, zorakılıq, terrorizm, dövlət tərəfindən dəstəklənən iqtisadi məhrumiyyətlər səbəbindən inqilablar və kütləvi ölümlər göstərilə bilər.

Öldürməyən siyasət elminin problemi həll etmə məsələsinə verəcəyi töhvə zorakılıq qəbul edən ehtimallardan özünü azad edərək, daha çox və az demokratik olan cəmiyyətlər çərçivəsində və aralarında, insan ehtiyaclarına daha müsbət rəy göstərən proseslərə öz töhfəsini verməkdir. Elmin və humanizmin yaradıcılıq potensialına olan iddialar nəhəngdir. Orası aydındır ki, konstruktiv processual dəyişikliyə töhfələr yeni qeyri-öldürücü siyasət formalaşmasında və inkişafında öldürməyən insanı bacarıqları, demokratik liderliyi, vətəndaşlığın öldürməyən dəyərlərini, yeni informasiyanın şərti qoyula bilər. Bu dəyişikliklərə dəstək olmaq üçün, siyasət elmi özü cəmiyyətə xidmət üçün uçuş məntəqəsində olduğu kimi- göndərilmə məntəqəsini anlatmalı, öldürməmək öhdəliyini təmizləməlidir. O, insanın gözləmədiyi ehtiyaclarına-fərdlərdən ailəyə və dünyəvi olaraq insanlara qədər-institusional həssas olmalıdır.

Fəsil 5
Təşkilati Şərtlər

Bizim zəruri adlandırdığımız təşkilatlar o təşkilatlardır ki, biz onlar çox halda, onlara vərdiş etməmizdən başqa bir şey deyildirlər və... sosial konstitusiyaya dair məsələlərdə, imkanların sahəsi müxtəlif cəmiyyətlərdə yaşayan adamların təsəvvür etdiyindən daha çox geniş nisbətdədir.

Alexis de Tokvil

Yerdə həyata təhlükə yaradan problemlərə şəraiti kollektiv olaraq yaratmışıq, onlar bizə kollektiv təsir göstərir və biz bunları dəyişmək üçün kollektiv hərəkət etməliyik.

Petra K. Kelli

Siyasət elminin öldürməyən etik-empirik dəyişikliyinin təşkilinin təsirləri nədir? Bunu təcrübədən keçirənlər üçün, intizamın təşkilatı üçün, başqa bilik sahələrinə olan onun əlaqəsi üçün və bütövlükdə bəşəriyyətdə yerli cəmiyyətlərdən öldürməyən cəmiyyətlərə gətirib çıxarmağa ehtiyac duyan müxtəlif təşkilatlar üçün nəyi nəzərdə tutur? Təşkilatlar insan ehtiyaclarına cavab olaraq, meydana çıxan aydın məqsədli sosial əlaqələrin konfiqurasiyaları olmaq üçün səylər göstərir.

Sivilizasiyanın tarixi təşkilati innovasiyanın geniş həcmli tarixidir. İnamlardan irəlili gələrək cəmiyyətlər məbədlərdə, sinaqoqlarda, kilsələrdə və məscidlərdə birləşmişlər. Siyasətdə iştirak etmək arzusundan partiyalar, seçkilər və parlamentlər yaradılmışlar. Sosial nəzarət olan ehtiyaclardan polis, məhkəmələr və həbsxanalar meydana

çıxmışlar. Müharibə ilə mübarizə aparan məqsədlərdən torpaqda, dənizdə və havada döyüş üçün texniki qüvvələr yaradılmışlar. Dövlətin ordusunu və məqsədlərini dəstəkləmək üçün vergi tutulmasından ötrü bürokratiya ortaya çıxmışdır (Finer 1997: 16-17, 20-21). Atom bombasını yaratmaq üçün milli ehtiyatlar Manhettan Layihəsinə səfərbər edilir. Çarlıqlara tədqiq etmək üçün naməlumlar ruhu, elmi, texnologiyanı, bacarıqları və resursları səfərbər etmiş və Şahzadə Henrinin on beşinci əsrə qədər səyahətini, aya insanı göndərmək üçün iyirminci əsr Apollo Layihəsini mümkün etmişlər.

Öldürməyən qlobal cəmiyyətə keçidə öz töhfəsini verməkdən ötrü siyasət elmi hansı təşkilati dəyişikliklərin növlərini nəzərdə tutur? Qlobal həyatın öldürməmək məqsədli şəraitin təmini müasir kommunikasiya və informasiya texnologiyaları ilə işləyənlər arasında qlobal diffuziyalı təşkilati dəyişiklikləri qabaqcadan xəbər verir. Öldürməmək perspektivi köhnə strukturlarla birləşdirilə və ya onlara təsir edə bilər, belə ki, bu strukturlara siyasət elmi ixtisası ətrafında və onları birləşdirməyə çalışan cinsi, irqi, sinfi və ekoloji müəssisələrin mütəşəkkil ictimai fəallarıdır. Və ya bu tam güclə işləyən öldürməməyə keçid almaq üçün köhnə strukturların yenidən qurulmasına, paralel tranzit təşkilatların təsis edilməsinə, və ya yeninin köhnədən mövcud bütün guclü mənbələr ilə hibrit edilərək yenisinin yaradılmasına səbəb ola bilər.

Öldürmə olmayan cəmiyyətlərin yaradılmasının mümkünlüyünün ciddiliklə qəbul edilməsi öldürməmək elmini və humanistliyin kəşfini, öldürməmək təhsilini və təlimini, həyatı dəyərləndirmə problemlərinin həllərini, öldürməmək təhlükəsizliyini və cəmiyyətin hər sektorunda öldürməmək rifahı mədəniyyətlərinin yaradılmasına həsr edilən təşkilatlara ehtiyac olduğunu nəzərdə tutur.

Demokratiyanın nə olduğunu, onun necə yarılmasını, işə düşməsi üçün hansı motivasiyaların tələb olunduğunu bilən demokratik dövlətləri yaradan demokratların misalında-öldürməyən cəmiyyətlər və təşkilatlar da öldürməmək tərəfdarı olan fərdlər tərəfindən yaradılacaqdır. Ğldürməyən siyasət elmi bu qayda ilə mövcud olacaq. Öldürməməyə aparan bir çox yollar var və bunlar heç də hamı üçün təyin edilə bilməz. Doğulma, inam, ağıl, travma, rəhm, xərclər-gəlirlərin analizləri, modelləşdirmə və düşüncə (meditasiyaya) öldürməmək kəşflərinə aparan

yollar və addımlardır. İnsanın geniş tarixi bacarığını və müasir reallıqları nəzərə alaraq, öldürməmək vəzifələrini yerinə yetirmək üçün hər birimiz özümüzün uyğun transformasiya bacarıqlarımızı aşkar etməyə həvəsli olmalıyıq.

Siyasət Elminin Öldürməyən Departmenti

Nəzərə alınsa ki, öldürməmək abu-havası hər bir mövcud siyasət elminin ixtisaslaşmaları şöbələri və assosiasiyalarında cərəyan edici olmalıdır, yenidən strukturlaşdırılmada sadalanan mövcud amillərin prototipi olaraq yaradılmalı və dünya universitetlərində meydana çıxmalıdır.

Şöbə ümumi məqsədlərdən yaranır: öldürmə və qətl təhdidlərini və qlobal həyatdan onların öldürücü partnyorlarını ləğv etmək. Bu zorakılığa əsaslanan fəxri liberal demokratiyadan, zorakılığa əsaslanan elmi sosializmdən, və ya zorakılığa əsaslanan avtoritar qaydalar departamentindən fərqlidir. Öldürməyən şöbəsi daha heç bir dəyər daşıyıcı deyildir. Bu sadəcə müxtəlif dəyərdir.

Giriş kurslarından doktor tədqiqatlarına qədər irəliləməyə doğru mövcud inkişafı düşünərək, şöbə öldürməyən cəmiyyətləri anlamaq və təmin etmək xarakteri və ehtiyacını ödəmək üçün diqqətdə qalmağa aşkar can atır. Dörd bacarıq mühümdür: tədqiqat üçün, təhsil və təlim üçün, atılacaq addımlar üçün, kommunikasiya mediasında və gundəlik həyatda ifadə edilən tənqidi əksini tapmaq üçün.

Daxil olan tələbələr bəşər tarixinin öldürücülük mirası ilə parlaq surətdə qarşı-qarşıya durur və insani şərtlərdən, professional siyasət alimləri və ya vətəndaş xidmətinin liderləri kimi, qətl törətməni uzaqlaşdırmaq iddiası qaldırmaq niyyəti ilə dəvət edilir. O hald tələbələr, sosial həyatın hər sahəsində insan ləyaqətini irəli çəkmək üçün sülhə xidmətdə (Cozefson 1985) insanın yaradıcılıq potensialını (Boorstin 1983; 1992; 1998), siyasi innovasiyanı (Finer 1997) başa düşmək üçün səlahiyyət əldə edir.

Növbəti addım, problemi həll etmə vəzifələrinin müasir imkanlarını (zorakılıq, iqtisadiyyat, insan hüquqları, ətraf mühit, əməkdaşlıq), müasir siyasi təşkilatlar və problem həlli proseslərini (yerli, milli, beynəlxalq, qlobal) və öldürməyən gələcəyi anlamaq üçün mövcud olan qərarlara öz

töhfəsini verə bilən hərəkatin öldürməmək araşdırmalarını və prinsiplərini məntiqləri ilə gözdən keçirməkdir.

Sonrakı addım, maraq və istedadının uyğunliluğuna imkan verən, bir sıra daha ciddi problemi həll etmə öhdəliyinin və sosial təminatın üsullarının alternativini tədqiq etmək üçün tələbələrə imkanlar təklif etməkdir. Bu, tədqiqat bacarığı üçün girişi tələb edir, təhsil-təlimi, lider, vətəndaş hərəkatını və kritik siyasi qiymətləndirməni tələb edir. Bu, çoxsaylı maraqları və səlahiyyətlərə dair imkanları inkar etmir. Lakin etiraf edilməlidir ki, öhdəliyin bütün dörd ciddi üsulu öldürməmək üçün sosial dəyişilməsini yüngülləşdirməkdən ötrü yüksək dərəcədə yaxşı təqib edilməlidir. Kənd sakinlərinə xas olan qarşılıqlı xeyirxah səlahiyyətlər arasında tanınma və əməkdaşlığa dəstək üçün idman məşquliyyətinə və çempionat komandalarına ehtiyac duyulur.

Bu yol ilə tədqiqatda növbəti addım- adamları və ya qrupu təqib etmək, müvafiq qabiliyyətlərə uyğun məşquliyyət layihələri, təhsil, hərəkət və fiziki zorakılığa alternativləri yaratmaq üçün kritik yanaşma, struktur zorakılığı, insan hüquqlarının pozulmaları, ekoloji deqradasiya və zorakılığı, antaqonizmləri qadağan edən, problemini həll edən əməkdaşlığa meyllilik ilə əlaqədar işlərə cəlb etməkdir. Bu layihələr yerli, milli, beynəlxalq və ya qlobal şərtlərə yönəldilə bilər. Ali təhsil diplomu verən tezislər kimi təqdim edilən belə layihələrin nəticələri idarə yaddaş bankına öz töhfəsini verilir və fərdi və ictimai qərar qəbul etməyə kömək etmək üçün Beynəlxalq Şəbəkədə nəşr edilir.

Diplomlu mütəxəssislər ictimai fəaliyyətdə innovativ karyeralara və vətəndaş cəmiyyətinə doğru inkişaf edə bilər (aşağıda əlaqələndirici təşkilatları baxın). Onlar korrelyasiya (aidiyyatı üzrə) olan, öldürməyən siyasət elmində proqramlar, başqa intizamlara və qabiliyyətlərə daxil olun siyasət elminin magistr və ya doktorluq üçün əlavə təlimlərinə cəlb edilə, öldürməyən siyasət elminin yeni sahələrini yarada və ya mövcud maraqları inkişaf etdirə bilər (Əlavə B, C).

Öldürməyən şöbə aşkar və azad yönümlü xidmətdir. O, giriş fəslindən qabaqcıl doktor tədqiqatlarına qədər bilik və bacarıqların toplusunu təqdim edir. İnnovasiyalı anklavlar-qapalı mühitlərdən olan fakultet və dərəcə namizədləri müəyyən problemin həllində üsullar tətbiq etməklə ümumi səciyyəvi maraqlar ətrafında formalaşdırılırlar. Şöbə,

aydın-aşkar olaraq, yeni biliyin kəşfi və təhsil və təlimdə tətbiqi ilə onun istimai problemlərin həlli arasında olan qarşılıqlı dəstək əlaqələrini asanlaşdırmaq üçün çalışır. Ona xas olan mülahizə və confliktlərin həlli üsullarında o, öldürməyən cəmiyyətin proqressiv xarakterini göstərməyə can atır. Öldürməyən cəmiyyətin ürəyi- bərabərliyə əsaslanan, kişi və qadın arasında ko-cender partnyorluq mədəniyyətinə diqqət və rəğbət bəslədilir. Tədqiqat üçün xüsusi şərtlər - diplomlu mütəxəssislərin əks əlaqəsini təmin etmək, təhsil boyu periodik olaraq ortaya çıxan, gözlənilməz yeni ehtiyacları müəyyənləşdirməyə və adekvat məsləhətlər almağa kömək olur. Bəzən müştərək təyinatlardan başqa intizamlardan Təcrübəli birlik liderləri və kolleqalar, digər fənlərdə çalışmalarına baxmayaraq, ümumi çalışmalar sayəsində əməkdaşlıq yaradıcılığının inkişafında rol oynayırlar. Öldürücü olmayan bilik və sənətlər qlobal olduğunu bilərək, şöbə komputerləşdirmə və digər kommunikasiya sistemlərin köməyindən istifadə edərək dünyaya çıxır, və kollegial istedadların bu işdə birbaşa iştirakı üçün bütün dünyaya müraciət edir. Yerli təşkilatlara, qlobal rifaha qarşı əks-təsir göstərən problemlərə qarşı olan funksional, ekvivalent mühit kimi baxılır.

Şanti Sena Universiteti (Sülh Korporasiyaları)

Öldürməyən cəmiyyətlərə keçid, bir çox dünya universitet və kolleclərində tətbiq və ya tələb edilən, hərbi təlimlərə alternativ olan, öldürməyən tələbə sosial təminatı korporasiyalarının yaradılmasını nəzərdə tutur.Liderlik məsuliyyəti siyasət elminin şöbəsi tərəfindən, lakin. üzvlər bütün başqa fakultetlərdən cəlb edilə bilər.

Şanti Sena- adının nə olmasından asılı olmayaraq- cəmiyyətin ehtiyaclarına cavab verən, intizamlı, özünü nümunəvi tanıtmış üzvlərinə öldürmədən konflikt həlli və barışıq, əhalinin təhlükəsizliyi və mülki müdafiə, həyat qurtaran orta tibb personalı, fəlakət zamanı xilas edən, konstruktiv xidmət təlimləri keçirilir. İştirakşılıq, liderlik xüsusiyyətlərini və bacarığını tamamlayan akademik işə paralel və alqışlayıcıdır. O bütün dini inamların həyatı ali tutan dəyərlərindən, musiqi və incəsənətin əhval-ruhiyyəni qaldırma, idmanın yaşamaq qabiliyyəti və digər xidmətlərin məmnunluq verən dəyərlərindən götürülmüşdür. Şanti Senaya başqa sosial təşkilatlardan, onların vaxtaşırı

böhranı zamanı, iderlik istedadlarını daşıyan mütəxəssislərin xidmətindən faydalanmaq üçün müraciət edilə bilər. O, hərbi xidmətə göstərilən dəstəkdən nisbətdə az adekvat olmayan büdcə ilə maliyyələşdirilə bilər. O, həmçinin, universitet öncəki təhsil sistemi üçün də uyğunlaşdırıla bilər. Pedaqoji müəssisələri üçün, Şanti Sena-nın təşkilatçılıq işlərinin praktik təcrübəsinin qiymətli mənbəyi Hindistanda, Qandi Kənd Universitetində Professor N. Radhakrishnanın işi ilə təqdim edilmişdir (Radhakrişnan 1997a; 1997b). Buna, Khudai Khidmatgars tərəfindən hazırlanmış təlim və təcrübə prinsipləri (Tanrının xidmətçiləri), 1930-47-ci illər ərzində Hindistanda 80. 000 qeyri-zorakı güclü Müsəlman azadlıq ordusunu (Banerjee 2000: 73-102) və öldürməyən cəmiyyətə keçid üçün Kingçi hərəkatını (Lafeyett və Jehnsen 1995; 1996), eləcə də başqa öldürməyən təlim təcrübələri əlavə edilə bilər (Hərbi Partizanlar Liqası 1989).

Öldürməyən Universitetlər

Öldürməyən cəmiyyətlərin reallaşmasının mümkünlüyünü ciddiliklə qəbul edərək, istənilən universitetin və ya fakultetin şöbələri xaricində sənət və biliklərin zaruriliyini nəzərdə tutur. Beləliklə də, siyasət elminin nəzərdə tutulan öldürməməyə transformasiyası, bütün ictimai elmlərin, təbiət elmlərinin, humanitar elmlərin və sənətlərin potensial töhfələrini verməsi üçün dəvəti nəzərdə tutulur. O, bütün universitetlərin həyat üçün öldürməməyə həsr edilən yerli, milli, beynəlxalq və qlobal cəmiyyətlərdə xidmətini nəzərdə tutur.

Universitetlər özlərini ölümlülüyün ən yüksək səviyyəsi olan müharibələrdə intellektual və insan qaynaqlarının zorakılıq yolunda tam səfərbərlik etmək baxımından bacarıqlı olduqlarını göstərmişdir. Harvard Universitetinin Rektoru Ceyms B. Konant İyun ayının18-i, 1942-də belə bir fikir bildirdi: "Almaniyanın və onun ittifaqçılarının şərtsiz təslim olduğu günü sürətləndirmək üçün biz, indi alimlərin qədim məskəni olan bu cəmiyyətin resurslarını səfərbər edirik,". Harvard "Conant Arsenal" kimi tanındı, çünki, müharibələrə aludəlik həyat quruluşunu da dəyişdi. Gənc Harvard fizikaçı tələbələri Los-Alamosda, Nyu Meksikada məxfiliyii ciddiliklə gözlənilən atom bombası layihəsində çalışmaq üçün işə cəlb edildi. Bir xatırədə yazıldığı kimi "Bu bir növ elmi utopiya

idi….Ən yaxşı düşüncələrin açıq cəmiyyəti mümkündür, ideyaların sərbəst mübadiləsi naminə, yaş həddi, elmi ad və ya əvvəlki nailiyyətlərin uyğunluğu nəzərə alınmır. (Harvard Jurnalları, 1995 Sentyabr-Oktyabr: cild; 32, 43) ". Universitetlər, istər köhnə və ya istərsə də yeni , müharibəni və insan həyatı və rifahının bütün növ təhdidlərinin sıradan bütün varlığı ilə çıöarma üçün əlindən gələni etməməlidirmi? "Sülh tədqiqatları" kurslarını, proqramlar və ya şöbələrini, və ya "zor işlətməkdən imtina", eləcə də "öldürməməy-i" mərkəz mövzu kimi bir universiteti dollarlarla təmin edən çoxmilyonlu şöbələrin tədris proqramlarına daxil edilməsində universitetlərin mövcud etinasızlığı, gələcəkdə öldürməməyin ali təhsildəki proqresini qiyməyləndirməyə əsas verir.

Öldürməyə Siyasi Partiyaları

Tətbiqi öldürməyən siyasət elmi, ümum rifah naminə, sosial problemlərin həllinin tələbat-cavabdehlik proseslərində tərəfdaşlıq edən, öldürməyən siyasi partiyaların zəruriliyini nəzərdə tutur. Belə partiyalar üçün nümunə ahimsa sarvodaya partiyası ola bilər (ahimsa, qeyri-zorakılıq; sarvodaya, hamının rifahı). Spesifik ictimai-mədəni imkanlar daxilində, belə partiyalar, mövcud konsepsiyalar, ad, təşkilati və fəaliyyətlərdə yaradıcı qabiliyyətlər meydana çıxarır.

Öldürməyən partiyaların məqsədləri öldürməyən cəmiyyətlərinin, yerli və qlobal miqyasda olmaqla, reallaşdırılmasına öz töhfəsini verməkdir. Onların keçmiş partiyalardan fərqləri siniflər əsaslı olmaması, hami ilə birləşməyə can atması və ümum rifah naminə fəaliyyət göstərməsi və öldürücülük, onun həmkarlarını, eləcə də ədalət və maddi rifah kimi öldürməyən imkanların yoxluğu hamının maraqlarını ifadə edər. Bir neçə partiyanın iştirakı nəticəsində, öldürməyən prinsiplərin rəqabət aparması gözlənilə bilər.

Öldürməyən siyasi partiyaların rəqabətli seçkilərə, ictimai siyasi qərarların hazırlanmasına və başqa fəaliyyətlərə quruculuq yolunda gözlənilən töhfəsi Qandinin siyasi partiyalarda birbaşa iştiraka qoyduğu qadağalardan irəli gəlir. Öldürməyən-in konstruktiv işçilərinə Qandinin axırıncı məsləhəti 1947 dekabrda siyasətdən aralı durmaları idi, çünki siyasətin hər şeyi korlaması qaçılmazdır (Əsərlər Külliyyatı 90: 223-4).

Bunun əvəzində öldürməyən cəmiyyət işçiləri vətəndaş cəmiyyətləri ilə, oradakı adamlar arasında işləməli, o adamların siyasətçilərə və xarici siyasətə təsiri böyükdür. Məntiqiqi cəhətdən bu, başqa adamların özlərini gözdən salaraq və milyardlarla dollarlıq vergi çıxardılmalarına, milyonlarla adamlara və müharibə də daxil olmaqla sosial həyatın hər aspekti, təhlükəsizlik, ərzaq, geyim, yaşayış yeri, səhiyyə, təhsil, iqtisadiyyat , mədəniyyət və ətraf mühitə təsir göstərən qərarlar qəbul edilməsinə imkan yaratmaq deməkdir ki, əks halda öldürməyən aktivistlər və onların adamları yaxşı işlər görmək xatirinə korrupsiyaya təsir göstərmək ilə vaxt ititrmiş olar. Bununla belə, Qandinin ehtiyatlılığının kredit olaraq, o, siyasətdən uzaq durmaq üçün məzəmmətini tərəfdaşlıq gözləməsi ilə müşayiət etdi: "Yalnız elə bir mərhələ yetişə bilər ki, insanlar özləri hiss edər və qərar verər ki, onlar hakimiyyətə sahib kimi bizdən başqa kimsəni deyil, yalnız bizi görmək istəyirlər. O zaman sual təkrar nəzərə alına bilər (223)".

Öldürməyən siyasi partiyalar öldürməyən sosial dəyişikliyinə yol açan məntiqi təşkilatlardır. Təbii olaraq şərtlər əlverişliliyi baöımından, onların meydana çıxmasıı üçün geniş fərqlənəcək. Heç bir yerdə bu asanlıqla başa gəlməyəcəkdir, hətta partiyaların, seçkilər və nümayəndə orqanlarının sosial olaraq qəbul edildiyi yerlərdə belə bu çətinliklərlə qarşılaşacaqdır. Öldürməyən siyasi partiyaları, hamının ehtiyaclarına cavab verən proseslərə və siyasətlərə öz töhfəsini vermək üçün uzunmüddətli, qurban tələb edən mübarizələrdə iştirak edə bilər. Sübut olaraq, bir qədər müasir problemlərin sadalanması yeni biliklərin, yeni bacarıqların, effektiv yollarla problem həll etmədə yeni siyasət və təşkilatların yeni formasının kombinə edilməsi nəhəng dəyişikliklərə dair bu sahələrdə cizgilərini verir: abort , ağır cəza tədbiri, əsgəri mükəlləfiyyət, müharibə, əsgəri mükəlləfiyyət inqilabı, terrorizm, genosid, cinayətkarlıq, sosial zorakılıq, mədəni zorakılıq, tərksilah və və iqtisadi demilitarizasiya. Buna baxmayaraq, yaradıcılıq potensialının, qlobal həmrəyliyin və proseslərinin ictimai qınaqlarının köməyi ilə proqres edilə bilər.

Öldürməyən-in İctimai Fəaliyyət Şöbələri

Kabinet öhdəlikləri olmaqla, idarəetmənin bütün səviyyələrində Öldürməyən-in ictimai fəaliyyət şöbələri zərurət doğurur. Onların işi öldürməyən siyasi araşdırmalarının məntiqi ilə bağlı olan ictimaiyyətin vəziyyətinə nəzarət etmək, öldürməyən cəmiyyətin profilaktika və öldürücülükdən transformasiya sonrası bərpa dövründə professional təliminə dəstək vermək, və ölddürməyən cəmiyyətin rifahının yaxşılaşdırılmasını yüngülləşdirən dövlət siyasətlərində məsləhət verməkdir. Zorakılığın ictimai həyatın keyfiyyətinə diffuzedici təsirini bilərək, ictimai fəaliyyətin ona xidməti təmiz su təchizatının zibil borusuna buraxılması qədər heç bir təsir göstərmir.

Öldürməyən-in şöbəsi bütün ictimai və şəxsi mənbələrdən, öldürmə ilə zorakılıq və bunlardan azad olma yollarına dair tövsiyələrin statistikasını toplayacaqdır. O, təftiş edən müstəqil agentlik səlahiyyətlərindən çıxış edərək, hökumətin qərar qəbul edən şəxslərinə və vətəndaş cəmiyyətinin üzvlərinə periodik status və məlumatlarını öldürməyən siyasətin tövsiyələri ilə yanaşı təqdim edəcəkdir. Nəzarətə götürülməsi zəruri olan geniş sahələr arasında: qətl və intihar; ailə zorakılığı (uşaqlar, qadınlar, ər-arvad, yaşlılar); məktəb zorakılığı; iş yeri zorakılığı; cinayətkar və mütəşəkkil qrup zorakılığı; polis zorakılığı; həbsxana zorakılığı; media zorakılığı; idman zorakılığı; iqtisadi zorakılıq; hərbi- hərbiləşdirilmiş partizan zorakılığı; və qatillərin öldürücülükdən sonrakı travmaya məruz gərginlik effektləri, onların qohumları, qurbanların qohumları və ümumi ictimai şüur. Məlumatlar transformasiya olunan öldürməyən bacarıqlarının qüvvələrini və zəifliklərini vurğulamalı və daha effektiv problem həlli yollarını tövsiyə etməlidir. Proqreslər barədə cəmiyyətə fond birjası dəyişiklikləri, idman yenilikləri və ya hava xəbərlərindən az qabarıq olmadan mütəmadi məlumat verilməlidir.

Öldürməyən Ümumi Təhlükəsizlik Təşkilatları

Öldürməyən cəmiyyətlərinə keçid, ənənəvi polis və hərbi qüvvələrin fəaliyyətinə bənzər olan torpaq, dəniz və hava ilə müdafiə və humanitar xidmət fəaliyyətinin zəruriliyini nəzərə alır. Belə qüvvələr böhranın öhdəsindən gələn və bərpaedici, profilaktik təlimlər keçir, daha sonra

hərəkətlərin effektivliyini qiymətləndirir. Liderlik mövcud silahlı qüvvələri və polis akademiyalarının keçid alması ilə və ya yeni öldürməyən xidmət akademiyalarından gələ birləşdirilən təlimin hamı tərəfindən alına, müəyyən məsələlər üçün ixtisaslaşmış yeni alt şöbə ilə izlənə bilər. Şanti Sena universiteti liderliyin mənbələrindən biri ola bilər.

Öldürməyən ümumi təhlükəsizliyi inkişaf etdirməyin perspektivi bəzi silahlı qüvvələr tərəfindən, cari ənənələrlə yüngülcə olmaqla, zorakılığın qabağının alınması uğrunda polis hakim qüvvələri tərəfindən, yüngülcə silahlandırılmış, sülhü qoruyan əməliyyatlarda vəzifə və humanitar dəsətk ilə, qeyri-öldürücü silahların yararlılığının araşdırılması və konflikt həllinin öldürməyən metodlarında öyrənilməsinin qavranmasıl ilə yalnız başdan edilməməlidir.

Öldürməyən ümumi təhlükəsizliyi milli və beynəlxalq səviyyələrdə bütün əhalinin məsuliyyətini nəzərdə tutur. Bu yaşayış yerlərində, məktəblərdə, məzhəb, iş yerlərində öldürməyən tədqiqat dairələrinin və mərkəzləşdirilmiş shanti sena cəmiyyətinın təşkilatçılığı tərəfindən, getdikcə elektron şəbəkələri qaydasında öldürməyən ümumi təhlükəsizlik birliklərinin köməyi ilə, daha çox asanlaşdırıla bilər . Yerli vətəndaş təşkilatlar üçün uyğunlaşdırılan modellər bir çox sahədə artıq mövcuddur. Öldürməyən təhlükəsizliyi, həmçinin milli və millətlərarası səviyyələrdə Öldürməyən Ümumi Təhlükəsizlik Şurası və diplomatik təşkilatlarda öldürməyən mədəni attaşeləri, öldürməyən xüsusi xidmətləri nəzərdə tutur.

Öldürməyən Ümumi Təhlükəsizlik Şurası zorakılığa meylli etnik dövlətlər və onların öldürücü müttəfiqləri üçün alternativ siyasəti təmin etmək üçün zəruridir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı səviyyəsində, məsələn, Öldürməyən Ümumi Təhlükəsizlik Şurası öldürücülük indikatorlarının ən aşağı olan; heç bir nüvə silahları, heç bir ordular, heç bir ağır cəza tədbiri, aşağı dərəcəli qətl normaları, heç bir silah ticarəti və i.a. olmayan dövlətlər tərəfindən formalaşdırıla bilər. Nonkilling xüsusi xidmətləri kommunikasiyanın kütləvi informasiya vasitələrinin ilə vətəndaşların həyəcan siqnalı əsasında təhqiqatlarında birləşməsi zəruri olub, ictimai və şəxsi transformasiya bacarıqlarının tanınması və kompensə edilməsinə kömək edəcəkdir. Diplomatik təşkilatlarda öldürməyən mütəxəssislərin olması, iqtisadi əlaqələr üçün adi hərbi

attaşelərin və ya məsul məmurlarin olmasından heç də az olmayaraq vacibdir. Öldürməyən mədəniyyət attaşeləri, vətəndə və təşkilatçı ölkələrdə, araşdırmaların qarşılıqlı mənimsənilməsinin və əməkdaşlıq körpülərini öldürməmək rifahı mənbələri arasında tikməyə can atır. Qlobal İnternet imkanları, öldürməyən üslublarına uyğun potensial olan məhsuldar, ümumi təhlükəsizlik informasiyalarını dünya əhalisi arasında yayılmasına ümid doğurur, bu halda, o, hakim orqanlar, korporasiyaların razılaşdırıldığı, mediyanın seçimindən asılı olmayaraq hərəkətə keçir.

Hökumət və özəl təşkilatlar öldürməyən ictimai fəaliyyət üçün bacarıqların aşılanmasında öldürməmək təlim-tədrisi üçün müvafiq institutlara tələbat görür. Ola bilər ki, başlanğıcda bu, alt komponentlər kimi və nəticədə funksional olaraq ekvivalentlər ilə əvəz olunub, dövlət qulluğunun hərbi kolleclərinə, universitetlərə, akademiyalara, hərbi xidmətə, polis məktəblərinə alternativ öldürməməyə hazırlayan təlim-təhsil sistemi olsun.

Öldürməyən Vətəndaş Cəmiyyət Təşkilatları

Öldürməyən cəmiyyətlərin yaranması, xidmətinə və yaradıcılıq potensialısına öz töhfəsini vermək üçün vətəndaş cəmiyyət imkanları potensial olaraq hədsizdir. Çoxlu öldürməyən yönümlü təşkilat artıq peyda olmuş və xüsusi əhəmiyyətli başqa təşkilatların yaradılması labüddür.

Öldürməyən ruhani şuraları

Hər səviyyədə və ya cəmiyyətin hər konsentrik dairəsi üçün, doğulandan ölənə qədər bütün məsələlərdə həyat üçün yeganə qiymətli münasibəti təsdiq edən öldürməyən ruhani şuraları zəruridir. Belə dinlər arası şuralar münasib mənsəb və fəlsəfənin humanist dini eksponentlərini təşkil edib, ənənələrini öldürməyən həqiqətlərin gücü ilə kombinasiya edərək, fəlakətlər haqqında cəsarətlə xəbərdarlıq edir. İstənilən adi məzhəbə alternativlər və zorakı dünyəvi apologetlər olaraq, belə şuralar ictimai və özəl-yerli, milli və qlobal insan imkanlarından öldürücülüyü yox edən bütün səylər üçün ruhlandırıcı dəstəyi təmin edir. İlham verən hər mənbəyi ödəmək yolu ilə, öldürməyən mənəvi şuralar hər bir özəl və

sosial təşkilatda əvəzedilməz bacarıqları oyatmaq ilə bəşəriyyətin öldürməyən vicdanını gücləndirməyə vacib ianəçilər ola bilər.

Öldürməyən konsaltinq qrupları

Qlobal resurslarda, konsaltinq və məsləhətçi qrupların, öldürməməy-ə çatmaq çərçivəsində problemi həll edən alternativlərin cəmiyyətlərdə və onlar arasında müəyyənləşdirilməsində köməyinə ehtiyac duyulur. Dini, elmi, bacarıqlar, təşkilati və məsul olduqları başqa mənbələri kombinasiya edərək bu cür qruplar, birbaşa və ya dolayısı ilə, qantökmənin, qırğınların qarşısını almaq atan və möhkəm barışığa kömək etməyə hazırdırlar. Öldürməyən konsaltinq komandalarının əməliyyatları iqtisadi sanksiyalar və ya öldürücü qüvvənin təhdidi ilə dəstəklənən vasitəçilərdən və ya öldürməyən müəyyən məsuliyyətin kombinasiyalarının çoxsaylı səlahiyyətlərinin mənəvi tarazlığından və zorakı dövlətlər və onların öldürücü antaqonistləri tərəfindən idarə edilmədən azad olmaqdan fərqlənir. Özəl maliyyələşdirilən təşkilatlar, öz təcrübələrini bir yerə toplayaraq və onların effektivliklərini yaxşılaşdıraraq, belə konsultasiya xidmətləri təmin etmək bacarıqları var, onların mağa ehtiyac duyulur. Kvaker konflikti həlli və humanitar xidmətlər, başqa dini və humanitar köməkçi agentlikləri, tələb olunan qismən oxşar prototip xidmətlərlə işlər aparırlar.

Millətlərarası problemi həll edən konsorsiya (yoldaşlıq)

"Zirvədən baş aşağı" termininin öldürməyən siyasi təşkilata aid edilməsininə açıqlama gətirərək (məzələn, partiyalar,ictimai fəaliyyət şöbələri və ümumi təhlükəsizlik təşkilatları), "yüksələn" güclü nonkilling transformasiya qüvvələrinin yoldaşlığına ehtiyac duyulur. Millət və Xalqların adı Təqdim Olunmayan Təşkilat (UNPO), fərqli kimlikli öldürməyən fəaliyyətli xalqların koalisiyası Birləşmiş Millətlər Təşkilatına, hökumətlərə və başqa təşkilatlara kollektiv insan hüquqlarının tanınması üçün təsirinə görə nümunə ola bilər. Beynəlxalq Amnistiya, Qrinpis və Barışığın Beynəlxalq Yoldaşlığı başqa nümunələri təqdim edirlər. Öldürməyən konsorsiya-da iştirakçılar öldürmənin qlobal səviyyədə çıxarılmasında tərəfdar olan üzvlərdən başqa, digərləri tərəfindən müdafiə edilən bütün mövqelər barədə razılaşmamalıdır. Belə

konsorsiyaların zorakılığın və iqtisadiyyatın əsas problemi həll edən öldürmə zonaları ərazilərində və onlar arası məsafələr çərçivəsində inkişaf etdirilməsinə ehtiyac duyulur. Nəticədə, öldürməmək dünyası qlobal vətəndaşlar konsorsiumu, qadınların və kişilərin əməkdaşlıqlarının universal rifahı üçün qüvvə kimi meydana çıxmalıdır.

Öldürməyən təlimlərin institutları

Zorakılığın yayılan təhdidləri barədə düşüncələr və konstruktiv öldürməyən alternativlərə olan ehtiyac , konflikt həlli və öldürməyən sosial dəyişikliyi üçün öldürməyən liderlik sənətinə yiyələnməyə tələblər güclənir. Kvalifikasiyalı təlimçilərə King-çi, Qandi-çi, Buddist, Xristianlıq və dünyəvi qeyri öldürücü ənənələrdən daha çox tələb olunur. Hər sosial ədalət problemində, vətəndaş hərəkatları diapazonundan məktəblər, iş yerləri, polis və həbsxanalar kimi təşkilatlara keçid almağa ehtiyac duyulur. Vətəndaş cəmiyyət təşkilatlarına təlim edilmiş öldürməyən vətəndaşları, istənilən başqa sənətlərlə yanaşı, professional sertifikatlı məşqçiləri yetişdirmək üçün ehtiyac duyulur.

Öldürməuyən liderliyi tədqiqatı və canlanma mərkəzləri

O liderlərə institutlar tələb olunur ki, öldürməmək təşkilatlarının və hərəkatlarının həmən o liderləri canlanma, təsir etmə dövrləri ərzində gələ, təcrübələrin yazaraq, bölüşə bilər. Həyat üçün təhlükəli, gərgin vəzifələrində, öldürməyən sosial dəyişikliyə gətirib çıxarmaq üçün çalışan liderlərinn həyatında çox vaxt məhbusluq və xəstəxana dövrləri yeganə pauzalardır. Könüllü öldürməyən funksional ekvivalentinə ehtiyac duyulur. Liderlərə əzab tətbiq edildiyi təqdirdə, işgəncənin qurbanlarının bərpası üçün reabilitə mərkəzləri ilə əməkdaşlıq mühümdür. Bütün dünyaya cərəyan edən öldürməyən liderlik mərkəzi mənəvi imkanları və fiziki canlanmanı təmin edə, avtobioqrafiyaya təsir göstərə və müxtəlif ölkələrdən öldürməyən prinsiplərinə sadiq, təcrübəli həmkarlar ilə dialoqlara girərək, növbəti addımlarda qabaq görənliyi gücləndirə bilər. Bu mərkəzlər özəl təşkilatlar kimi təmin edilə bilər və ya öldürməyən sosial dəyişilməsinə hhib (toplu) təsr edilən təşkilatlar tərəfindən qəbul edilə bilər.

İncəsənətdə öldürməyən yaradıcılıq mərkəzləri

Təşkilatlara (müəssisələr) İncəsənətlər arası və çərçivəsində öldürməyən yaradıcılıq potensialısını ruhlandırılmasında mərkəzlərin fəaliyyəti zəruridir. Fransız yazıçısı Romain Rolland Tolstoydan citat verir, "İncəsənət zorakılığı yatırtmalıdır və bunu yalnız incəsənət edə bilər" (Rolland 1911: 203). Şelley-in poeziyasında zor işlətməkdən imtinanın tədqiqatında, Art Yanq qeyd edir ki, "Zor işlətməkdən imtina siyasi fikrin sistemindən çoxdur; bu poeziyanın və həyatın materialıdır"(1975: 165). Hərbi əxlaq üçün hərbi musiqinin əhəmiyyətini xatırladın, "əgər sizin mahnınız yoxdursa Kingçi ənənəsində prinsip təsdiq edir, sizin fəaliyyətiniz yoxdur (Yanq 1996: 161-184).

Bir model- yeddi incəsənət arasında yaradıcı birliklərə sponsorluq edən şəxsi mərkəzlərdən sonra və ya rəssamlar, şairlər və yazıçılar arasında insan öldürücülüyünə cavab olaraq yaradılmış, transformasiya olunan öldürməyən yaradıcılıq potensialısını tanımaq üçün birləşməkdə hər bir yaradıcı sənətkara imkan yaradır. İncəsənətlər arasında, öldürməyən yaradıcılığının müraciət edə biləcəyi bunlardır: ədəbidir, poeziya, rəngkarlıq, heykəltəraşlıq, musiqi, rəqs, teatr, film, televiziya, fotoqrafiya, arxitektura, geyim modelləşdirilməsi və kütləvi informasiya vasitələrinin tətbiqi incəsənətləri. Zorakılıqdan çıxış yolları axtarışı bütün incəsənətlərə çağırış yollayır. Adi qətlə alternativin özü möcüzəlidir, məsələn, ixtisaslaşdırılmış qatillərin vasitəsi ilə intiharlar ilə qabağını öncədən alan öldürməyən detektivlər yaratmaq mümkündür. İncəsənətlər arasında sinergistik (yanaşı) öldürməyən yaradıcılıq həlledici transformasiya məsələləri üçün insan ruhunu və təxəyyülünü qabarda bilər.

Qlobal tanınma üçün, xeyriyyəçilər incəsənətlərə, müxtəlif Nobel mükafatları ilə təmin edilən həvəsləndirici dəstəkdən heç də az olamyaraq, öldürməməyə töhfələrini verənləri mükafatlandırmalıdırlar.

Öldürməyən tədqiqat və siyasi araşdırmaları institutları

Özəl institutlar beynəlxalq təhlükəsizlik siyasətləri hüdudlarında məsələlərdə hökumətlərə və geniş ictimaiyyətə siyasətin, iqtisadiyyatın, ictimai və mədəni həyatın bütün məsələlərindən xəbər vermək məqsədi ilə qurulanda, öldürməyən siyasətləri institutları informasiyanı və

araşdırmların nəticələrini ictimai qərar qəbul edilməsində kömək üçün dəstək vermək məqsədi daşıyırlar. Onlar zorakılıq, iqtisadiyyat, insan hüquqları, ətraf mühit və əməkdaşlıq sahələrində öldürməyən siyasət elminin problemi həll edən vəzifəsini gücləndirmək imkanındadırlar. Onlar öldürməyən dini şuraların, partiyaların, ümumi təhlükəsizlik təşkilatlarının, konsaltinq firmalarının, və başqa vətəndaş cəmiyyəti təşkilatlarının tətbiqi səylərini dəstəkləyib, eləcə də fərdi vətəndaşların informasiya ehtiyaclarını təmin edir.

Öldürməyən kommunikasiya mediası

Öldürməyən kommunikasiya mediası fərdi və ictimai qaydaların qərarlarının qəbul edilməsi naminə zəruri olan informasiya, xəbərlər və şərhlərlə dəstək verir. Bu, insanın öldürmək bacarıqlarını şişirdərək, öldürmənin qaşılmaz olduğu mesajı ilə, çox vaxt tərifedici və əyləncəvi formada çatdıran, hüdudlarını aşan media mənası daşımamalıdır. Keçid erasında öldürməyən medianın redaktə qərarları öldürməyən siyasi araşdırmalarının məntiqini əks etdirə bilər. Bu, məlumatların zorakılıq faktlarına dərin tədqiq edilməsi; öldürməyən həqiqətləri kompensasiya edən şüuru yaradır; transformasiya prosesləri, müvəffəqiyyətlər və ləngimələrə aid məlumatlandırır; eləcə də gundəlik həyatın istənilən yaradıcılığı, humanitar və digər elmlərə, sənət və qabiliyyətlərə yaradıcı öldürməyən cəhdlərə səs verir. Bu yanaşma, sonsuz öldürücülük ehtimalına iddia qaldırmağa və fasiləsiz töhfə verməyə müvəffəq olmayan mediadan daha dəyərli deyildir, aşkar və ya dolayısı ilə, zorakı pessimizm zamanı düşüncələri qıfıl vurmur. Media alternativləri qəzetlərdə və jurnallarda, radioda və televiziyada, filmlərdə və qlobal kompüterləşdirilmiş informasiya şəbəkələrində zəruridir. Öldürməyən siyasət alimləri şərhin və analizin yeganə mənbəsi ola bilər.

Öldürməməyin memorialları

Sivilizasiyanın öldürməyən irsini qeyd etmək və onu yaxşılaşdırmaq üçün adamlara, qruplara, təşkilatlara, naməlum qəhrəmanlara, və hadisələrə memoriallar hər cəmiyyətdə hörmətlə konstruksiya edilməlidir. Xatırlanmalı olanlar arasında öldürməkdən imtina etmiş və öldürməyən qlobal sivilizasiyasına tərəf gedən yolda uzun marşa öz

töhfəsini vermiş hər bir kəs olmalıdır. Bu nöqtə planet tarixində, tarixin qətl faktlarını yada salan, qalibiyyət və ya məğlub sahibləri olan qatillərə heykəlləri və memoriallarını dağıtmaq mənası daşımır. Ancaq, öldürməyənlərin memorialları bizə, imperativ öldürməyən alternativlərinin tərəfdarlarının həmişə olduğunu xatırlatmaq və onlara, insanların salamat qalması üçün ali bir subyekt olaraq, ehtiyac daima artmaqdadır. Xatirələrdə qalması zəruri olanlar arasında din xadimləri, zorakı hakimiyyətdə həqiqəti danışmış şəhidlər, hərbi partizanlar, edama qarşı çıxan şüurlu etirazçılar, sülhün şairləri, eləcə də işgəncə və ölüm riskinə gedərək zorakılıqsız ədalətsizliklərə müqavimət göstərmiş, diqqətdən yayınmış qadın və kişi kütlələrdir.

Sülhün öldürməyən zonası

Sülhün öldürməyən zonasının nəzərdə tutulan vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları kənd və şəhər cəmiyyətləri təşkilatlarından milli və beynəlxalq razılaşmalarına qədər sahəsini genişləndirir. Müjdəçilər silahlı inqilabçı və əksinqilab qüvvələri aralarında təqib edilən kəndlər tərəfindən müəyyən edilən sülh zonaları, dini ibadətgahlar, silahsız cəmiyyət naminə hərəkatlar, atəşi dayandırmaq üçün səy göstərilən ərazilər, vətəndaşların cinayətkardan və mütəşəkkil qruplaşma zorakılıqlarından geri alımması tələb edilən yaşayış əraziləri və beynəlxalq miqyasda tələb edilən nüvə silahından azad zonalarıdır. Müəyyənləşdirmə, aralarında internet şəbəkəkəsindən istifadə və Dəstəkverici öldürməyən təşkilatların qarşılıqlı rifah naminə, sülhün bu qədər müxtəlif zonalarına yayılması müəyyənləşdirilməsi, aralarında internet şəbəkəsindən istifadə və təqdimatı öldürməyən təşkilati inkişafın başlıca tələbidir.

Öldürməyən prinsipli iqtisadi müəssisələr

Əgər müharibə yönümlü müəssisələr və zorakılıq mədəniyyətləri bəziləri üçün gəlir gətirən, çoxları üçün hətta sözlə deyilə bilməyən dərəcədə bahalıdırsa, öldürməmək rifahı üçün müəssisələr hamı üçün daha çox qazanclı olmalıdır. Öldürməyən perspektivlər baxımından - öldürməmək üçün artan maddi və mədəni əmtəələr, xidmətlər, əyləncə və təkrar istehsalata dair alternativlərə tələbatın perspektiv olduğu üçün öldürməyən sahibkarların bu sahədə imkanları qeyri-məhduddur.

Alternativləri müəyyənləşdirmək üçün yeganə yol zorakılığa xidmət edən müəssisələri inventarlaşdırmaq və onların öldürməyən əks təqdirlərini fərz etməkdir. Hərbi oyuncaqları sülh oyuncaqları ilə əvəz etmək, öldürmə video oyunlarına qarşı həyəcanlı öldürməmək yaradıcılığını həyəcanlandıran əyləncələr, silahlanma sənayesinə əvəz tərksilah sənayesi, zorakı media əyləncəsinə əvəz öldürməyən incəsənətin dramatik əsərləri, dağıdıcı işçi qüvvəsinə isə həyatın keyfiyyətlərini yaxşılaşdırıcı işlər təklif edilir. Demilitarizasiyanın dövrü ilə müşayiət edən öldürməyən iqtisadi çevrilişi ilə müşaiyət edilən nümunələrə toplana bilər. Ancaq sadə iqtisadi chevrilişdən kənarda qlobal səviyyədə, öldürməyən cəmiyyətlərinə keçiddə adamların başlıca ehtiyaclarını müəyyənləşdirməyə və onları təmin edəcək bacarıqlı xidmətləri yaratmağa can atmaqdır.

Öldürməyən prinsipli Qlobal mərkəzlər

Öldürməyən dünyasının baxışları tamlıq perspektivlərindən tamamilə dəyişikliyi asanlaşdırmaq bacarıqlı müəssisələri nəzərdə tutur. Belə müəssisələr öldürməyən dünyəvi xalqın mənəvi və mədəni ənənələrinində möhkəm kök salmalı və öldürücülük və onun nəticələrindən öldürməməyə aparan azadlıq yolunu tapmaq üçün qlobal elmın, sənətkarlığın, bədii və təşkilati resursların yaradıcı katalizator vəzifəsini yerinə yetirməlidir. Müasir kompüterləşdirmə zamanında, belə mərkəzlər öldürməyən "proqram təminatı"-ın yaradıcı katalizatoru olmalı və sivil cəmiyyətin təşkilatlarına və rəhbər orqanlara proqram təminatlı "texniki vasitələr" ilə insanların ehtiyaclarına xidmət etməlidir. Effektiv olmaq üçün belə mərkəzlər maksimal olaraq hökumətlərdən və şəxsi maraqları istisna edən nəzarətdən qeyri-asılı omalıdır. Onlar xəyali xeyriyyəçilər, kütləvi ianəçilər və başqa vasitələr yolu ilə daimi olaraq maliyyələşdirilməlidirlər.

Qlobal öldürməyən mərkəzin məqsədi kimi ən son insan yaradıcılıq potensialının kəşfi və cəhdlərinini növbəti sahələrdə qarşısına qoyur: mənəvi və fəlsəfi ənənələrdə öldürməzlik; bio nevrologiya və öldürməzlik; gender əlaqələri və öldürməzlik; iqtisadiyyat və öldürməzlik; kommunikasiyalar və öldürməzlik; elm, texnologiya və nonkillingöldürməzlik; öldürməzlik və ətraf mühit; qabiliyyətlər və öldürməzlik; təhsil və öldürməzlik; öldürməzlik

və incəsənətlər; öldürməzlik və idman; öldürməzliyə keçiddə silahlı qüvvələrin rolu; öldürməzlik liderliyi; və insanı öldürməzlik gələcəyi.

Əsas məzmuni və tarixi məsələ hər ölkədə və regionda yerli miqyasda sorğu-suala əsasında cəmləşdirilən öldürməzlik qlobal mədəni resurslarının inventarlaşdırılmasıdır. Bu, öldürməzlik tarixi ənənələrini, mövcud olan təzahürlərini və gələcək perspektivlərinin araşdırılmasını tələb edir. Qlobal miqyasda birləşdirilən belə kəşflər gələcəkdə proqressə nail ola biləcək, bəşəriyyətə öldürməzliyi anladan ilkin insan zəkası ilə təmin edir.

Qlobal öldürməzlik mərkəzləri qlobal vəziyyətlər otağı ilə təchiz edilməli, bu otaqda öldürmə, öldürməyə təhdidlər və bunlara dair məhrumiyyətlərin davamlılığının reallığı faktları bəşəriyyətdə labüd kompensasiya edici öldürməyən transformasiya resursları ilə qarşı-qarşıya qoyularaq parlaq surətdə tutuşdurula bilər. Öldürücülüyün iddialarına daima qarşı durmaqla belə mərkəzlər, yuxarıda göstərildiyi kimi, biliyin yaradıcı üstünlüklərindən irəli gələrək, mənəvi, elmi, sənətkarlıq, bədii və təşkilati resursların kombinasiyalarını bəşəriyyətin salamat qalmasını və rifahını düşünən hər bir kəsə kömək etmək üçün transformasiya olunan ictimai qaydalar, araşdırmalar, təhsil və təlim təklif edə bilər.

Zəruri Öldürməzlik İnstitutları

Öldürməz cəmiyyətin reallaşdırılmasını qarşısında məsələ qoyan siyasət elmi Baözündən başlayaraq, müvafiq institutlar tərəfindən təhsil verəcək və yeniliklər əlavə edəcəkdir. İnstitutlar həyata dəyər verən mənəvi cəhətdən təsdiq üçün zəruridir. Kəşf, inteqrasiya üçün və biliyin bölüşməsi üçün zəruridir. Dövlət siyasətinin (ictimai qaydaların) qərar qəbul etməsi üçün zəruridir. Öldürməzliyin ümumi təhlükəsizliyi üçün vacibdir. İqtisadi rifah üçün tələb olunur. Və bütün incəsənətlərdə həyatı duymaq üçün zəruridir.

Keçidin daşıdığı vəzifə hamının öldürməzlik tələblərinə müsbət rəyi anlamaq və bunu asanlaşdırmaq üçün qlobal öldürməzliyin yaradıcı inteqral mərkəzlərinə səsləməkdir. Öldürməzlik institutlarının qüvvəsi bir-birinə dəstək verən insanlardan doğur. İstənilən siyasət alimi və istənilən şəxs öldürməzlik dünyasına keçidi yüngülləşdirən qlobal öldürməzlik mərkəzi ola bilər.

Fəsil 6

Qeyri-öldürücü Qlobal Siyasət Elmi

Biz yeni eradayıq. Köhnə metodlar və imkanlar artıq kifayət etmirlər. Bizim yeni fikirlərimiz, yeni ideyalarımız, yeni konsepsiyalarımız olmalıdır... Biz keçmişin dəlilər üçün olan köynəyindən qurtulmalıyıq.

General Duqlas MakArtur

Kimsə kifayət qədər hissə və hətta zorakılığın və dağıntının tarixdən gələn zəncirlərini kəsmək üçün strategiyaya malik olmalıdır.

Martin Lüter Kinq

Əlbəttə bütün tarixi təcrübələr həqiqəti təsdiq edir, o insan mümkün olan işlərə nail olmayacaqdı, əyər o, zaman-zaman qeyri-mümkün işlərə nail olmaq üçün çalışmasaydı.

Maks Veber

Biz hər gün dünənin qeyri-mümkününün bu gün mümkünlüyü fenomeni hadisəsinə şahidlik edirik.

Mohandas K. Qandi

Öldürücülükdən Azad olmağa doğru

Öldürən insan təbiətinin quluna çevrilib, onunla qaçılmaz bir xüsisiyyət kimi razılaşmaq yox, problem kimi həll edilməsi üçün çalışmağın vaxtı artıq yetişmişdir. İnsanların bilərəkdən, bir-bir, kütlə və kütlə və çoxları texnikanın gücü ilə öldürülməsi, patoloji özü-özünü məhvin mərhələsinə çatmışdır. Qorunmaq, azad edilmək və

zənginləşmək üçün edilmiş qətl, əvəzində insana və planetar sağ qalmağa yönəlmiş təhdid, təhlükə və yoxsullaşma mənbəsi olmuşdur. Kreyq Komstok "müdafiənin patologiyası" termini ilə insanlığın müdafiədən əziyyət çəkdiyi fikrini bildirmiş, müdafiə olunmaq niyyətində olanın özü-özünü məhvinə gətirməsi olduğunu demişdir (Komstok 1971). Evdə saxlanılan müdafiə silahları ailə üzvlərini öldürür, cangüdənlər öz dövlət başçılarını öldürür, ordu qalmaqalları onların öz xalqlarını yoxsullaşdırır, nüvə silahları geniş yayılaraq onların ixtiraçılarını və sahiblərini təhdid edir. Özümüzün daxilində və bizim cəmiyyətlərdə zorakılıqdan qurtulma öldürməzlik bəyannaməsinə ehtiyac duyulur.

Müasir erada insan arzularının zorakı təqibi nəsillər boyu əks-səda verən saysız-hesabsız qantökülməsi, maddi məhrumiyyət və psixoloji travmalar ilə nəticələnmişdir. İnsanlığın ümidləri keçən iki əsrdə Fransız İnqilabı- "liberte-si, egalite-si, fraternite"-si ilə vəsiyyət edilən bannerlərdə bəzənmişdir. Azadlıq üçün qətl Amerika inqilabından qalma mirasdır. Bərabərlik üçün qətl Rusiya və Çin inqilablarının mirası olmuşdur. Sülh üçün qətl müharibənin, inqilabın və əks-inqilab ilə yadda qalan iki əsrin irsi olmuşdur.

Bir dərs olaraq yadda saxlamaq lazımdır ki, sülhün əsl azadlığı, bərabərliyi və qardaş-bacılığı, öldürücülük mirasının əsas kökü qırılmazsa, baş tuta bilməzlər. Aramızdan xeyir və şər üçün qurban gedənlər, məhv edilənlərin dağları bizim dərs almamız üçün göz yaşları tökür.

Öldürmənin qaçılmaz və bəşəriyyətin rifahı üçün yaxşı olduğunu ehtimal edən siyasət elminin dünya akademik fənninə etiraz etmək və bu fikri dəyişmək üçün bir imkandır. Bu qədim ən güclü müdrik prinsip və müasir siyasi inamlardan birinə şübhə ilə yanaşaraq, onu yıxmaq niyyəti daşıyır. Analoq hadisə, tibbin tarixində "irinin tərifi" nəzəriyyəsinin devrilməsində axtatarıla bilər. On yeddi əsr ərzində, olduqca nüfuzlu Yunan həkimi Qalenin (c.130, c.200) üstünlük təşkil etdən təlimi yaranın ətrafında formalaşan irinin bərpa edici təbiəti idi. Lister tərəfindən qaldırılan etiraz 1867-ci ildə, "Cərrahiyyənin Antiseptik Prinsipi Təcrübəsində" onun orijinal Lanset kağızında antiseptiklərin (Ackerknecht 1982: 77; Qarnizon 1929: 116; 589-90) kəşfinə və qəbul olunmasına zidiyyətsiz aparılmadı. Qətlin təbii olduğuna inam,

funksional olaraq sağlam siyasət üçün siyasət elminin "irin tərifli nəzəriyyəsisidir".

Əgər, öz həyatlartını ailə həyatından dünya müharibəsinə qədər siyasi gücün çoxüzlü manifestinə həsr etmiş siyasət alimləri öldürücülük fərziyyələrinə qarşı ciddiyyətlə iddia qaldırmazlarsa, o zaman nəyə görə biz siyasət liderləri və dünya vətəndaşlarından bunu gözləməliyik? Hələ, tarixlər boyu eramıza qədər daha çox olmaqla, öldürməzlik vasitəli prinsiplərlə özlərinə bilavasitə azadlıq, bərabərlik və sülh şəraiti axtaran liderlərə və vətəndaşlara siyasət elmi tərəfindən kömək göstərilməmişdir. Nümunə,1895-ci ildə Rusiyada, hərbi əsgəri mükəlləfiyyətə müqavimət göstərən 7 000 pasifist Duxabor kəndlisi tərəfindən "silahların yandırılması"-dır (Tarasoff 1995: 8-10). Öldürücülüyü qəbul edən siyasət elmi ilə öldürücülüyü rədd edən pioner siyasət elmi arasında gözə çarpan boşluq-məsafə var. İyirminci əsrdə Tolstoy, Gandhi, Əbdül Qhaffar Xan, Martin Lyuter Kinq və Kelli Petra, Martin Lüter Kinqin mirasları, öldürməzliyin liderlik xidmətini mümkün edən qəhrəmanlar Dalay-lama, Aung San Suu Kyi və Desmond Tutu olmuş və öncəki naməlum qəhrəmanlar tərəfindən ruhlanaraq, gələcəyin güclü öldürməz siyasətinin müjdəçiləri sırasındadırlar, Siyasət alimlərinin insanların öldürməyən qurban vermə müvəffəqiyyətlərini və populyar hərəkatlarını izləməklərinə baxmayaraq, onlar hələ də özlərinin öldürməyi qəbul edən statuslarından möhkəm yapışacaqlar və bu bir növ avtoritar rejimlərdə olduğu kimi, xalqı xirtdəyə qədər bezdirməsi, nəticədə bu qəzəbin artaraq onları xalqın yolundan süpürüb atmasına gətirib çıxarmazmı? Siyasət alimləri sonra öldürməz demokratik bayramda iştirak edəcəklərmi? Və ya siyasət elmi, tibb elminin tərzində olduğu kimi, öldürücülük patologiyasının diaqnozunu, göstərişlərini və müalicəsini qlobal həyatdan öldürməyi yox etməyə can atan hamı ilə bölüşə bilərmi?

Öldürməzlik Bacarığının Tezisi

Tezis təqdim etdi ki, öldürməz qlobal cəmiyyət mümkündür və siyasət elminin akademik intizamında və onun sosial rollarında ediləcək dəyişikliklər buna kömək edir. Labüd olması üçün öldürməz cəmiyyətləri ən azı yeddi əsasın üzərinə düşür. Əksər insanlar öldürmür. Güclü öldürməz potensialı bəşəriyyətin mənəvi irsində yaşayır. Elm-

öldürməz insanı bacarıqlarını proqnozlaşdırır və nümayiş edir . Hərbi xidmətə vicdanlı etirazın və edamının ləğvinin tanınması kimi tranzit öldürməz dövlət siyasətləri hətta, zorakılığı yaradan millətlərin dövlətləri tərəfindən belə tanınmışdır. Öldürməzlik prinsiplərinə əsaslanan müxtəlif sosial təşkilatlar mövcuddur ki, öldürməzlik ilə kombinasiyası funksional olaraq öldürməz cəmiyyətlərin ekvivalentini təşkil edir. Siyasi və ictimai-iqtisadi dəyişiklik üçün öldürməz populyar mübarizələr öldürücü inqilabın getdikcə daha çox güclü alternativlərini nümayiş etdirir. Öldürməzlik ilhamının və təcrübəsinin kökü dünya miqyasında tarixi ənənələrdən ruhlanır. Nəticə etibarı ilə, öldürməzlik prinsipinə keçid öldürməz adamlar, kişilər və qadınlar, məşhur və ya naməlumların həyatlarına, onların edilmiş uğurlu cəhdlərinin veridiyi vədlərə arxalanır.

Siyasət Elmi üçün təsirlər

Belə qəbul edilir ki, insanlar, bioloji və ya şərtlərlə, hər iki- qətlə və öldürməzliyə qadirdirlər. Ancaq bu da təsdiqlənmişdir ki, əksər insanlar qətl törətməmişdir, və bu, sosial təşkilatlara əsaslanan öldürməzlik prinsiplərinin diapazonunun artıq mövcudluğunu, öldürməz cəmiyyətlərin sınaq nümunəsi komponentləri olaraq. xidmət göstərə biləcəyinə işarədir. Bundan başqa, indiki və gözlənilən elmi irəliləyişlər öldürməz cəmiyyətlərinin qətlinin səbəblərini aradan qaldırmağa, öldürməz cəmiyyətlərin öldürməzlik şəraitini gücləndirməyə gətirib çıxaracaq biliklər üçün söz verirlər. Bu cür müşahidələr, akademik intizamlar və siyasət elminin sosial roluna əsaslandırılmış, öldürücülüyün qaçılmazlığının ehtimalının qəbulu, çox cüzi bir problemdir. Buna görə də, öldürməyin və onun başqaları arasında siyasi elmin "öldürücü intizamı" adlandırılan təsirini araşdırmaq müvafiqdir. Siyasət elmi, başqa intizamlar və sənətlər ilə birlikdə keçmişin öldürməz təcrübələrini bərpa etməli, mövcud öldürməz imkanları tanımalı, gələcək üçün öldürməz layihələr işləməli və tədqiqatlarda, təhsildə və öldürməz sosial dəyişikliyi üçün ictimai xidmətlərdə bu biliyi inkişaf etdirmək naminə əməkdaşlıq etməlidir.

Öldürməzliyə keçid üçün kombinasiya edilməli əsas elementlər aydınlıqla müəyyənləşdirilmişdir. Ruh elementi (R), öldürməmək üçün əsaslı məsuliyyət mənbəsi bütün dini etiqadlar və həm də fəlsəfədir. Elmi

element (E), öldürmə və ya qeyri-öldürməzlik dəyişikliyinə qətirib çıxaran bütün ixtisaslardan, incəsənətlərdən və elmdən irəli gəlir. Sənətkarlıq elementi (S), mənəviyyat ilə elmi transformativ şəkildə nümayiş etdirmək üçün fərdi və ya qrup halında olan metodlardır. Mahnı elementi (M), musiqi və bütün incəsənətlərin birlikdə verdiyi ilham, elmi və öldürməz siyasi təcrübəni nə kədərli, nə də cansızlaşdırır, əksinə, həyatı ən güçlü formada vurğulayır. Bu dörd elementin effektiv olacaq formada xidməti naminə onları birləşdirib, gücləndirib ve genişləndirmək üçün demokratik Liderliyi (L), vətəndaş Səlahiyyəti (S), Təşkilati Təminat (T)və Dəstək verici Resursları (R) zəruridir.

Elementlərin bu kimi kombinasiyası belə cəmlənə bilər:

RESM x LSTR = Öldürməz Qlobal Dəyişmə

Ruh, elm, sənətkarlıq və mahnı, demokratik liderliyin və vətəndaş səlahiyyətlərinin tələbat-qayğı prosesləri əsasında, quruculuq ifadələri və resurs öhdəlikləri sayəsində gücləndirilib, öldürməzlik dünyasının reallaşdırılmasına öz töhfəsini verə bilər.

Nəzəriyyə və Tədqiqat

İnsan öldürücülüyünün dəhşəti genosid və qətllər, şəhərlərin nüvə məhvetməsi səbəbindən planetar həyatın potensial məhvi ilə nəticələnən qüvvələrin konvergensiyasının (fikir ayrılığının) qabağını almaq üçün zəruri biliyi təmin edə bilən siyasi araşdırmaların dörd hissəli məntiqi siyasət elmi tədqiqatlarına müraciət edir. Siyasi elmi şüurca, öldürmə öz yerini zorakılığı qəbul edən periferiyadan analitik və problemi həll edən diqqətin mərkəzinə doğru dəyişməlidir. Bu vasitə öldürmənin; öldürməzliy-in; öldürməkdən öldürməzliy-ə keçidin səbəblərini və əks istiqamətdə olmaqla səbəblərini başa düşmək üçün səy göstərir; və tamamilə öldürmə olmayan cəmiyyətləri xarakterizə edir. Belə düşüncə fikir ayrılığı ilə üzləşən ölüm tunelinin öldürücü -bioloji, struktur, mədəni, milliləşdirmə zonaları və onlar arası öldürməzlik alternativlərinin və transformasiya yollarının müəyyənləşdirilməsinə xidmət edir.

Təhsil və Təlim

Bilik axtarışı və transformasiya olunma məsələlərində irəli addımlamaq siyasət alimlərinin təhsil və təliminə, tədris planının

strukturuna, akademik siyasət elmi şöbələrinin quruculuğuna, başqa intizamlar ilə əlaqələrə və siyasət elminin cəmiyyətdə tədqiqat -təhsil-ölçülər-də roluna dair ilkin şərtləri nəzərdə tutulur.

Siyasət elminə dair təhsil və təlimin tam məqsədlərini əhatələndirmək, öldürməzlik problem həllində həm bir sənət və həm də tərbiyyə vermək yaradıcılığıdır. Bir neçə rəhbər prinsip yaradıcı həyat və təşkilatların miraslarını gözdən keçirmək; fərdi maraq və bacarıqların araşdırılmasına kömək etmək; qazanılmış bilik və bacarıqların inkişafına çalışmaq; şəxsi seçim ilə problem həllinə dair layihələrdə iştirak etmək; paralel konstruktiv sosial təminatını nəzərdə tutmaq; və öldürməz siyasi elmi qabiliyyətinə doğru istiqamət götürmək.

Öldürücülüyün dəhşətli tarixinin amansız hadisələri və öldürməzlik yaradıcılığının ilhamverici mirası ilə geniş tanışlıqdan sonra, tədris planında öldürməyən siyasi araşdırmaların məntiqi, prinsiplərin kəşflərinə çalışqanlı olmağı təqdim edir və problemlərin effektiv həlli prosesini nəzərdə tutur. İştirakçılar öldürməz cəmiyyətlərdə öldürmə, öldürməməmk və bunlar araslndakl keçidi, eləcə də bu cəmiyyətlərin xarakteristikasının hipotezaları gözdən keçirir. Bu perspektiv baxımından, siyasi təşkilatlar və proseslərin tarixi hadisələri, yerli miqyasda və qlobal olaraq, tədqiq edilir. Problemi həll edən cəhdlər demosid, genosid və tərkisilah; iqtisadi öldürücülük; insan hüquqları cinayətkarlıqları; ekoloji biosid; və əməkdaşlıq əleyhinə olan dağıdıcılıq üçün edilir. Problemin həli ilə məşqu olma üslublu bacarıqları inkişafı üçün imkanlar təklif edilir: tədqiqat, öyrətmə, xidmətçilik liderliyi və tənqidi kommunikasiya. Problemləri həll etmək naminə bacarıqları inkişaf etdirmək üçün bu əsaslar fərdi və qrup layihələrində yürüdülür və təqdim edilir. Paralel universitet - geniş Şanti Sena (Sülh Korporasiyaları) intizamlı sosial təminatı üçün əlavə liderik təlimi verir.

Diplomlu mütəxəssislər keçid yönümlü ictimai və özəl təşkilatlarda tədqiqatçılar, pedaqoqlar, liderlər və mühazirəçilərin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün çalışır. Onlar problem həll edən yaradıcı xidmətin sosial ehtiyaclarına cavab verirlər. Aspirant tədrisi zoraklılğln qarşısını alan və öldürməyən ictimai dəyişikliyə aparan bacarıqlara artan müasir ehtiyacları ödəyəcək siyasət, dövlət və sivil cəmiyyətlərdə xidmət üçün hazlrlıq aparır. Problemi həll edən öhdəliklər ali məktəbə qədər təhsilə

uyğundur. İşçi qrupları zorakılığın, iqtisadiyyatın, insan hüquqlarının, ətraf mühitin, əməkdaşlığın və başqa problemləri hə edəcək tədqiqat, təhsil, fəaliyyət və təsirdə əlavə bacarıqları irəli çəkmək üçün formalaşdırılır. Ali dərəcə və doktorantlığa namizədlər, ali təhsilə qədər layihələrdə bələdçilik, müəllimlik və tələbələr üçün fakültə xidməti göstərirlər. Qeyri-öldürücü siyasət elmi özlərini formalaşdıran və digərlərinin də özlərinin formalaşdırılmasının asanlaşdırılmasında yüksək səylərlə çalışan doktor savadlı mütəxəssisləri nəzərdə tutur. Hamı hər bir zəruri sənətə sahib olmaq iqtidarlnda deyil, lakin hamı zəruri olan məsələlərdilər, səlahiyyətini maksimal dərəcəsinə yaradıcılıqla istifadə edə bilər və başqalarının problemi həll edən töhfələrini, istər akademik cəmiyyət çərçivəsi daxili və ya xaricində, dəstəkləyə bilər.

Doktorluq tədrisi qeyri-öıdürücü siyasət elminin əsaslarının intensiv tədqiqatını; yerli və qlobal problemin həllinin başa düşülməsini; qeyri-öıdürücü akademik liderliyin bacarıqlarına hazırlığı; tələbatın (dillər daxil olmaqla) keyfiyyət və miqdar üsullarının müəyyən edilməsini; cari məsələlər üçün metodların tədqiqatında əsas olan ustalığı; və qabaqcıl layihələrdə öhdəliyi tələb edəcək. Son olaraq, problemin həllinin təhsili prosesləri, quruculuğun inkişafı və təlim-təhsilin yeni biliklərinin kəşfi və mövcud biliyin tətbiqinin yaxşılaşdırılması nəzərdə saxıanılmalıdır.

Qeyri-öldürücü akademik liderliyi zəruri ictimai rolun universal işinin hazırlığını tələb edir. Əsas olan, öldürməyə və qeyri-öldürücülüyə inamların və münasibətlərin mənşəsində avtobioqrafik təsirlərə imkan yaratmaqdır. Tələbə yaradıcılığının potensiallığına şərait yaratmaq üçün tədris hazlrlığı zəruridir. Hazırlıq eləcə də, kollegial yaradıcılıq potensialını yüngülləşdirmək üçün idarə liderliyində zəruridir. Fənlərarası əməkdaşlıq üçün zəruridir. Dövlət və vətəndaş cəmiyyətində qeyri-öldürücü dəyişikliyi yüngülləşdirmək üçün konsultasiya vermədə zəruridir. Kritik konstruktiv media kommunikasiyaları üçün zəruridir. Və birbaşa qeyri-öldürücü xidmət liderliyi üçün zəruridir (Qrinlif 1977).

Siyasət elminin qeyri-öldürücü şöbəsinin özünün ictimaiyyətlə münasibəti kimi, cəhdlər və səhvləri sayəsində, qeyri-öldürücü cəmiyyətin arzu olunan xüsusiyyətlərini ifadə etməsinə nail olmaq üçün səy göstərməsidir. Bu, çox saylı dini etiqadı və həyata humanist münasibəti təsdiq edir. Hamının rifahı naminə məsuliyyət yaradır.

Tələbat-qayğı, qərar qəbul etmədə tərəfdaşlıq proseslərini yaxşılaşdırır. Müxtəlifliyə və hamının ləyaqətinə anlaşıqlı yanaşmanı təmin edir. Genderlik və paylaşan liderlik funksiyaları ilə birgə təcrübə aparır. Ağır konflikt hadisələrində vaxtaşırı qeyri-öldürücü problemi həll edən məsləhətçilərin dəvətinə hazırlıqlı olmaq. Başqa intizamların və sənətlərin töhfələrinin edilməsi üçün açıq olmaq. Elmi problemləri həll etmək üçün innovasiyalı mühitləri həvəsləndirmək. Və, qeyri-öldürücü qlobal cəmiyyətin fərdlərdən və yerli cəmiyyətdən baş aldığını etiraf etmək lazımdır.

Uzun müddətli qarşılıqlı konsultasiya münasibətləri tədqiqatın, təhsilin, liderliyin, kommunikasiyaların və sosial həyatın başqa sahələrində işləmək üçün təcrübəli diplomlu mütəxəssislərdən təşkil edilməlidir. Onların təcrübələri tədqiqatın ehtiyaclarını müəyyənləşdirməyə, zəruri bacarıqların hazırlanmasında, qeyri-öldürücü keçidin maneələrə üstün gəlməsi üçün yaradıcılıq potensialını oyatmaqda çox kömək edə bilər. Bundan əlavə və başqa münasibətlərə dair, hamı, qeyri-öldürücü siyasət elminin cəhdlərini tanlyan hər bir kəs, uzunmüddətli, qarşılıqlı kömək üçün birləşə bilər.

Problemin həlli

Qeyri-öıdürücü siyasət elmi problemi həll edən aşkar öhdəliklərdə elementar və tətbiqi elmin kombinasiyasını nəzərdə tutur. Problemlər, mürəkkəb sosial dəyişikliyin mühitlərinə uyğun olaraq dəyişəcəkdir. Tənqidi əhəmiyyətli beş problem qlobal sayılır: zorakılıq və sülh, iqtisadi xolokost, insan haqları cinayətkarlıqları, ekoloji deqradasiya və problemi həll edən əməkdaşlığın müvəffəqiyyətsizliklərə uğraması. Bütün bunlar öldürməyə hazırlığlı olub, bilavasitə və ya birbaşa olmaqla, daha da güclənir. Müasir bir şüarda deyilmiş "ədalət olmayan yerdə sülh də yoxdur" fikri, müharibə və zorakılığın qeyri ədalətsiz vəziyyəti dəyişmək üçün davam edəcəyini və ya qaçılmaz olduğunu nəzərdə tutur. Lakin, qeyri-öldürücü perspektivliyindən "qeyri-öldürücülük olmadan ədalət də omayacaqdır". Öldürmək və ya öldürməyə təhdidlər naminə ədalətsizliyin yaradılmasına və xidmətinə şərait yaranmışdır. Qadınlara qeyri-bərabər rəftarı, məsələn, Kelli Petra müşahidələrindən birində qeyd etmişdir: "Gücün, resursların və öhdəliklərin qeyri-ədalətsiz cinsi

paylaşdırılması qədim ənənələr ilə qanuniləşdirilir, qanun tərəfindən bəraət qazandırılır və zərurət olduqda kişi zorakılığı ilə tətbiq edilir (Kelli 1994: 15)".

Problemin həllində öhdəlik qəbul etmək, qeyri-öıdürücü siyasət elminin hər şeyi bilən və ya hər həllin mənbəyi olmasını nəzərdə tutmur. Lakin o, qeyri-öldürücü siyasi araşdırmalardan toplanan biliyin tətbiqini nəzərdə tutmaqla və qeyri-öldürücü fəaliyyətin prinsipləri və təcrübələrindən hamının ehtiyaclarına həssas olacaq sosial qərarın qəbul edilməsi proseslərini yaxşılaşdırılmasında zəruri ola bilər. Bu mənada o, zorakılıqdan kənarda mövcud demokratik ən-ənələrə əsaslanan irəliləyişə qeyri-öldürücülük töhfəsini verməyə ümid verir (Qoldmən 1990).

İnstitutlar

Bilik axtaran, təhsil öyrənən və problemi həll edən qeyri-öıdürücü siyasi elmin obyektləri implementləşdirici təşkilatlara olan zərurəti nəzərdə tutur. Bu, yenicə qurulmuş və ya yenidən qurulmuş siyasət elmi şöbələrindən hətta bütün universitetlər (mövcud təşkilatlar daxili və ya xaricində olan istedadları birləşdirən qlobal kommunikasiya ekvivalentləri daxil olmaqla), vətəndaş cəmiyyətinin hər sektorunda vahidləri öyrədən Shanti Sena qeyri-hərbi, qeyri-öıdürücü dövlət siyasəti təşkilatlarına, qeyri-öldürücü ümumi təhlükəsizlik qüvvələrinə, qeyri-öldürücü siyasi partiyalarına və qeyri-öldürücü quruculuq innovasiyalarına keçid alır. Belə institutlarda yaradıcılıq və xidmət, eləcə də mövcud institutların yerli və qlobal həyatdan öldürücülüyünü yox etmək üçün dəyişilməsində oxuyan və qeyri-öldürücü siyasətin elmini təcrübədən keçirən hər bir kəsə ən son yaradıcılıq potensialı qabiliyyəti təkllif edilir.

Maneələr və İlham mənbələri

İyirmi birinci əsrin başlanğıcında siyasət elminin qarşısında qeyri-öldürücü qlobal cəmiyyətin reallaşdırılmasına öz töhfəsini verməsi məsələsi dururdu. Bu təkcə arzu deyildi, həm də zərurət idi. Siyasət alimləri həqiqətən öldürmək mənası daşıyan "realistik" elmi neytrallığı etira edə və bu məsuliyyətdən yayına bilmir. Belə neytrallıq əslində heç vaxt olmamışdır. Əgər olmuş olsaydı, o zaman siyasət alimləri onların

yaşadıqları dünya və cəmiyyətin azad və ya qeyri- azad, ədalətli və ya ədalətsiz, dövətli və ya kasıb, sülh və ya müharibə şəraitində, qalib və ya məğlub olmasının fərqinə varmazdılar. Onlar siyasət alimlərinin heç bir dəyər daşımadığını və üstünlüklərə malik olmadığını tələbələrinə öyrətməkdə sevincə tapardılar. Onlar üçün, Hitlerin xolokostu ilə, Gandhinin satyagraha-sının arasında heç bir seçim olmayacaqdı.

Siyasət alimləri həmçinin azadlıq, bərabərlik və ya təhlükəsizlik kimi başqa dəyərlərin qeyri-öldürücülükdən daha vacib olduğuna əsaslanaraq qeyri-öldürücü siyasət elmini yaratmaq məsələsindən asanlıqla boyun qaçıra bilmir. Qeyri-öldürücülük bütün bunlarla ən azı eyni-güclü əhəmiyyətlidir, çünki siyasət elmində qeyri-öldürücü etikasının güclü öhdəliklərinin və siyasi yanaşmasının olmadığı bir şəraitdə insanlıq bu dəyərlərin hamısının təhlükə altına alındığı bir vəziyyətə çatmışdır. Materializm və mənəviyyat eyni səviyyəyə çatmışdır. Əgər ənənələr bizə azad, bərabər və təhlükəsiz olmağımız üçün öldürməli olduğumuzu öyrətmişdirsə, hazırda biz öyrəndik ki, öldürməyi dayandırmasaq, tək azadlıq, bərabərlik deyil, eləcə də fərdi sağ qalma, sosial və ekoloji təhlükəsinə məruz qalırıq. Biz siyasət elminin və təcrübəsinin cəmiyyətin və təbiətin həyat dəstəkləyici qüvvələri ilə eyniləşdiyi nöqtəyə çatmışıq. Bu təkcə yaxşı mənəviyyat və yaxşı təcrübəli olmaq deyildir, bu,həmçinin yaxşı siyasət elmi üçün bu eranın tələbatıdır.

Keçid proseslərində fikir və fəaliyyət ayrılığı, əlbəttə, şəxsiyyətini öldürücülük sayəsində müəyyənləşdirən və onun davamlılığından fayda əldə edən qüvvələr tərəfindən gözlənilə bilər. Onların arasında dövlətlərin zorakı qüvvələri, onların öldürücü antaqonistləri və siyasi, iqtisadi və öldürmə mədəniyyətlərinin psixoloji benefisiariyaları vardır. Bunların sırasında, hamısı deyil-çox cüzi sayda müharibə və qiyamlarln veteranları, onarın qohumları, sosial olaraq ədalətliliyə yad olan öldürücülüyü dəstəkləyənlərdirlər. Öz şəhidlərimizin qəbiristanlığına ehtiramla yanaşıb, düşmən ölüsünə qarşı bu simpatiyaya əks münasibət göstərir, onların hər ikisinin siyasətin səhvinin qurbanları olduğunu unudur, belə hadisələrin bir daha baş verməməsi üçün səy göstərmək, özümüzü buna qarşı durmağa həsr etmək əvəzinə, daimi hadisə kimi bunlarla barlşırlq. Lakin, öldürməyən siyasət elminə keçidə dəstək verən mənbələrini ruhlandıranlar arasında dünyanın əksər hörmətli hərbi

liderəri də vardır. Onların arasında 1955-ci ildə Amerika legionuna nitq söyləyərək müharibələrin aradan qaldırılmasının zəruri "elmi realizm" adlandıran General Duqlas MakArthur idi:

> Siz dərhal deyəcəksiniz ki, müharibənin aradan qaldırılması insanın əsrlər boyu arzusu olmasına baxmayaraq, bu məqsədlə hər mühakimədə bunun fantastik hadisə kimi, qeyri-mümkün olduğu söylənilərək cəld rədd edilmişdir. Dünyada hər bir abırsız, hər bir pessimist, hər bir macəraçı, hər başkəsən bunun baş tutmasına həmişə təkzib etmişdir. Lakin, bütün bunlar elmin kütləvi dağıntını reallıqa çevirməsinə gətirən son onillikdən əvvəl baş vermişdi. Arqumentlər sonradan ruhani və mənəvi əsaslar üərində quruldu və yenə də uduzuldu… Ancaq, indi- dağıntının nüvə və başqa potensiallarının mövcud təkamülü onun mənəvi və ruhanilik sualı kimi ilkin müzakirəsindən uzaqlaşdıraraq, problemi qəfildən elmi realizm ilə bir sıraya gətirmişdir. Bu artıq alim filosoflar və ruhanilər tərəfindən sadəcə götür-qoy edilən etik sual deyil, ağır nüvə sağ qalması təhlükəsi altında olan kütlələrin birlikdə qərar verəcəyi bir sualdır…. Liderlər geri qalırlar…. Önlar keçəl həqiqətlərlə bəyanatlar verərkən belə bir həqiqəti söyləmirlər ki, müharibələr aradan qaldırılmayana qədər növbəti mühüm sivilizasiyaya doğru irəliləyiş baş verə bilməz…. Universal zərurətə keçən bu universal arzunu gerçəkdə tərcümə edəcək kifayət qədər təxəyyülə malikdir hakim sima olacaqmı? Biz artıq yeni eradayıq. Köhnə metodlar və həlli yolları artıq kifayət etmir. Bizim yeni fikirlərimiz, yeni ideyalarımız, yeni konsepsiyalarımız olmalıdır…. Biz keçmişin dəlilər üçün olan köynəyindən qurtulmalıyıq (Kausins(əmi oğlular) 1987: 67-9).

Fransız İnqilabının yeni qeyri-öldürməyən dəyişikliyinə həsr edilmiş şüarlarla öncə general rütbəsində, sonradan Birləşmiş Ştatların Prezidenti olan Duayt D. Esinhavr öz notalarında, uzunmüddətli zorakı hərbiləşdirmənin azadlıqa, bərabərliyə və qardaşlıqa olan zərərli təsirləri barədə xəbərdarlıq edir. Azadlıq üçün: "Biz, hökumətin şuralarında, yerli və ya yersiz-fərq etməz, hərbi sənaye kompleksi tərəfindən təsirlərə qarşı qoruyucu tədbir görməliyik. Biz heç vaxt imkan verməməliyik ki, bu təsirər bizim azadlığımızı və ya demokratik prosesləri təhlükəyə məruz

qoysun. Biz, nəyin isə hədiyyə ediləcəyini gözləməməliyik" (Əlvida Ünvanı, Yanvar 17, 1961) . İqtisadi bərabərlik üçün: "Hər bir düzəldilən silah, buraxılan hər bir hərbi gəmi, hazırlanan hər raket, son mərhələdə, aclıq çəkən və yedirdilməyən, soyuqdan əsənlərə geyim almayıb, onlardan oğurluq etmək deməkdir". (Qəzet Redaktorlarının Amerikan Cəmiyyətinə müraciəti, Aprel 16, 1953). Qardaşlıq üçün: "Mən belə fikirləşirəm ki, həqiqətən də, insanlar sülhü o qədər istəyirlər ki, yaxşı olardı ki, bu günlərdə hökumətlər bunu onlara, dəstək olaraq, versinlər" (Bİ-Bİ-Sİ televiziyasından müsahibə, Avqust 31, 1959). 4 Dekabr, 1996-cı ildə, Vaşinqtonda, Kolumbiya dairəsində, bütün Birləşmiş Ştatlar boyunca nüvə müharibəsinin döyüş qüvvələrinin sabiq komandanı, Generalı Corc Li Batler Milli Mətbuat Klubunun önündə çıxış edərək, nüvə silahlarının sadəcə azalması ilə deyil, onların ixtiraçısı və ilk istifadəçi olan Birləşmiş Ştatların təşəbbüsü ilə başlamaqla, tam aradan qaldırılmasına - tamamilə dayandırılmasına səslədi. Əks təqdirdə o, Birləşmiş Ştatların başqa ölkələrin arasında, onların əldə edilməsinin qabağını alacaq heç bir mənəvi hakimiyyətə malik olmamasını dedi. Onun səbəbləri: "Nüvə silahları təbiəti etibarı ilə təhlükəlidir, son dərəcə bahalıdır, hərb üçün səmərəsiz və mənəvi cəhətdən bağışlanmazdır". Beləliklə General "Qılıncları Kotan əvəzinə" hərəkatının mənəvi motivli, daima nüvə silahlarına qarşı etiraz hərəkatı nəticəsində federal həbsxanalarla cəzalanan üzvlərinin düşüncələri ilə uyğunlaşan nəticəyə gəldiı. Nüvə abolisionist hərəkatının məntiqi eləcə də öldürməyi ləğv edəcək digər alətlərə əlavə edilə bilər.

Əgər, göründüyü kimi, generallar, qətl sənətinin ekspertləri cəmiyyətə qabiliyyətlərinin uzunmüddətli ehtimalları haqqında belə dərin suallar qaldıra bilərsə, nədən siyasət alimləri zorakılığa qarşı bunu etmir və qeyri-öldürücü cəmiyyətlərin qlobal rreallaşdırılması üçün mübarizə apara bilmir?

Bəlkə də müasir Amerikan siyasət elminin komponentlərini qəbul edən əksər Amerikan siyasət alimləri və beynəlxalq kolleqalar Birləşmiş Ştatlarda akademik intizam olan siyasət elminin yaradılmasına öz töhfəsini vermiş qeyri-öldürücülüyün motivlərindən xəbərsizdirlər. Buna təkan vermiş mənşələrdən biri, gənc İttifaq əsgəri, uzun müddət qərbi Tennessi ştatında Federativ qüvvələr ilə qanlı döyüşdən sonra gecə

növbəsinə çıxacaq Con W. Bürger tərəfindən 1863-cü ildə edilən döyüş andı idi:

> Hələ də sel yağışı yağırdı; ildırım zərbələri onun pis dilləri çəpinə göy səmanı dəlıb keçir, ildırımın yayılan zərbələri isə ağır artilleriyanın yaylımları kimi əks-səda verirdi. Bu hay-küy və təbiətin səs-küyü ilə yaralanan və ölən heyvanların bağırtı və iniltiləri, yaralanan və ölən adamların qışqırıqları bir-birinə qarışmışdı. Bu əksər bərkimiş əsgərlər üçün terror gecəsi idi. Mənim kimi gənc və həssas bir insan üçün bu, təsvir edilməz dərəcədə dəhşətli və çox pis qarabasmalı bir gün idi. Buna baxmayaraq, bu qorxulu təcrübənin ortasında mənim fikrimdə sonrakı həyatım canlandı. Gözlərim qaranlıq gecənin dərinliklərinə dikilərək, qulaqlarım düşmənin yaxınlaşan səslərini eşitmək üçün gərgin dayansa da, dodaqlarım öz-özünə donquldanırdı: "Tanrının simasında yaranan varlığın mövcudluğu üçün ortaya çıxan problemlərini şüuru gücü ilə və dağıdıcı zorakılıq tətbiq etmədən həll etməsi mümkün ola bilməzdimi?" Onda mən göylər qarşısında and içərək söz verdim ki, əgər mən mövcud müharibənin təhlükələrindən sağ çıxaramsa, mən həyatımı mənalı keçirəcək və qantökmə və dağıntı əvəzinə kompromislərə üstünlük verəcəyəm (Bürger 1934: 28).

Onun andını yerinə yetirmək üçün Bürger Almaniyada ali təhsil almaqa gedir və qayltdlqdan sonra1880-ci ildə, Nyu Yorkda Kolumbiya Kollecində Siyasət Elminin Məktəbini təsis etdi.

Professor Bürgerin sonrakı təcrübəsi qeyri-öldürücü siyasət elminə dəstək verənlərə qarşıdurma maneələrini proqnozlaşdırır. Bu maneələr, kontekstinə müvafiq olaraq, kiçikdən fövqəladə ciddiliyə doğru dəyişəcək və onlara üstün gəlmək üçün qoçaqlıq və qlobal əməkdaşlıq tələb ediləcəkdir. Almanları insanlara yoldaş kimi tanıyan Bürger, Birləşmiş Ştatların I-ci Dünya Müharibəsinə qatılmasına etiraz etdi. O, 6Avqust, 1917-ci ili-bunun baş verdiyi günü belə xatırlayır: "bir qəmgin zərbə ilə… mənim həyatımın işi iflasa uğradı". Almaniyaya qarşı vətənpərvərlik müharibəsinin qızğın vaxtında o, şikayət edir: sülh adamı və şüurlu olan kəslər bu gün dünyada hamı tərəfindən satqın və qorxaqlıq ekvivalenti kimi qiymətləndirilirlər" (29). Beləliklə Professor Bürger illər boyu sülh yaradanların keçirdiyi əzabı yaşadı,

antaqonistlərin buraxdlğl səhvlərini anlayaraq, bəzən öz həyatı bahasına, rəqibləri tərəfindən ittihamlara dözməli olurdu.

Qeyri-öldürücü siyasət elmi qeyri-öldürücü siyasətin özündən heç də az olmayaraq, dərin mənəviyyat və həyat üçün humanist münasibət ilə ruhlandırılan "doğru, zərif və qorxmaz" olmaq üçün Gandhinin prinsipləri altında rəhbərlik edilməsinə ehtiyac duyulur. Bu, qoçaqlıq tələb edəcəkdir. Qlobal qantökülməsi zamanı, 1992-ci ildə Meksikanın Çiapas regionunda formalaşdırılmış Sociedad Civil Las Abejas (Arılar Civil Cəmiyyəti) kəndlilərinin həyata bəslədikləri hörmət prinsiplərindən az olmayaraq, siyasət alimləri də özlərini bu işə həsr etməlidirlər. Arılar qeyri-öldürücülüklə silahlı Zapatista üsyanının və zalım hakimiyyət arasında ədalət naminə mübarizə aparır. Onlar Zapastistanın narazılıqıarına şərik olub, lakin etiraf edirlər ki,: "Bizim yolumuz fərqlidir. Biz Tanrının Sözünə inanırıq. Biz, İncili necə oxumağı bilirik. Biz düşmənimizi sevməliyik; biz öldürməyə qadir deyilik. Hər şeydən əvvəl, biz kasıb kəndlilərik, qardaş və bacılarıq….Biz ölümdən qorxmuruq. Biz öldürməyə deyil, ölməyə hazırıq" (Sülh Xəbərləri, 1998 Iyul: 13, 14).

Nəyə görə biz, qeyri-öldürücü prinsiplərinə sədaqəti aşağıdan, yəni- Britaniya imperiya dominantlığının altında müstəmləkəyə çevirilən Hindilərdən , ağ irqçi zalım hakimiyyət altında Afro-amerikalılardan və ya kasıb Meksika kəndlilərindən gözləməliyik? Niyə axı həmçinin də yerli, milli, beynəlxalq və qlobal elit dairələrdən, akademik siyasət alimləri də daxil olmaqla- "zirvədən aşağı" başlamamalıyıq?

Qeyri-öldürücü cəmiyyətin köklərininin araşdırmalarından aşkarlandığı kimi qeyri-öldürücü qlobal dəyişilməsinə gətirib çıxarmaq üçün insan bacarıqlarında əminlik üçün tamamilə kifayət qədər əsaslar var. Faktik olaraq nonkilling cəmiyyətinin elementlərinin hamısı haradasa insan təcrübəsindən keçirilmişdir. Bunları yalnız müəyyənləşdirmək, əlavələr etmək və yerli ehtiyaclara və vəziyyətlərə onları yaradıcılıqla uyğunlaşdırmaq məsələsi qalır. Keçmişin və hazırkı zamanımızın qantökmələrinin dəhşətə gəlmiş düşüncəsi qeyri-öldürücülüyün arzularının və ictimaiyyətləşdirilməsinin güclü mənbələri kimi xidmət edə bilər. Biz insanlığın öldürücü səhvlərini təkrar

etməməliyik. Buna görə də biz , öldürücülüyün və ya öldürməyə qayıtmanın qeyri-mümkünlüyünə doğru hərəkət etməliyik.

İnsanların qeyri-öldürücülüyə doğru cəld dəyişiklik imkanlarının olduğunu söyləyən antropoloqlar Kleyton və Karole Robarçek (1998), 1958 ci ildən sonra tərəflərindən otuz il sürən qısa bir zaman ərzində müşahidələrə əsasən, Ekvadorun Vaorani bölgəsinin adamları tərəfindən qətllərdə doxsan faiz diqqətəlayiq azalma məlumatı verilmişlər. Keçmiş əsr boyunca qətl hadisələri nəticəsində altmış faiz ölüm ilə nəticələnən Vaorani "antropologiyayada tanınan ən zorakı cəmiyyət" hesab edilmişdir. Qətl norması Vaoranidə Birləşmiş Ştatlar ilə (100 000 üçün 10 və ya daha az) müqayisədə100 000 əhali üçün 1 000 idi. Lakin, üç onillik boyu Vaoraninin qətllərinin sayı 100 000 adam üçün 60-a endi. Dəyişikliyə əsas zəhməti olmuş iki missioner Xristian qadınının - 1956-cı ildə Vaorani ilə əlaqə yaratmaq cəhdi zamanı uğursuzluğa uğrayıb öldürülən şəhidin dul qalmış arvadı və bacisi tərəfindən cəsur liderlik təşəbbüsü nəticəsində; bir neçə Vaorani qadını tərəfindən köməklik sayəsində; alternativ qeyri-öldürücü dəyərlər sistemi ilə tanış olaraq; yeni idrakın, eləcə də digər insanların, kənar şəxslərin hannibal olmaması informasiyası da daxil edilməklə, yeni təfəkkürün təbliq edilməsi ilə, xarici aləmi görən Vaorani qadınlarına dünyanı göstərərək yenidən geri gətirməklə; və Vaoranililərin bütün ailələrinin ölümə məhkum edilməsi ilə bərk qorxudulmuş qisasçılığın sonsuz dövrəsini qirmaq üçün, özlərinin arzusu ilə mümkün olmuşdur. Kilsələr təşkil edildi və qətli öldürməni dayandırmaq üçün dindar öhdəliklər qəbul edildi. Qətlin sayının azalmasına polis və ya başqa məcburi müdaxilələrsiz və əvvəlki ictimai-iqtisadi struktur dəyişikliyi edilmədən nail olundu. Əksinə, yerli struktur dəyişiklikləri yeni qeyri-öldürücü mənəvi öhdəliyinin və yeni informasiya axınının kombinasiyalarına uyğun başlandı. Hətta, qeyri Xristian Vaorani qrupları da dəyişməyə başladı.

Robarçeks üçün bu diqqətəlayiq dəyişiklik dəyərlər və struktur baxımından, baxmayaraq ki, hələ də natamam idi, insan davranışı haqqında vacib nəzəri ehtimalları təsdiq etdi:

> İnsanlar ekoloji, bioloji və hətta sosiomədəni təyin edicilər ilə hərəkətə keçən passiv maşınlarl deyil, onların fasiləsiz olaraq

> tikdikləri və bərpa etdikləri mədəni müəyyənləşdirici məqsədlərini reallıqda müəyyən edəcək, məhdud sahələrdə onların yollarını seçən, aktiv qərar qəbul edənləri nəzərdə tuturlar (1998: 4).

Qeyri-öldürücü siyasət elminin perspektivliyi baxımından, Vaorani təcrübəsi dəyişiklik üçün yaradıcı liderliyin ayrılmaz transformasiya potensiallığını sübut etdi. Vaorani nə edə bilərsə, siyasət elmi də- sənət olaraq cəmiyyətə xidmətdə-onu edə bilər. Görüləsi çox iş var, nə Vaorani və nə də dünya üçün, əlbəttə, öldürməkdən azad olmaq üçün. Vaoraninin qonşuları tərəfindən basqınlara əlavə olaraq, enerji əməliyyatları ilə məşqul olan kənar adamlarln basqınlarl mənəvi idrak təsirləri daha qeyri-öldürücülüyə nail oluna bilmədi və bəzi qantökmələrə təkrarən gətirdi. Baxmayaraq ki qeyri-öldürücü anklavları mümkündür və qeyri-öldürücü qlobal dəyişikliyi üçün mühümdür, qeyri-öldürücülüyün ruhu və təcrübəsi universal olmalıdır.

Qlobal İmperativlik

Qeyri-öldürücü siyasət elmi qlobal olmalıdır. Kəşfdə, yaradıcılıq potensialıda, müxtəliflikdə və effektivlikdə qlobal. İlhamda, elmdə, bacarıqlarda, mahnıda, quruculuq ifadələrində və resurslarda qlobal. Qlobal həyatı vurğulayan təşəbbüslərin nümayişi və dəstəkləmək üçün hamının yaradıcı liderliyinin və səlahiyyətinin tərbiyyələndirilməsində. İnsanın tələbatına cavab olaraq problemləri həll etmək üçün rəhmli öhdəlikdə qlobal. Hər yerdə öldürməyə son verməyə , əks halda heç kəsin haradasa salamat olmayacağına əmin olmada qloballıq. Heç bir intizam, qabiliyyət və ya cəmiyyətin ayrılıqda bütün müdriklik, bacarıqlar və resurslara malik olmamasının iştirakında qlobal olmaq. Yerli rifaha xidmət etmək, təfsilatlarda, azadlıq toxumlarının universal səpilməsi üçün qlobal olmaq. İnsanların müxtəlifliyinə və çoxsaylı loyallıqlara və başqa cəmiyyətlərə hörmət, qeyri-öldürücü rifahı üçün qloballıq. azadlığın, bərabərliyin, tərəqqinin və sülhün tam reallaşdırılmasına mane olan öldürücülük erasına son vermək üçün hərəkət edən, təhsil alanlar, dərs verənlər arasında qarşılıqlı qlobad dəstək Sankl aydan bizim planetar evimizə, milyonlar arasında bir əhəmiyyətsiz həyatın ani qığılcımları kimi deyil, bizim hər birimizin

qeyri-öldürücülük dünyasına potensial ianəçiləri kimi hiss etməkdə qlobal olmaq.

Qlobal həyatda öldürücülüyə son verməyin məqsədi zorakılığı qəbul edən siyasətdən insanın sevgiyə tələbatını, yaradıcılıq potensialının azad tərənnümünü, rifahını düşünən qeyri-öldürücü siyasətə dəyişməkdir.

Qeyri-öldürücü cəmiyyət mümkündürmü?

Qeyri-öldürücü qlobal siyasət elmi mümkündürmü?

Bəli!

Əlavə A

Beynəlxalq Siyasət Elmi Assosiasiyası
Milli Assosiasiyalar (1999)

Adı	Təsis İli (səfillər)	Üzvlər
Siyasət Elminin Afrika Assosiasiyası	1974	1,360
Siyasi Araşdırmaların Argentina Assosiasiyası	1983 (1957)	180
Avstralaziya Siyasi Tədqiqatları Assosiasiyası	1966 (1952)	425
Avstriya Siyasət Elmi Assosiasiyası	1979 (1951)	537
Fələməng Siyasət Elmi Assosiasiyası	1979 (1951)	450
Association Belge de Science Politique Communaute Francaise de Belgique	1996 (1951)	125
Braziliya Siyasət Elmi Assosiasiyası	1952	*
Bolqar Siyasət Elmi Assosiasiyası	1973 (1968)	72
Kanada Siyasət Elmi Assosiasiyası	1968 (1913)	1,200
Çili Siyasət Elmi Assosiasiyası	*	*
Siyasət Elminin çin Assosiasiyası	1980	1,025
Xorvat Siyasət Elmi Assosiasiyası	1966	50
Çex Siyasət Elmi Assosiasiyası	1964	200
Siyasət Elminin Danimarka Assosiasiyası	1960	350
Fin Siyasət Elmi Assosiasiyası	1935	550
Assosiasiya francaise de elmi politique	1949	1,030
Alman Siyasət Elmi Assosiasiyası	1951	1,250
Yunan Siyasət Elmi Assosiasiyası	1957 (1951)	53
Macar Siyasət Elmi Assosiasiyası	1982 (1968)	410
Hindistan Siyasət Elmi Assosiasiyası	1935	1,600
İrlandiyanın siyasi Tədqiqatlar Assosiasiyası	1982	247
İsrail Siyasət Elmi Assosiasiyası	1950	250
İtaliya Siyasət Elmi Assosiasiyası	1975 (1952)	220

Yapon Siyasət Elmi Assosiasiyası	1948	1,522
Sosioloqların Koreya Assosiasiyası	1953	1,700
Koreya Siyasət Elmi Assosiasiyası	1979	1,465
Litva Siyasət Elmi Assosiasiyası	1991	75
Meksika Siyasət Elmi Assosiasiyası	*	*
Holland Siyasət Elmi Assosiasiyası	1966 (1950)	400
Yeni Zelandiya Siyasi Tədqiqatlar Assosiasiyası	1974	*
Nigeriya Siyasət Elmi Assosiasiyası	*	*
Norveç Siyasət Elmi Assosiasiyası	1956	400
Pakistan Siyasət Elmi Assosiasiyası	1950	300
Filippin Siyasət Elmi Assosiasiyası	1962	*
Siyasət Elminin Polşa Assosiasiyası	1950	200
Siyasət Elminin Rumın Assosiasiyası	1968	188
Rusiya Siyasət Elmi Assosiasiyası	1991 (1960)	300
Slovak Siyasət Elmi Assosiasiyası	1990	115
Sloven Siyasət Elmi Assosiasiyası	1968	220
Cənubi Afrika Siyasi Tədqiqatlar Assosiasiyası	1973	186
Siyasi İspan Assosiasiyası və Admin. Elm.	1993 (1958)	253
İsveç Siyasət Elmi Assosiasiyası	1970	264
İsveçrə Siyasət Elmi Assosiasiyası	1950	1,000
Siyasət Elminin Çin (Taybey) Assosiasiyası	1932	350
Tayland Siyasət Elmi Assosiasiyası	*	*
Türk Siyasət Elmi Assosiasiyası	1964	120
Böyük Britaniya Siyasi Tədqiqatlar Assosiasiyası	1950	1,200
Amerika Siyasət Elmi Assosiasiyası	1903	13,300
Özbəkistanın Siyasət Elminin assosiasiyası	*	*
Venesuela Siyasət Elmi Assosiasiyası	1974	*
Yuqoslav Siyasət Elmi Assosiasiyası	1954	*
	Ümumi:	35,142

(*) Məlumat təmin edilməmişdir

Mənbə: İştirak (1999) 23/3: 33-4. Beynəlxalq Siyasət Elmi Assosiasiyasının bülleteni. Bulletin de l'association "İnternasional"ı de elmi politique.

Əlavə B

Beynəlxalq Siyasət Elmi Assosiasiyası
Araşdırma mənbələri (2009)

Əsas sahələr

Ölkəşünaslıqlar
Mərkəzi Hökumət
Müqayisəli Siyasət
İnkişafla bağlı Siyasəti
Seçkilər və Səs vermək Davranışları
Beynəlxalq Hüquq
Beynəlxalq Münasibətlər
Məhkəmə Sistemləri və Davranışı
Qanunverici orqanlar
Yerli və Şəhər Siyasəti
Siyasi Rəhbərlər
Siyasi Partiyalar
Siyasət Elmi Metodları
Siyasi Nəzəriyyə və Fəlsəfə
Təzyiq Qrupları
Dövlət Qulluğu
Dövlət Siyasəti
Qadınlar və Siyasət

Tədqiqat Komitələri

RC01- Konsepsiyalar və Metodlar
RC02- Siyasi Elitalar
RC03 - Avropa Birliyi
RC04- İnkişaf etməkdə olan Cəmiyyətlərdə İctimai Bürokratiya
RC05 -Yerli Hakimiyyət Orqanlarında və Siyasətdə Müqayisəli Tədqiqatlar
RC06- Siyasi Sosiologiya
RC07- Qadınlar, Siyasət və İnkişaf Edən Ölkələr
RC08- Qanunvericilik Mütəxəssisləri
RC09- Müqayisəli Məhkəmə Sistemləri

RC10- Elektron Demokratiya
RC11- Elm və Siyasət
RC12- Biologiya və Siyasət
RC13- Müqayisəli Perspektivli Demokratikləşdirmə
RC14- Siyasət və Etnik mənsubiyyət
RC15- Siyasi və Mədəni Coğrafiya
RC16- Sosio-Siyasi Plüralizm
RC17- Qloballaşma və İdarəetmə
RC18- Asiyalılar və Pasifist Təlimi
RC19- Gender Siyasətləri və Siyasət
RC20- Siyasi Maliyyə və Siyasi Korrupsiya
RC21- Siyasi Milliləşdirilmə və Təhsil
RC22- Siyasi Kommunikasiya
RC24- Silahlı Qüvvələr və Cəmiyyət
RC25- Müqayisəli Səhiyyə Siyasəti
RC26- İnsan Hüquqları
RC27- Struktur və Hökumət Quruculuğu
RC28- Müqayisəli Federalizm və Federasiya
RC29- Psixo Siyasət
RC31- Siyasi Fəlsəfə
RC32- Dövlət Siyasəti və Administrasiya
RC33- İntizam baxımından Siyasət Elminin Təlimi
RC34- Müqayisəli Təqdimat və Seçki Sistemləri
RC35- Texnologiya və İnkişaf
RC36- Siyasi Hakimiyyət
RC37- Siyasi İnkişafı Ölçüb biçərək
RC38- Siyasətin Gücü
RC39- Xeyriyyəçi Dövlətləri və İnkişaf edən Cəmiyyətlər
RC40- Yeni Dünya Qaydaları?
RC41- Geosiyasət
RC42- Bölünmüş Dövlətlərin Sistem İnteqrasiyası
RC43- Din və Siyasət
RC44- Demokratikləşdirmədə Silahlı qüvvələrin Rolu
RC45- Beynəlxalq Miqdari Siyasət
RC46- Qlobal Ekoloji Dəyişiklik
RC47- Yerli Qlobal Əlaqələr
RC48- İnzibati Mədəniyyət
RC49- Sosializm, Kapitalizm və Demokratiya
RC50- Dil və Siyasət

RC51- Müasir Şimalı Afrikada Siyasi Tədqiqatlar
RC52- Gender, Qloballaşma və Demokratiya

Mənbə: Beynəlxalq Siyasət Elmi Assosiasiyaları, http://www.ipsa.org (2009).

Əlavə C

Amerika Siyasət Elmi Assosiasiyası
Araşdrma mənbələri (2008)

Ümumi sahələr (APSA adresatlarının üzvlərinin siyahısından)

Amerika Hökuməti 4 777
Müqayisəli Siyasət 5 456
Beynəlxalq Münasibətlər 4 812
Metodologiya 1 629
Siyasi Fəlsəfə və Nəzəriyyə 2 709
Dövlət Qulluğu 1 147
İctimai Hüquq və Məhkəmələr 1 383
Dövlət Siyasəti 2 883

Alt sahələr (Adresatların siyahısından üzvlər)

İnkişaf edən Sənaye Cəmiyyətləri 336
Afrika 443
Afro-Amerika Siyasəti 264
Asiya Amerika Siyasəti 64
Avstraliya 26
Bürokratiya və Təşkilati Davranış 665
Karib 71
Mərkəzi Amerika 125
Orta Asiya 71
Mülki Hüquqlar və İmtiyazlar 743
Konflikt Prosesləri 857
Konqres 734
Konstitusional Qanun və Nəzəriyyəsi 1 007
Cinayət Mühakiməsi 220
Dövlət iflaslarl
Müdafiə 427
İnkişaf Edən Ölkələr 902
Şərqi və Mərkəzi Avropa 437
İqtisadi Siyasət 413

Təhsil Siyasəti 393
Seçki Davranışı 905
Seçki Sistemləri 557
Enerji Siyasəti 112
Ekoloji Siyasət 617
Etnik və İrqi Siyasət 847
Qiymətləndirmə Tədqiqatı 131
İcraedici Siyasət 232
Federalizm və Dövlətdaxili Münasibətlər 721
Feminizm Nəzəriyyəsi 402
Xarici Siyasət 1 662
Gender Siyasəti və Siyasət 443
Səhiyyə Siyasəti 283
Tarixi Siyasi Fikir 1 327
Tarix və Siyasət 990
Yaşayış yerlərinin Siyasəti 56
İmmiqrasiya Siyasəti 262
Beynəlxalq Hüquq və Təşkilatlar 969
Beynəlxalq Siyasi İqtisadiyyat 1 162
Beynəlxalq Təhlükəsizlik 1 463
Məhkəmə siyasəti 595
Əmək Siyasət 123
Latın Amerikası və Siyasət 159
Liderlik Tədqiqatları 206 Qanunverici Tədqiqatlar 694
Lesbiyan, Homoseksual və Biseksual siyasətçilər 124
Həyat Haqqında Elmlər və Siyasət 84
Ədəbiyyat və Siyasət 263
Yaxın Şərq 593
Doğma Amerikan Siyasəti 48
NEON Asiyası 560
Normativ Siyasi Nəzəriyyə 1 154
Şimali Amerika 122
Siyasi Davranış 1 165
Siyasi Kommunikasiya 671
Siyasi İnkişaf 585
Siyasi İqtisadiyyat 1 380
Siyasi Partiyalar və Təşkilatlar 1 223
Siyasi Psixologiya 728
Pozitiv Siyasi Nəzəriyyə 436

Sovetlərdən sonrakı Region 415
Prezidentlik 693
İctimai Maliyyə və Büdcə 189
İctimai Rəy 910
Tənzimləyən Siyasət 210
Din və Siyasət 838
Tədqiqat Metodları 799
Elm və texnika 294
SE Asiyası 202
Sosial Hərəkatlar 654
Sosial Təminat Siyasəti 454
Cənubi Amerika 428
Cənubi Asiya 189
Dövlət Siyasəti 596
Ticarət Siyasəti 130
Şəhər Siyasəti 626
Qərbi Avropa 1 031
Qadınlar və Siyasət 648

Bölmələr (Adresatların siyahısından üzvlər)

Müqayisəli Demokratikləşdirmə 597
Müqayisəli Siyasət 1 508
Konflikt Prosesəri 396
Seçkilər, İctimai Rəy və Səsvermə Davranış 823
Avropa Siyasəti və Cəmiyyəti 500
Federalizm və Hökumətlərarası Əlaqələr 271
Xarici Siyasət 621
Siyasi Nəzəriyyənin əsasları 715
İnsan Hüquqları 381
İnformasiya Texnologiyası və Siyasət 265
Beynəlxalq Tarix və Siyasət 440
Beynəlxalq Təhlükəsizlik və Silahlanmaya Nəzarət 529
Qanun və Məhkəmələr 809
Qanunverici Tədqiqatlar 594
Yeni Siyasət Elmi 478
Siyasi Kommunikasiya 470
Siyasi İqtisadiyyat 653
Siyasi Metodologiya 943
Siyasi Təşkilatlar və Partiyalar 562

Siyasi Psixologiya 405
Siyasət və Tarix 654
Siyasət, Ədəbiyyat və Film 361
Prezidentlik Tədqiqatı 385
Dövlət Qulluğu 534
Dövlət Siyasəti 981
Yüksək keyfiyyətli Metodlar 909
İrq, Etnik mənsubiyyət və Siyasət 569
Din və Siyasət 603
Təqdimat və Seçki Sistemləri 378
Elm, Texnologiya və Ekoloji Siyasət 325
Dövlət Siyasəti və Siyasət 477
Orta məktəb Şagirdlərinin Təhsili 468
Şəhər Siyasəti 354
Qadınlar və Siyasi Tədqiqat 637

Mənbə: Amerika Siyasət Elmi Assosiasiyası, Siyasi Alimlərlə əlaqə qurmaq üçün adresatlar siyahısı (2008).

Əlavə D

ABŞ İDM-nin Mülki İctimai Fəaliyyət İctimai Sivil Cəmiyyətin Xidmət Düşərgələrində Ruhanilərin Şüurlu Etirazçılarının Denominasiyaları
(Üzvlərin sayı CPS-ölçü vahidi iə götürülmüşdür)

Xristosun görünməsi	3
Afrika Yepiskopal Metodiki	1
Xristosun səfirləri	1
Antinskiy Kilsəsi	1
Apostol	2
Apostol Xristian Kilsəsi	3
Apostol Fatih Hərəkatı	2
Tanrının yığıncaqları	32
Xristianların yığıncağı	1
İusus Xristosun yığıncağı	1
İncilinTələbələrinin Assosiasiyası	36
Baptist, Şimali	178
Baptist, Cənubi	45
Berean Kilsəsi	1
İncil Tələbələrinin Məktəbi	1
Xristosun bədəni	1
Qardaşlıq Yığıncaqlarl	1
Şose Çadırı	1
Buddist	1
Qolqof İncili Çadırı	1
Katolik, Roman	149
Christadelphians	127
Xristian Qardaşlıqları	1
Xristian Katolik Apostol	1
Xristian Razılaşması	1
Xristian Yəhudisi	1
Xristian və Missioner İttifaqı	5
Xristian Missioner Cəmiyyəti	1
Xristian Alimi	14

Xristosun Kilsəsi	1
Qızıl Qaydalı Xristosun Kilsəsi	3
Xristosun Ardıcılları	1
Xristosun Müqəddəs Kilsəsi	2
Kilsə	1
Qardaşlıq kilsəsi	1,353
Xristosun kilsəsi	199
Xristos Müqəddəslik kilsəsi	1
Xristian Yoldaşlıqkilsəsi	1
İngilis kilsəsi	1
Birincinin do]uluş kilsəsi	11
Dörd Yarpaq Yoncası kilsəsi	1
Tam İncilin Korporasiyası kilsəsi	1
Abraham İnamının Tanrısının kilsəsi	13
Apostol İnamının Tanrısının kilsəsi	4
Tanrı Yığıncağı kilsəsi	1
Xristosun Tanrısı kilsəsi	12
Tanrının, Qatri, Oklaxoma kilsələri	5
Tanrının, Müqəddəslik kilsələri	6
Tanrının, İndiana kilsələri	43
Tanrının kilsəsi və Xristosun Möminləri	12
Tanrının, Sardis kilsələri	1
Tanrının, yeddinci Günü kilsəsi	21
Tanrının, Tennessi ştatında (2orqan) kilsələri	7
Tanrının (bir neçə orqan) kilsəsi	33
İncilin kilsəsi	1
İusus Xristosun kilsəsi	1
İusus Xristosun, Sallivan, İndiana kilsələri	15
İşıq kilsəsi	1
Yaşayan Tanrının kilsəsi	2
Tanrı İusus Xristosunun kilsəsi	1
Açıq Qapı kilsəsi	1
Xalq Kilsəsi	1
Parlayan Həyatın kilsəsi	1
Həqiqət (Yeni Fikir) kilsəsi	1
Dairə Missiyası (Ata intuisiyası)	10
Birlik Kilsələri	12
Kilsəyə ibadətçiləri Xristianları	209
Müdafiəçilər	1

Xristianların şagirdlər Yığıncağı	1
Xristosun şagirdləri	78
Dunkard Qardaşlıqları	30
Douxobor (Sülh Proqressiv Cəmiyyəti)	3
Elim Sazişi Kilsəsi	1
İlahinin Emissarlarının Nuru	1
Yepiskoplar tərəfindən idarə olunan	88
Esseylər	5
Etik Mədəniyyəti, Cəmiyyəti	3
Yevangelist	50
Yevangelist ibadətçiləri	2
Yevangelist Missiya Qadın monastrı (İsveç)	11
Yevangelist və İslah	101
Yevangelist Missiya	3
Tabernakl İnamı	18
Kilsə Federasiyası	1
Filippin Tam İncil	1
Müqəddəslik Od Xaçlanması	3
Birinci Apostol	1
Birinci Əsr İncili	28
Birinci İlahi Assosiasiyası- Amerikada, INC.	16
Birinci Missioner Kilsəsi	2
İusus Xristosun ardıcılları	4
Dördbucaq İncil	2
Azad Müqəddəslik	3
Azad Metodika	6
Tanrının Pentakostal Azad Kilsəsi	4
Azad Seçimli Baptisti	2
Dostlar Cəmiyyəti [Kvakerlər]	951
Dünyanın tam İncil Konfransı, INC.	4
Tam İncil Missiyası	3
Tam Xilas İttifaqı	1
Qaliley Missiyası	1
Alman Baptist Qardaşlıqları	157
N.A. Alman Baptist Razılaşması	4
Şöhrət Çadırı	2
Tanrının İncil Məktəbi	1
İncil Əsri	1
İncil Kiçik kilsəsi	2

İncil Zalı	1
Yığıncaq 1-i Qarşılayan incil	1
İncil Missiyası	2
İncil Çadırı	2
İncil Məbədi	1
Qonurların İbadətgahı	1
Qonurların Həqiqi Assambleyası	1
Qreyslavn Assambleyasi	1
Yunan Apostolu	1
Yunan Katoliki	1
Yunan Ortodoksal	1
Hepzibah İnamı	6
Hindu Universal	1
Müqəddəslik Baptisti	1
Müqəddəslik Baş Assambleyası	1
Devidin evi	2
Duanın evi	1
Dostların humanist Cəmiyyəti	2
Immanuel Missioner Assosiasiyası	13
Tanrının müstəqil Yığıncağı	2
Müstəqil Kilsə	2
Dini Cəmiyyətin institutu və Fəlsəfə	1
Bir sıra Məzhəblərin Əməkdaşlığı	16
Beynəlxalq Missioner Cəmiyyəti	2
İyeqovanın Şahidləri	409
Cenninqs Chapel	9
Yəhudi	60
Tanrının hökmranlığı	1
Krallıq Missionerləri	1
Xristian Kilsələrinin Latın Amerikan Şurası	1
Lemurian Yoldaşlığı	9
Tanrı bizim Haqq-Ədalətimizdir	1
Lüteran (doqquz sinod)	108
Lüteran Qardaşlığı	2
Mazdaznam	1
Megiddo Missiyası	1
Menonitlər	4 665
Metodist	673
Missioner Kilsəsi Assosiasiyası	8

Şıltaq İncil İnstitutu	2
Mormonlar (İusus Xristosun Axırıncı Gün Möminləri Kilsəsi)	10
Moraviya	2
Müsəlman	1
İncilin Multnomah Məktəbi	2
Milli Baptist Razılaşması, Amerika, INC.	5
Pozitiv Xristianlıq milli Kilsəsi	5
Nazarey Kilsəsi	23
Yeni Dövr Kilsəsi	3
Norveç Yevangelist Azad Kilsə	2
Yaşlı Alman Baptistləri	7
Açıq İncil Standartı	1
Ortodoksal Farsları Z.	2
Tabernakl İnamını Üstələmək	1
Oksford Hərəkatı	1
Xristosun Pentakostal Assambleyası	1
Dünyanın Pentakostal Assambleyası	3
Pentakostal Yığıncaq	2
Pentakostal Kilsə, INC.	2
Pentakostal Yevangelist	1
Pentakostal Müqəddəslik	6
Xalq Xristian Kilsəsi	1
Xalq Kilsəsi	3
Zəvvar Müqəddəsliyi	3
Alov Sütunu	1
Həqiqətin Sütunu və Əsası	1
Latın Am. Placabel Konsulluq Kilsələri	1
Plimut Qardaşlığı	12
Plimut Xristianlığı	1
Presbyterian, ABŞ	5
Presbyterian, Amerika	192
Primitiv Advent	2
Proqressiv Qardaşlıqlar	1
Quakertown Kilsəsi	1
Yol Oxuma Məbədi	1
Amerikanın İslah Kilsəsi (Hollandiya)	15
Xilaskarın İslahı Missiyası	1
Rogerin Kvakerləri (Presbyterian Dostlar)	3
Rosicrusian	1

Rusiya Molokanları (Xristian Təriqətli Jamperlər)	76
Qədim Nəsihət Rus Kilsəsi	1
Mömin Missiyası	1
Xilasedici Ordu	1
Xristosun Müqəddəs Kilsəsi	1
Yevangelist Skandinaviya	1
Schwenkfelders (Apostol Xristian Kilsəsi, INC.)	1
İncil məktəbi	1
Serb Ortodoksalı	1
Yeddinci Gün Adventisti	17
Yeddinci Gün Adventisti, İslah edilmiş	1
Yeddinci Gün Baptisti 3 Şilh Məbədi	1
İusus Xristosun İspan Kilsəsi	1
Ruhani Missiyası	1
Ruhanilik	1
Swedenborg	1
Daoist	1
Sufilər	14
Üçlük Çadırı	1
Kilsə Təntənəsi və Xristosda Tanrı hökmranlığı	1
Yeni Dövrün Təntənəli Kilsəsi	1
Xristosun Həqiqi Ardıcılları	1
Xristosun Truelight Kilsəsi	1
İyirminci Əsr İncili Məktəbi	5
Birləşmə tərəfdarları (unitarlar)	44
İttifaq Kilsəsi (Berea, Ky).	4
İttifaq Missiyası	1
Baptist İttifaqı	1
Qardaşlıq İttifaqı	27
Xristian Kilsəsi İttifaqı	2
Müqəddəslik Kilsəsi İttifaqı, INC.	1
Müqəddəs Xristian Kilsəsi İttifaqı.	2
Beynəlxalq Gənc Xalq Yığıncağı İttifaqı	2
Sufilərin İttifaq Evi	2
Amerikada Tanrı Yığıncaqları İttifaqı Pentecostal Şurası	1
Presbyterian İttifaqı	12
Birlik	3
Universal Qardaşlıq	1
Universalist	2

Hərbi Partizanın Liqası	46
Vesli Metodisti	8
Dünya Tələbə Federasiyası	2
Gənclər Xristian Assosiasiyası [YMCA]	2
Zərduşti	2
Ümumi denominasiyalı əlaqələr	10 838
Qeyri əlaqəli	449
Qeyri-müəyyən denominasiyalar	709
Ümumi	11 996

Mənbə: Anderson 1994: 280-6. Seçmə Xidmət Sistemi 1950: 318-20.

Qeydlər

Epiqraflar

Alfred Şimali Uatheyd Alan L. Mackayin düşərgəsində, Elmi Sitatların Lüğəti(Bristol, Böyük Britaniya: Fiziklərin Nəşriyyat İnstitutu, 1991), 262.

Fəsil 1

Bertran Rassell, Qərbin Müdrikliyi (Nyu York: Aypara Kitabları, 1977), 10; Jəvahərləl Nehru, Tərcümeyi-hal (Yeni Dehli: Oksford Universiteti Mətbuatı, 1982) 409.

Fəsil 2

Daniels və Qilula, 1970: 27.

Fəsil 3

G. Ramaçandran, Sülh üçün Gənclərin Konfransında edilmiş qeydlər, Keralanın Trivandramın Universiteti, Hindistan, Fevral 23, 1986.

Fəsil 4

Nobel mükafatı Qalibləri, 1981: 61.

Fəsil 5

Alexis deTocqueville, Vilsonda sitat verildi, 1951: 244; K. Kelli Petra, Yaşıl Fikirləşək! (Berkli, Kalif.: Parallaks Mətbuatı, 1994), 38.

Fəsil 6

Əmi oğlularla general Duqlas MacArthur 1987: 69; "Martin Lüter Kinq, "İnteqrasiya edən Gələcək"Mançester Kolleci, Şimali Mançester, İndiana, Fevral 1, 1968, 9; Maks Veber Veberdə 1958: 128; Qandi 1958-1994: Nəşr XXVİ, 1928, 68.

1. Bunun vətənpərvər Birləşmiş Ştatların öldürücülük simasına həddindən artıq sərt qiymətləndirmə kimi olmaması üçün, 1917-ci il, Aprelin 16-da, Oklahomanın Demokratı, Senator Robert L. Oven

tərəfindən, Amerikanın BDM-nə qatılmasının müdafiəsinə söylədiyi Konqresin Protokoluna daxil edilən döyüş çağırışını nəzərdən keçirin:

> Cənab prezident, mən bir neçə gün əvvəl qərbi qəzetdə, Maskoqi Finiks, Maskoqi Okla.-da, Deyvs Komissiyasının sabiq sədri Tams Biksbi, Esq. tərəfindən yazılan baş məqalə tapdım. Onun ilhamla yazdığı Xristian vətənpərvərliyinin yüksək, aydın qeydi, fikirləşirtəm ki, bizim salnaməmizdə yer almasına layiqdir. Mən onu oxumaq istərdim. Bu çox qısaca yazılmışdır. Bu belə adlandırılmışdır: MÜTƏRƏQQİ, XRİSTİAN ƏSGƏRLƏRİ!
>
> İnsanların talelərinin Qüdrətli hakiminə sevgi və sədaqətlərinin gücündən bəhrələnən Zəvvar Atalar tərəfindən dünyaya bəxş edilmiş Amerika Birləşmiş Ştatları bizim Xilaskarımızın xaçda çarmıxa çəkməsinin il dönümündə müharibə elan etmişdir.
>
> Bütün bunlar, bütövlükdə, düzgün edilmiş addımlardır. Xoşməramlı Amerikanlar müharibəyə yalnız azadlıq və insanlığın çempionları kimi deyill, həm də xaç əsgərləri kimi gedəcəkdirlər. Onun bəşəriyyət naminə, xilası üçün təxminən 2 000 il əvvəl xaçda öldüyü kimi, Amerikanlar da daha yaxşı dünya naminə döyüş sahəsində öləcəkdirlər.
>
> Amerikanın qanı ilə dünya bizim Xilaskarımızın təlimlərini unudan vəhşi, bütpərəst sülalələrdən təmizlənəcəkdir. Tanrıya yaxın gəlmək naminə ölmək və əziyyət çəkmək özü bir şanlı işdir.
>
> Amerika,qorxmaz, mübarizə etmək üçün ədalətliliklə silahları ilə möhkəmləndirilmiş, gücünü iri addımlarla döyüşə yönəldir. Bizim ürəklərimizdə heç bir nifrət yoxdur; biz düşmənlərimizə qarşı heç bir cinayətkarlıq qəsdi etmirik; biz, maddiyyət üçün heç bir niyyət daşımırıq. Amerika, öz doğma ən-ənələrinə sadiq qalıb, alicənab Xristian müharibəsi aparır. Biz, insanlara dünyada sülh, xeyirxahlıq barədə bir daha mesaj çatdırılması üçün, zərurət varsa, ölməyə hazırıq. Və onun bu müqəddəs saatlarında Amerika öz düşmənləri üçün xaça dua edir, "Ata, onları bağışla; onlar nə etdiklərini anlamırlar".

Silahlara çağırış səsləndirildi. Sivilizasiyanın ədalətlilik və Xristianlıq çempionları aydın ürək və həvəslə irəli marşa keçdilər.
Döyüşün süqutlu və qışqırıqları arasında bəşəriyyətin birləşmiş müttəfiqlərinin himni səsləndirilir: "Mütərəqqi Xristian əsgəri!” Konqresin Protokolu, 65-ci Kongress, 1-ci sessiya, 1917, nəşr 55, PT. 1, 719.

2. Sevilya Bəyanatını imzalayan şəxslər: Devid Adams, psixoloq (ABŞ).; S.A. Barnett, etologiya (Avstraliya); N.P. Bextereva, neyrofiziologiya (.S.S.R.İ).; Bonni Frank Karter, psixoloq (ABŞ).; Jose Luis Dias, etologiya (Meksika); . Joze M. Rodriqes Delqado, neyrofiziologiya (İspaniya); Jose Luis Dias, etologiya (Meksika); Andrzej Eliasz, fərqli fərdlər psixologiyası (Polşa); Santiaqo Genoves, bioloji antropologiya (Meksika); Benson E. Ginsburg, davranış genetikası (ABŞ).; Jo Groebel, sosial psixologiya (Almaniya Federal Respublikası); Samir, Kumar Ghoş, sosiologiya (Hindistan); Robert Hinde, heyvani davranış (U.K).; Riçard E. Leakey, fiziki antropoloji fizika (Keniya); Taha H. Malasi, psixiatriya (Küveyt); J. Martin Ramirez, psixobiologiya (İspaniya); Federico Mayor Zaraqoza, biokimya (İspaniya); Diana L. Mendoza, etologiya (İspaniya); Aşis Nandy, siyasi psixologiyası (Hindistan); Con Pol Skott, heyvani davranış (ABŞ).; və Riitta Vahlstrom (Finlandiya).

3. Yoldaşlıq Partiyası, 141 Woolacombe Küçəsi, Blackheath, London, SE3 8QP, Böyük Britaniya.

4. Bundnis 90 Die Grunen, Bundeshaus, Bonn 53113 Almaniya.

5. Birləşmiş Ştatlar Pasifist Partiyası, 5729 S. Dorchester Küçəsi , Çikaqo, İllinois 60617, ABŞ. İnternet http://www.uspacifistparty.org/

6. Sarvodaya Partiyası, Unnithan Ferması, Jagatpura, Malaviya Nagar P.O., Jaypur, 302017, Racasthan, Hindistan. İnternet: http://www.sarvoday.org/frontpage.html.

7. Millətlərarası Radikal Partiyası, 866 BMT Meydanı, Suit 408, Nyu York, 10017, ABŞ İnternet: http://www.radicalparty.org.

8. Nümayəndələr palatasının razılıq üçün verdiyi səsin sayı 373, inkar olaraq 50 nəfər və 9-u bitərəf idi. Müharibəyə qarşı səs verən nümayəndələr: Edvard B. Almon, Alabama Demokratı; Mark R. Bekon, Miçiqan Respublikaçı; Frederik A. Britten, İllinoysRespublikaçısı; Edvard E. Braun, Viskonsin Respublikaçısı; Con L. Bernet, Alabama Demokratı; Vilyam J. Keri, Viskonsinin Respublikaçısı; Denver S. Çorç, Kaliforniya Demokratı; Con R. Konnelli, Kanzas Demokratı; Henri A. Kuper, Viskonsin Respublikaçısı; Ceyms H. Davidson, Viskonsin Respublikaçı; Perl D. Deker, Missuri Demokratı; Klarens E. Dill, Vaşinqton Demokratı; Çarlz H. Dayllon, ABŞ-da Cənubi Dekota ştatının Respublikaçısı; Frederik H. Dominick, Cənubi Karolina Demokratı; Con J. Esx, Viskonsin Respublikaçısı; Ceyms A. Frear, Viskonsin Respublikaçısı; Çarlz E. Fuller, İllinoysun Respublikaçısı; Hilbert N. Hauc, Ayova Respublikaçı; Everis A. Hayes, Kaliforniya Respublikaçı; Uolter L. Hensli, Missuri Demokratı; Bencamin C. Hilliard, Kolorado Demokratı; Harri E. Hull, Ayova Respublikaçı; Vilyam L. Ayqo, Missuri Demokratı; Royal C. Conson, ABŞ-da Cənubi Dekota ştatı Respublikaçı; Edvard Keating, Koloradonun Demokratı; Edvard J. Kinq, İllinoys Respublikaçı; Mozes P. Kinkaid, Nebraska ştatı Respublikaçı; Klod Kitchin, Şimali Karolina Demokratı; Harold Knutson, Minnesota Respublikaçısı; Vilyam L. LaFollette, Vaşinqton Respublikaçı; Edvard E. Littl, Kanzas Respublikaçısı; Meyer London, Nyu York Sosialisti; Ernest Lunden, Minnesota Respublikaçısı; Atkins J. McLemore, Texas Demokrat; Vilyam E. Mason, İllinoysun Respublikaçısı; Adolfu P. Nelson, Viskonsin Respublikaçısı; Çarlz H. Rendall, Kaliforniyanın Prohibisionisti; Canet Renkin, Montana ştatının Respublikaçısı; Çarlz F. Reavis, Nebraska ştatının Respublikaçısı; Edvard E. Roberts, Nevada ştatının Respublikaçısı; Vilyam A. Rodenberg,

İllinoys Respublikaçısı; Dorsi V. Şackleford, Missuri Demokratı; Ayzek R. Şervud, Ohayonun Respublikaçısı; Çarlz H. Sloun, Nebraska ştatı Respublikaçı; Vilyam H. Stafford, Viskonsin Respublikaçı; Karl C. Van Dyuk, Minnesotasının Demokratı; Edvard Voyt, Viskonsin Respublikaçısı; Loren E. Uiler, İllinoys Respublikaçısı; və Frank P. Vudlar, Ayova Respublikaçısı. Konqresin Protokolu, 65-ci Kongress,1-ci sessiya, 1917, nəşr 55, PT. 1, 413.

9. Senat səsverməsində 82 nəfər razılıq, 6 nəfər etiraz və 8 səs bitərəf idi. Müharibəyə qarşı səs verən senatorlar: Asle J. Gronna, Şimali Dakotanın Respublikaçısı; Robert M. LaFollette, Viskonsin Respublikaçı; Harri Lane, Oreqonun Demokratı; Corc V. Norris, Nebraska ştatının Respublikaçısı; Vilyam J. Stoun, Missuri Demokratı; və Ceyms K. Vardaman, Mississipi Demokratı. th dövləti Konqresin Protokolu, 65 Cong., 1 sess., 1917, nəşr 55, Vergül. 1, 261.

10. İqtisadi "xolokost" Manifestinin Nobel mükafatını imzalayan şəxslər: Vincente Aleksandre (ədəbiyyat, 1977); Hannes Alfven (fizik, 1970); Filip Anderson (fizik, 1977); Xristian Afinsen (kimyaçı, 1972); Kennet Arrow (iqtisadiyyatçı, 1972); Julius Akselrod (tibb, 1970); Samuel Beckett (ədəbiyyatçı, 1969); Baruc Benacerraf (tibb, 1980); Henrih Boll (ədəbiyyatçı, 1972); Norman Ernest Borlaug (sülh, 1970); Oven Çamberlin (fizik, 1959); Mairead Korrigan (sülh, 1976); Andre Cournand (tibb); Jan Dausset (tibb, 1980); Con Karew Ekles (tibb, 1963); Odysseus Elitis (ədəbiyyat, 1979); Ernst Otto Fişer (kimyaçı, 1973); Rocer Gaylemin (tibb, 1977); Odd Hassel (kimya, 1969); Gerhard Herzberg (kimya, 1971); Robert Hofstadter (fizik, 1961); Françoz Cekob (tibb, 1965); Brayen Cozefson (fizik, 1973); Alfred Kastler (fizik, 1966); Lorens R. Kleyn (iqtisadiyyatçı, 1980); Polykarp Kusch (fizik, 1955); Savador Luria (tibb, 1969); Andre Lwoff (tibb, 1965); Şon MacBrayd (sülh, 1974); Cveslav Miloş (ədəbiyyat, 1980); Evgenio Montale (ədəbiyyat, 1975); Nevil Mott (fizik, 1977); Gunnar Myrdal (iqtisadiyyatçı, 1974); Daniel Natanlar (tibb, 1978); Filip Noel-Beyker (sülh, 1959); Adolfo Peres Esquivel (sülh, 1980); Rodni Robert Porter (tibb, 1972); Ilya Prigogine (kimyaçı, 1977); Isidor Ayzek Rabi (fizik,

1944); Martin Ryle (fizik, 1974); Abdus Salam (fizik, 1979); Frederik Sanger (kimya, 1958 və 1980); Albert Szent Gyorgyiç (tibbç 1937); Hüqo Theorell (tibb, 1955); Jan Tinbergen (iqtisadiyyat, 1969); Nikolas Tinbergen (tibb, 1973); Çarlz Hard Tounes (fizik, 1964); Ulf von Euler (tibb, 1970); Corc Vald (tibb , 1967); Ceyms Devey Uotsonu (tibb, 1962); Patrik Uayt (ədəbiyyat, 1973); Moris Vilkins (tibb, 1962); Betti Vilyams (sülh, 1976).

Biblioqrafiya

ABUEVA, Jose V. 2004. *Towards a Nonkilling Filipino Society: Developing an Agenda for Research, Policy and Action*. Marikina City: Kalayaan College.

ACKERKNECHT, Erwin H. 1982. *A Short History of Medicine*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

ACKERMAN, Peter and DUVALL, Jack. 2000. *A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict*. New York: St. Martin's Press.

ADAMS, David *et al*. 1989. Statement on violence. *Journal of Peace Research*, 26: 120-21.

_____ 1997. War is not in our biology: a decade of the Seville statement on violence. In Grisolía et al. 1997: 251-56.

ADAMS, David. 2007. *Why Do They Kill? Men who Murder Their Intimate Partners*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.

ALMOND, Gabriel A. 1996. Political science: the history of the discipline. In Goodin and Klingemann 1996: 50-96.

ALPEROVITZ, Gar. 1995. *The Decision to Use the Atomic Bomb*. New York: Alfred A. Knopf.

AMATO, Joseph A. 1979. Danilo Dolci: a nonviolent reformer in Sicily. In Bruyn and Rayman 1979: 135-60.

AMNESTY INTERNATIONAL. 2009. *Figures on the death penalty* (access January 2009), http://www.amnesty.org/en/death-penalty/numbers.

ANDERSON, Richard C. 1994. *Peace Was In Their Hearts: Conscientious Objectors in World War II*. Watsonville, Calif.: Correlan Publications.

AQUINO, Corazón C. 1997. Seeds of nonviolence, harvest of peace: The Philippine revolution of 1986. In Grisolía *et al*. 1997: 227-34.

ARENDT, Hannah. 1970. *On Violence*. New York: Harcourt, Brace & World.

_____ 1982. *Lectures on Kant's Political Philosophy*. Chicago: University of Chicago Press.

ARISTOTLE. 1962. *The Politics*, trans. T.A. Sinclair. Harmondsworth: Penguin.

ASHE, Geoffrey. 1969. *Gandhi*. New York: Stein and Day.

AUNG SAN SUU KYI. 1998. *The Voice of Hope*. New York: Seven Stories Press.

BAHÁ'U'LLÁH. 1983. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*. Wilmette, Ill.: Baha'i Publishing Trust.

BANERJEE, Mukulika. 2000. *The Pathan Unarmed*. Karachi & New Delhi: Oxford University Press.

BARBEY, Christophe. 1989. *Les pays sans armée*. Cormagens, Switzerland: Éditions Pour de Vrai.

BAXTER, Archibald. 2000. *We Will Not Cease*. Baker, Ore.: The Eddie Tern Press.

BEBBER, Charles C. 1994. Increases in U.S. violent crime during the 1980s following four American military actions. *Journal of Interpersonal Violence* 9(1): 109-16.

BEER, Michael. 1994. Annotated bibliography of nonviolent action training. *International Journal of Nonviolence*, 2: 72-99.

BEISNER, Robert L. 1968. *Twelve Against Empire: The Anti-Imperialists, 1898-1900*. New York: McGraw-Hill.

BENDAÑA, Alejandro. 1998. "From Guevara to Gandhi." Managua, Nicaragua: Centro de Estudios Internationales.

BENNETT, Lerone Jr. 1993. *Before the Mayflower: A History of Black America*. New York: Penguin Books.

BHAVE, Vinoba. 1963. *Shanti Sena*, 2nd ed., trans Marjorie Sykes. Rajghat, Varanasi, India: Sarva Seva Sang Prakashan.

_____ 1994. *Moved by Love: The Memoirs of Vinoba Bhave*, trans. Marjorie Sykes. Hyderabad: Sat Sahitya Sahayogi Sangh.

BING, Anthony G. 1990. *Israeli Pacifist:* The *Life of Joseph Abileah*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press.

BISWAS, S.C. ed. 1990[1969]. *Gandhi: Theory and Practice. Social Impact and Contemporary Relevance*. Shimla: Indian Institute of Advanced Study.

BONDURANT, Joan V. 1969. *Conquest of Violence: The Gandhian Philosophy of Conflict*. Berkeley: University of California Press.

BONTA, Bruce D. 1993. *Peaceful Peoples: An Annotated Bibliography*. Metuchen, N.J. and London: Scarecrow Press.

_____ 1996. Conflict resolution among peaceful societies: the culture of peacefulness. *Journal of Peace Research*, 33: 403-420.

BOORSTIN, Daniel J. 1983. *The Discoverers*. New York: Random House.

_____ 1992. *The Creators*. New York: Random House.

_____ 1998. *The Seekers*. New York: Random House.

BOSERUP, Anders and MACK, Andrew. 1974. *War Without Weapons: Non-Violence in National Defence*. New York: Schocken Books.

BOUBALT, Guy; GAUCHARD, Benoît; and MULLER, Jean-Marie. 1986. *Jacques de Bollardière: Compagnon de toutes les libérations*. Paris: Non-Violence Actualité.

BOULDING, Elise. 1980. *Women, the Fifth World*. New York: Foreign Policy Association.

_____ 1992. *New Agendas for Peace Research: Conflict and Security Reexamined*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers.

BOURKE, Joanna. 2001. *An Intimate History of Killing: Face-to-Face Killing in Twentieth Century Warfare*. New York: Perseus Books.

BOURNE, Randolph S. 1964[1914-1918]. *War and the Intellectuals*. New York: Harper & Row.

BROCK, Peter. 1968. *Pacifism in the United States: From the Colonial Era to the First World War*. Princeton: Princeton University Press.

_____ 1970. *Twentieth Century Pacifism*. New York: D. Van Nostrand.

_____ 1972. *Pacifism in Europe to 1914*. Princeton: Princeton University Press.

_____ 1990. *The Quaker Peace Testimony 1660 to 1914*. York, England: Sessions Book Trust.

_____ 1991a. *Studies in Peace History*. York, England: William Sessions Limited.

_____ 1991b. Conscientious objectors in Lenin's Russia: A report, 1924. Pp. 81-93 in *Studies in Peace History.*

_____ 1992. *A Brief History of Pacifism: From Jesus to Tolstoy*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press.

BROWN, Lester *et al*. 1997. *State of the World 1997*. New York: W.W. Norton & Co.

_____, GARDNER, Gary, and HALWEIL, Brian. 1999. *Beyond Malthus: Nineteen Dimensions of the Population Challenge*. New York: W.W. Norton.

BRUYN, Severyn T. and RAYMAN, Paula M., eds. 1979. *Nonviolent Action and Social Change*. New York: Irvington Publishers.

BUREAU OF JUSTICE. 2009. *Bureau of Justice Statistics.* Washington: U.S. Department of Justice.

_____ 1998. *Prisoners in 199*7. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice.

BURGESS, John W. 1934. *Reminiscences of an American Scholar*. New York: Columbia University Press.

BURNS, James MacGregor. 1978. *Leadership*. New York: Harper & Row.

BURROWES, Robert J. 1996. *The Strategy of Nonviolent Defense: A Gandhian Approach*. Albany: State University of New York Press.

BURTON, John. 1979. *Deviance, Terrorism & War: The Process of Solving Unsolved Social and Political Problems*. New York: St. Martin's Press.

_____ 1984. *Global Conflict: The Domestic Sources of International Crisis*. Brighton: Wheatsheaf Books.

_____ 1996. *Conflict Resolution: Its Language and Processes*. Lanham, Md.: Scarecrow Press.

_____ 1997. *Violence Explained: The Sources of Conflict, Violence and Crime and their Prevention*. Manchester: Manchester University Press.

CAMPBELL, Donald T. and FISKE, Donald W. 1959. Convergent and discriminant validation by the multitrait-multimethod matrix. *Psychological Bulletin* 56 (2): 81-105.

CANADA, Geoffrey. 1995. *Fist Stick Knife Gun: A Personal History of Violence in America*. Boston: Beacon Press.

CARNEGIE COMMISSION ON PREVENTING DEADLY CONFLICT. 1997. *Preventing Deadly Conflict: Final Report*. Washington, D.C.: Carnegie Commission on Preventing Deadly Conflict.

CARROLL, Berenice A. 1998. Looking where the key was lost: feminist theory and nonviolence theory. In Satha-Anand and True 1998: 19-33.

CASE, Clarence M. 1923. *Non-Violent Coercion: A Study in Methods of Social Pressure*. London: Allen and Unwin.

CHAPPLE, Christopher K. 1993. *Nonviolence to Animals, Earth, and Self in Asian Traditions.* Albany: State University of New York Press.

CHARNY, Israel W. 1982. *How Can We Commit the Unthinkable? Genocide the Human Cancer*. Boulder, Colo.: Westview Press.

CHAUDHURI, Eliana R. 1998. *Planning with the Poor: The Nonviolent Experiment of Danilo Dolci in Sicily*. New Delhi: Gandhi Peace Foundation.

CHOWDHURY, H.B., ed. 1997. *Asoka 2300*. Calcutta: Bengal Buddhist Association.

CHRISTIAN, R.F. 1978. *Tolstoy's Letters: Volume II 1880-1910*. New York: Charles Scribner's Sons.

CLAUSEWITZ, Carl von. 1976 [1832]. *On War*, ed. and trans. Michael Howard and Peter Paret. Princeton: Princeton University Press.

COMMONER, Barry. 1990. *Making Peace With the Planet*. New York: Pantheon Books.

COMMAGER, Henry S. 1991. The history of American violence: an interpretation. Pp. 3-28 in *Violence: The Crisis of American Confidence*, ed. Hugh D. Graham. Baltimore: Johns Hopkins Press.

COMSTOCK, Craig. 1971. Avoiding pathologies of defense. Pp. 290-301 in *Sanctions for Evil*, ed. Nevitt Sanford and Craig Comstock. Boston: Beacon Press.

CONSER, Walter H., Jr.; McCARTHY, Ronald M.; TOSCANO, David J.; and SHARP, GENE., eds. 1986. *Resistance, Politics and the Struggle for Independence*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers.

COOK, Philip J. and LUDWIG, Jens. 1997. Guns in America: national survey on private ownership and use of firearms. *Research in Brief,* no. 1026. Washington: National Institute of Justice.

COONEY, Robert and MICHALOWSKI, Helen, eds. 1987. *Power of the People: Active Nonviolence in the United States*. Philadelphia, Penn.: New Society Publishers. (Chief Seattle's message pp. 6-7 has been shown to be a screenwriter's fiction.)

COPPIETERS, Bruno and ZVEREV, Alexei. 1995. V.C. Bonch-Bruevich and the Doukhobors: on the conscientious-objection policies of the Bolsheviks. *Canadian Ethnic Studies/Etudes Ethniques au Canada* 27(3): 72-90.

COUSINS, Norman. 1987. *The Pathology of Power*. New York: W.W. Norton.

CRAIG, Leon H. 1994. *The War Lover: A Study of Plato's Republic*. Toronto: University of Toronto Press.

CROW, Ralph E.; GRANT, Philip; and IBRAHIM, Saad E., eds. 1990. *Arab Nonviolent Political Struggle in the Middle East*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Publishers.

CROZIER, Frank P. (Brig. Gen.). 1938. *The Men I Killed.* New York: Doubleday.

DALTON, Dennis. 1993. *Mahatma Gandhi: Nonviolent Power in Action*. New York: Columbia University Press.

DANGE, S.A.; MUKERJEE, H.; SARDESAI, S.G.; and SEN, M. 1977. *The Mahatma: Marxist Evaluation*. New Delhi: People's Publishing House.

DANIELS, David N. and GILULA, Marshall F. 1970. Violence and the struggle for existence. In Daniels, Gilula, and Ochberg 1970: 405-43.

_____; GILULA, Marshall F.; and OCHBERG, Frank M., eds. 1970. *Violence and the Struggle for Existence*. Boston: Little, Brown.

DAVIDSON, Osha G. 1993. *Under Fire: The NRA and the Battle for Gun Control*. New York: Henry Holt.

THE DEFENSE MONITOR. 1972-. Washington, D.C.: Center for Defense Information.

DELLINGER, Dave. 1970. *Revolutionary Nonviolence*. Indianapolis, Ind.: Bobbs-Merrill.

DENNEN, J.M.G. van der. 1990. Primitive war and the ethnological inventory project. Pp. 247-69 in *Sociobiology and Conflict*, eds. J. van der Dennen and V. Falger. London: Chapman and Hall.

_____ 1995. *The Origin of War*. 2 vols. Groningen: Origin Press.

DENSON, John V., ed. 1997. *The Costs of War: America's Pyrrhic Victories*. New Brunswick, N.J.: Transaction Books.

DHAWAN, Gopinath. 1957. *The Political Philosophy of Mahatma Gandhi*. Ahmedabad: Navajivan Publishing House.

DISSERTATION ABSTRACTS INTERNATIONAL, 1963-99.

DOGAN, Mattei and PAHRE, Robert. 1990. *Creative Marginality: Innovation at the Intersection of the Social Sciences*. Boulder, Colo.: Westview.

DRAGO, Antonino. 1996. When the history of science suggests nonviolence. *The International Journal of Nonviolence* 3: 15-19.

EDGERTON, William, ed. 1993. *Memoirs of Peasant Tolstoyans in Soviet Russia*. Bloomington: Indiana University Press.

EIBL-EIBESFELDT, Irenäus. 1979. *The Biology of Peace and War: Men, Animals, and Aggression*. New York: Viking Press.

EISENDRATH, Maurice. 1994. Thou shalt not kill – period. In Polner and Goodman 1994: 139-45.

EISENHOWER, Dwight D. 1953. Speech to the American Society of Newspaper Editors, April 16, 1953. Full-page excerpt in *The Wall Street Journal*, May 30, 1985, p. 29.

_____ 1959. BBC TV interview, August 31, 1959. Quoted in Peter Dennis and Adrian Preston, eds., *Soldiers as Statesmen*. New York: Barnes & Noble, 1976, p. 132.

_____ 1961. Farewell broadcast, January 17, 1961. *The Spoken Word*, SW-9403.

EVANS, Gwynfor. 1973. "Nonviolent Nationalism." New Malden, Surrey: Fellowship of Reconciliation. The Alex Wood Memorial Lecture, 1973.

EVANS PIM, Joám, ed. 2009. *Toward a Nonkilling Paradigm*. Honolulu: Center for Global Nonkilling.

EVERETT, Melissa. 1989. *Breaking Ranks*. Philadelphia, Penn.: New Society Publishers.

FABBRO, David. 1978. Peaceful societies: an introduction. *Journal of Peace Research* 15: 67-84.

FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION, U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE. 2009. *Crime in the United States 2008*. Washington, D.C.: Federal Bureau of Investigation.

FINER, Samuel E. 1997. *The History of Government From the Earliest Times*. New York: Oxford University Press. Vol. i, *Ancient Monarchies and Empires*. Vol. ii, *The Intermediate Ages*. Vol. iii, *Empires, Monarchies, and the Modern State*.

FISHER, Roger and URY, William. 1981. *Getting to Yes*. Boston, Mass.: Houghton Mifflin Company.

FOGELMAN, Eva. 1994. *Conscience & Courage: Rescuers of Jews During the Holocaust*. New York: Doubleday.

FOSTER, Catherine. 1989. *Women for All Seasons: The Story of the Women's International League for Peace and Freedom*. Athens: University of Georgia Press.

FRANK, Jerome D. 1960. Breaking the thought barrier: psychological challenges of the nuclear age. *Psychiatry* 23: 245-66.

_____ 1993. *Psychotherapy and the Human Predicament,* ed. P.E. Dietz. Northvale, N.J.: Jason Aronson.

FRIEDRICH, Carl J. 1969[1948]. *Inevitable Peace*. New York: Greenwood Press.

FROMM, Erich. 1973. *The Anatomy of Human Destructiveness*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

FRY, A. Ruth. [1952]1986. *Victories Without Violence*. Santa Fe, N. Mex.: Ocean Tree Books.

FRY, Douglas P. 1994. Maintaining social tranquility: internal and external loci of aggression control. In Sponsel and Gregor 1994: 135-54.

_____ and BJÖRKVIST, Kaj, eds. 1997. *Cultural Variation in Conflict Resolution: Alternatives to Violence*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

FULLER, John G. 1985. *The Day We Bombed Utah*. New York: Signet Books.

FUNG, Yu-Lan. 1952. *History of Chinese Philosophy*, trans. Derke. Bodde. Vol. i. Princeton: Princeton University Press.

FUSSELL, Paul. 1997. The culture of war. In Denson 1997: 351-8.

GALTUNG, Johan. 1969. Violence, peace and peace research. *Journal of Peace Research*, 6: 167-91.

_____ 1984. *There are Alternatives!* Nottingham: Spokesman.

_____ 1990. *The True Worlds: A Transnational Perspective*. New York: The Free Press.

_____ 1992. *The Way is the Goal: Gandhi Today*. Ahmedabad: Gujarat Vidyapith, Peace Research Centre.

_____ 1996. *Peace by Peaceful Means*. London: SAGE Publications.

_____ 1998. *Conflict Transformation by Peaceful Means: TheTranscend Method*. Geneva/Torino: Crisis Environments Training Initiative and Disaster Management Training Programme, United Nations.

GANDHI, Mohandas K. 1957[1927-1929]. *An Autobiography: The Story of My Experiments with Truth*. Boston, Mass.: Beacon Press.

_____ 1958-1994. *The Collected Works of Mahatma Gandhi*. Vols. 1-100. New Delhi: Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting, Government of India.

_____ 1969[1936-1940]. *Towards Non-Violent Politics*. Thanjavur, Tamilnad, India: Sarvodaya Prachuralaya.

_____ 1970. *The Science of Satyagraha*, ed. A.T. Hingorani. Bombay: Bharatiya Vidya Bhavan.

_____ 1971. *The Teaching of the Gita*, ed. A.T. Hingorani. Bombay: Bharatiya Vidya Bhavan.

GARA, Larry and GARA, Lenna Mae. 1999. *A Few Small Candles: War Resisters of World War II Tell Their Stories.* Kent, Ohio: Kent State University Press.

GARRISON, Fielding H. 1929. *An Introduction to the History of Medicine*. Philadelphia, Penn.: W.B. Saunders.

GIOGLIO, Gerald R. 1989. *Days of Decision: An Oral History of Conscientious Objectors in the Military in the Vietnam War*. Trenton, N.J.: Broken Rifle Press.

GIORGI, Piero. 1999. *The Origins of Violence By Cultural Evolution*. Brisbane: Minerva E&S.

GIOVANNITTI, Len and FREED, Fred. 1965. *The Decision to Drop the Bomb*. New York: Coward-McCann.

GOLDMAN, Ralph M. 1990. *From Warfare to Party Politics: The Critical Transition to Civilian Control*. Syracuse: Syracuse University Press.

GOODIN, Robert E. and KLINGEMANN, Hans-Dieter, eds. 1996. *A New Handbook of Political Science*. Oxford: Oxford University Press.

GREENLEAF, Robert K. 1977. *Servant Leadership: An Inquiry into the Nature of Legitimate Power and Greatness*. New York: Paulist Press.

GREGG, Richard B. 1966[1935]. *The Power of Nonviolence*. New York: Schocken.

GRISOLÍA, James S. *et al*., eds. 1997. *Violence: From Biology to Society*. Amsterdam: Elsevier.

GROSSMAN, Dave (Lt. Col.). 1995. *On Killing: The Psychological Cost of Learning to Kill in War and Society*. Boston, Mass.: Little Brown.

GUETZKOW, Harold. 1955. *Multiple Loyalties: Theoretical Approach to a Problem in International Organization*. Princeton, N.J.: Center for Research on World Political Institutions, Princeton University.

GUSEINOV, A.A., ed. 1993. *Nyenasiliye: Filosofiya, Etika, Politika* [Nonviolence: Philosophy, Ethics, Politics]. Moscow: Nauka.

HALBERSTAM, David. 1998. *The Children*. New York: Random House.

HALLIE, Philip. 1979. *Lest Innocent Blood Be Shed*. New York: Harper & Row.

HARRIES-JENKINS, Gwyn. 1993. Britain: from individual conscience to social movement. In Moskos and Chambers 1993: 67-79.

HAWKLEY, Louise and JUHNKE, James C. 1993. *Nonviolent America: History through the Eyes of Peace*. North Newton, Kans.: Bethel College.

HERMAN, A.L. 1999. *Community, Violence, and Peace*. Albany: State University of New York Press.

HESS, G.D. 1995. An introduction to Lewis Fry Richardson and his mathematical theory of war and peace. *Conflict Management and Peace Science* 14 (1): 77-113.

HOBBES. 1968 [1651]. *Leviathan*, ed. C.B. Macpherson. Harmondsworth: Penguin.

HOFSTADTER, Richard. 1971. Reflections on violence in the United States. Pp. 3-43 in *American Violence: A Documentary History*, ed. Richard Hofstadter and Michael Wallace. New York: Vintage.

HOLMES, Robert L., ed. 1990. *Nonviolence in Theory and Practice*. Belmont, Calif.: Wadsworth.

HORIGAN, Damien P. 1996. On compassion and capital punishment: a Buddhist perspective on the death penalty. *The American Journal of Jurisprudence*, 41: 271-88.

HOREMAN, Bart and STOLWIJK, Marc. 1998. *Refusing to Bear Arms: A World Survey of Conscription and Conscientious Objection to Military Service*. London: War Resisters International.

HUSAIN, Tariq. 1997. "The Leadership Challenges of Human Development." Paper presented at the United Nations University/International Leadership Academy, Amman, Jordan, June 1, 1997.

ISHIDA, Takeshi. 1974[1968]. *Heiwa no Seijigaku* [Political Science of Peace], 7th ed. Tokyo: Iwanami Shoten.

IYER, Raghavan N. 1973. *The Political and Moral Thought of Mahatma Gandhi*. New York: Oxford University Press.

JAIN, Sagarmal, ed.; VARNI, Jinendra, comp. 1993. *Saman Suttam*. Rajghat, Varanasi: Sarva Seva Sang Prakashan.

JOSEPHSON, Harold, ed. 1985. *Biographical Dictionary of Modern Peace Leaders*. Westport, Conn.: Greenwood Press.

JOSEPHSON, Hannah G. 1974. *Jeannette Rankin: First Lady in Congress*. Indianapolis: Bobbs-Merrill.

KANO, Takayoshi. 1990. The bonobos' peaceable kingdom. *Natural History*, 11: 62-70.

KANT, Immanuel. 1939[1795]. *Perpetual Peace*. New York: Columbia University Press.

KAPUR, Sudarshan. 1992. *Raising Up a Prophet: The African-American Encounter With Gandhi*. Boston, Mass.: Beacon Press.

KEELEY, Lawrence H. 1996. *War Before Civilization: The Myth of the Peaceful Savage*. Oxford: Oxford University Press.

KEEVER, Beverly Ann Deepe. 2007. De-escalating Media Language of Killing: An instructional module. *Conflict and Communication Online*, 6 (1).

KELLY, Petra K. 1984. *Fighting for Hope*. London: Chatto and Winders·The Hogarth Press.

_____ 1989. Gandhi and the Green Party. *Gandhi Marg*, 11: 192-202.

_____ 1990. "For feminization of power!" Speech to the Congress of the National Organization for Women, San Francisco, June 30, 1990.

_____ 1992. *Nonviolence Speaks to Power*. Honolulu: Center for Nonviolence Planning Project, Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai'i.

_____ 1994. *Thinking Green! Essays on Environmentalism, Feminism, and Nonviolence*. Berkeley, Calif.: Parallax Press.

KEYES, Gene. 1982. Force without firepower. *CoEvolution Quarterly*, 34: 4-25.

KEYFITZ, Nathan. 1966. How many people have lived on earth. *Demography* 3 (2): 581-2.

KHAN, Abdul K. 1997. "The Khudai Khidmatgar (Servants of God)/Red Shirt Movement in the North-West Frontier Province of British India, 1927-47." Ph.D. diss., History, University of Hawai'i.

KING, Martin Luther, Jr. 1998. *The Autobiography of Martin Luther King, Jr.*, ed. Clayborne Carson. New York: Warner Books.

KISHTAINY, Khalid. 1990. Violent and nonviolent struggle in Arab history. In Crow, Grant, and Ibrahim 1990: 41-57.

KOHN, Stephen M. 1987. *Jailed for Peace: The History of American Draft Law Violators, 1658-1985*. New York: Praeger.

KONRAD, A. Richard. 1974. Violence and the philosopher. *Journal of Value Inquiry*, 8: 37-45.

KOOL, V.K., ed. 1990. *Perspectives on Nonviolence: Recent Research in Psychology*. New York: Springer-Verlag.

_____, ed. 1993. *Nonviolence: Social and Psychological Issues*. Lanham, Md.: University Press of America.

KROPOTKIN, Peter. 1972 [1914]. *Mutual Aid: A Factor of Evolution*. New York: New York University Press.

KUHLMANN, Jürgen and LIPPERT, Ekkehard. 1993. The Federal Republic of Germany: conscientious objection as social welfare. In Moskos and Chambers 1993: 98-105.

LAFAYETTE Jr., Bernard and JEHNSEN, David C. 1995. *The Briefing Booklet: An Introduction to The Kingian Nonviolence Reconciliation Program*. Galena, Ohio: Institute for Human Rights and Responsibilities.

_____ 1996. *The Leader's Manual, A Structured Guide and Introduction to Kingian Nonviolence: The Philosophy and Methodology*. Galena, Ohio: Institute for Human Rights and Responsibilities.

LEWER, Nick and SCHOFIELD, Steven, eds. 1997. *Non-Lethal Weapons: A Fatal Attraction!* London: Zed Books.

LEWIS, John. 1973[1940]. *The Case Against Pacifism*. Introd. Carl Marzani. New York: Garland.

LIGT, Barthélemy de. 1972[1938]. *The Conquest of Violence: an Essay on War and Revolution*, introds. George Lakey and Aldous Huxley. New York: Garland.

LOCKE, Hubert G. 1969. *The Detroit Riot of 1967*. Detroit, Mich.: Wayne State University Press.

LOCKE John. 1970 [1689]. *Two Treatises of Government*, ed. P. Laskett. Cambridge: Cambridge University Press.

LOPEZ-REYES, Ramon. 1998. The fight/flight response and nonviolence. In Satha-Anand and True 1998: 34-82.

LYND, Staughton and LYND, Alice, eds. 1995. *Nonviolence in America: A Documentary History*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books.

LYTTLE, Bradford. 1982. The apocalypse equation. *Harvard Magazine* (March-April): 19-20.

MCALLISTER, Pam. 1982. *Reweaving the Web of Life: Feminism and Nonviolence*. Philadelphia, Pa.: New Society Publishers.

_____ 1988. *You Can't Kill the Spirit*. Philadelphia, Pa.: New Society Publishers. Barbara Deming Memorial Series: Stories of Women and Nonviolent Action.

MCCARTHY, Colman. 1994. *All of One Peace*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.

MCCARTHY, Ronald M. 1997. Methods of nonviolent action. In Vogele and Powers 1997: 319-28. New York: Garland Publishing.

_____ and SHARP, G. 1997. *Nonviolent Action: A Research Guide*. New York and London: Garland Publishing.

MCGUINESS, Kate. 1993. Gene Sharp's theory of power: a feminist critique of consent. *Journal of Peace Research* 30: 101-15.

MCSORLEY, Richard. 1985. *New Testament Basis of Peacemaking*. Scottdale, Penn.: Herald Press.

MACGREGOR, G.H.C. 1960. *The Relevance of an Impossible Ideal*. London: Fellowship of Reconciliation.

MACNAIR, Rachel M. 2002. *Perpetration-Induced Traumatic Stress: The Psychological Consequences of Killing*. Westport, Conn.: Praeger Publishers.

_____ 2003. *The Psychology of Peace: An Introduction*. Westport, Conn.: Praeger Publishers.

MACHIAVELLI, Niccolo. 1961 [1513]. *The Prince*, trans. G. Bau. Harmondsworth: Penguin.

MAGUIRE, Mairead Corrigan. 1999. *The Vision of Peace*, ed. John Dear. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books.

MAHAPRAJNA, Yuvacharya. 1987. *Preksha Dhyana: Theory and Practice*. Ladnun, Rajasthan: Jain Vishva Bharati.

_____ 1994. *Democracy: Social Revolution Through Individual Transformation*. Ladnun, Rajasthan: Jain Vishva Bharati.

MAHONY, Liam and EGUREN, Luis E. 1997. *Unarmed Bodyguards*. West Hartford, Conn.: Kumarian Press.

MANN, Coramae Richey. 1996. *When Women Kill*. Albany: State University of New York Press.

MARTIN, Brian. 1989. Gene Sharp's theory of power. *Journal of Peace Research*, 26: 213-22.

_____ *et al*. 1991. *Nonviolent Struggle and Social Defence*. Ed. S. Anderson and J. Larmore. London: War Resisters International and the Myrtle Solomon Memorial Fund.

_____ 1992. Science for non-violent struggle. *Science and Public Policy*, 19: 55-8.

MARX, Karl and ENGELS, Friedrich. 1976[1848]. *The Communist Manifesto*, introd. A.J.P. Taylor. Harmondsworth: Penguin.

MAYOR ZARAGOZA, Federico. 1995. *The New Page*. Paris: UNESCO Publishing.

MERCY, James A. and SALTZMAN, Linda E. 1989. Fatal violence among spouses in the United States 1976-85. *American Journal of Public Health* 79 (5): 595-9.

MOGIL, Christopher; and SLEPIAN, Ann; with WOODROW, Peter. 1993. *We Gave a Fortune Away*. Gabriola Island, B.C.: New Society Publishers.

MORGAN, Robin, ed. 1984. *Sisterhood is Global*. Garden City, N.Y.: Anchor Press.

MORRISEY, Will. 1996. *A Political Approach to Pacifism.* 2 vols. Lewiston, N.Y.: Edwin Mellen Press.

MORTON, Bruce E. 2000. "The Dual Quadbrain Model of Behavioral Laterality." Dep. of Biochemistry and Biophysics, School of Medicine, University of Hawai'i.

MOSER-PUANGSUWAN, Yeshua. 1995. From the peace army to the Balkan peace team. *Seeds of Peace*, 11/3: 9-11.

_____ and WEBER, Thomas. 2000. *Nonviolent Intervention Across Borders: A Recurrent Vision*. Honolulu: Spark M. Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai'i.

MOSKOS, Charles and CHAMBERS, John W. II, eds. 1993. *The New Conscientious Objectors: From Sacred to Secular Resistance*. Oxford: Oxford University Press.

NAGLER, Michael N. 1982. *America Without Violence*. Covelo, Calif.: Island Press.

NAHAL, Chaman. 1997. A sister remembered. *The Hindustan Times*, New Delhi, November 10.

NAKAMURA, Hajime. 1967. Basic features of legal, economic, and political thought in Japan. Pp. 143-63 in *The Japanese Mind*, ed. Charles A. Moore. Honolulu: East-West Center and University of Hawai‘i Press.

NARAYAN, Jayaprakash. 1975. From socialism to sarvodaya, pp. 145-77 in *Jayaprakash Narayan,* A. Bhattacharya. Delhi: Vikas.

_____ 1978. *Towards Total Revolution.* 4 vols., ed. Brahmanand. Bombay: Popular Prakashan.

NATHAN, Otto and NORDEN, Heinz, eds. 1968. *Einstein on Peace*. New York: Schocken Books.

NAUTIYAL, Annpurna. 1996. Chipko movement and the women of Garhwal Himalaya. *Gandhian Perspectives* 9 (2): 9-17.

NOBEL PRIZE RECIPIENTS. 1981. Manifesto of Nobel prize winners. *IFDA Dossier*, 25: 61-63.

NORMAN, Liane E. 1989. *Hammer of Justice: Molly Rush and the Plowshares Eight*. Pittsburgh, Pa.: Pittsburgh Peace Institute.

ORGANIZATION OF AMERICAN HISTORIANS. 1994. Peacemaking in American history. *Magazine of History*, 8(3): 1-96.

PAIGE, Glenn D. 1968. *The Korean Decision: June 24-30, 1950*. New York: Free Press.

_____ 1971. Some implications for political science of the comparative politics of Korea. Pp. 139-68 in *Frontiers of Development Administration*, ed. Fred W. Riggs. Durham, N.C.: Duke University Press.

_____ 1977. *The Scientific Study of Political Leadership*. New York: Free Press.

_____ 1977. On values and science: *The Korean Decision* reconsidered. *American Political Science Review* 71(4): 1603-9.

_____ 1986. Beyond the limits of violence: toward nonviolent global citizenship. Pp. 281-305 in *Textbook on World Citizenship*, ed. Young Seek Choue. Seoul: Kyung Hee University Press.

_____ and GILLIATT, Sarah, eds. 1991. *Buddhism and Nonviolent Global Problem-solving: Ulan Bator Explorations*. Honolulu: Center for Global Nonviolence Planning Project, Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai‘i.

_____; SATHA-ANAND, Chaiwat; and GILLIATT, Sarah, eds. 1993a. *Islam and Nonviolence*. Honolulu: Center for Global Nonviolence Planning Project, Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai‘i.

_____ 1993b. *To Nonviolent Political Science: From Seasons of Violence*. Honolulu: Center for Global Nonviolence Planning Project, Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai‘i.

_____ and ROBINSON, James A. 1998. In memoriam: Richard Carlton Snyder. *PS: Political Science & Politics*, 31: 241-2.

_____ 1999. Gandhi as leader: a Plutarchan perspective. *Biography* 22 (1): 57-74.

_____ 1999. A question for the systems sciences: is a nonkilling society possible? pp. 409-16 in Yong Pil Rhee, ed. *Toward New Paradigm of Systems Sciences*. Seoul: Seoul National University Press.

_____; EVANS PIM, Joám, eds. 2008. *Global Nonkilling Leadership First Forum Proceedings*. Honolulu: Center for Global Nonviolence; Matsunaga Institute for Peace, University of Hawai‘i.

PALMER, Stuart H. 1960. *A Study of Murder*. New York: Thomas Y. Crowell.

PAREKH, Bhikhu. 1989a. *Colonialism, Tradition and Reform: An Analysis of Gandhi’s Political Discourse*. Newbury Park: Sage.

_____ 1989b. *Gandhi’s Political Philosophy: A Critical Examination*. London: Macmillan.

PARKIN, Sara. 1994. *The Life and Death of Petra Kelly*. London: Pandora, HarperCollins Publishers.

PBS. 1993. “Fame in the 20th Century.” Part V.

PEACE NEWS. 1998. Las Abejas: the Bees continue to fly. July: 12-14.

PELTON, Leroy H. 1974. *The Psychology of Nonviolence*. New York: Pergamon Press.

PERRIN, Noel. 1979. *Giving up the Gun*. Boston: David R. Godine Publisher.

PLATO. 1974. *The Republic*, trans. D. Lee. Harmondsworth: Penguin.

PLIMAK, E.G. and KARYAKIN, YU.F. 1979. "Lenin o mirnoi i nyemirnoi formakh revolyutsionnogo perekhoda v sotsializmu" [Lenin on peaceful and nonpeaceful forms of revolutionary transition to socialism]. Paper presented to the XIth IPSA World Congress, Moscow University, 12-18 August.

PLUTARCH. 1967-75. *Plutarch's Lives.* 11 vols. Trans. B. Perrin. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

POLK, Kenneth. 1994. *When Men Kill: Scenarios of Masculine Violence*. New York: Cambridge University Press.

POLNER, Murray and GOODMAN, Naomi, eds. 1994. *The Challenge of Shalom*. Philadelphia, Penn.: New Society Publishers.

_____ and O'GRADY, J. 1997. *Disarmed and Dangerous: The Radical Lives and Times of Daniel and Philip Berrigan*. New York: Basic Books.

POWERS, Roger S. and VOGELE, William B., eds. 1997. *Protest, Power and Change: An Encyclopedia of Nonviolent Action from ACT-UP to Women's Suffrage*. New York & London: Garland Publishing.

RADHAKRISHNAN, N. 1992. *Gandhi, Youth & Nonviolence: Experiments in Conflict Resolution*. Mithrapuram, Paranthal Post, Kerala, India: Centre for Development & Peace.

_____. 1997a. *Gandhian Nonviolence: A Trainer's Manual*. New Delhi: Gandhi Smriti and Darshan Samiti.

_____ 1997b. *The Message of Gandhi through Universities*. New Delhi: Gandhi Smriti and Darshan Samiti.

RAMACHANDRAN, G. 1984. *Adventuring With Life: An Autobiography*. Trivandrum, India: S.B. Press.

_____ and MAHADEVAN, T.K., eds. 1970. *Quest for Gandhi*. New Delhi: Gandhi Peace Foundation.

RAMSEY, L. Thomas. 1999. "How many people have ever lived, Keyfitz's calculation updated." http://www.math.hawaii.edu/~ramsey/People.html.

RANDLE, Michael. 1993. *Civil Resistance*. London: Fontana Press.

RESTAK, Richard M. 1979. *The Brain: The Last Frontier*. Garden City, N.Y.: Doubleday.

RIVERA, Joseph de. 2008. *The Paradigm Challenge of Political Science: Delegitimizing the Recourse to Violence*. pp. 71-87 in Joseph de Rivera, ed. Handbook on Building Cultures of Peace. New York: Springer.

ROBARCHEK, Clayton and ROBARCHEK, Carole. 1998. *Waorani: The Contexts of Violence and War*. Fort Worth, Tex.: Harcourt Brace College Publishers.

ROBERTS, Adam. 1967. *The Strategy of Civilian Defense: Non-Violent Resistance to Aggression*. London: Faber & Faber.

_____. 1975. Civilian resistance to military coups. *Journal of Peace Research*, 12(1): 19-36.

ROLLAND, Romain. 1911. *Tolstoy,* trans. Bernard Miall. New York: E.P. Dutton.

ROODKOWSKY, Mary. 1979. Feminism, peace, and power. In Bruyn and Rayman 1979: 244-66.

ROSENBERG, Mark L. and MERCY, James A. 1986. Homicide: epidemiologic analysis at the national level. *Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 62: 376-99.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. 1966[1762]. *Du contrat social*, introd. Pierre Burgelin. Paris: Garnier-Flammarion.

_____ 1994[1762]. *The Social Contract*, trans. C. Betts. Oxford: Oxford University Press.

ROUSSELL, Vincent. *Jacques de Bollardière: De l'armée à la non-violence.* Paris: Desclée de Brouwer.

ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES. 1983. *Ambio* 12. Special issue on environmental research and management priorities for the 1980s.

ROYCE, Joseph. 1980. Play in violent and non-violent cultures. *Anthropos*, 75: 799-822.

RUMMEL, Rudolph J. 1994. *Death by Governments*. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers.

SAGAN, Eli. 1979. *The Lust to Annihilate: A Psychoanalytic Study of Violence in Greek Culture*. New York: Psychohistory Press.

SALLA, Michael E. 1992. "Third Party Intervention in Interstate Conflict: The International Implications of Groups Committed to Principled Nonviolence in the Thought of M.K. Gandhi, Martin Luther King, Helder Camara & Danilo Dolci." Ph.D. diss., Government, University of Queensland.

SANTIAGO, Angela S. 1995. *Chronology of a Revolution 1986*. Manila: Foundation for Worldwide People Power.

SATHA-ANAND, Chaiwat. 1981. "The Nonviolent Prince." Ph.D. diss., Political Science, University of Hawai'i.

_____ (Qader Muheideen). 1990. The nonviolent crescent: eight theses on Muslim nonviolent action. In Crow, Grant, and Ibrahim 1990: 25-40.

_____ and TRUE, Michael, eds. 1998. *The Frontiers of Nonviolence*. Bangkok and Honolulu: Peace Information Center and Center for Global Nonviolence. In cooperation with the Nonviolence Commission, International Peace Research Association (IPRA).

_____ 1999. Teaching nonviolence to the states. *In Asian Peace: Regional Security and Governance in the Asia-Pacific*, ed. Majid Tehranian. London: I.B. Taurus.

SCHLISSEL, Louise. 1968. *Conscience in America: A Documentary History of Conscientious Objection in America 1757-1967*. New York: E.P. Dutton.

SCHMID, Alex P. 1985. *Social Defence and Soviet Military Power: An Inquiry Into the Relevance of an Alternative Defence Concept*. Leiden: Center for the Study of Social Conflict, State University of Leiden.

SCHWARTZ, Stephen I., ed. 1998. *Atomic Audit: The Costs and Consequences of U.S. Nuclear Weapons Since 1940*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

SCHWARZSCHILD, Steven et al., n.d. *Roots of Jewish Nonviolence*. Nyack, N.Y.: Jewish Peace Fellowship.

SEBEK, Viktor. 1983. Bridging the gap between environmental science and policy-making: why public policy often fails to reflect current scientific knowledge. *Ambio*, 12: 118-20.

SELECTIVE SERVICE SYSTEM. 1950. *Conscientious Objection*. Special monograph. No. 11, Vol. i.

SEMELIN, Jacques. 1994. *Unarmed Against Hitler: Civilian Resistance in Europe, 1939-1943*. Westport, Conn.: Praeger.

SETHI, V.K. 1984. *Kabir: The Weaver of God's Name*. Punjab, India: Radha Soami Satsang Beas.

SHARP, Gene. 1960. *Gandhi Wields the Weapon of Moral Power*. Ahmedabad: Navajivan Publishing House.

_____ 1973. *The Politics of Nonviolent Action*. Boston, Mass.: Porter Sargent.

_____ 1979. *Gandhi As a Political Strategist*. Boston, Mass.: Porter Sargent.

_____ 1980. *Social Power and Individual Freedom*. Boston, Mass.: Porter Sargent.

_____ 1989. "The Historical Significance of the Growth of Nonviolent Struggle in the Late Twentieth Century." Paper presented at the Institute of World History of the Academy of Sciences of the USSR, Moscow, November 21-23.

_____ 1990. *Civilian-Based Defense: A Post-Military Weapons System*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

_____ 1993. *From Dictatorship to Democracy*. Cambridge, Mass.: The Albert Einstein Institution.

_____ 1994. "Nonviolent Struggle: A Means toward Justice, Freedom and Peace." A presentation during the mass on Public Education Day, January 18, 1994, sponsored by the Justice and Peace Commission of the Union of Superiors General of the Catholic Church, Rome.

SHRIDHARANI, Krishnalal. 1962[1939]. *War without Violence*. Bombay: Bharatiya Vidya Bhavan.

SHUB, David. 1976. *Lenin*. Harmondsworth: Penguin Books.

SIBLEY, Mulford Q., ed. 1963. *The Quiet Battle: Writings on the Theory and Practice of Non-violent Resistance*. Boston, Mass.: Beacon Press.

SIMON, David. 1991. *Homicide: A Year on the Killing Streets*. Boston, Mass.: Houghton Mifflin.

SIVARD, Ruth Leger. 1996. *World Military and Social Expenditures 1996*. Washington, D.C.: World Priorities. 16th edition.

SNYDER, Richard C.; BRUCK, Henry W.; and SAPIN, Burton, eds. 1962. *Foreign Policy Decision-Making: An Approach to the Study of International Politics*. New York: The Free Press of Glencoe, Macmillan.

_____ and WILSON, H.H. 1949. *Roots of Political Behavior*. New York: American Book Company.

SOLOMON, George F. 1970. Psychodynamic aspects of aggression, hostility, and violence. In Daniels, Gilula, and Ochberg 1970: 53-78.

SOROKIN, Pitirim A. 1948. *The Reconstruction of Humanity*. Boston: Beacon Press.

_____ 1954. *The Ways and Power of Love*. Boston: Beacon Press.

SOROS, George. 1997. The capitalist threat. *The Atlantic Monthly*, February: 45-58.

SPONSEL, Leslie E. 1994a. The mutual relevance of anthropology and peace studies. In Sponsel and Gregor 1997: 11-19.

_____ and GREGOR, Thomas, eds. 1994b. *The Anthropology of Peace and Nonviolence*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner.

_____ 1996. Peace and nonviolence. Pp. 908-12 in *The Encyclopedia of Cultural Anthropology*, eds. David Levinson and Melvin Ember. New York: Henry Holt.

STANFIELD, John H., II. 1993. The dilemma of conscientious objection for African Americans. In Moskos and Chambers 1993: 47-56.

STANNARD, David E. 1992. *American Holocaust: Columbus and the Conquest of the New World*. Oxford: Oxford University Press.

STEGER, Manfred B. 2000. *Gandhi's Dilemma*. New York: St. Martin's Press.

_____ and LIND, Nancy S, eds. 1999. *Violence and Its Alternatives*. New York: St. Martin's Press.

STEIN, Michael B. 1997. Recent approaches to the concept of creativity and innovation in political and social science: a summary assessment. Paper presented to the XVIIth World Congress of the International Political Science Associaation, Seoul, Korea.

STEINSON, Barbara J. 1980. "The mother half of humanity": American women in the peace and preparedness movements of World War I. Pp. 259-284 in

Women, War, and Revolution, eds. Carol R. Berkin and Clara M. Lovett. New York and London: Holmes & Meier.

STEPHENSON, Carolyn M. 1997. Greenpeace. In Vogele and Powers 1997: 220-2.

STEVENS, John. 1987. *Abundant Peace: The Biography of Morihei Ueshiba Founder of Aikido.* Boston: Shambala.

STONE, I.F. 1989. *The Trial of Socrates*. New York: Anchor Books.

SUMMY, Ralph. 1988. Towards a nonviolent political science. Pp. 161-172 in *Professions in the Nuclear Age*, eds. S. Sewell, A. Kelly and L. Daws. Brisbane: Boolarong.

_____ 1991. Vision of a nonviolent society: what should be society's aims. *Balance*, 3(4): 3-8.

_____ 1994. Nonviolence and the case of the extremely ruthless opponent. *Pacifica Review*, 6(1): 1-29.

_____ and SAUNDERS, Malcolm. 1995. Why peace history*? Peace & Change* 20: 7-38.

_____ 1997. Australia, a history of nonviolent action. In Powers and Vogele 1997: 25-32.

_____ 1998. Nonviolent speech. *Peace Review* 10 (4): 573-8.

TARASOFF, Koozma J. 1995. Doukhobor survival through the centuries. *Canadian Ethnic Studies/Etudes Ethniques au Canada* 27(3): 4-23. Special Issue: From Russia with Love: The Doukhobors.

TAYYABULLA, M. 1959. *Islam and Non-Violence*. Allahabad: Kitabistan.

TENDULKAR, D.G. 1967. *Abdul Ghaffar Khan: Faith is a Battle*. Bombay: Popular Prakashan.

THOMPSON, Henry O. 1988. *World Religions in War and Peace*. Jefferson, N.C. and London: McFarland & Company.

TOBIAS, Michael. 1991. *Life Force: The World of Jainism*. Berkeley, Calif.: Asian Humanities Press.

TOLSTOY, Leo. 1974[1893 and 1894-1909]. *The Kingdom of God and Peace Essays*, trans. Aylmer Maude. London: Oxford University Press.

TROCMÉ, André. 1974. *Jesus and the Nonviolent Revolution*. Scottdale, Penn.: Herald Press.

TRUE, Michael. 1995. *An Energy Field More Intense Than War: The Nonviolent Tradition and American Literature*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press.

TSAI, Loh Seng. 1963. Peace and cooperation among natural enemies: educating a rat-killing cat to cooperate with a hooded rat. *Acta Psychologia Taiwanica*, 3: 1-5.

TWAIN, Mark. 1970[1923]. *The War Prayer*. New York: Harper & Row.

UNITED NATIONS. 1978. *Final Document of Assembly Session on Disarmament 23 May – 1 July 1978*. S-10/2. New York: Office of Public Information.

_____. 1993. *Agenda 21: The United Nations Programme of Action from Rio*. New York: United Nations.

_____ 1996. *Report of the Fourth World Conference on Women, Beijing, 4-15 September 1995*. New York: United Nations.

UNNITHAN, N. Prabha; HUFF-CORZINE, Lin; CORZINE, Jay; and WHITT, Hugh P. 1994. *The Currents of Lethal Violence: An Integrated Model of Suicide and Homicide*. Albany: State University of New York Press.

UNNITHAN, T.K.N. and SINGH, Yogendra. 1969. *Sociology of Non-Violence and Peace*. New Delhi: Research Council for Cultural Studies, India International Centre.

_____ 1973. *Traditions of Nonviolence*. New Delhi: Arnold-Heinemann India.

UNREPRESENTED NATIONS AND PEOPLES ORGANIZATION (UNPO). 1998. *Nonviolence and Conflict: Conditions for Effective Peaceful Change*. The Hague: Office of the Secretary General, UNPO. http://www.unpo.org.

_____ 1998. *Yearbook 1997*, ed. J. Atticus Ryan. The Hague: Kluwer Law International.

VILLAVINCENCIO-PAUROM, Ruby. 1995. Nature/gunless society: utopia within reach. Pp. 146-51 in Emelina S. Almario and Asuncion D. Maramba, eds. *Alay sa Kalinaw: Filipino Leaders for Peace*. Makati City: Aurura Aragon

Quezon Peace Foundation and UNESCO National Commission of the Philippines.

WAAL, Frans de. 1989. *Peacemaking Among Primates.* Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

_____ 1996. *Good Natured: The Origins of Right and Wrong in Humans and Other Animals*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

_____ 1997. *Bonobo: The Forgotten Ape*. Berkeley: University of California Press.

WALKER, Charles C. 1979. Nonviolence in Africa. In Bruyn and Rayman 1979: 186-212.

WAR RESISTERS LEAGUE. 1989. *Handbook for Nonviolent Action*. New York: War Resisters League.

WASHINGTON, James M., ed. 1986. *A Testament of Hope: the Essential Writings and Speeches of Martin Luther King, Jr*. New York: HarperCollins Publishers.

WASSERMAN, Harvey. 1982. *Killing Our Own: The Disaster of America's Experience With Atomic Radiation*. New York: Delacorte Press.

WATSON, Peter. 1978. *War on the Mind: The Military Uses and Abuses of Psychology*. New York: Basic Books.

WEBER, Max. 1958[1919]. Politics as a vocation. Pp. 77-128 in *From Max Weber: Essays in Sociology*, ed. H.H. Gerth and C. Wright. Mills. New York: Oxford University Press.

WEBER, Thomas. 1989. *Hugging the Trees: The Story of the Chipko Movement*. New Delhi: Penguin.

_____ 1996. *Gandhi's Peace Army: The Shanti Sena and Unarmed Peacekeeping*. Syracuse, N.Y.: Syracuse University Press.

_____ 1997. *On the Salt March: The Historiography of Gandhi's March to Dandi*. New Delhi: HarperCollins Publishers India.

WEEKS, John R. 1996. *Population*. 6th edition. Belmont, Calif.: Wadsworth Publishing.

WEINBERG, Arthur and WEINBERG, Lila. 1963. *Instead of Violence: Writings of the Great Advocates of Peace and Nonviolence throughout History*. Boston, Mass.: Beacon Press.

WHIPPLE, Charles K. 1839. *Evils of the Revolutionary War*. Boston, Mass.: New England Non-Resistance Society.

_____ 1860a. *Non-Resistance Applied to the Internal Defense of a Community*. Boston, Mass.: R.F. Wallcut.

_____ 1860b. *The Non-Resistance Principle: With Particular Attention to the Help of Slaves by Abolitionists*. Boston, Mass.: R.F. Wallcut.

WHITMAN, Walt. 1855. "Song of myself," *Leaves of Grass,* 42: 33-42. Norwalk, Conn.: The Easton Press.

WILCOCK, Evelyn. 1994. *Pacifism and the Jews*. Landsdown, Gloucestershire: Hawthorn Press.

WILSON, H. Hubert. 1951. *Congress: Corruption and Compromise*. New York: Rinehart.

WITTNER, Lawrence S. 1993. *One World or None: A History of the World Nuclear Disarmament Movement Through 1953*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.

_____ 1997. *Resisting the Bomb: A History of the World Nuclear Disarmament Movement, 1954-1970*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.

WORLD BANK. 1997. World Development Report 1997*: The State in a Changing World*. Oxford: Oxford University Press.

_____ 1999. Press briefing, "Poverty Update." Washington, D.C., June 2.

WORLD WILDLIFE FUND. 1986. *The Assisi Declarations: Messages on Man and Nature From Buddhism, Christianity, Hinduism, Jainism & Judaism*. Gland, Switzerland: WWF International.

WRANGHAM, Richard and PETERSON, Dale. 1996. *Demonic Males: Apes and Origins of Human Violence*. New York: Houghton Mifflin.

YODER, John H. 1983. *What Would You Do? A Serious Answer to a Standard Question*. Scottdale, Penn.: Herald Press.

YOUNG, Andrew. 1996. *An Easy Burden: The Civil Rights Movement and the Transformation of America*. New York: HarperCollins Publishers.

YOUNG, Art. 1975. *Shelley and Nonviolence*. The Hague: Mouton.

YOUNGER, Stephen M. 2007. *Endangered Species: Mass Violence and the Future of Humanity*. New York: Ecco.

YOUTH DIVISION OF SOKA GAKKAI. 1978. *Cries for Peace: Experiences of Japanese Victims of World War II*. Tokyo: The Japan Times.

ZAHN, Gordon. 1964. *In Solitary Witness: The Life and Death of Franz Jägerstätter*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

ZAVERI, Zetha Lal S. and KUMAR, Mahendra. 1992. *Neuroscience & Karma: The Jain Doctrine of Psycho-Physical Force*. Ladnun, Rajasthan: Jain Vishva Bharati.

ZHANG, Yi-Ping. 1981. Dui feibaoli zhuyi ying jiben kending [We should positively affirm nonviolence]. *Shijie lishi* [World History], 16(3): 78-80.

ZIMRING, Franklin E. and HAWKINS, Gordon E. 1986. *Capital Punishment and the American Agenda*. Cambridge: Cambridge University Press.

ZINN, Howard. 1980. *A People's History of the United States*. New York: Harper.

ZUNES, Stephen; KURTZ, Lester R.; and ASHER, Sarah Beth, eds. 1999. *Nonviolent Social Movements: A Geographical Perspective*. Oxford: Blackwell Publishers.